

VODIČ KROZ OSIGURANJE KVALITETE NA SVEUČILIŠTU U MOSTARU

Mostar, 2020.

**VODIČ
KROZ OSIGURANJE KVALITETE
NA SVEUČILIŠTU U MOSTARU**

Nakladnik:

Sveučilište u Mostaru

Za nakladnika:

Zoran Tomić

Urednici:

Zdenko Klepić

Luciana Boban

Monija Malešević

Lektura:

Josipa Šunjić

Grafička obrada i dizajn:

Shift Brand Design, Mostar

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo
378.4:005.6(497.6 Mostar)(036)

VODIČ kroz osiguranje kvalitete na Sveučilištu
u Mostaru [Elektronski izvor] / [urednici Zdenko
Klepić, Luciana Boban, Monija Malešević]. - El.
knjiga. - Mostar : Sveučilište, 2020

Način pristupa (URL): https://web-admin.sum.ba/api/storage/vodic_osiguranje_kvalitete.pdf
- Nasl. sa nasl. ekrana. - Opis izvora dana 12. 10. 2020.

ISBN 978-9958-16-153-7 (online)
COBISS.BH-ID 40805638

ISBN 978-9958-16-152-0 (tisak)
COBISS.BH-ID 40804614

VODIČ

KROZ OSIGURANJE KVALITETE NA SVEUČILIŠTU U MOSTARU

Mostar, 2020.

KAZALO

PREDGOVOR	7
UVOD	9
1. VAŽNOST OSIGURANJA KVALITETE U VISOKOM OBRAZOVANJU	11
2 OSIGURANJE KVALITETE U EUROPSKOM PROSTORU VISOKOG OBRAZOVANJA	13
2.1. Lisabonska konvencija	17
2.2. Bolonjska deklaracija	33
2.3. Standardi i smjernice za osiguravanje kvalitete na Europskom prostoru visokog obrazovanja (ESG) (2015.)	39
3. OSIGURANJE KVALITETE VISOKOG OBRAZOVANJA U BIH	57
3.1. Okvirni zakon o visokom obrazovanju u BiH.	61
3.2. Kriteriji za akreditaciju visokoškolskih ustanova u BiH	85
3.3. Kriteriji za akreditaciju studijskih programa 1. i 2. ciklusa u BiH	89
3.4. Odluka o normama kojima se određuju minimalni standardi u području visokog obrazovanja u BiH	94
4. OSIGURANJE KVALITETE VISOKOG OBRAZOVANJA NA RAZINI HERCEGOVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE	105
4.1. Zakon o visokom obrazovanju u Hercegovačko-neretvanskoj županiji	108
4.2. Uredba o kriterijima, standardima i normativima u visokom obrazovanju u Hercegovačko-neretvanskoj županiji	142
4.3. Pravilnik o akreditaciji visokoškolskih ustanova i studijskih programa u Hercegovačko-neretvanskoj županiji	150
4.4. Odluka o troškovima provođenja postupka institucionalne akreditacije i akreditacije studijskih programa	159

5. OSIGURANJE KVALITETE NA SVEUČILIŠTU U MOSTARU	161
5.1. Pravilnik o ustroju i djelovanju sustava za osiguranje kvalitete na Sveučilištu u Mostaru	165
5.2. Izjava o politici osiguranja kvalitete Sveučilišta u Mostaru	176
5.3. Strategija sustava za osiguranje kvalitete Sveučilišta u Mostaru	177
PRILOZI	181
PRILOG 1. KLJUČNI POJMOVI IZ PODRUČJA OSIGURANJA KVALITETE U VISOKOM OBRAZOVANJU	183
PRILOG 2. MEĐUNARODNE INSTITUCIJE U PODRUČJU OSIGURANJA KVALITETE .	186

PREDGOVOR

Budući da je kvaliteta jedna od ključnih pretpostavki Europskog prostora visokog obrazovanja kao pojma te jedan od temeljnih preduvjeta uspješne realizacije Bolonjskog procesa, Sveučilište u Mostaru teži visokoj kvaliteti nastavnog procesa, znanstvenoistraživačkog i stručnog rada te svih ostalih procesa na Sveučilištu. Zato Sveučilište njeguje, potiče i promiče kulturu kvalitete te provodi procese internog osiguranja kvalitete, definirajući sustav za osiguranje kvalitete te potičući sve njegove dionike na uključenost i suradnju.

U skladu sa strategijom, misijom i vizijom sustava za osiguranje kvalitete, ali i Sveučilišta u cjelini, bilo je nužno osuvremeniti i aktualizirati postojeće dokumente koji definiraju ustroj, djelovanje i područja vrednovanja sustava za osiguranje kvalitete, u skladu sa *Standardima i smjernicama za osiguravanje kvalitete visokoga obrazovanja u europskome prostoru* i aktima Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete BiH.

Za unapređenje sustava za osiguranje kvalitete ključnu prekretnicu donijela je integracija Sveučilišta i promjena organizacijske strukture, koja je bitno promijenila odnose i procedure u aktivnostima iz osiguranja kvalitete. Integracija Sveučilišta svakako je pridonijela ujednačavanju procedura na svim razinama i ustrojbenim jedinicama Sveučilišta, ali i jačanju osjećaja pripadnosti Sveučilištu kao instituciji. Na taj se način složena organizacijska struktura Sveučilišta zbog brojnosti i raznolikosti studijskih programa, ustrojbenih jedinica i znanstvenih područja ne gleda kao slabost ili otegotna okolnost, nego se promatra kao prednost, snaga i prilika za stvaranje dodatne vrijednosti. Nova organizacijska struktura integriranog Sveučilišta zahtijevala je reviziju postojećeg sustava, procesa, procedura i evaluacijskih metodologija, što je rezultiralo izradom novih sveučilišnih akata iz područja kvalitete, kako bi se lakše i spremnije odgovorilo na nove izazove, ne samo na području osiguranja kvalitete, nego na svim procesima na Sveučilištu.

Vodič kroz osiguranje kvalitete na Sveučilištu u Mostaru jedna je u nizu publikacija iz područja osiguranja kvalitete, od kojih su ostale: *Izjava o politici osiguranja kvalitete*, *Strategija sustava za osiguranje kvalitete*, *Pravilnik o ustroju i djelovanju sustava za osiguranje kvalitete* te *Priručnik za osiguranje kvalitete*. Navedene publikacije čine jedinstvenu cjelinu te su rezultat višegodišnjeg iskustva svih sudionika sustava za osiguranje kvalitete na Sveučilištu, a nastale su uz konzultacije ostalih unutarnjih i vanjskih korisnika. *Vodič* kao takav temelji se na *Vodiču kroz osiguranje kvalitete – za studente i nastavnike na Sveučilištu u Mostaru* iz 2008. godine.

Da bi sustav mogao biti kontinuirana podrška unutarnjim i vanjskim korisnicima svih djelatnosti na Sveučilištu, kao i svim procesima na Sveučilištu te inicijator

promjena u kontekstu promicanja visokih standarda u području nastavnog procesa, kao i znanstvenoistraživačkog i stručnog rada i razvoja, nužno je informiranje i osvještavanje svih djelatnika i studenata Sveučilišta u Mostaru, ali i šire zajednice, pri čemu bitnu ulogu mogu imati upravo publikacije kao što je *ovaj Vodič*.

UVOD

Svrha je ovog *Vodiča* informirati sve unutarnje i vanjske korisnike svih procesa i djelatnosti na Sveučilištu o pojmu, svrsi, pretpostavkama i karakteristikama osiguranja kvalitete u visokom obrazovanju te procesima akreditacije institucije i studijskih programa. Stoga *Vodič* opisuje međunarodnu, nacionalnu i županijsku pravnu regulaciju osiguranja kvalitete, zakonske akte, propise, dokumente i publikacije iz područja osiguranja kvalitete, institucije koje su nadležne za reguliranje osiguranja kvalitete u visokom obrazovanju, sve dionike sustava te njihovu ulogu.

Struktura *Vodiča* prati navedene sadržaje na način:

1. u prvom poglavlju „Važnost osiguranja kvalitete u visokom obrazovanju“ pojašnjavaju se osnovni pojmovi osiguranja kvalitete te svrha i cilj osiguranja kvalitete u visokom obrazovanju, u kontekstu Bolonjskog procesa;
2. u drugom poglavlju naslovljenom „Osiguranje kvalitete u europskom prostoru visokog obrazovanja“ navode se temeljni dokumenti Bolonjskog procesa, europske konvencije i deklaracije te *Standardi i smjernice za osiguranje kvalitete u europskom prostoru visokog obrazovanja* (ESG);
3. u trećem poglavlju naslovljenom „Osiguranje kvalitete visokog obrazovanja u BiH“ navode se institucije i dokumenti koji reguliraju i odnose se na proces osiguranja kvalitete, odnosno proces vanjskog vrednovanja;
4. u četvrtom poglavlju naziva „Osiguranje kvalitete visokog obrazovanja na razini Hercegovačko-neretvanske županije“ navode se institucije i dokumenti koji reguliraju i odnose se na proces osiguranja kvalitete odnosno proces vanjskog vrednovanja;
5. u petom poglavlju naslova „Osiguranje kvalitete na Sveučilištu u Mostaru“ navode se pravni akti Sveučilišta kojima se regulira područje osiguranja kvalitete, sustav za osiguranje kvalitete, tijela i procedure osiguranja kvalitete, uloga svih sudionika osiguranja kvalitete te obveze Sveučilišta u kontekstu nadležnih akata na svim razinama.

Vodič je praktično namijenjen tijelima sustava za osiguranje kvalitete, koordinatorima kvalitete te svim stručnim službama koje sudjeluju u procedurama interne evaluacije, kako bi na jednom mjestu bili objedinjeni svi dokumenti koji reguliraju osiguranje kvalitete na svim razinama. Međutim, kao ključan sudionik i čimbenik osiguranja kvalitete na Sveučilištu u Mostaru svakako su Uprava Sveučilišta i uprave ustrojbenih jedinica, čija se uloga prvenstveno odnosi na strateško odlučivanje i upravljanje, a kojima *Vodič* ima informativnu svrhu. Osim toga, istovremeno kao krajnjim korisnicima i kao izravnim sudionicima svih procesa na

Sveučilištu, a time i procesa osiguranja kvalitete, *Vodič* je namijenjen i svim studentima, djelatnicima Sveučilišta te ostalim zainteresiranim strankama.

Osim navedene izravne, konkretne i uporabne namjene, ovaj *Vodič* svakako pridonosi širenju kulture kvalitete, informiranju te izobrazbi svih onih koji ga budu u prilici iščitati. On bi trebao istovremeno odgovarati na pitanja i postavljati pitanja, jer je osiguranje kvalitete po sebi proces koji nikada ne prestaje, koji se nikada ne iscrpljuje i koji se kontinuirano razvija, a jednaki kontinuirani razvoj zahtijeva i od svih onih koji su u osiguranje kvalitete uključeni na izravan ili neizravan način.

1. VAŽNOST OSIGURANJA KVALITETE U VISOKOM OBRAZOVANJU

Iako se pojam „osiguranje kvalitete“ spominje i koristi u različitim dokumentima na svim razinama u BiH, u njima nije navedena njegova precizna definicija. Zbog toga su korisne definicije osnovnih pojmova iz *Zakona o osiguravanju kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju* Republike Hrvatske, gdje se navodi: „Kvaliteta u znanosti i visokom obrazovanju predstavlja višedimenzionalan i dinamičan koncept u kojem se naglasak stavlja na udovoljavanje općeprihvaćenim standardima i očekivanjima društva u cjelini uz težnju ka stalnom unapređenju svih procesa i njihovih ishoda“. Također, revidirani *Standardi i smjernice za osiguranje kvalitete u Europskom prostoru visokog obrazovanja* (dalje: *ESG 2015*), usvojeni u Jerevanu 2015. godine, navode: „Pojam ‘osiguranje kvalitete’ ovdje označava sve aktivnosti u sklopu ciklusa trajnog poboljšavanja (tj. aktivnosti osiguravanja i poboljšavanja kvalitete)“.

Osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju provlači se u svim europskim konvencijama, deklaracijama i ostalim dokumentima u svezi s visokim obrazovanjem, čiji se pregled nalazi u drugom poglavlju „Osiguranje kvalitete u europskom prostoru visokog obrazovanja“.

Iako se osiguranje kvalitete može smatrati i temeljnim načelom i glavnim ciljem i osnovnom pretpostavkom svake ozbiljne organizacije i institucije, činjenica je da ono u kontekstu visokog obrazovanja sa sobom nosi bitne specifičnosti, zbog čega je bila potrebna detaljna institucionalizacija sustava, s jasno definiranim pravima, obvezama, procedurama, ciljevima, kriterijima i standardima.

Obrazovanje samo po sebi često izlazi iz domene „mjerljivog“ i „egzaktnog“, a visoko obrazovanje sa sobom donosi dodatnu dinamiku uvjetovanu autonomijom visokoškolskih institucija i snažnom interakcijom s (već po sebi) nepredvidivim tržištem rada. Osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju, s jasnim procedurama i nadležnim tijelima za neovisno vanjsko vrednovanje, preduvjet je izgradnje povjerenja šire zajednice u svaku pojedinu visokoškolsku ustanovu, ali i prilika za rast i razvoj visokoškolske ustanove u onom smjeru i na onaj način na koji se stvarao konsenzus u vezi Europskog prostora visokog obrazovanja i svega što on sa sobom nosi.

Kao najbitnija djelatnost svake visokoškolske ustanove jest održavanje kvalitetne nastave na osuvremenjenim, svrhovitim i inkluzivnim studijskim programima, koji jamče konkurentnost diploma na tržištu rada, uz stjecanje svih onih kompetencija koje se nazivaju „ključnim“. Važnost studijskih programa kao osnovne

djelatnosti visokoškolske ustanove potvrđuje i činjenica da su upravo studijski programi, pored visokoškolske ustanove kao institucije, predmet vanjskog vrednovanja nadležnih tijela.

Na kraju ovog poglavlja, ali na početku ovog *Vodiča*, korisno je pojasniti osnovne pojmove. Dakle, pojam „unutarnje osiguranje kvalitete“ odnosi se na definirani sustav osiguranje kvalitete unutar jedne visokoškolske ustanove (akti, procedure, tijela, izvješća), pri čemu visokoškolska ustanova ima autonomiju osmisliti vlastiti sustav osiguranja kvalitete, pridržavajući se osnovnih europskih standarda i smjernica. „Vanjsko osiguranje kvalitete“ odnosi se na procese akreditacije visokoškolske ustanove i studijskih programa, od nadležnih tijela (ministarstva, agencije), koji su propisani zakonskim aktima na više razina, temeljenim na europskim standardima i smjernicama. Ostali pojmovi bit će pojašnjeni u *Prilogu*.

2. OSIGURANJE KVALITETE U EUROPSKOM PROSTORU VISOKOG OBRAZOVANJA

Europski prostor visokog obrazovanja (EHEA) utemeljen je u ožujku 2010. godine na Konferenciji ministara u Budimpešti i Beču, prilikom desete godišnjice *Bolonjske deklaracije*. BiH je jedna od 48 zemalja članica EHEA-e, koje dijele jedinstvenu međunarodnu suradnju u području visokog obrazovanja s ciljem usklađivanja obrazovnih politika, reformi te ciljeva i rezultata. U skladu s ciljevima *Bolonjske deklaracije*, EHEA teži stvaranju usporedivijeg, kompatibilnijeg i koherentnijeg sustava visokog obrazovanja.

Kronološki gledano, dokument koji je prethodio *Bolonjskoj deklaraciji* bio je *Magna Charta Universitatum* (1988.), u kojem rektori europskih sveučilišta definiraju i potpisuju osnovna načela visokog obrazovanja (autonomija visokoškolskih ustanova, neraskidivost nastave i znanstvenog rada, sloboda znanstvenog izražavanja i europska humanistička tradicija).

Nakon toga usvojena je *Lisabonska konvencija* (1997.), u kojoj se, naslanjajući se na prethodne europske konvencije o priznavanju kvalifikacija visokoškolskog obrazovanja, definiraju: osnovni pojmovi, nadležnosti tijela u postupku, osnovna načela procjene kvalifikacije, priznavanje kvalifikacija koje daju pristup visokom obrazovanju, priznavanje razdoblja studija, priznavanje kvalifikacija visokog obrazovanja, priznavanje kvalifikacija koje imaju izbjeglice, raseljene osobe ili osobe koje se nalaze u situaciji sličnoj izbjeglicama, informacije o procjeni visokoškolskih obrazovnih institucija i programa, informacije o pitanjima priznavanja te mehanizmi primjene. Ona kao takva obvezuje nadležne obrazovne vlasti zemalja članica EHEA-e da svoje zakonske akte utemelje na njezinim odredbama. U kontekstu akreditacijskog procesa visokoškolskih ustanova i studijskih programa 1. i 2. ciklusa u BiH, odredbe *Lisabonske konvencije* definirane su preko kriterija 4 „Upis i napredovanje studenata, priznavanje i certificiranje“.

Sorbonska deklaracija (1998.), koju su potpisali ministri obrazovanja Francuske, Italije, Velike Britanije i Njemačke, referira se na *Lisabonsku konvenciju* te na neki način najavljuje osnovna načela *Bolonjske deklaracije* (sustav od tri ciklusa, ECTS, interdisciplinarnost, horizontalna i vertikalna prohodnost, mobilnost, zajednički referentni okvir).

Kako se vidi iz navedenog, i prije *Bolonjske deklaracije* donosile su se konvencije i deklaracije s ciljem ujednačavanja sustava visokog obrazovanja, ali *Bolonjska*

deklaracija (1999.) smatra se ključnim dokumentom koji je potaknuo gotovo revolucionarnu reformu visokog obrazovanja u Europi. Naslovljena kao „zajednička deklaracija europskih ministara obrazovanja“ i s potpisima predstavnika dvadeset devet zemalja, u *Bolonjskoj deklaraciji* definirano je šest ciljeva koji se smatraju temeljen za stvaranje Europskog prostora visokog obrazovanja:

1. usporediv sustav stupnjeva obrazovanja, uz primjenu dodatka diplomi;
2. sustav temeljen na dva glavna ciklusa, od kojih prvi ciklus traje najmanje tri godine, preduvjet je za upis drugog ciklusa i relevantan je i za europsko tržište rada;
3. uvođenje ECTS sustava, kao preduvjet studentske mobilnosti, pri čemu se ECTS bodovi mogu steći i izvan konteksta visokoškolskog obrazovanja;
4. mobilnost studenata, nastavnika, istraživača i administrativnog osoblja;
5. europske suradnje u području osiguranja kvalitete u pogledu razvijanja usporedivih kriterija i metodologija;
6. promoviranje europskih dimenzija u visokoškolskom obrazovanju: razvoj nastavnih planova i programa, međuinstitucijska suradnja, mobilnost i zajednički programi studija, obuke i znanstvena istraživanja.

Dvije godine nakon potpisivanja *Bolonjske deklaracije* usvojena je *Salamanska konvencija*, konvencija o europskim institucijama visokog obrazovanja, kojom se utemeljuje Europska asocijacija sveučilišta (EUA). Preko 300 europskih institucija visokoškolskog obrazovanja i njihove glavne predstavničke organizacije okupile su se u Salamanki u ožujku 2001. godine te usvojile deklaraciju kojom izražavaju podršku stvaranju Europskog prostora visokog obrazovanja te donose dogovor u vezi zajedničkih principa i ključnih pitanja. Kao zajednički principi navode se autonomija s odgovornošću, obrazovanje kao javna odgovornost, visokoškolsko obrazovanje zasnovano na znanstvenom istraživanju, organizacijska raznovrsnost. Kao ključna pitanja navode se kvaliteta kao osnovni element izgradnje, izgradnja povjerenja, relevantnost, mobilnost, kompatibilne kvalifikacije u prvom i drugom ciklusu te atraktivnost. Pored toga, visokoškolske ustanove konvencijom pozivaju vlade da potaknu promjene i stvore okvir za provođenje planiranih reformi.

Iste godine u svibnju usvojen je *Praški komunike* (2001.), koji su potpisali ministri trideset dviju zemalja članica, a koji se osvrće na poduzete aktivnosti po pitanju šest „bolonjskih ciljeva“ te definira dodatne pretpostavke za Europski prostor visokog obrazovanja:

1. važnost cjeloživotnog učenja, u svrhu suočavanja s izazovima konkurentnosti i novih tehnologija te stvaranja društvene kohezije, jednakih mogućnosti i kvalitete života;
2. uloga visokoškolskih ustanova kao partnera u stvaranju Europskog prostora visokog obrazovanja te sudjelovanje studenata u organizaciji i sadržaju obrazovanja na visokoškolskim ustanovama;
3. promoviranje značaja Europskog prostora visokog obrazovanja, koji se, između ostalog, odnosi na stvaranje zajedničkog okvira kvalifikacija, kohe-

rentnog osiguravanja kvalitete i mehanizama akreditacije/certifikacije, od kojih se kao važna odrednica europske međunarodne atraktivnosti i konkurentnosti ističe upravo osiguranje kvalitete.

Zatim, *Praški komunike* naglašava potrebu za strukturom popratnog rada, koja se sastoji od grupe za popratne aktivnosti i grupe za pripreme te navodi partnere u planiranim procesima: Asocijacija evropskih sveučilišta (EUA), Europsku asocijacija institucija visokoškolskog obrazovanja (EURASHE), Nacionalne unije studenata u Europi (ESIB) i Vijeće Europe.

Berlinski komunike (2003.) značajan je iz više razloga. Između ostalog, njime je prihvaćen zahtjev za članstvo Bosne i Hercegovine u Europski prostor visokog obrazovanja, čime se BiH, zajedno s drugim novim zemljama članicama, obvezala na primjenu ciljeva Bolonjskog procesa u vlastitom sustavu visokoškolskog obrazovanja. U preambuli konvencije potvrđuje se značaj svih aktivnosti poduzetih po pitanju implementacije Bolonjskog procesa, zaključci svih prijašnjih konvencija i deklaracija, izvještaji radnih grupa te uloga organizacija EUA-e, EURASHE-e i ESIB-e. Kao privremeni prioriteti (za razdoblje od dvije godine) navode se: 1. osiguranje kvalitete, 2. primjena cikličnog sustava s dva glavna ciklusa (preddiplomski i diplomski), 3. promocija mobilnosti, 3. uvođenje ECTS sustava, 4. priznavanje diploma (po *Lisabonskoj konvenciji*), 5. uloga institucija visokog obrazovanja i studenata, 6. promocija europske dimenzije visokoškolskog obrazovanja (združeni studijski programi i zajedničke diplome), 7. promocija atraktivnosti Europskog područja visokoškolskog obrazovanja, 8. cjeloživotno učenja. Za prioritet osiguranja kvalitete navodi se da državni sustavi osiguranja kvalitete trebaju obuhvatiti: 1. definiciju odgovornosti uključenih tijela i institucija, 2. evaluaciju programa ili institucija, uključujući internu (pr)ocjenu, vanjsku kontrolu, sudjelovanje studenata i objavljivanje rezultata, 3. sustav akreditacije, certifikacije ili usporedivih procedura, 4. međunarodno sudjelovanje, suradnja i stvaranje mreže. Kao planirane aktivnosti ističu se uključivanje razine doktorata kao trećeg ciklusa u Bolonjskom procesu uz što veću mobilnost doktoranada i postdoktoranada te izrada izvještaja o napretku i primjeni definiranih prioriteta (osiguranje kvalitete, uvođenje dvocikličnog sustava i priznavanje diploma).

Bergenski komunike (2005.) kao prioritete navodi: 1. istraživanje u visokom obrazovanju, 2. socijalnu dimenziju, 3. mobilnost i 4. promociju Europskog prostora visokog obrazovanja. Uz to, njime su usvojena dva ključna dokumenta:

- *Europski kvalifikacijski okvir za visoko obrazovanje*, koji obuhvaća tri ciklusa, generične deskriptore za svaki ciklus temeljene na rezultatima učenja i sposobnostima te raspone bodova u prvom i drugom ciklusu ;
- *Standardi i smjernice za osiguranje kvalitete u Europskom prostoru visokog obrazovanja* (dalje: *ESG 2005*) na prijedlog Europske mreže agencija za osiguranje kvaliteta (ENQA).

ESG 2005 donosi obvezu uvođenja predloženog modela kontrole agencija za osiguranje kvaliteta na nacionalnoj razini poštujući zajednički usvojene smjernice i

kriterije te prihvaćanje principa Europskog registra agencija za osiguranje kvalitete, osniva Europski registar agencija za osiguravanje kvalitete (EQAR), Europski odbor za registraciju i Europski savjetodavni forumu. Pored toga, daje pregled europskih standarda za osiguranje kvalitete, podijeljenih na tri dijela: 1. unutarnje osiguranje kvalitete visokih učilišta, 2. vanjsko osiguranje kvalitete visokog obrazovanja te 3. osiguranje kvalitete agencija za vanjsko osiguravanje kvalitete. Od navedenih standarda, na visokoškolske ustanove izravno se odnose europski standardi za unutarnje osiguravanje kvalitete: 1. politika kvalitete i postupci za osiguravanje kvalitete, 2. odobrenje, praćenje i periodične provjere programa i kvalifikacija, 3. ocjenjivanje studenata, 4. osiguravanje kvalitete nastavnika, 5. obrazovni resursi i pomoć studentima, 6. informacijski sustavi i 7. informiranje javnosti.

Komunike iz Jerevana (2015.) navodi sljedeće ciljeve: 1. poboljšati kvalitetu i relevantnost učenja i poučavanja, 2. omogućiti zapošljivost diplomanata tijekom njihova radnog vijeka, 3. učiniti naše sustave inkluzivnijim, 4. provoditi dogovorene strukturalne reforme. Također, njime su usvojeni revidirani *Standardi i smjernice za osiguranje kvalitete u Europskom prostoru visokog obrazovanja* (dalje: *ESG 2015*) i revidirani *Vodič za korisnike Europskog sustava prikupljanja i prijenosa bodova (ECTS Users' Guide)*, kao službeni dokument EHEA-e.

Revidirani *ESG 2015* navodi svoje svrhu: 1. čini zajednički okvir sustava osiguravanja kvalitete poučavanja i učenja na europskoj, nacionalnoj i institucionalnoj razini, 2. omogućuje osiguravanje i poboljšavanje kvalitete visokog obrazovanja u EHEA-i, 3. potiče međusobno povjerenje, olakšavajući priznavanje i mobilnost unutar i preko nacionalnih granica, 4. pruža informacije o osiguravanju kvalitete u EHEA-i. Kao temeljna načela za osiguravanje kvalitete u EHEA-i navode se: 1. visoka učilišta glavna su odgovorna za kvalitetu vlastitog rada i njezino osiguranje, 2. osiguranje kvalitete osjetljivo je na raznolikost visokoobrazovnih sustava, visokih učilišta, programa i studenata, 3. osiguranje kvalitete potiče razvoj kulture kvalitete, 4. osiguranje kvalitete uzima u obzir potrebe i očekivanja studenata, svih drugih dionika i društva. *ESG 2015* je strukturiran, jednako kao *ESG 2005*, na tri dijela: 1. unutarnje osiguranje kvalitete visokih učilišta, 2. vanjsko osiguranje kvalitete visokog obrazovanja te 3. osiguranje kvalitete agencija za vanjsko osiguravanje kvalitete. Kao standardi koji se odnose na visokoškolske ustanove navedeni su: 1. politika osiguravanja kvalitete, 2. izrada i odobravanje programa, 3. učenje, poučavanje i vrednovanje usmjereni na studenta, 4. opis i napredovanje studenata, priznavanje i certificiranje, nastavno osoblje, 6. resursi za učenje i podrška studentima, 7. upravljanje informacijama, 8. informiranje javnosti, 9. kontinuirano praćenje i periodička revizija programa i 10. periodičko vanjsko osiguravanje kvalitete. Važno je reći da su *ESG 2015* standardi za unutarnje osiguranje kvalitete trenutačno važeći te da su preuzeti u dokumentima državne Agencije *Kriteriji za akreditaciju visokoškolskih ustanova u BiH* (2016.) i *Kriteriji za akreditaciju studijskih programa 1. i 2. ciklusa u BiH* (2017.), po kojima se trenutačno provode procesi akreditacije u BiH.

2.1. Lisabonska konvencija

KONVENCIJA O PRIZNAVANJU VISOKOŠKOLSKIH KVALIFIKACIJA U PODRUČJU EUROPE

Stranke ove Konvencije,

svjesne činjenice da je pravo na obrazovanje ljudsko pravo, te da visoko školstvo, kao sredstvo u potrazi za znanjem i njegovim unapređivanjem, predstavlja iznimno bogatu kulturnu i znanstvenu vrijednost za pojedince i društvo;

smatrajući da visoko školstvo treba imati vitalnu ulogu u promicanju mira, međusobnog razumijevanja i snošljivosti, te stvaranja međusobnog povjerenja među ljudima i narodima;

smatrajući da velika raznolikost obrazovnih sustava u Europskoj regiji odražava njezinu kulturnu, društvenu, političku, filozofsku, vjersku i gospodarsku raznolikost, te da je iznimna vrijednost koju treba u potpunosti cijeniti;

želeći omogućiti svim ljudima regije da u potpunosti koriste veliku vrijednost te raznovrsnosti, olakšavajući stanovnicima svake države i studentima obrazovnih ustanova svake stranke pristup obrazovnim mogućnostima drugih stranaka, točnije olakšavajući njihova nastojanja da nastave svoje školovanje ili da završe razdoblje studija u visokoškolskim ustanovama tih drugih stranaka;

smatrajući da je priznavanje studija, svjedodžbi, diploma i stupnjeva stečenih u drugoj zemlji Europske regije važna mjera za promicanje akademske mobilnosti između stranaka;

pridajući veliku važnost načelu institucijske autonomije, te svjesne potrebe podržavanja i zaštite toga načela;

uvjerenе kako je pravedno priznavanje kvalifikacija ključni čimbenik prava na obrazovanje i odgovornost društva;

uzimajući u obzir konvencije Vijeća Europe i UNESCO-a o akademskom priznavanju u Europi:

- Europsku konvenciju o ekvivalenciji diploma na temelju kojih je moguće stupiti u visokoškolske ustanove (1953., ETS br. 15) i njezin Protokol (1964., ETS br. 49);
  - Europsku konvenciju o priznavanju razdoblja visokoškolskih studija (1956., ETS br. 21);
  - Europsku konvenciju o akademskom priznavanju sveučilišnih kvalifikacija (1959., ETS br. 32);
  - Konvenciju o priznavanju visokoškolskih studija, diploma i stupnjeva u državama područja Europe (1979.);
  - Europsku konvenciju o općoj ekvivalenciji razdoblja sveučilišnih studija (1990., ETS br. 138);
- uzimajući u obzir i Međunarodnu konvenciju o priznavanju visokoškolskih studija, diploma i akademskih stupnjeva u arapskim i europskim državama koje graniče s Mediteranom (1976.), prihvaćenu u okviru UNESCO-a, a koja djelomično pokriva akademsko priznavanje u Europi;

imajući na umu da ovu Konvenciju treba razmatrati u kontekstu konvencija UNESCO-a i međunarodnih preporuka koje pokrivaju druge regije svijeta, kao i potrebu za boljom razmjenom informacija među tim regijama;

svjesne promjena velikih razmjera u visokom školstvu u Europskoj regiji od prihvatanja tih Konvencija, što je dovelo do znatnog povećanja raznolikosti unutar i između nacionalnih visokoškolskih sustava, te do potrebe prihvatanja pravnih instrumenata i prakse koji bi odražavali takav razvitak;

svjesne potrebe za pronalaženjem zajedničkih rješenja za praktične probleme priznavanja u Europskoj regiji;

svjesne potrebe za poboljšanjem sadašnje prakse priznavanja i potrebe da je se učini preglednijom i prilagođenijom sadašnjem stanju visokoga školstva u Europskoj regiji;

uvjereni u pozitivno značenje Konvencije izrađene i prihvaćene pod zajedničkim okriljem Vijeća Europe i UNESCO-a koja bi davala okvir za daljnji razvitak prakse priznavanja u Europskoj regiji;

svjesne važnosti uspostave stalnih provedbenih mehanizama radi ostvarenja u praksi načela i odredbi ove Konvencije;

sporazumjele su se kako slijedi:

Odjeljak I. – DEFINICIJE

Članak 1.

U svrhu ove Konvencije, izrazi koji su navedeni u nastavku imat će sljedeće značenje:

Pristup (visokom obrazovanju)

Pravo kvalificiranih kandidata da traže i da budu uzeti u obzir za prijam u visoko obrazovanje.

Prijam (u visokoškolske ustanove i programe)

Akt ili sustav kojim se kvalificiranim kandidatima dopušta praćenje visokoškolskog studija u određenoj ustanovi i/ili programu.

Vrednovanje (ustanova ili programa)

Postupak određivanja obrazovne kvalitete visokoškolske ustanove ili programa.

Vrednovanje (pojedinačnih kvalifikacija)

Pisano vrednovanje koje daje nadležno tijelo o stranim kvalifikacijama pojedinca.

Tijelo nadležno za priznavanje

Tijelo koje je službeno ovlašteno za donošenje obvezujućih odluka o priznavanju stranih kvalifikacija.

Visoko obrazovanje

Sve vrste studija, ili skupina studija obrazovanja ili obrazovanja za istraživački rad nakon srednje škole koje nadležna tijela stranke priznaju kao razdoblje svoga visokoobrazovnog sustava.

Visokoškolska ustanova

Ustanova koja pruža visoko obrazovanje, a za koju nadležno tijelo stranke priznaje da se nalazi u njezinom visokoobrazovnom sustavu.

Visokoškolski program

Studij za koji nadležno tijelo stranke priznaje da pripada njegovu visokoobrazovnom sustavu i čijim završavanjem student stječe visokoškolsku kvalifikaciju.

Razdoblje studija

Svaki sastavni dio visokoškolskoga programa koji je vrednovan i dokumentiran i koji, iako sam za sebe nije potpuni program studija, predstavlja značajno stjecanje znanja ili vještine.

KVALIFIKACIJA

A. Visokoškolska kvalifikacija

Svaki stupanj, diploma ili neka druga svjedodžba koju je izdalo nadležno tijelo i kojim se potvrđuje uspješno završen visokoškolski program.

B. Kvalifikacija koja omogućava pristup visokom obrazovanju

Svaka diploma ili neka druga svjedodžba koju je izdalo nadležno tijelo i kojom se potvrđuje da je uspješno završen obrazovni program, a nositelju kvalifikacije daje pravo da se uzme u obzir za prijam u visoko obrazovanje (vidi definiciju pristupa).

Priznavanje

Formalno potvrđivanje vrijednosti strane obrazovne kvalifikacije s obzirom na omogućavanje pristupa obrazovanju i/ili zapošljavanju, koje je izdalo nadležno tijelo.

ZAHTJEVI

A. Opći zahtjevi

Uvjeti koje u svim slučajevima treba ispuniti za pristup obrazovanju ili njegovoj određenoj razini, ili za davanje visokoškolske kvalifikacije određene razine.

B. Posebni zahtjevi

Uvjeti koje uz opće zahtjeve treba ispuniti radi prijama u određeni visokoškolski program ili za davanje posebne visokoškolske kvalifikacije u određenom polju studija.

Odjeljak II. – NADLEŽNOST TIJELA

Članak II.1.

1. Kad su središnja tijela neke stranke nadležna odlučivati o priznavanju, ta će stranka odmah biti vezana odredbama ove Konvencije, te će poduzeti potrebne mjere za osiguranje provedbe njezinih odredaba na svojem području.

Kad su sastavni dijelovi stranke nadležni odlučivati o priznavanju, stranka će dostaviti jednom od depozitara kratku izjavu o svojem ustavnom stanju ili ustrojstvu, u trenutku potpisivanja ili polaganja svoje isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu, ili kasnije u svako doba. U takvim će slučajevima, tako imenovana nadležna tijela sastavnih dijelova stranaka poduzeti potrebne mjere za osiguranje provedbe odredaba ove Konvencije na svojem državnom području.

2. Kad su pojedine visokoškolske ustanove ili druge pravne osobe ili tijela nadležni odlučivati o priznavanju, svaka će stranka, sukladno svojem ustavnom stanju ili ustrojstvu prosljediti tekst ove Konvencije tim ustanovama, pravnim osobama ili tijelima i poduzet će sve moguće mjere za poticanje povoljnog razmatranja i primjene njezinih odredaba.

3. Odredbe stavaka 1. i 2. ovoga članka primjenjuju se, *mutatis mutandis*, na obveze stranaka prema narednim člancima ove Konvencije.

Članak II.2.

U vrijeme potpisivanja ili polaganja svoje isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu, ili kasnije u svako doba, svaka država, Sveta Stolica ili Europska zajednica izvijestit će jednog od depozitara ove Konvencije o tijelima koja su nadležna za donošenje različitih kategorija odluka o priznavanju.

Članak II.3.

Ništa iz sadržaja ove Konvencije ne smije prigodom priznavanja staviti izvan snage bilo koju povoljniju odredbu koju je izdala jedna od stranaka ili ona koja može postati strankom ove Konvencije.

Odjeljak III. – OSNOVNA NAČELA VREDNOVANJA KVALIFIKACIJA

Članak III.1.

1. Nositelji kvalifikacija koje je izdaja jedna stranka imat će, na zahtjev podnesen nadležnom tijelu, odgovarajući pristup vrednovanju tih kvalifikacija.

2. U vezi s t ime nije dopuštena nikakva diskriminacija po bilo kojoj osnovi kao što je tražitelj spol, rasa, boja kože, invaliditet, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo uvjerenje,

nacionalnost, etničko ili socijalno podrijetlo, povezanost s nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status, ili na osnovu bilo kakvih drugih okolnosti koje nisu povezane s vrijednošću kvalifikacije čije se priznavanje traži. Kako bi se osiguralo to pravo, svaka se stranka obvezuje poduzeti odgovarajuće mjere za vrednovanje prijava za priznavanje kvalifikacija isključivo na osnovi postignutih znanja i vještina.

Članak III.2.

Svaka će stranka osigurati da postupci i kriteriji koji se koriste u vrednovanju i priznavanju kvalifikacija budu jasni, smisleni i pouzdani.

Članak III.3.

1. Odluke o priznavanju donosit će se na osnovi odgovarajućih obavijesti o kvalifikacijama čije se priznavanje traži.

2. U prvom redu, odgovornost za pružanje odgovarajućih obavijesti leži na podnositelju zahtjeva, koji je dužan pružiti takve obavijesti u dobroj vjeri.

3. Pored obveze podnositelja zahtjeva, ustanove koje su izdale kvalifikacije u pitanju, dužne su na zahtjev podnositelja, pružiti u razumnom roku važne obavijesti nositelju kvalifikacije, ustanovi ili nadležnim tijelima zemlje u kojoj se traži priznavanje.

4. Stranke će na odgovarajući način uputiti ili poticati sve obrazovne ustanove u okviru svojega obrazovnog sustava, da ispune svaki razumni zahtjev za davanje obavijesti u svrhu vrednovanja kvalifikacija dobivenih u tim ustanovama.

5. Odgovornost za dokazivanje da zahtjev ne ispunjava uvjete leži na tijelu koje obavlja vrednovanje.

Članak III.4.

Radi olakšavanja priznavanja kvalifikacija, svaka će stranka osigurati pružanje odgovarajućih i jasnih obavijesti o svojem obrazovnom sustavu.

Članak III.5.

Odluke o priznavanju donosit će se u razumnom roku, koji će unaprijed utvrditi tijelo nadležno za priznavanje, računajući od trenutka kada će sve potrebne obavijesti za ispitivanje zahtjeva biti pribavljene. Ako priznavanje bude uskraćeno, navest će se razlozi za odbijanje priznavanja te će se podnositelj zahtjeva obavijestiti o mogućim mjerama koje može poduzeti kako bi kasnije dobio priznavanje. Ako priznavanje bude uskraćeno, ili ako odluka ne bude donesena, podnositelj zahtjeva mora moći podnijeti žalbu u razumnom roku.

Odjeljak IV. – PRIZNAVANJE KVALIFIKACIJA KOJE OMOGUĆAVAJU PRISTUP VISOKOM ŠKOLSTVU

Članak IV.1.

Svaka će stranka priznati, radi omogućavanja pristupa programima koji pripadaju njezinom visokoškolskom sustavu, kvalifikacije koje su izdale druge stranke i koje zadovoljavaju u toj stranci opće zahtjeve za pristup visokom obrazovanju, osim ako se ne utvrdi da postoji bitna razlika između uvjeta za pristup u stranci u kojoj je kvalifikacija stečena i uvjeta pristupa u stranci u kojoj se priznavanje kvalifikacije traži.

Članak IV.2.

Alternativno bit će dovoljno da stranka omogući nositelju kvalifikacije koja je izdana u nekoj drugoj stranci, na njegov zahtjev, dobivanje vrednovanja te kvalifikacije, pa da se odredbe članka IV.1. primijene, *mutatis mutandis*, na taj slučaj.

Članak IV.3.

Ako kvalifikacija daje pristup jedino određenim vrstama visokoškolskih ustanova ili programa u stranci kod koje je kvalifikacija stečena, svaka će druga stranka odobriti nositeljima takvih kvalifikacija pristup sličnim posebnim programima u ustanovama koje pripadaju - njezinom visokoškolskom sustavu, osim ako se može dokazati da postoji bitna razlika između uvjeta za pristup u stranci u kojoj je kvalifikacija stečena i u stranci u kojoj se traži priznavanje.

Članak IV.4.

Kad prijam u određene visokoškolske programe, dodatno uz opće zahtjeve za primanje, ovisi o ispunjenju posebnih zahtjeva, nadležna tijela dotične stranke mogu postaviti te iste dodatne zahtjeve nositeljima kvalifikacija stečenih u drugim strankama ili vrednovati ispunjavaju li tražitelji s kvalifikacijama stečenim u drugim strankama jednakovrijedne zahtjeve.

Članak IV.5.

Ako srednjoškolske svjedodžbe, u stranci u kojoj su stečene, omogućavaju pristup visokoškolskom obrazovanju jedino ako su praćene potvrđama o položenim dopunskim ispitima kao preduvjetom prijama, druge stranke mogu uvjetovati istim zahtjevima ili ponuditi neku drugu mogućnost za zadovoljavanje tih dodatnih zahtjeva u okviru njihovih obrazovnih sustava. Svaka država, Sveta Stolica ili Europska zajednica mogu u trenutku potpisivanja ili polaganja svoje isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu, ili kasnije u svako doba, izvijestiti jednog od depozitara o korištenju odredbama ovoga članka, određujući na koje stranke namjeravaju primijeniti ovaj članak kao i razloge koji opravdavaju te mjere.

Članak IV.6.

Ne dovodeći u pitanje odredbe članaka IV.1., IV.2., IV.4. i IV.5., prijam u neku visokoškolsku ustanovu, ili u neki program u okviru takve ustanove može biti podvrgnut ograničenjima ili odabiru. U slučajevima u kojima je prijam u visokoškolsku ustanovu i/ili u program podvrgnut odabiru, postupak prijama treba se tako odrediti da se vrednovanje stranih kvalifikacija ostvari u skladu s načelima pravičnosti i nediskriminacije opisanim u odjeljku III.

Članak IV.7.

Ne dovodeći u pitanje odredbe članaka IV.1., IV.2., IV.3., IV.4. i IV.5., pristup u određenu visokoškolsku ustanovu može se uvjetovati dokazom da podnositelj zahtjeva u dovoljnoj mjeri vlada nastavnim jezikom ili jezicima u dotičnoj ustanovi, ili drugim predviđenim jezicima.

Članak IV.8.

U strankama u kojima se pristup visokom obrazovanju može dobiti na osnovu netradicionalnih kvalifikacija, slične će se kvalifikacije dobivene u drugim strankama vrednovati na sličan način kao i netradicionalne kvalifikacije stečene u stranci u kojoj se traži priznavanje.

Članak IV.9.

U svrhu prijama u visokoškolske programe, svaka stranka može odrediti da priznavanje kvalifikacija koje su izdale strane obrazovne ustanove koje djeluju na njezinu području ovisi o posebnim zahtjevima nacionalnog zakonodavstva ili o posebnim sporazumima sklopljenim sa strankom iz koje te ustanove potječu.

Odjeljak V. – PRIZNAVANJE RAZDOBLJA STUDIJA

Članak V.1.

Svaka će stranka priznati razdoblja studija završene u okviru nekog visokoškolskog programa druge stranke. Takvo će priznavanje obuhvatiti razdoblja studija koji vode završavanju visokoškolskog programa kod stranke kod koje se priznavanje traži, osim ako se ne utvrde bitne razlike između razdoblja studija završenih u drugoj stranci i dijela visokoškolskog programa kojeg bi oni zamijenili kod stranke kod koje se traži priznavanje.

Članak V.2.

Alternativno će biti dovoljno da stranka omogući osobi koja je završila neko razdoblje studija u okviru visokoškolskog programa u drugoj stranci, da dobije vrednovanje toga dijela studija, na zahtjev dotične osobe, pa da se odredbe članka V.1. primijene, mutatis mutandis, na taj slučaj.

Članak V.3.

Svaka će stranka osobito olakšati priznavanje dijela studija:

a) ako postoji prethodni sporazum između, s jedne strane, visokoškolske ustanove ili nadležnoga tijela odgovornog za relevantno razdoblje studija i, s druge strane, visokoškolske ustanove ili nadležnoga tijela odgovornog za traženo priznavanje; i

b) ako visokoškolska ustanova u kojoj je završeno razdoblje studija izda svjedodžbu ili prijepis ocjena, potvrđujući da je student uspješno ispunio propisane zahtjeve za to razdoblje studija.

Odjeljak VI. – PRIZNAVANJE VISOKOŠKOLSKIH KVALIFIKACIJA

Članak VI.1.

U mjeri u kojoj se odluka o priznavanju zasniva na znanju i vještinama potvrđenim visokoškolskom kvalifikacijom, svaka će stranka priznati visokoškolske kvalifikacije stečene u drugoj stranci, osim ako se utvrde bitne razlike između kvalifikacija za koje se traži priznavanje i odgovarajuće kvalifikacije u stranci u kojoj se traži priznavanje.

Članak VI.2.

Alternativno, bit će dovoljno da stranka omogući nositelju visokoškolske kvalifikacije izdane u nekoj drugoj stranci, na njegov zahtjev, dobivanje vrednovanja te kvalifikacije, pa da se odredbe članka VI.1. primijene, mutatis mutandis, na taj slučaj.

Članak VI.3.

Priznavanje u jednoj stranci visokoškolske kvalifikacije izdane u drugoj stranci, imat će jednu ili obje od sljedećih posljedica:

a) pristup daljnjem visokoškolskom studiju, uključujući važne ispite, i/ili pripremu za doktorat, pod istim uvjetima koji se primjenjuju na nositelje kvalifikacija stranke u kojoj se priznavanje traži;

b) uporabu akademskog naslova, u skladu sa zakonima i propisima stranke u kojoj se priznavanje traži, ili njezinom jurisdikcijom nad time.

Pored toga, priznavanje može olakšati pristup tržištu rada u skladu sa zakonima i propisima stranke u kojoj se traži priznavanje, ili njezinom jurisdikcijom nad time.

Članak VI.4.

Vrednovanje neke visokoškolske kvalifikacije u jednoj od stranaka, a koju je izdala druga stranka, može biti u obliku:

a) savjeta u svrhu općeg zapošljavanja;

- b) savjeta nekoj obrazovnoj ustanovi u svrhu prijama u njezine programe;
- c) savjeta bilo kojem drugom tijelu nadležnom za priznavanje.

Članak VI.5.

Svaka stranka može priznavanje visokoškolskih kvalifikacija koje su izdale strane obrazovne ustanove koje djeluju na njezinu području uvjetovati posebnim zahtjevima nacionalnoga zakonodavstva ili posebnim sporazumima sklopljenim sa strankom iz koje te ustanove potječu.

Odjeljak VII. – PRIZNAVANJE KVALIFIKACIJA IZBJEGLICA, PROGNIKA I OSOBA U SITUACIJI SLIČNOJ IZBJEGLIČKOJ

Članak VII.

Svaka će stranka poduzeti sve moguće i razumne mjere u okviru svojega obrazovnoga sustava i u skladu s ustavnim, zakonskim i podzakonskim propisima radi razvijanja postupka pravičnoga i brzoga utvrđivanja ispunjavaju li izbjeglice, prognanici i osobe u situaciji sličnoj izbjegličkoj tražene zahtjeve za pristup visokoškolskom obrazovanju, za nastavljavanje visokoškolskoga programa ili za zapošljavanje, čak i u slučajevima u kojima se kvalifikacije stečene u jednoj stranci ne mogu dokazati na temelju isprava.

Odjeljak VIII. – OBAVIJESTI O VREDNOVANJU VISOKOŠKOLSKIH USTANOVA I PROGRAMA

Članak VIII.1.

Svaka će stranka pružiti prikladne obavijesti o svim ustanovama koje pripadaju njezinu visokoškolskom sustavu i o svakom programu koji one izvode radi omogućavanja nadležnim tijelima drugih stranaka da provjere opravdava li kvaliteta kvalifikacija izdanih u tim ustanovama priznavanje u stranci u kojoj se ono traži. Takve će obavijesti imati sljedeći oblik:

a) ako su stranke utemeljile sustav formalnoga vrednovanja visokoškolskih ustanova i programa: obavijesti o metodama i rezultatima toga vrednovanja, te o normama kvalitete svojstvene svakom tipu visokoškolske ustanove koja izdaje kvalifikacije i o programima koji do njih vode.

b) ako stranke nisu utemeljile sustav formalnoga vrednovanja visokoškolskih ustanova i programa: obavijesti o priznavanju raznih kvalifikacija dobivenih u bilo kojoj visokoškolskoj ustanovi, ili u okviru bilo kojega od visokoškolskih programa, koji pripadaju njihovim visokoškolskim sustavima.

Članak VIII.2.

Svaka će stranka donijeti odgovarajuće propise radi razvitka, održavanja i pripremanja:

- a) pregleda različitih tipova visokoškolskih ustanova koje pripadaju njezinu

visokoškolskom sustavu, s osebujnim obilježjima svakog tipa ustanove;

b) popisa priznatih ustanova (javnih i privatnih) koje pripadaju njezinu visokoškolskom sustavu, naznačujući njihove ovlasti za davanje različitih tipova kvalifikacija i zahtjeve pristupa svakom tipu ustanove i programa;

c) opisa visokoškolskih programa;

d) popisa obrazovnih ustanova smještenih izvan njezina područja, za koje stranka smatra da pripadaju njezinu obrazovnom sustavu.

Odjeljak IX. – OBAVIJESTI O STVARIMA KOJE SE TIČU PRIZNAVANJA

Članak IX.1.

Radi olakšavanja priznavanja visokoškolskih kvalifikacija, stranke se obvezuju utemeljiti pregledne sustave potpunog opisa stečenih kvalifikacija.

Članak IX.2.

1. Priznajući potrebu za bitnim, ispravnim i suvremenim obavijestima, svaka će stranka osnovati ili održavati nacionalni izvještajni centar i izvijestiti jednog od depozitara o njegovu osnivanju ili o promjenama koje se njega tiču.

2. Kod svake će stranke, nacionalni izvještajni centar:

a) olakšavati pristup pouzdanim i ispravnim obavijestima o visokoškolskom sustavu i kvalifikacijama zemlje u kojoj je smješten;

b) olakšavati pristup obavijestima o visokoškolskim sustavima i kvalifikacijama drugih stranaka;

c) davati savjete ili obavijesti o pitanjima priznavanja i vrednovanja kvalifikacija, u skladu s nacionalnim zakonima i drugim propisima ili pravilima.

3. Svaki će nacionalni izvještajni centar imati na raspolaganju potrebna sredstva kako bi mogao obavljati svoje funkcije.

Članak IX.3.

Putem nacionalnih izvještajnih centara ili na drugi način, stranke će poticati uporabu Dopunske diplome UNESCO-a/Vijeća Europe ili bilo kakvog sličnog dokumenta visokoškolskih ustanova stranaka.

Odjeljak X. – MEHANIZMI PROVEDBE

Članak X.1.

Sljedeća će tijela nadzirati, poticati i olakšavati provedbu Konvencije:

- a) Odbor Konvencije o priznavanju visokoškolskih kvalifikacija u Europskoj regiji;
- b) Europska mreža nacionalnih izvještajnih centara o akademskoj mobilnosti i priznavanju (Mreža ENIC), osnovana odlukom Odbora ministara Vijeća Europe 9. lipnja 1994. i Regionalne komisije UNESCO-a za Europu 18. lipnja 1994.

Članak X.2.

1. Ovom se Konvencijom osniva Odbor Konvencije o priznavanju visokoškolskih kvalifikacija u Europskoj regiji (u daljnjem tekstu »Odbor«). On će se sastojati od po jednog predstavnika svake stranke.

2. U svrhe članka X.2., izraz »stranka« neće se primjenjivati na Europsku zajednicu.

3. Države spomenute u članku XI.1.1. i Sveta Stolica, ako nisu stranke ove Konvencije, Europska zajednica i predsjednik Mreže ENIC, mogu sudjelovati na sastancima Odbora kao promatrači. Predstavnici vladinih i nevladinih organizacija aktivni na polju priznavanja u regiji također mogu biti pozvani da pribivaju sastancima Odbora kao promatrači.

4. Predsjednik Regionalnog odbora UNESCO-a za primjenu Konvencije o priznavanju visokoškolskih studija, diploma i stupnjeva u državama koje pripadaju Europskoj regiji također će biti pozvan da sudjeluje na sastancima Odbora kao promatrač.

5. Odbor će poticati primjenu ove Konvencije i nadgledati njezinu provedbu. U tu svrhu on može prihvaćati, većinom stranaka, preporuke, izjave, protokole i modele dobre prakse radi pomaganja nadležnim tijelima stranaka pri provedbi Konvencije i pri ispitivanju zahtjeva za priznavanje visokoškolskih kvalifikacija. Iako one nisu obvezane takvim tekstovima, stranke će ih nastojati u najvećoj mogućoj mjeri primjenjivati, upoznavati s njima nadležna tijela i poticati njihovu primjenu. Odbor će tražiti mišljenje Mreže ENIC prije donošenja odluka.

6. Odbor će izvješćivati nadležna tijela Vijeća Europe i UNESCO-a.

7. Odbor će održavati veze s Regionalnim odborom i UNESCO-a za primjenu Konvencija o priznavanju visokoškolskih studija, diploma i stupnjeva usvojenih pod okriljem UNESCO-a.

8. Većina stranaka predstavlja kvorum.

9. Odbor će prihvatiti svoj poslovnik. Sastajat će se na redovnim sastancima barem svake tri godine. Odbor će se sastati po prvi put u roku godinu dana od stupanja ove Konvencije na snagu.

10. Tajništvo Odbora bit će povjereno zajednički glavnom tajniku Vijeća Europe i generalnom direktoru UNESCO-a.

Članak X.3.

1. Svaka će stranka imenovati, kao člana Europske mreže nacionalnih izvještajnih centara za akademsku mobilnost i priznavanje (Mreža ENIC), nacionalni izvještajni centar osnovan ili održavan na temelju članka IX.2. U slučaju kad je u stranci osnovano ili održavano više nacionalnih izvještajnih centara na temelju članka IX.2., oni će biti članovima Mreže, ali će dotični nacionalni izvještajni centri imati ukupno samo jedan glas.

2. Mreža ENIC će, u svojem sastavu ograničenom na nacionalne izvještajne centre stranaka ove Konvencije, podupirati i pomagati praktičnu provedbu Konvencije od strane nadležnih nacionalnih tijela. Mreža će se sastajati barem jednom godišnje na plenarnoj sjednici. Ona će izabrati predsjednika i upravu u skladu sa svojim mandatom.

3. Tajništvo Mreže ENIC bit će povjereno zajednički glavnom tajniku Vijeća Europe i generalnom direktoru UNESCO-a.

4. Stranke će, putem Mreže ENIC, surađivati s nacionalnim izvještajnim centrima drugih stranaka, osobito im omogućavajući prikupljanje svih obavijesti korisnih nacionalnim izvještajnim centrima u njihovim aktivnostima povezanim s akademskim priznavanjem i mobilnošću.

Odjeljak XI. – ZAVRŠNE ODREDBE

Članak XI.1.

1. Ova će Konvencija biti otvorena za potpisivanje:

- a) državama članicama Vijeća Europe;
- b) državama članicama UNESCO-a Europske regije;
- c) svakoj drugoj potpisnici, državi ugovornici ili stranci Europske kulturne konvencije Vijeća Europe i/ili UNESCO-ve Konvencije o priznavanju visokoškolskih studija, diploma i stupnjeva u državama koje pripadaju Europskoj regiji, pozvanim na Diplomatsku konferenciju ovlaštenu za prihvatanje ove Konvencije.

2. Ove države i Sveta Stolica mogu izraziti svoj pristanak da budu vezane:

- a) potpisivanjem bez rezerve ratifikacije, prihvata ili odobrenja; ili
- b) potpisivanjem uz rezervu ratifikacije, prihvata ili odobrenja, kojem slijedi ratifikacija, prihvata ili odobrenje; ili
- c) pristupom.

3. Potpisivanje će se obaviti kod jednog od depozitara. Isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu položiti će se kod jednog od depozitara.

Članak XI.2.

Ova Konvencija stupa na snagu prvog dana mjeseca koji slijedi nakon isteka razdoblja od mjesec dana kad su pet država, uključujući barem tri države članice Vijeća Europe i/ili UNESCO-ve Europske regije, izrazile svoj pristanak da budu vezane Konvencijom. Za svaku drugu državu ona stupa na snagu prvoga dana mjeseca koji slijedi nakon isteka razdoblja od mjesec dana od dana izražavanja njezinoga pristanka da bude vezana Konvencijom.

Članak XI.3.

1. Nakon stupanja ove Konvencije na snagu, svaka država koja ne spada u jednu od kategorija popisanih u članku XI.1. moći će zatražiti pristup ovoj Konvenciji. Svaki će zahtjev u tu svrhu biti upućen jednom od depozitara koji će ga dostaviti strankama barem tri mjeseca prije sastanka Odbora Konvencije o priznavanju visokoškolskih kvalifikacija u Europskoj regiji. Depozitar će također izvijestiti Odbor ministara Vijeća Europe i Izvršni odbor UNESCO-a.

2. Odluka da se država koja to zatraži pozove na pristup ovoj Konvenciji donijet će se dvotrećinskom većinom stranaka.

3. Nakon stupanja ove Konvencije na snagu, Europska zajednica može joj pristupiti na temelju zahtjeva njezinih država članica, koji će biti upućen jednom od depozitara. U tom slučaju neće se primijeniti članak XI. 3. stavak 2.

4. Za svaku državu koja pristupi ili za Europsku zajednicu, Konvencija će stupiti na snagu prvog dana mjeseca koji slijedi nakon isteka razdoblja od mjesec dana od polaganja isprave o pristupu Konvenciji kod jednog od depozitara.

Članak XI.4.

1. Stranke ove Konvencije koje su istodobno stranke jedne ili više sljedećih konvencija:

- Europske konvencije o ekvivalenciji diploma na temelju kojih je moguće stupiti u visokoškolske ustanove (1953., ETS br. 15) i njezina Protokola (1964., ETS br. 49);
- Europske konvencije o priznavanju razdoblja visokoškolskih studija (1956., ETS br. 21);
- Europske konvencije o akademskom priznavanju sveučilišnih kvalifikacija (1959., ETS br. 32);
- Konvencije o priznavanju visokoškolskih studija, diploma i stupnjeva u arapskim i europskim državama na Mediteranu (1976.);
- Konvencije o priznavanju visokoškolskih studija, diploma i stupnjeva u državama područja Europe (1979.);
- Europske konvencije o općoj ekvivalenciji razdoblja sveučilišnih studija (1990., ETS br. 138);

a) primjenjivat će odredbe ove Konvencije u svojim međusobnim odnosima;

b) nastavit će primjenjivati gore spomenute Konvencije kojih su stranke, u svojim odnosima s drugim državama strankama tih Konvencija, a koje nisu stranke ove Konvencije.

2. Stranke ove Konvencije obvezuju se da neće postati strankom bilo koje Konvencije spomenute u stavku 1. koje one još nisu stranke, s izuzetkom Međunarodne konvencije o priznavanju visokoškolskih studija, diploma i stupnjeva u arapskim i europskim državama koje graniče s Mediteranom.

Članak XI.5.

1. Svaka država može, u vrijeme potpisivanja ili polaganja svoje isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu, odrediti na koje će se područje ili područja primjenjivati ova Konvencija.

2. Svaka država može kasnije u svako doba, izjavom upućenom jednom od depozitara, proširiti primjenu ove Konvencije na svako drugo u izjavi određeno područje. Glede takvoga područja, Konvencija stupa na snagu prvoga dana mjeseca koji slijedi nakon isteka razdoblja od mjesec dana od dana kad depozitar primi takvu izjavu.

3. Svaka izjava dana prema dva prethodna stavka može se, glede svakog područja određenog u takvoj izjavi, povući notifikacijom upućenom jednom od depozitara. Povlačenje će proizvoditi učinak prvoga dana mjeseca nakon isteka razdoblja od mjesec dana od dana kada depozitar primi takvu obavijest.

Članak XI.6.

1. Svaka stranka može u svako doba, otkazati ovu Konvenciju notifikacijom upućenom jednom od depozitara.

2. Takav će otkaz proizvoditi učinak prvoga dana mjeseca koji slijedi nakon isteka razdoblja od dvanaest mjeseci od dana kad depozitar primi notifikaciju. Međutim, takav otkaz neće utjecati na odluke o priznavanju koje su prethodno donošene sukladno odredbama ove Konvencije.

3. Prestanak ili suspenzija primjene ove Konvencije kao posljedica toga što je neka stranka prekršila odredbe bitne za ostvarenje cilja ili svrha ove Konvencije, provest će se u skladu s međunarodnim pravom.

Članak XI.7.

1. Svaka država, Sveta Stolica ili Europska zajednica može, u trenutku potpisivanja ili polaganja svoje isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu, izjaviti da pridržava pravo da ne primijeni, u cijelosti ili djelomično, jedan ili više slijedećih članaka ove Konvencije:

Članak IV.8.

Članak V.3.

Članak VI.3.

Članak VIII.2.

Članak IX.3.

Nikakve druge rezerve nisu dopuštene.

2. Svaka stranka koja je stavila rezervu prema prethodnom stavku može je u potpunosti ili djelomično povući notifikacijom upućenom jednom od depozitara. Povlačenje će djelovati od dana kada depozitar primi takvu notifikaciju.

3. Stranka koja je stavila rezervu na odredbe ove Konvencije ne može zahtijevati primjenu te odredbe od bilo koje druge stranke; ona može, međutim, ukoliko je rezerva djelomična ili uvjetna, zahtijevati primjenu te odredbe u mjeri u kojoj ju je sama prihvatila.

Članak XI.8.

1. Odbor Konvencije o priznavanju visokoškolskih kvalifikacija u Europskoj regiji može usvojiti nacrt izmjena ove Konvencije dvotrećinskom većinom stranaka. Svaki tako usvojen nacrt izmjena bit će uključen u Protokol uz ovu Konvenciju. Protokol će odrediti uvjete svoga stupanja na snagu za koje će, u svakom slučaju, biti potreban pristanak stranaka da njime budu vezane.

2. Nikakve izmjene Odjeljka III. Konvencije nisu moguće po postupku iz stavka 1. ovoga članka.

3. Svaki prijedlog izmjena priopćit će se jednom od depozitara koji će ga dostaviti strankama barem tri mjeseca prije sastanka Odbora. Depozitar će također izvijestiti Odbor ministara Vijeća Europe i Izvršni odbor UNESCO-a.

Članak XI.9.

1. Glavni tajnik Vijeća Europe i generalni direktor UNESCO-a depozitari su ove Konvencije.

2. Depozitar kod kojega je neki akt, notifikacija ili priopćenje položeno, obavijestit će stranke ove Konvencije, kao i druge države članice Vijeća Europe i/ili UNESCO-ve Europske regije o:

- a) svakom potpisu;
- b) polaganju svake isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu;
- c) svakom danu stupanja ove Konvencije na snagu u skladu s odredbama članaka XI.2. i XI.3.4.;
- d) svakoj rezervi stavljenoj u skladu s odredbama članka XI.7. i o povlačenju svake rezerve stavljene u skladu s odredbama članka XI.7.;
- e) svakom otkazu ove Konvencije u skladu s člankom XI.6.;

- f) svakoj izjavi danoj u skladu s odredbama članka II.1, ili članka II.2.;
- g) svim izjavama danim u skladu s odredbama članka IV.5.;
- h) svakom zahtjevu za pristup podnesenom u skladu s odredbama članka XI.3.;
- i) svakom prijedlogu danom u skladu s odredbama članka XI.8.;
- j) svakom drugom aktu, notifikaciji ili priopćenju koji se odnose na ovu Konvenciju.

3. Depozitar koji dobije priopćenje ili da obavijest u skladu s odredbama ove Konvencije, odmah će o tome izvijestiti drugog depozitara.

U potvrdu toga su potpisani predstavnici, za to propisno ovlašteni, potpisali ovu Konvenciju.

Sastavljeno u Lisabonu 11. travnja 1997., na engleskom, francuskom, ruskom i španjolskom jeziku, s tim da su sva četiri teksta jednako vjerodostojna, u dva primjerka, od kojih se jedan pohranjuje u arhiv Vijeća Europe, a drugi primjerak u arhiv UNESCO-a. Ovjerovljeni prijepis dostavit će se svim državama iz članka XI.1., Svetoj Stolici i Europskoj zajednici, te Tajništvu Ujedinjenih naroda.

2.2. Bolonjska deklaracija

BOLONJSKA DEKLARACIJA

EUROPSKO PODRUČJE VISOKOŠKOLSKOG OBRAZOVANJA

Zajednička deklaracija europskih ministara obrazovanja

okupljenih u Bologni 19. lipnja 1999.

Europski proces, zahvaljujući izvanrednim postignućima posljednjih nekoliko godina, postaje sve više konkretna i relevantna realnost za Uniju i njene građane. Izgledi za proširenje, zajedno sa odnosima koji se produbljuju sa drugim europskim zemljama, pružaju još i šire dimenzije toj realnosti. U međuvremenu svjedoci smo sve veće svijesti u velikom dijelu političkog i akademskog svijeta i u javnom mišljenju potrebe da se uspostavi potpunija i dalekosežnija Europa, naročito gradeći na njenim intelektualnim, kulturnim, društvenim i znanstvenim i tehnološkim dimenzijama i jačajući iste.

Europa znanja sada je uveliko priznata kao nezamjenjiv faktor za društveni i humani razvoj i kao neizbježna komponenta za konsolidaciju i obogaćivanje europskog građanskog državljanstva, kadra da svojim građanima da neophodne sposobnosti da se suoče sa izazovima novog milenija, zajedno sa sviješću o zajedničkim vrijednostima i pripadanju zajedničkom društvenom i kulturnom prostoru.

Značaj obrazovanja i suradnje u obrazovanju u jačanju stabilnih, miroljubivih i demokracijskih društava je univerzalno priznat kao najvažniji, utoliko više s obzirom na situaciju u jugoistočnoj Europi.

Sorbonska deklaracija od 25. svibnja 1998, koja je poduprta ovim obzirima, naglasila je centralnu ulogu sveučilišta u razvoju europskih kulturnih dimenzija. Ta konvencija je istakla stvaranje europskog područja visokoškolskog obrazovanja kao ključni način promoviranja mobilnosti i mogućnosti upošljavanja građana i ukupnog razvoja kontinenta.

Nekoliko europskih zemalja je prihvatilo poziv da se obvežu na postizanje ciljeva postavljenih u toj deklaraciji, potpisivanjem iste ili izražavajući svoje slaganje u principu. Pravac kojim je krenulo nekoliko reformi visokoškolskog obrazovanja, koje su pokrenute u međuvremenu u Europi, dokazao je odlučnost mnogih vlada da djeluju.

Europske institucije visokoškolskog obrazovanja, sa svoje strane, prihvatile su izazov i uzele glavnu ulogu u izgradnji europskog područja visokoškolskog obrazovanja, također kao posljedica fundamentalnih principa postavljenih u bolonjskoj Magna Charta Universitatum od 1998. Ovo je od najvećeg značaja, s obzirom na to da neovisnost i autonomija sveučilišta osigurava da se sustavi visokoškolskog obrazovanja i znanstvenoistraživačkog rada neprekidno prilagođavaju promjenama potreba, zahtjevima društva i napretku znanstvenog znanja.

Određen je tok u pravom smjeru i sa razumnom svrhom. Ostvarenje veće kompatibilnosti i uporedivosti sustava visokoškolskog obrazovanja, no, zahtijeva stalan zamah da bi se sasvim postigli. Mi treba da to podržimo kroz promoviranje konkretnih mjera za postizanje konkretnih koraka naprijed. Na sastanku od 18. lipnja sudjelovali su autoritativni eksperti i znanstvenici iz svih naših zemalja i dali nam vrlo korisne prijedloge za inicijative koje treba poduzeti.

Mi posebno moramo gledati na cilj povećavanja međunarodne konkurentnosti europskog sustava visokoškolskog obrazovanja. Vitalnost i učinkovitost svake civilizacije može se mjeriti atraktivnošću svoje kulture za druge zemlje. Mi treba da osiguramo da sustav europskog visokoškolskog obrazovanja stekne svjetsku razinu atraktivnosti jednaku našim izvanrednim kulturnim i znanstvenim tradicijama.

Potvrđivanjem svoje podrške općim principima postavljenim u Sorbonskoj deklaraciji, mi se uključujemo u koordinaciju naše politike da za kratko vrijeme dostignemo, a u svakom slučaju tijekom prvog desetljeća trećeg milenija, sljedeće ciljeve, za koje smatramo da su od primarnog značaja za uspostavljanje europskog područja visokoškolskog obrazovanja i promociju europskog sustava visokoškolskog obrazovanja širom svijeta:

- Usvajanje lako razumljivih i uporedivih sustava stupnjeva, također kroz primjenu dodatka diplomi, kako bi se promovirala mogućnost upošljavanja europskih građana i međunarodna konkurentnost europskog sustava visokoškolskog obrazovanja.
- Usvajanje sustava koji se u suštini zasniva na dva glavna ciklusa, dodiplomskom i postdiplomskom. Pristup drugom ciklusu zahtijeva uspješno završavanje prvog ciklusa studija, koje traje najmanje tri godine. Stupanj koji se dodjeljuje nakon prvog ciklusa je relevantan i za europsko tržište rada kao odgovarajuća razina kvalifikacije. Drugi ciklus treba da vodi do stupnja magistra i/ili doktora, kao u mnogim europskim zemljama.
- Uvođenje sustava kredita - kao što je ECTS sustav - kao pravog načina promoviranja najraširenije studentske mobilnosti. Krediti bi se mogli steći i izvan konteksta visokoškolskog obrazovanja, uključujući učenje tijekom cijelog života, pod uvjetom da ih priznaju dotična sveučilišta prijama.
- Promocija mobilnosti prevazilaženjem prepreka do djelotvorne primjene slobodnog kretanja sa posebnom pažnjom na:
  - za studente, pristupu mogućnostima za studij i obuku i srodnim službama
  - za nastavnike, istraživače i administrativno osoblje, priznavanju i valorizaciji razdoblja provedenog u europskom kontekstu vršeći znanstvena istraživanja, u nastavi i obuci, bez štete po njihova statutarna prava.
- Promocija europske suradnje na osiguranju kvalitete u pogledu razvijanja uporedivih kriterija i metodologija

- Promocija neophodnih europskih dimenzija u visokoškolskom obrazovanju, naročito u pogledu razvoja nastavnog plana i programa, međuinstitucijske suradnje, planova mobilnosti i objedinjenih programa studija, obuke i znanstvenog istraživanja.

Mi se obvezujemo na postizanje ovih ciljeva - u okviru naših institucionalnih sposobnosti i potpuno uvažavanje raznolikosti kultura, jezika, nacionalnih obrazovnih sustava i autonomije sveučilišta - da konsolidiramo europsko područje visokoškolskog obrazovanja. U tom cilju mi ćemo slijediti puteve međuvladine suradnje, zajedno s nevladinim europskim organizacijama koje imaju nadležnosti u visokoškolskom obrazovanju. Mi ponovo od sveučilišta očekujemo da brzo i pozitivno reagiraju i aktivno doprinesu uspjehu naših nastojanja.

Ubijedeni da uspostavljanje europskog područja visokoškolskog obrazovanja zahtijeva konstantnu podršku, nadzor i prilagodavanje na potrebe koje neprekidno iskrsavaju, odlučujemo da se ponovo sastanemo za dvije godine, kako bismo ocijenili postignuti napredak i nove korake koje treba poduzeti.

Caspar EINEM

ministar znanstvenosti i transporta
(Austrija)

Gerard SCHMIT

generalni ravnatelj Francuske zajednice
Ministarstvo visokoškolskog obrazovanja i znanstvenog istraživanja
(Belgija)

Jan ADE

generalni ravnatelj
Ministarstvo Flamanske zajednice
Odsjek za obrazovanje
(Belgija)

Anna Mmia TOTOMANOVA

zamjenica ministra obrazovanja i znanstvenosti (Bugarska)

Eduard ZEMAN

ministar obrazovanja, omladine i športa
(Češka Republika)

Margrethe VESTAGER

ministrica obrazovanja
(Danska)

Tonis LUKAS

ministar obrazovanja
(Estonija)

Maija RASK

ministrica obrazovanja i znanstvenosti
(Finska)

Claude ALLEGRE

ministar nacionalnog obrazovanja, znanstvenog istraživanja i tehnologije
(Francuska)

Wolf-Michael CATENHUSEN

tajnik državnog parlamenta
Savezno ministarstvo obrazovanja i znanstvenog istraživanja
(Njemačka)

Ute ERDSIEK-RAVE

ministrica obrazovanja, znanstvenosti, znanstvenog istraživanja i kulture njemačke savezne pokrajine Schleswig-Holstein

(Stalna konferencija ministara kulture njemačkih saveznih pokrajina)

Gherassimos ARSENIS

ministar javnog obrazovanja i vjerskih pitanja
(Grčka)

Adam KISS

zamjenik državnog tajnika za visokoškolsko obrazovanje i znanstvenost (Mađarska)

Gudridur SIGURDARDOTTIR

generalni tajnik Ministarstva obrazovanja, znanstvenosti i kulture
(Island)

Pat DOWLING

glavni referent Ministarstva obrazovanja i znanstvenosti
(Irska)

Ortensio ZECCHINO

ministar sveučilišta i znanstvenog i tehnološkog istraživanja
(Italija)

Tatiana KOKEK

državna ministrica visokoškolskog obrazovanja i znanstvenosti
(Latvija)

Kornelijus PLATELIS

ministar obrazovanja i znanstvenosti (Litva)

Erna HENNICOT-SCHOEPGES

ministrica nacionalnog obrazovanja i stručne obuke
(Luksemburg)

Louis GALEA

ministar obrazovanja
(Malta)

Loek HERMANS

ministar obrazovanja, kulture i znanstvenosti
(Nizozemska)

Jon LILLETUN

ministar obrazovanja, znanstvenog istraživanja i pitanja crkve
(Norveška)

Wilibald WINKLER

državni podtajnik za nacionalno obrazovanje
(Poljska)

Eduardo Marçal GRILO

ministar obrazovanja
(Portugal)

Andrei MARGA

ministar nacionalnog obrazovanja
(Rumunija)

Milan FTACNIK
ministar obrazovanja
(Republika Slovačka)

Pavel ZGAGA
državni tajnik za visokoškolsko obrazovanje
(Slovenija)

D. Jorge FERNANDEZ DIAZ
državni tajnik za obrazovanje, sveučilište, znanstveno istraživanje i razvoj
(Španija)

Agneta BLADH
državni tajnik za obrazovanje i znanstvenost
(Švedska)

Charles KLEIBER
državni tajnik za znanstvenost i znanstveno istraživanje
(Švicarska Konfederacija)

Baroness Tessa BLACKSTONE of Stoke
Newington
državna ministrica za obrazovanje i upošljavanje
(Velika Britanija)

2.3. Standardi i smjernice za osiguravanje kvalitete na Europskom prostoru visokog obrazovanja (ESG) (2015.)

Standardi i smjernice za osiguravanje kvalitete na Europskom prostoru visokog obrazovanja (ESG)

Nacrt revidiranog dokumenta Standardi i smjernice za osiguravanje kvalitete na Europskom prostoru visokog obrazovanja (ESG) koji je Skupina za praćenje Bolonjskog procesa (*Bologna Follow-up Group*, BFUG) usvojila 19. rujna 2014. godine, a ministri Europskog prostora visokog obrazovanja (*European Higher Education Area*, EHEA) su ga usvojili na konferenciji u Erevanu 14. i 15. svibnja 2015. godine.

ESG je objavilo Europsko udruženje za osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju (*European Association for Quality Assurance in Higher Education*, ENQA).

Jedina službena verzija ESG-a je [ona na engleskom jeziku](#). Za sve netočnosti u ovom prijevodu odgovornost snosi Agencija za znanost i visoko obrazovanje koja je prijevod izradila.

Hrvatski prijevod revidiranog ESG-ja usvojenog na Ministarskoj konferenciji u Erevanu 14. i 15. svibnja 2015. godine

Predgovor

Standarde i smjernice za osiguravanje kvalitete na Europskom prostoru visokog obrazovanja (*Standards and guidelines for quality assurance in the European Higher Education Area*; op. prev. skraćeno *European Standards and Guidelines* ili Europski standardi i smjernice; u hrvatskom jeziku se uvriježila kratica ESG) usvojili su ministri nadležni za visoko obrazovanje u EHEA-i 2005. godine na prijedlog Europskog udruženja za osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju (*European Association for Quality Assurance in Higher Education*, ENQA) u suradnji s Europskim studentskim zborom (*European Students' Union*, ESU¹), Europskim udruženjem visokih učilišta (*European Association of Institutions in Higher Education*, EURASHE) i Europskim udruženjem sveučilišta (*European University Association*, EUA).

Od 2005. godine učinjen je znatan napredak u osiguravanju kvalitete, kao i drugim akcijskim linijama Bolonjskog procesa, poput razvoja kvalifikacijskih okvira, priznavanja te poticanja uporabe ishoda učenja, što sve doprinosi promjeni paradigme učenja i poučavanja, odnosno prelasku na učenje i poučavanje usmjereno na studenta.

Ta promjena konteksta potakla je Ministarsko priopćenje 2012. godine kojim se Grupa E4 (ENQA, ESU, EUA i EURASHE) pozvala da u suradnji s Obrazovnom internacionalom (*Education Internationa*, EI), *BUSINESSEUROPE* i Europskim registrom za osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju (*European Quality Assurance Register for Higher Education*, EQAR) pripremi prijedlog revidiranog nacrtu ESG-ja „kako bi im se unaprijedila jasnoća, primjenjivost i upotrebljivost, kao i područje primjene“.

Revizija je uključivala nekoliko krugova konzultacija s glavnim organizacijama dionika i ministarstvima. Mnoštvo zaprimljenih komentara, prijedloga i preporuka je Upravljačka skupina (*Steering Group* - SG) pažljivo proučila i ozbiljno razmotrila te su oni utjecali na sadržaj ovog prijedloga BFUG-a. Nadalje, ovaj prijedlog se temelji na konsenzusu svih organizacija koje su sudjelovale u njegovoj izradi o smjeru daljnjeg razvoja osiguravanja kvalitete unutar EHEA-e i kao takav čini čvrst temelj za uspješnu provedbu.

ENQA – Europsko udruženje za osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju

ESU – Europski studentski zbor

EUA – Europsko udruženje sveučilišta

EURASHE – Europsko udruženje visokih učilišta

EI – Obrazovna internacionala

BUSINESSEUROPE

EQAR – Europski registar za osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju

---

¹ ESU je donedavno bio poznat kao ESIB – Nacionalni studentski zborovi Europe.

Hrvatski prijevod revidiranog ESG-ja usvojenog na Ministarskoj konferenciji u Erevanu 14. i 15. svibnja 2015. godine

1. Kontekst, područje primjene, svrhe i načela

Obrazloženje konteksta

Visoko obrazovanje, znanost i inovacije od ključne su važnosti za poticanje kohezije društva, ekonomskog rasta i globalne konkurentnosti. S obzirom na želju europskih društava da postanu društva zasnovana na znanju, visoko obrazovanje je ključan dio društveno-ekonomskog razvoja i razvoja kulture. U isto vrijeme porast potražnje za vještinama i kompetencijama zahtijeva od visokog obrazovanja da na ove potrebe odgovori na nov način.

Širenje pristupa visokom obrazovanju prilika je visokim učilištima da iskoriste sve raznovrsnija iskustva onih koji ih upisuju. Ta raznolikost i rastuća očekivanja od visokog obrazovanja zahtijevaju temeljitu promjenu u načinu na koje se ono izvodi: usmjeravanje poučavanja i učenja na studente, prihvaćanje fleksibilnih puteva učenja i priznavanje kompetencija stečenih izvanformalnih kurikuluma. Sama visoka učilišta postaju sve raznolikija po misijama, vrstama obrazovanja i suradnje, što uključuje i porast internacionalizacije, digitalno učenje i nove oblike izvođenja nastave². Osiguravanje kvalitete ima ključnu ulogu podrške visokoobrazovnim sustavima i visokim učilištima u prilagođavanju ovim promjenama, osiguravajući pritom da kvalifikacije studenata i iskustvo studiranja ostanu prioriteta institucionalnih misija.

Ključni cilj ESG-ja je doprinijeti zajedničkom shvaćanju osiguravanja kvalitete za učenje i poučavanje od strane svih zemalja i dionika. ESG će kao i dosad imati važnu ulogu u razvoju sustava osiguravanja kvalitete država i visokih učilišta na cijelom EHEA-i, kao i u prekograničnoj suradnji. Uključivanje u procese osiguravanja kvalitete, a osobito vanjskog osiguravanja kvalitete, omogućava europskim visokoobrazovnim sustavima da pokažu svoju kvalitetu i povećaju transparentnost, čime se potiče izgradnja međusobnog povjerenja i priznavanje kvalifikacija, programa i ostalih rezultata rada visokih učilišta.

Visoka učilišta i agencije za osiguravanje kvalitete koriste ESG kao napatuk za razvoj sustava unutarnjeg i vanjskog osiguravanja kvalitete. Koristi ga i EQAR koji je nadležan za vođenje Registra agencija za osiguravanje kvalitete koje rade u skladu s ESG-jem.

Područje primjene i koncepti

ESG je skup standarda i smjernica za vanjsko i unutarnje osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju. ESG ne predstavlja standarde kvalitete niti propisuje načine provedbe procesa osiguravanja kvalitete, ali ih usmjerava, pokrivajući područja koja su od ključne važnosti za kvalitetu rada i okruženja za učenje u visokom obrazovanju. ESG treba razmatrati u širem kontekstu koji uključuje i kvalifikacijske okvire, ECTS i dopunske isprave o studiju koji, također, pridonose poticanju transparentnosti i međusobnog povjerenja u visokom obrazovanju u EHEA-i.

² Priopćenje Europske komisije: Otvaranje obrazovanja inovativnom podučavanju i učenju s pomoću novih tehnologija i otvorenih obrazovnih resursa {SWD(2013) 341 final}, http://ec.europa.eu/education/news/doc/openingcom_en.pdf

Hrvatski prijevod revidiranog ESG-ja usvojenog na Ministarskoj konferenciji u Erevanu 14. i 15. svibnja 2015. godine

ESG je prvenstveno usmjeren na osiguravanje kvalitete u području učenja i poučavanja u visokom obrazovanju, što uključuje i okruženje za učenje te relevantne poveznice sa znanostu i inovacijom. Osim toga, visoka učilišta raspolažu politikama i procesima kojima osiguravaju i unapređuju kvalitetu svojih drugih aktivnosti, poput znanstvenog rada i upravljanja.

ESG se primjenjuje na sve vrste visokog obrazovanja koje se nude u EHEA-i, bez obzira na način studiranja ili mjesto izvođenja. ESG je, stoga, primjenjiv na sve vrste visokog obrazovanja, uključujući i transnacionalno i prekogranično obrazovanje. **Ovdje izraz „program“ označava visoko obrazovanje u najširem smislu** pa tako i ono koje nije dijelom nekog programa koji vodi do formalnog akademskog naziva.

Svrha visokog obrazovanja je višestruka³ i uključuje pripremanje studenata za aktivno građanstvo i buduću karijeru (npr. doprinoseći njihovoj zapošljivosti), podršku njihovom osobnom razvoju, stvaranje široke baze naprednih znanja i poticanje znanstvenog rada i inovacije. Stoga dionici koji možda veću važnost pridaju nekim drugim svrhama, mogu drugačije gledati na kvalitetu u visokom obrazovanju, a osiguravanje kvalitete mora uzeti u obzir te različite perspektive. *Kvaliteta*, iako je nije lako definirati, većinom proizlazi iz interakcije nastavnika, studenata i institucionalnog okruženja za učenje. Osiguravanje kvalitete mora omogućiti takvo okruženje za učenje u kojem sadržaj programa, prilike za učenje i resursi odgovaraju svojoj svrsi.

U samoj je srži svih aktivnosti osiguravanja kvalitete dvojaka svrha – *odgovornost* i *poboljšanje* – koja, promatrana objedinjeno, stvara povjerenje u rad visokog učilišta. Svaki će uspješno proveden sustav osiguravanja kvalitete pružiti informacije kako bi samo visoko učilište i javnost uvjerio u kvalitetu rada visokog učilišta (odgovornost), kao i da bi pružio savjete i preporuke o tome što se može učiniti da bi se taj rad unaprijedio (poboljšanje). Osiguravanje kvalitete i poboljšanje kvalitete su, stoga, međusobno povezani. Oni mogu podržati razvoj *kulture kvalitete* koju prihvaćaju svi: od studenata i znanstveno-nastavnog osoblja do vodećih ljudi i uprave visokog učilišta.

Pojam „osiguravanje kvalitete“ ovdje označava sve aktivnosti u sklopu ciklusa trajnog poboljšavanja (tj. aktivnosti osiguravanja i poboljšavanja kvalitete).

Osim ako drugačije nije navedeno, pojam *dionici* u ovom dokumentu označava sve pojedince unutar visokog učilišta, uključujući studente i zaposlenike, kao i vanjske dionike, poput poslodavaca i vanjskih suradnika visokog učilišta.

Ovisno o pristupu osiguravanju kvalitete pojedinog visokog učilišta, pojam *visoko učilište* može se odnositi na visoko učilište u cjelini ili pojedince unutar njega (op. prev. engleski jezik koristi pojam *higher education institution* koji ovdje prevodimo kao visoko učilište, zadržavajući pridjev institucionalni za ono što se odnosi na cijelo visoko učilište ili neku njegovu organizacijsku jedinicu).

³ Preporuka CM/Rec (2007)6 Odbora ministara/ministrica Vijeća Europe o državnoj odgovornosti prema znanosti i visokom obrazovanju

Hrvatski prijevod revidiranog ESG-ja usvojenog na Ministarskoj konferenciji u Erevanu 14. i 15. svibnja 2015. godine

ESG: svrhe i načela

ESG ima sljedeće svrhe:

- **čini zajednički okvir** sustava osiguravanja kvalitete poučavanja i učenja na europskoj, nacionalnoj i institucionalnoj razini
- **omogućuje osiguravanje i poboljšavanje kvalitete** visokog obrazovanja u EHEA-i
- **potiče međusobno povjerenje**, time olakšavajući priznavanje i mobilnost unutar i preko nacionalnih granica
- **pruža informacije o osiguravanju kvalitete** u EHEA-i.

Te svrhe čine okvir unutar kojeg različita visoka učilišta, agencije i države mogu koristiti i provoditi ESG na različite načine. EHEA-u odlikuje raznolikost političkih i visokoobrazovnih sustava, društvenih, kulturnih i obrazovnih tradicija, jezika, težnji i očekivanja te je stoga isti, monolitni pristup kvaliteti, standardima i osiguravanju kvalitete u visokom obrazovanju neprikladan. Široko prihvaćanje svih standarda preduvjet je uspostavi zajedničkog shvaćanja osiguravanja kvalitete u Europi. Iz tih razloga, ESG trebaju biti generički u mjeri koja bi jamčila njihovu primjenjivost na sve oblike obavljanja djelatnosti visokog obrazovanja.

ESG predstavlja europske kriterije prema kojima se vrednuju agencije za osiguravanje kvalitete i njihov rad⁴. Time se osigurava da se agencije za osiguravanje kvalitete u EHEA-i pridržavaju istog skupa načela, a procesi i postupci se oblikuju u skladu s namjenama i zahtjevima koje pred njih postavlja kontekst.

ESG se temelji na sljedeća četiri načela za osiguravanje kvalitete u EHEA-i:

- visoka učilišta su glavna odgovorna za kvalitetu vlastitog rada i njezino osiguravanje
- osiguravanje kvalitete je osjetljivo na raznolikost visokoobrazovnih sustava, visokih učilišta, programa i studenata
- osiguravanje kvalitete potiče razvoj kulture kvalitete
- osiguravanje kvalitete uzima u obzir potrebe i očekivanja studenata, svih drugih dionika i društva.

⁴Agencije koje se prijavljuju za upis u EQAR prolaze vanjsko vrednovanje prema kriterijima ESG-ja. I ENQA se oslanja na usklađenost s ESG-jem pri primanju agencija za osiguravanje kvalitete u punopravno članstvo.

Hrvatski prijevod revidiranog ESG-ja usvojenog na Ministarskoj konferenciji u Erevanu 14. i 15. svibnja 2015. godine

II. Europski standardi i smjernice za osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju

Standardi za osiguravanje kvalitete podijeljeni su na tri dijela:

- Unutarnje osiguravanje kvalitete
- Vanjsko osiguravanje kvalitete
- Agencije za osiguravanje kvalitete.

Međutim, treba imati na umu da su ta tri dijela suštinski međusobno povezana i zajedno čine temelj europskog okvira osiguravanja kvalitete. Vanjsko osiguravanje kvalitete iz II. dijela priznaje standarde unutarnjeg osiguravanja kvalitete iz I. dijela, čime se osigurava relevantnost unutarnjih aktivnosti visokih učilišta u svim procesima vanjskog osiguravanja kvalitete. Na isti se način i III. dio odnosi na II. Ova se tri dijela dakle međusobno nadopunjuju kako za potrebe visokih učilišta tako i za potrebe agencija, podrazumijevajući da i ostali dionici pridonose zajedničkom okviru. Stoga sva tri dijela treba uzeti kao cjelinu.

Standardi sadrže prakse osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju koje su potvrđene i prihvaćene u cijeloj EHEA-i i, stoga, ih trebaju uzeti u obzir te poštivati sve vrste visokog obrazovanja unutar EHEA-e.

Smjernice objašnjavaju zašto je pojedini standard važan i opisuju način na koji se on može provesti. Osobama zaduženim za osiguravanje kvalitete one mogu poslužiti kao prijedlog dobre prakse u određenim područjima. Njihova se provedba može razlikovati ovisno o kontekstu.

Hrvatski prijevod revidiranog ESG-ja usvojenog na Ministarskoj konferenciji u Erevanu 14. i 15. svibnja 2015. godine

I. dio: Standardi i smjernice za unutarnje osiguravanje kvalitete

1.1. Politika osiguravanja kvalitete

Standard:

Visoka učilišta moraju imati politiku osiguravanja kvalitete koja je javno dostupna i dio njihovog strateškog upravljanja. Unutarnji dionici tu politiku moraju razvijati i provoditi putem odgovarajućih struktura i procesa i pritom uključivati i vanjske dionike.

Smjernice:

Politike i procesi temelji su svakog koherentnog sustava unutarnjeg osiguravanja kvalitete koji tvori ciklus trajnog poboljšavanja i doprinosi odgovornosti visokog učilišta. Takav sustav podržava razvoj kulture kvalitete u kojoj svi unutarnji dionici preuzimaju odgovornost za kvalitetu i bave se osiguravanjem kvalitete na svim razinama visokog učilišta. Kako bi se to olakšalo, politika kvalitete mora biti službeno usvojena i javno dostupna.

Politike osiguravanja kvalitete su najsvrsishodnije kada odražavaju odnos između znanstvenog rada i učenja i poučavanja te uzimaju u obzir nacionalni kontekst u kojem visoko učilište djeluje, kontekst na samom visokom učilištu i odabrani strateški pristup. Takva politika podupire:

- organizaciju sustava osiguravanja kvalitete
- katedre, odsjeke, odjele, škole, fakultete i druge organizacijske jedinice, kao i uprave visokih učilišta, pojedine zaposlenike i studente u preuzimanju dužnosti u osiguravanju kvalitete
- akademski integritet i slobode, pri čemu se budno pazi na svaku pojavu neetičnog postupanja
- sprečavanje svih vrsta netolerancije i diskriminacije studenata ili zaposlenika
- uključivanje vanjskih dionika u osiguravanje kvalitete.

Ta se politika provodi u praksi nizom procesa unutarnjeg osiguravanja kvalitete koji omogućavaju uključivanje i sudjelovanje cjelokupnog visokog učilišta. Samo visoko učilište odlučuje kako će tu politiku provoditi, pratiti i revidirati.

Politika osiguravanja kvalitete pokriva i sve elemente rada visokog učilišta koji su podugovoreni s drugim organizacijama ili ih provode druge strane.

1.2. Izrada i odobravanje programa

Standard:

Visoka učilišta moraju imati postupke za izradu i odobravanje svojih studijskih programa. Oni moraju biti izrađeni tako da ispunjavaju postavljene im ciljeve, uključujući i predviđene ishode učenja. Kvalifikacije koje se dodjeljuju temeljem programa treba jasno opisati i predstaviti, pozivajući se na odgovarajuću razinu nacionalnog kvalifikacijskog okvira za visoko obrazovanje pa time i na Kvalifikacijski okvir Europskog prostora visokog obrazovanja.

Hrvatski prijevod revidiranog ESG-ja usvojenog na Ministarskoj konferenciji u Erevanu 14. i 15. svibnja 2015. godine

Smjernice:

Studijski programi su sama srž obrazovne misije visokih učilišta. Oni studentima pružaju akademska znanja i vještine, uključujući i one koje su prenosive i mogu utjecati na osobni razvoj studenata te naići na primjenu u njihovim budućim karijerama.

Programi:

- imaju opće ciljeve usklađene sa strategijom visokog učilišta i izričito navode predviđene ishode učenja
- izrađuju se u suradnji sa studentima i drugim dionicima
- koriste vanjsku ekspertizu i reference
- odražavaju četiri svrhe visokog obrazovanja Vijeća Europe (vidi: Područje primjene i koncepti)
- izrađuju se tako da se omogući neometano napredovanje studenata kroz studij
- određuju očekivano radno opterećenje studenata, npr. pomoću ECTS-a
- gdje je to primjereno, sadrže dobro strukturirane prilike za rad u praksi⁵
- prolaze formalni proces odobravanja unutar visokog učilišta.

1.3. Učenje, poučavanje i vrednovanje usmjereni na studenta

Standard:

Visoka učilišta moraju osigurati da se programi izvode na način koji potiče studente na preuzimanje aktivne uloge u ostvarivanju procesa učenja i da vrednovanje studenata odražava takav pristup.

Smjernice:

Učenje i poučavanje usmjereni na studenta imaju važnu ulogu u poticanju motiviranosti, samorefleksije i angažmana studenata u procesu učenja. To podrazumijeva pažljivo osmišljavanje studijskih programa i njihovog izvođenja, kao i vrednovanja ishoda.

Provedba učenja i poučavanja usmjerenih na studenta uključuje:

- uvažavanje i prilagodavanje različitostima studenata i njihovih potreba, uz omogućavanje prilagodljivih puteva učenja
- uzimanje u obzir – gdje je to prikladno – korištenje različitih načina izvođenja nastave
- fleksibilno korištenje različitih pedagoških metoda
- redovito evaluiranje i prilagodavanje različitih načina izvođenja nastave, kao i pedagoških metoda
- poticanje autonomije kod studenata, uz odgovarajuće usmjeravanje i podršku nastavnika
- međusobno poštivanje nastavnika i studenata
- odgovarajuće postupke za rješavanje studentskih žalbi.

Imajući u vidu važnost vrednovanja za napredovanje studenata kroz studij i njihove buduće karijere, procesima osiguravanja kvalitete vrednovanja vodi se računa da:

---

⁵ Prilike za rad u praksi uključuju studentske prakse, pripravništva i sva druga razdoblja studija koje studenti ne provode na visokom učilištu, nego koriste za stjecanje iskustva u nekom od područja povezanih sa studijem.

Hrvatski prijevod revidiranog ESG-ja usvojenog na Ministarskoj konferenciji u Erevanu 14. i 15. svibnja 2015. godine

- svi koji vrednuju studente budu upoznati s postojećim metodama testiranja i ispitivanja te imaju podršku za razvoj svojih vještina u tom području
- kriteriji i metode vrednovanja i ocjenjivanja budu unaprijed objavljeni
- vrednovanje omogućava studentima da pokažu u kojoj su mjeri ostvarili predviđene ishode učenja; studenti dobivaju povratne informacije koje su, po potrebi, povezane sa savjetima za proces učenja
- gdje je to moguće, vrednovanje treba provoditi više ispitivača
- pravila o vrednovanju uzimaju u obzir okolnosti
- vrednovanje se dosljedno i pravedno provodi za sve studente, u skladu sa za to namijenjenim postupcima
- postoji formalno definiran žalbeni postupak.

1.4. Upis i napredovanje studenata, priznavanje i certificiranje

Standard:

Visoka učilišta moraju dosljedno provoditi unaprijed utvrđene i objavljene propise koji pokrivaju sve faze studiranja, tj. upis, napredovanje kroz studij, priznavanje i certificiranje.

Smjernice:

Osiguravanje uvjeta i podrške nužnih za napredovanje studenata u njihovim akademskim karijerama u najboljem je interesu svakog pojedinog studenta, programa, visokog učilišta i sustava. Neophodno je imati postupke upisa, priznavanja i završavanja koji odgovaraju svrsi, osobito kad su studenti mobilni unutar i među sustavima visokog obrazovanja.

Važno je da se politike pristupa, procesi i kriteriji upisa provode dosljedno i transparentno te da se osigurava uključivanje studenata u rad visokog učilišta i uvođenje u program.

Visoka učilišta moraju imati procese i alate za prikupljanje, praćenje i djelovanje na temelju informacija o napredovanju studenata.

Pravedno priznavanje visokoobrazovnih kvalifikacija, razdoblja studija i prethodnog učenja, što uključuje i priznavanje neformalnog i informalnog učenja, ključni su elementi osiguravanja napretka studenata kroz studij te poticaj za mobilnost. Primjereni postupci priznavanja počivaju na:

- usklađenosti praksi priznavanja na visokom učilištu s načelima Lisabonske konvencije o priznavanju
- suradnji s drugim visokim učilištima, agencijama za osiguravanje kvalitete i nacionalnim ENIC i NARIC uredima, kako bi se osiguralo ujednačeno priznavanje u cijeloj zemlji.

Završetak studija predstavlja vrhunac razdoblja studiranja. Studenti moraju dobiti dokumentaciju koja pojašnjava stečenu kvalifikaciju, uključujući ostvarene ishode učenja te kontekst, razinu, sadržaj i status studija koji su pohađali i uspješno završili.

Hrvatski prijevod revidiranog ESG-ja usvojenog na Ministarskoj konferenciji u Erevanu 14. i 15. svibnja 2015. godine

1.5. Nastavno osoblje

Standard:

Visoka učilišta moraju osigurati kompetentnost svojih nastavnika te primjenjivati pravedne i transparentne procese zapošljavanja i razvoja svojih zaposlenika.

Smjernice:

Uloga nastavnika ključna je u stvaranju visokokvalitetnog studentskog iskustva i omogućavanju stjecanju znanja, kompetencija i vještina. Rastuća raznolikost studentske populacije i veća usmjerenost na ishode učenja zahtijevaju učenje i poučavanje usmjereno na studenta, zbog čega se mijenja i uloga nastavnika (usp. Standard 1.3.).

Visoka su učilišta najodgovornija za kvalitetu svojih zaposlenika i pružanje odgovarajućeg okruženja koje im omogućava učinkovit rad. Takvo okruženje:

- uspostavlja i slijedi jasne, transparentne i pravedne procese zapošljavanja, uz radne uvjete unutar kojih se prepoznaje važnost nastavnog rada
- nudi prilike za profesionalni razvoj nastavnog osoblja i potiče ga
- potiče znanstveni rad kako bi se ojačala povezanost obrazovanja i znanosti
- potiče inovacije u nastavnim metodama i korištenje novih tehnologija.

1.6. Resursi za učenje i podrška studentima

Standard:

Visoka učilišta moraju odgovarajuće financirati aktivnosti učenja i poučavanja te osigurati dostatne i lako dostupne resurse za učenje i podršku studentima.

Smjernice:

Kako bi pružila optimalno iskustvo studiranja, visoka učilišta osiguravaju niz resursa kojima se osigurava podrška u učenju. Resursi variraju od fizičkih, kao što su knjižnice, prostor za rad ili računalna oprema, do ljudskih, u vidu tutora, mentora i drugih savjetnika. Uloga pomoćnih službi osobito je važna u olakšavanju mobilnosti studenata unutar i između različitih sustava visokog obrazovanja.

Potrebe raznolike studentske populacije (kao što su, primjerice, studenti stariji od 25 godina, izvanredni i zaposleni studenti, studenti iz inozemstva i studenti s invaliditetom) i prelazak na učenje usmjereno na studenta te fleksibilne načine učenja i poučavanja, uzimaju se u obzir pri alociraju, planiranju i osiguravanju resursa za učenje i podršku studentima.

Aktivnosti i službe podrške mogu se organizirati na različite načine, ovisno o institucionalnom kontekstu, no unutarnjim se osiguravanjem kvalitete jamči da su svi resursi svrsishodni, pristupačni te da su studenti upoznati s uslugama koje im stoje na raspolaganju.

Uloga pomoćnog i administrativnog osoblja ključna je za pružanje usluga podrške, zbog čega oni trebaju biti kvalificirani i imati mogućnost razvoja vlastitih kompetencija.

Hrvatski prijevod revidiranog ESG-ja usvojenog na Ministarskoj konferenciji u Erevanu 14. i 15. svibnja 2015. godine

1.7. Upravljanje informacijama

Standard:

Visoka učilišta moraju osigurati prikupljanje, analizu i korištenje informacija relevantnih za djelotvorno upravljanje programima i drugim aktivnostima.

Smjernice:

Pouzdati su podaci ključni kako bi se donosile dobro utemeljene odluke i znalo što dobro funkcionira, a na što treba obratiti dodatnu pozornost. Djelotvornim procesima prikupljanja i analize informacija o studijskim programima i drugim aktivnostima, podaci se unose u unutarnji sustav osiguravanja kvalitete.

Koje će se informacije prikupljati u određenoj mjeri ovisi o vrsti i misiji visokog učilišta. Od većeg značaja, primjerice, mogu biti sljedeći podaci:

- ključni pokazatelji uspjeha
- profil studentske populacije
- napredovanje studenata, uspješnost i stopa odustajanja od studija
- zadovoljstvo studenata studijskim programima
- resursi za učenje i podrška dostupni studentima
- podaci o zapošljavanju i karijerama završenih studenata.

Moguće je koristiti različite metode prikupljanja informacija. Važno je da su studenti i zaposlenici uključeni u pružanje i analizu informacija te planiranje aktivnosti koje se na njima temelje.

1.8. Informiranje javnosti

Standard:

Visoka učilišta moraju objavljivati informacije o svom radu pa tako i o studijskim programima koje izvide. Te informacije moraju biti jasne, točne, objektivne, važeće i lako dostupne.

Smjernice:

Informacije o radu visokog učilišta korisne su potencijalnim i sadašnjim studentima, kao i bivšim studentima, drugim dionicima i javnosti.

Visoka učilišta, stoga, pružaju informacije o svom radu, što uključuje i informacije o programima koje izvide te kriterije upisa, predviđene ishode učenja, kvalifikacije koje se njima stječu, postupke koji se primjenjuju u nastavi, učenju i vrednovanju, stope prolaznosti i prilike za učenje koje su studentima na raspolaganju, kao i informacije o zapošljavanju završenih studenata.

1.9. Kontinuirano praćenje i periodička revizija programa

Standard:

Visoka učilišta moraju pratiti i periodički revidirati svoje programe kako bi se osiguralo da oni postizu postavljene ciljeve i ispunjavaju potrebe studenata i društva. Revizije bi trebale biti usmjerene na kontinuirano poboljšavanje programa.

O aktivnostima koje se planiraju ili poduzimaju na temelju revizija treba obavijestiti sve dionike

Hrvatski prijevod revidiranog ESG-ja usvojenog na Ministarskoj konferenciji u Erevanu 14. i 15. svibnja 2015. godine

na koje se one odnose.

Smjernice:

Cilj je redovitog praćenja, revidiranja i izmjena studijskih programa osigurati njihovo primjereno izvođenje i stvoriti djelotvorno okruženje za učenje i podršku studentima.

To uključuje vrednovanje:

- sadržaja programa u svjetlu najnovijih znanstvenih istraživanja u danoj disciplini, čime se osigurava suvremenost programa
- izmijenjenih potreba društva
- opterećenosti, napredovanja, prolaznosti i završnosti studenata
- djelotvornosti postupaka vrednovanja studenata
- očekivanja, potreba i zadovoljstva studenata u vezi programa
- okruženja za učenje i pomoćnih službi te njihove svrsishodnosti za program.

Program se redovito revidira i mijenja uz sudjelovanje studenata i drugih dionika. Prikupljene se informacije analiziraju, a program prilagođava kako bi se osiguralo da ne zastari. Revidirani se opisi programa objavljuju.

1.10. Periodičko vanjsko osiguravanje kvalitete

Standard

Visoka učilišta moraju periodički prolaziti postupke vanjskog osiguravanja kvalitete u skladu s ESG-jem.

Smjernice:

Vanjsko osiguravanje kvalitete u raznim postojećim oblicima može potvrditi djelotvornost unutarnjeg osiguravanja kvalitete, djelovati kao katalizator promjena i ponuditi visokom učilištu nove perspektive. Javnosti i samom visokom učilištu ono, također, pruža informacije kojima se potvrđuje kvaliteta rada visokog učilišta.

Visoka učilišta sudjeluju u periodičkim postupcima vanjskog osiguravanja kvalitete kojima se na odgovarajući način u obzir uzimaju zahtjevi zakonskog okvira u kojem djeluju. Stoga, ovisno o zahtjevima tog okvira, vanjsko osiguravanje kvalitete može poprimiti različite oblike i biti usmjereno na različite organizacijske razine (studijski program ili visoko učilište u cjelini; op. prev. postupke vanjskog osiguravanja kvalitete koji u obzir uzimaju visoko učilište u cjelini, bio to odjel, fakultet, veleučilište, visoka škola, sveučilište ili odsjek, nazivamo institucionalnima, za razliku od programskih, koja su usmjerena samo na jedan studijski program ili više njih).

Osiguravanje kvalitete je trajan proces koji ne završava vanjskom povratnom informacijom, izvješćem ili naknadnim praćenjem na visokom učilištu. Visoka učilišta, stoga, osiguravaju da se prilikom pripreme za postupak vanjskog osiguravanja kvalitete u obzir uzme napredak postignut od posljednjeg takvog procesa.

Hrvatski prijevod revidiranog ESG-ja usvojenog na Ministarskoj konferenciji u Erevanu 14. i 15. svibnja 2015. godine

II. dio: Standardi i smjernice za vanjsko osiguravanje kvalitete

2.1. Unutarnje osiguravanje kvalitete

Standard:

Vanjskim osiguravanjem kvalitete razmatra se djelotvornost procesa unutarnjeg osiguravanja kvalitete opisanih u I. dijelu ESG-ja.

Smjernice:

Osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju temelji se na odgovornosti visokih učilišta za kvalitetu vlastitih programa i drugih aktivnosti. Važno je, stoga, da se vanjskim osiguravanjem kvalitete prepoznaje i podržava odgovornost visokih učilišta za osiguravanje kvalitete. Kako bi se osigurala povezanost unutarnjeg i vanjskog osiguravanja kvalitete, vanjskim osiguravanjem kvalitete u obzir se uzimaju standardi iz I. dijela. Na njih se moguće referirati na razne načine, ovisno o vrsti postupka vanjskog osiguravanja kvalitete.

2.2. Izrada svrsishodnih metodologija

Standard:

Vanjsko osiguravanje kvalitete mora biti izričito definirano i osmišljeno tako da svrsishodno ispunjava postavljene svrhe i ciljeve, uzimajući pritom u obzir relevantne propise. Dionici moraju biti uključeni u osmišljavanje i trajno unapređivanje vanjskog osiguravanja kvalitete.

Smjernice:

Kako bi se osigurala djelotvornost i objektivnost, nužno je da vanjsko osiguravanje kvalitete ima jasne svrhe oko kojih su se dionici usuglasili.

Svrhe, ciljevi i provedba ovih procesa:

- imaju u vidu radno opterećenje i troškove koji se zahtijevaju od visokih učilišta
- uzimaju u obzir potrebu da se visoka učilišta podrže u unapređivanju kvalitete
- omogućavaju visokim učilištima da pokažu provedena poboljšanja
- rezultiraju jasnim informacijama o ishodu i popratnim aktivnostima (naknadnom praćenju).

Sustav vanjskog osiguravanja kvalitete može biti organiziran na fleksibilniji način ako visoko učilište može dokazati djelotvornost vlastitog unutarnjeg osiguravanja kvalitete.

2.3. Provedba procesa

Standard:

Procesi vanjskog osiguravanja kvalitete moraju biti pouzdani, korisni, unaprijed utvrđeni, dosljedno provedeni i objavljeni. Oni obuhvaćaju:

- samovrednovanje ili ekvivalent
- vanjsko vrednovanje koje obično podrazumijeva i posjet visokom učilištu
- izvješće kao ishod vanjskog vrednovanja
- dosljedno naknadno praćenje.

Hrvatski prijevod revidiranog ESG-ja usvojenog na Ministarskoj konferenciji u Erevanu 14. i 15. svibnja 2015. godine

Smjernice:

Vanjsko osiguravanje kvalitete koje se provodi profesionalno, dosljedno i transparentno jamči vlastitu prihvaćenost i utjecaj.

Ovisno o načinu na koji je uređen sustav vanjskog osiguravanja kvalitete, visoko učilište pruža osnovu za vanjsko osiguravanje kvalitete putem samovrednovanja ili prikupljanja drugih materijala, uključujući i dokaze koji ih podupiru. Pisanu dokumentaciju obično nadopunjuju razgovori s dionicima tijekom posjeta visokom učilištu. Nalazi vrednovanja sažimaju se u izvješću (usp. Standard 2.5.) koje piše stručno povjerenstvo (usp. Standard 2.4.).

Vanjsko osiguravanje kvalitete ne završava s takvim izvješćem stručnjaka. Izvješće daje jasne smjernice za radnje koje visoko učilište treba poduzeti. Agencije primjenjuju dosljedan proces naknadnog praćenja, kojim se razmatraju aktivnosti koje je visoko učilište poduzelo. Narav procesa naknadnog praćenja ovisi o obliku vanjskog osiguravanja kvalitete.

2.4. Vanjski stručnjaci

Standard:

Vanjsko osiguravanje kvalitete provode povjerenstva vanjskih stručnjaka koja uključuju i studentske predstavnike.

Smjernice:

Srž je vanjskog osiguravanja kvalitete širok raspon ekspertiza vanjskih stručnjaka koji doprinose radu agencije raznolikim perspektivama, uključujući perspektive visokih učilišta, znanstveno-nastavnog osoblja, studenata i poslodavaca/struke.

Kako bi se očuvala vrijednost i dosljednost rada ovih stručnjaka, oni:

- se pažljivo biraju
- raspoložu odgovarajućim vještinama i kvalificirani su za obavljanje zadatka koji im je povjeren
- dobivaju podršku u vidu odgovarajućih edukacija i/ili uputa.

Agencija osigurava neovisnost stručnjaka provedbom mehanizma izbjegavanja sukoba interesa.

Uključivanje međunarodnih stručnjaka u vanjsko osiguravanje kvalitete, primjerice, njihovo sudjelovanje kao članova stručnih povjerenstava, poželjno je jer dodaje još jednu dimenziju razvoju i provedbi procesa.

2.5. Kriteriji za ishode

Standard:

Svi konačni ishodi ili mišljenja koja proizlaze iz vanjskog osiguravanja kvalitete, čak i kad nije riječ o formalnim odlukama, moraju se temeljiti na jasno definiranim i objavljenim kriterijima koji se dosljedno primjenjuju.

Hrvatski prijevod revidiranog ESG-ja usvojenog na Ministarskoj konferenciji u Erevanu 14. i 15. svibnja 2015. godine

Smjernice:

Vanjsko osiguravanje kvalitete, prvenstveno njegovi ishodi, znatno utječu na visoka učilišta i programe koje se vrednuje i procjenjuje.

Kako bi se osigurala pravednost i pouzdanost postupaka, ishodi vanjskog osiguravanja kvalitete temelje se na unaprijed utvrđenim i objavljenim kriterijima, dosljedno tumačenima i utemeljenima na dokazima. Sustav vanjskog osiguravanja kvalitete može imati različite vrste ishoda, poput preporuka, mišljenja ili formalnih odluka.

2.6. Izvještavanje

Standard:

Cjelovita izvješća stručnih povjerenstava u procesima vanjskog osiguravanja kvalitete moraju biti objavljena, jasna i dostupna akademskoj zajednici, vanjskim partnerima i drugim zainteresiranim osobama. U slučaju da agencija na temelju izvješća donosi formalne odluke, one moraju biti objavljene zajedno s izvješćima.

Smjernice:

Izvješće stručnog povjerenstva temelj je za aktivnosti naknadnog praćenja koje visoko učilište poduzima nakon vanjskog vrednovanja, a ono i društvu pruža informacije o radu visokog učilišta.

Kako bi poslužilo kao podloga za djelovanje, izvješće mora biti jezično i sadržajem jasno i jezgrovito te sadržavati:

- opis konteksta (kojim se visoko učilište stavlja u njemu svojstven kontekst)
- opis konkretnog postupka vanjskog vrednovanja te stručnog povjerenstva koje je sudjelovalo u njegovoj provedbi;
- dokaze, analizu i nalaze
- zaključke
- značajke dobrih praksi koje je visoko učilište pokazalo u svom radu
- preporuke za aktivnosti u fazi naknadnog praćenja.

Korisno je izraditi i sažetak izvješća.

Činjenična točnost izvješća bit će bolja dobije li visoko učilište priliku da ukaže na greške prije nego što se izvješće dovrši.

2.7. Prigovori i žalbe

Standard:

Žalbeni postupci i postupci u povodu prigovora moraju biti jasno definirani kao dio procesa vanjskog osiguravanja kvalitete, a visoka učilišta o njima trebaju biti informirana.

Smjernice:

Kako bi se zaštitila prava visokih učilišta i osigurala pravednost odluka, vanjsko osiguravanje kvalitete provodi na se otvoren i odgovoran način. Bez obzira na to, postoji mogućnost nesporazuma, odnosno nezadovoljstva postupkom ili njegovim formalnim ishodom.

Visoka učilišta moraju na raspolaganju imati postupke koji im omogućuju da se agenciji obrate s prigovorom, a agencije takvim prigovorima trebaju pristupiti profesionalno, uz dosljednu primjenu

Hrvatski prijevod revidiranog ESG-ja usvojenog na Ministarskoj konferenciji u Erevanu 14. i 15. svibnja 2015. godine

jasno definiranog postupka.

Postupak u povodu prigovora omogućuje visokom učilištu da izrazi nezadovoljstvo načinom na koji se postupak vodi ili osobama koje ga provode.

U žalbenom postupku visoko učilište dovodi u pitanje ishod procesa tako što dokazuje da on nije utemeljen na čvrstim dokazima, da kriteriji nisu dosljedno primijenjeni ili da postupak nije dosljedno proveden.

III. dio: Standardi i smjernice za agencije za osiguravanje kvalitete

3.1. Aktivnosti, politika i postupci osiguravanja kvalitete

Standard:

Agencije moraju redovito provoditi aktivnosti vanjskog osiguravanja kvalitete, opisane u II. dijelu ESG-ja. Te aktivnosti moraju imati izričite i jasno definirane ciljeve, navedene u javno dostupnom opisu misije, na kojima se mora temeljiti redovni rad agencije. Zadaća je agencije osigurati da u njezinom upravljanju i radu sudjeluju dionici.

Smjernice:

Kako bi se jamčila svrhovitost vanjskog osiguravanja kvalitete, važno je da visoka učilišta i šira javnost imaju povjerenja u agencije.

Zbog toga se ciljevi aktivnosti osiguravanja kvalitete opisuju i objavljuju usporedo s opisom odnosa između agencija i relevantnih dionika u visokom obrazovanju, a osobito visokih učilišta te područjem rada agencije. Ekspertiza agencije može se nadograditi uključivanjem međunarodnih članova u tijela agencije.

Agencije provode razne aktivnosti vanjskog osiguravanja kvalitete kako bi postigle različite ciljeve. Tu se ubrajaju vrednovanja, recenzije, prosudbe, akreditacije i druge slične aktivnosti na razini programa ili institucije koje je moguće provesti na različite načine. Kad agencije provode i druge poslove, nužno je da aktivnosti vezane uz vanjsko osiguravanje kvalitete budu jasno odijeljene od drugih područja rada.

3.2. Službeni status

Standard:

Agencije moraju imati pravni temelj te biti službeno priznate kao agencije za osiguravanje kvalitete od strane nadležnih tijela.

Smjernice:

Visoka učilišta moraju biti sigurna da su ishodi ovog procesa prihvaćeni unutar relevantnog visokoobrazovnog sustava te od strane države, dionika i javnosti, naročito kada se vanjsko osiguravanje kvalitete provodi u regulatorne svrhe.

Hrvatski prijevod revidiranog ESG-ja usvojenog na Ministarskoj konferenciji u Erevanu 14. i 15. svibnja 2015. godine

3.3. Neovisnost

Standard:

Agencije moraju biti neovisne i samostalne u svom radu te u potpunosti odgovarati za svoje aktivnosti i njihove ishode, bez utjecaja trećih strana.

Smjernice:

Autonomija visokih učilišta zahtijeva i samostalnost agencija kao njihovih partnera.

Pri razmatranju neovisnosti agencije, važno je uzeti u obzir:

- organizacijsku neovisnost koja se dokazuje službenim dokumentima (npr. javnim ispravama, zakonskim aktima ili statutom organizacije) koji propisuju neovisnost rada agencije od trećih strana, poput visokih učilišta, države i drugih organizacija dionika
- operativnu neovisnost – postupci i metode agencije, kao i odabir i imenovanje vanjskih stručnjaka, utvrđuju se i provode neovisno od trećih strana, poput visokih učilišta, vlasti i države i drugih organizacija dionika
- neovisnost formalnih ishoda – stručnjaci iz relevantnih skupina dionika, osobito studenti, sudjeluju u procesima osiguravanja kvalitete, no konačni su ishodi procesa vanjskog osiguravanja kvalitete u nadležnosti agencije i samo ona za njih odgovara.

Sve pojedince koji sudjeluju u aktivnostima vanjskog osiguravanja kvalitete koje provodi agencija (npr. kao članovi stručnih povjerenstava) obavještava se da, iako ih je možda predložila treća strana, posao koji za agenciju rade obavljaju u osobnom svojstvu i ne zastupaju organizacije iz kojih dolaze. Neovisnost je važna kako bi se osiguralo da se svi postupci i odluke temelje isključivo na stručnosti.

3.4. Tematske analize

Standard:

Agencije moraju redovito objavljivati izvješća koja opisuju i analiziraju opće nalaze njihovih aktivnosti vanjskog osiguravanja kvalitete.

Smjernice:

U svom radu agencije prikupljaju podatke o programima i visokim učilištima koji mogu biti i od šire koristi, odnosno pružati osnovu za strukturirane analize raznih aspekata i segmenata visokoobrazovnog sustava. Ti nalazi mogu doprinijeti promišljanju i unapređivanju politika i procesa osiguravanja kvalitete u institucionalnom, nacionalnom i međunarodnom kontekstu.

Podrobna i pažljiva analiza tih podataka pokazat će učinjeni napredak, trendove i područja u kojima postoje dobre prakse ili trajne poteškoće.

3.5. Resursi

Standard:

Kako bi mogle obavljati svoj rad, agencije moraju raspolagati dostatnim i primjerenim financijski resursima te dovoljnim brojem stručnih zaposlenika i vanjskih suradnika.

Hrvatski prijevod revidiranog ESG-ja usvojenog na Ministarskoj konferenciji u Erevanu 14. i 15. svibnja 2015. godine

Smjernice:

U javnom je interesu da su agencije dostatno i primjereno financirane, s obzirom na važnost utjecaja visokog obrazovanja na društveni i osobni razvoj. Resursi agencijama omogućuju djelotvorno i učinkovito organiziranje i provođenje aktivnosti vanjskog osiguravanja kvalitete te im daju mogućnost da unaprijede svoje djelatnosti, promišljaju vlastite prakse i obavještavaju javnost o svom radu.

3.6. Unutarnje osiguravanje kvalitete i profesionalno ponašanje

Standard:

Agencije moraju imati procese unutarnjeg osiguravanja kvalitete koje su usko vezane uz definiranje, osiguravanje i unapređivanje kvalitete i integriteta njihovog rada.

Smjernice:

Agencije za svoj rad moraju biti odgovorne svojim dionicima zbog čega su u radu agencije neophodni visoki profesionalni standardi i integritet. Agencije kontinuirano revidiraju i poboljšavaju svoj rad kako bi bile sigurne da pružaju najbolju moguću uslugu visokim učilištima i društvu u cjelini.

Agencije primjenjuju unutarnju politiku kvalitete koja je javno dostupna na njihovim mrežnim stranicama. Ta politika:

- jamči da su sve osobe uključene u rad agencije kompetentne te da poštuju načela profesionalnosti i etičnosti
- sadrži mehanizme prikupljanja unutarnjih i vanjskih povratnih informacija koje dovode do stalnih poboljšanja unutar agencije
- štiti od netolerancije i svih oblika diskriminacije
- opisuje primjerenu komunikaciju s tijelima u čijem području nadležnosti djeluju
- osigurava da su sve aktivnosti koje provode, odnosno materijali koje dostavljaju podugovaratelji u skladu s ESG-jem, u slučaju da se neki ili svi elementi aktivnosti osiguravanja kvalitete podugovaraju drugim stranama
- omogućava agenciji da odredi i potvrdi status i priznatost visokih učilišta s kojima provodi postupke vanjskog osiguravanja kvalitete.

3.7. Periodička vanjska vrednovanja agencija

Standard:

Agencije barem jednom u svakih pet godina moraju proći vanjsko vrednovanje kako bi dokazale usklađenost svog rada s ESG-jem.

Smjernice:

Periodičko vanjsko vrednovanje pomaže agenciji da razmotri svoje politike i rad. Ono je način da se samoj agenciji i njezinim dionicima potvrdi da ona i dalje slijedi načela ESG-ja.

3. OSIGURANJE KVALITETE VISOKOG OBRAZOVANJA U BIH

Temeljni pravni akt koji se tiče visokog obrazovanja u BiH je *Okvirni zakon o visokom obrazovanju u BiH* (dalje: *Okvirni zakon*). Budući da nadležnost nad obrazovanjem u BiH imaju županije u Federaciji BiH, entitet Republika Srpska i Distrikt Brčko, *Okvirni zakon* nije obvezujući na nižim razinama vlasti, ali je temelj na kojima se grade nadležni županijski zakoni, zakoni u Republici Srpskoj i Distriktu Brčkom.

Kada je riječ o osiguranju kvalitete, najvažniji dio *Okvirnog zakona* je osnivanje državne Agencije za visoko obrazovanje i osiguranje kvalitete (dalje: Agencija), ali i Centra za informiranje i priznavanje dokumenata iz područja visokog obrazovanja (dalje: CIP), te definiranje njihovih nadležnosti i organizacije.

Na Agenciju se odnose članci 47., 48. i 49. *Okvirnog zakona*, kojim se definiraju osnivanje Agencije te njezine nadležnosti i uloga u procesu akreditacije visokoškolskih ustanova i studijskih programa.

Članak 48. definira nadležnosti Agencije, od kojih se izdvaja:

- utvrđivanje jasnih, transparentnih i pristupačnih kriterija za akreditaciju visokoškolskih ustanova i donošenje normi kojima se određuju minimalni standardi u području visokog obrazovanja;
- utvrđivanje kriterija za izbor domaćih i međunarodnih stručnjaka koji daju ocjenu i obavljaju reviziju kvalitete i daju preporuke o akreditaciji visokoškolskih ustanova;
- davanje preporuka o kriterijima i standardima nadležnim obrazovnim vlastima za osnivanje i zatvaranje visokoškolskih ustanova te za prestrukturiranje studijskih programa;
- davanje preporuka o kriterijima za licenciranje visokoškolskih ustanova i studijskih programa.

Članak 49. definira ulogu Agencije u procesu akreditacije visokoškolskih ustanova i studijskih programa u BiH, prema kojem Agencija:

- raspisuje javni natječaj za izbor domaćih i međunarodnih stručnjaka za ocjenjivanje i reviziju kvalitete te davanje preporuka o akreditaciji visokoškolskih ustanova odnosno njihovih studijskih programa, utvrđuje popise stručnjaka te isti dostavlja na usvajanje svim nadležnim obrazovnim vlastima;
- imenuje povjerenstva stručnjaka u postupku akreditacije visokoškolskih ustanova i studijskih programa, na prijedlog nadležnih obrazovnih vlasti na čijem je području sjedište visokoškolske ustanove;

- daje preporuke nadležnim obrazovnim vlastima o akreditaciji visokoškolske ustanove, odnosno studijskog programa, na temelju mišljenja povjerenstva stručnjaka;
- izdaje rješenje o akreditaciji i licenciranju visokoškolskih ustanova koje donose nadležne obrazovne vlasti;
- ocjenjuje usklađenosti rješenja o akreditaciji s usvojenim normama i kriterijima, a u slučaju utvrđene neusklađenosti daje preporuke Upravnom odboru za poduzimanje daljnjih mjera, sve do mjere poništenja rješenja o akreditaciji (u kojem slučaju žalbu na rješenje o poništenju rješenja o akreditaciji nadležne obrazovne vlasti podnose Upravnom odboru Agencije);
- vodi državni registar akreditiranih visokoškolskih ustanova;
- na svojoj mrežnoj stranici osigurava stalnu dostupnost popisa akreditiranih visokoškolskih ustanova u BiH te njegovo objavljivanje najmanje jednom godišnje u "Službenom glasniku BiH", a najmanje dva puta godišnje u trima visokotiražnim dnevnim novinama.

Dakle, iz navedenog se vidi da Agencija utvrđivanjem jedinstvenih kriterija, normi i popisa stručnjaka te vođenjem državnog registra ujednačava proces akreditacije u BiH, na način da u samom postupku akreditacije, u skladu sa svojim nadležnostima, ali i nadležnostima obrazovnih vlasti županija, Republike Srpske i Distrikta Brčko, ima ulogu koja pridonosi i transparentnosti procesa akreditacije (<http://www.heg.gov.ba/>).

Dokumenti koje donosi Upravni odbor Agencije na temelju ESG-a, a koji definiraju osiguranje kvalitete u području visokog obrazovanja, su:

- *Kriteriji za akreditaciju visokoškolskih ustanova u BiH* (2016.)
- *Kriteriji za akreditaciju studijskih programa 1. i 2. ciklusa u BiH* (2017.)
- *Odluka o normama kojima se određuju minimalni standardi u području visokog obrazovanja u BiH* (2019.) (dalje: *Odluka o normama*).

Kriteriji za akreditaciju visokoškolskih ustanova u BiH definira deset kriterija koji se primjenjuju u postupcima akreditacije svih visokoškolskih ustanova u BiH, a koji se temelje na ESG-u 2015: 1. politika osiguravanja kvalitete, 2. izrada i odobravanje programa, 3. učenje, podučavanje i vrednovanje usmjereni na studenta, 4. upis i napredovanje studenata, priznavanje i certificiranje, 5. nastavno osoblje, 6. resursi za učenje i podrška studentima, 7. upravljanje informacijama, 8. informiranje javnosti, 9. kontinuirano praćenje i periodična revizija programa i 10. periodično vanjsko osiguranje kvalitete, pri čemu svaki kriterij ima više potkriterija.

Kriteriji za akreditaciju studijskih programa 1. i 2. ciklusa u BiH definira deset kriterija koji se primjenjuju u postupcima akreditacije svih studijskih programa 1. i 2. ciklusa u BiH, a koji se temelje na ESG-u 2015: 1. politika osiguravanja kvalitete studijskih programa, 2. kreiranje i usvajanje studijskih programa, 3. učenje, podučavanje i vrednovanje usmjereni na studenta, 4. upis i napredovanje studenata, priznavanje i certificiranje, 5. ljudski potencijali, 6. resursi i financije, 7. upravljanje informacijama o studijskim programima, 8. informiranje javnosti o studijskim

programima, 9. kontinuirano praćenje, periodična evaluacija i revizija studijskih programa i 10. mobilnost akademskog osoblja i studenata, pri čemu svaki kriterij ima više potkriterija.

Odluka o normama utvrđuje minimalne standarde u području visokog obrazovanja u BiH, temeljene na ESG-u 2015, i to na dvije razine:

1. minimalni standardi za unutarnje osiguranje kvalitete visokoškolskih ustanova i studijskih programa, gdje se navode kriteriji za akreditaciju visokoškolskih ustanova i kriteriji za akreditaciju studijskih programa prvog i drugog ciklusa (iz istoimenih navedenih dokumenata koje je Upravni odbor Agencije usvojio 2016. i 2017. godine);
2. minimalni standardi za vanjsko osiguranje kvalitete visokoškolskih ustanova i studijskih programa prvog i drugog ciklusa, gdje se navode:
  - svrha i sudionici vanjskog osiguranje kvalitete (akreditacije);
  - struktura samoevaluacijskog izvješća;
  - koraci u postupku vanjskog osiguranja kvalitete (akreditacije) visokoškolske ustanove i studijskih programa prvog i drugog ciklusa;
  - segmenti organizacije akreditacijskog procesa koje trebaju propisati nadležne obrazovne vlasti (rokovi, dokumentacija, procedure prema Agenciji);
  - način imenovanja Povjerenstva stručnjaka, preporuke o načinu rada Povjerenstva, struktura izvješća Povjerenstva te mogućnosti ishoda akreditacije visokoškolske ustanove i studijskih programa prvog i drugog ciklusa;
  - preporuka o naknadnim aktivnostima visokoškolskih ustanova.

Uz osnivanje državne Agencije za visoko obrazovanje općenito, a time i za osiguranje kvalitete, važno je i osnivanje CIP-a te definiranje njegovih nadležnosti i organizacije.

Na CIP se odnose članci 44., 45. i 46. *Okvirnog zakona*, kojima se definiraju osnivanje CIP-a te njegove nadležnosti i organizacija.

Članak 45. definira nadležnosti CIP-a, od kojih se izdvajaju:

- informiranje i priznavanje u području visokog obrazovanja;
- koordiniranje i međunarodna razmjena akademskog osoblja, studenata i programa u području visokog obrazovanja;
- preko međunarodnih mreža centara za informacije (mreže ENIC/NARIC) pružanje informacija visokoškolskim ustanovama u BiH u svezi sa stranim visokoškolskim ustanovama i programima kao osnovi za priznavanje stupnjeva i diploma za dalje školovanje na visokoškolskim ustanovama u BiH;
- davanje obavijesti i mišljenja o stranim stupnjevima i diplomama u BiH s ciljem nastavka školovanja na visokoškolskim ustanovama u BiH;
- u skladu s *Lisabonskom konvencijom* i njezinim pratećim dokumentima, donošenje preporuka nadležnim obrazovnim vlastima županija, Republike Srpske i Distrikta Brčko o priznavanju diploma stečenih izvan BiH s ciljem

zaposlenja, nastavka obrazovanja i ostvarivanja drugih prava koja proistječu iz stečene kvalifikacije.

Dokumenti CIP-a koji se odnose na područje visokog obrazovanja su:

- *Preporuke o kriterijima za vrednovanje inostranih visokoškolskih kvalifikacija u postupku priznavanja u svrhu zapošljavanja i nastavka obrazovanja* (Službeni glasnik BiH, broj 10/13)
- *Preporuke o korištenju kvalifikacijskih okvira u postupku priznavanju inostranih visokoškolskih kvalifikacija u Bosni i Hercegovini* (Službeni glasnik BiH, broj 81/14)
- *Preporuke o priznavanju inostranih visokoškolskih kvalifikacija u Bosni i Hercegovini licima s nedovoljnom dokumentacijom ili bez dokumentacije* (Službeni glasnik BiH, broj 81/14)
- *Preporuke o priznavanju inostranih visokoškolskih kvalifikacija stečenih prekograničnim obrazovanjem* (Službeni glasnik BiH, broj 80/15)
- *Preporuke o priznavanju inostranih visokoškolskih kvalifikacija stečenih zajedničkim programima* (Službeni glasnik BiH, broj 80/15)
- *Preporuke o priznavanju neformalnog obrazovanja i informalnog učenja* (Službeni glasnik BiH, broj 94/16)
- *Preporuke o priznavanju inostranih visokoškolskih kvalifikacija u svrhu zapošljavanja* (Službeni glasnik BiH, broj 81/17)
- *Preporuke o priznavanju inostranih visokoškolskih kvalifikacija u svrhu nastavka obrazovanja* (Službeni glasnik BiH, broj 01/19)
- *Preporuke o korištenju Modela propisa o priznavanju inostranih visokoškolskih kvalifikacija* (Službeni glasnik BiH, broj 06/20).

Dakle, iz navedenog se vidi da CIP u području visokog obrazovanja, kada je riječ o priznavanju inozemnih visokoškolskih kvalifikacija, ima savjetodavnu ulogu te je stručna i tehnička podrška svim institucijama visokog obrazovanja (i visokoškolskim ustanovama i nadležnim obrazovnim vlastima), ali istovremeno i pojedincima na koje se priznavanje inozemne visokoškolske kvalifikacije odnosi (<http://www.cip.gov.ba/bs>). U kontekstu osiguranja kvalitete u visokom obrazovanju i akreditacijskih procesa, aktivnosti i dokumenti CIP-a važni su za visokoškolske ustanove zbog ispunjavanja kriterija 4. „Upis i napredovanje studenata, priznavanje i certificiranje“, koji obvezuje na primjenu *Lisabonske konvencije*.

3.1. Okvirni zakon o visokom obrazovanju u BiH

Temeljem članka IV - 4. a) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine na 10. sjednici Zastupničkoga doma, održanoj 13. lipnja 2007. godine, i na 7. sjednici Doma naroda, održanoj 30. srpnja 2007. godine, usvojila je

OKVIRNI ZAKON O VISOKOM OBRAZOVANJU U BOSNI I HERCEGOVINI

DIO I - OPĆE ODREDBE

1. Cilj Zakona

Članak 1.

Zakonom o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: Zakon) utvrđuje se ustroj visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini, odgovornost nadležnih vlasti u ovome području, ustanovljavaju se tijela za provedbu Zakona i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine, te se utvrđuje način osiguranja kvalitete u području visokog obrazovanja.

Članak 2.

U svrhu reforme visokog obrazovanja, ovaj zakon ustanovljava temeljna načela i standarde za stjecanje visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini, sukladno relevantnim odredbama Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda (ETS No. 5, 1950) i njezinih protokola, Preporuci Komiteta ministara Vijeća Europe o priznavanju i ocjeni kvalitete privatnih visokoškolskih ustanova [R(97)1], Preporuci o pristupu visokom obrazovanju [R(98)3] i Preporuci o istraživačkoj zadaći sveučilišta [R(2000)8] te drugim relevantnim načelima međunarodno priznatih pravnih instrumenata, čija je država ugovornica i Bosna i Hercegovina, te sukladno Konvenciji Vijeća Europe/UNESCO-a o priznavanju kvalifikacija u visokom obrazovanju u europskoj regiji (ETS No. 165, 1997).

Bosna i Hercegovina prihvata europske strateške ciljeve u području visokog obrazovanja, izražene u Deklaraciji europskih ministara visokog obrazovanja iz Bologne (1999), kao i kasniji razvoj ove koncepcije.

Visoko obrazovanje je djelatnost od posebnoga interesa za Bosnu i Hercegovinu.

2. Visoko obrazovanje: ciljevi i značenje

Članak 3.

Ciljevi visokog obrazovanja su:

- ustanovljavati, razvijati, štiti i prenositi znanje i sposobnosti kroz nastavu i znanstveno-istraživački rad i time pridonositi razvoju sposobnosti pojedinaca i društva;
- pružiti mogućnost građanima da, sukladno propisima, cijeloga života uživaju korist visokog obrazovanja.

Članak 4.

U smislu ovoga zakona, termin "visoko obrazovanje" znači obrazovanje nakon srednje škole koje vodi do međunarodno priznatog stupnja visokog obrazovanja.

Visoko obrazovanje temelji se na:

- akademskim slobodama, akademskoj samoupravi i autonomiji sveučilišta;
- otvorenosti sveučilišta prema javnosti, građanima i lokalnoj zajednici;
- nedjeljivosti nastavnoga rada i znanstvenoga istraživanja, odnosno umjetničkoga stvaralaštva;
- uvažavanju europskih humanističkih, demokratskih vrijednosti, te usklađivanju s europskim sustavom visokog obrazovanja;
- poštovanju ljudskih prava i građanskih sloboda, uključujući zabranu svih oblika diskriminacije;
- koncepciji cjeloživotnog obrazovanja;
- interakciji sa društvenom zajednicom i obvezi sveučilišta da razviju društvenu odgovornost studenata i drugih članova akademske zajednice.

3. Ciklusi u visokom obrazovanju i europski sustav prijenosa bodova (u daljnjem tekstu međunarodna oznaka: ECTS)

Članak 5.

Visoko obrazovanje organizira se u tri ciklusa:

- prvi ciklus vodi do akademskog zvanja završenog dodiplomskoga studija [the degree of Bachelor] ili ekvivalenta, stečenog nakon najmanje tri i najviše četiri godine redovitog studija nakon stjecanja svjedodžbe o završenoj srednjoj školi, koji se vrednuje s najmanje 180, odnosno 240 ECTS bodova;
- drugi ciklus vodi do akademskog zvanja magistra ili ekvivalenta, stečenog nakon završenog dodiplomskoga studija, traje jednu (1) ili dvije (2) godine, a vrednuje se sa

60, odnosno 120 ECTS bodova, i to tako da u zbroju s prvim ciklusom nosi 300 ECTS bodova;

- treći ciklus vodi do akademskog zvanja doktora ili ekvivalenta, traje tri godine i vrednuje se sa 180 ECTS bodova.

Jedan semestar studija nosi 30 ECTS bodova u svakom ciklusu.

Iz odredaba stavka 1. ovoga članka izuzima se studij medicinske skupine znanosti u prvom ciklusu, koji se vrednuje do 360 ECTS bodova.

4. Pravo na akademski naslov i zvanje

Članak 6.

Završetkom stupnja prvoga ciklusa stječe se pravo na određeni akademski naslov, odnosno stručno zvanje u određenom području definirano Pravilnikom o korištenju akademskih naslova, te stjecanju znanstvenih i stručnih zvanja.

Završetkom stupnja drugoga ciklusa stječe se akademski naslov i zvanje magistra za određeno područje, što je definirano Pravilnikom o korištenju akademskih naslova, te stjecanju znanstvenih i stručnih zvanja.

Završetkom stupnja trećega ciklusa stječe se akademski naslov i znanstveno zvanje doktora znanosti za određeno područje, što je definirano Pravilnikom o korištenju akademskih naslova, te stjecanju znanstvenih i stručnih zvanja.

Osim zvanja koja se dodjeljuju *honoris causa* (počasni doktorat znanosti), ne mogu se dodjeljivati nikakva druga zvanja koja nisu predviđena ovim zakonom, odnosno Pravilnikom o korištenju akademskih naslova, te stjecanju znanstvenih i stručnih zvanja.

DIO II - VISOKOŠKOLSKE USTANOVE

1. Pristup visokom obrazovanju

Članak 7.

Pristup visokom obrazovanju imaju svi oni koji su završili četverogodišnju srednju školu u Bosni i Hercegovini.

Visokom obrazovanju, kojim se bave licencirane visokoškolske ustanove u Bosni i Hercegovini, pristup neće biti ograničen, izravno ili neizravno, prema bilo kojoj stvarnoj ili pretpostavljenoj osnovi, kakve su: spol, rasa, seksualna orijentacija, tjelesni ili drugi nedostatak, bračno stanje, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno, etničko ili socijalno podrijetlo, veza s nekom nacionalnom zajednicom, imovina, rođenje, dob ili neki drugi status.

Članak 8.

Učenici koji su završili srednju školu u inozemstvu dokaz o završenoj školi, svjedodžbu ili diplomu, podnose na ocjenu nadležnoj instituciji, koja uzima u obzir kriterije i procedure za priznavanje stranih kvalifikacija, ustanovljene sukladno načelima Konvencije o priznavanju kvalifikacija u visokom obrazovanju u europskoj regiji.

Priznat će se, u pravilu, svjedodžba ili diploma koja pokazuje razinu obrazovanja što se suštinski ne razlikuje od obrazovanja u Bosni i Hercegovini i koja nositelju daje pravo prijavljivanja na sveučilište ili pravo pristupa polaganju prijemnoga ispita za sveučilište u danoj stranoj zemlji.

Članak 9.

Visoko se obrazovanje može stjecati redovito, izvanredno, učenjem na daljinu ili kombiniranjem ovih triju načina studiranja, onako kako je to predviđeno statutom visokoškolske ustanove.

2. Visokoškolske ustanove

Članak 10.

Visokoškolske ustanove u Bosni i Hercegovini su sveučilišta i visoke škole.

Termin "sveučilište":

- ograničen je na visokoškolske ustanove koje se bave i nastavnim i istraživačkim radom, koje nude akademske stupnjeve sva tri ciklusa, s ciljevima koji uključuju unapređenje znanja, misli i školstva u Bosni i Hercegovini, obrazovni, kulturni, društveni i gospodarski razvoj Bosne i Hercegovine, promoviranje demokratskog građanskoga društva i postizanje najviših standarda nastave i istraživačkoga rada;
- odnosi se na visokoškolsku ustanovu koja realizira najmanje pet (5) različitih studijskih programa iz najmanje tri (3) znanstvena područja - prirodne znanosti, tehničke znanosti, biomedicina i zdravstvo, biotehničke znanosti, društvene znanosti i humanističke znanosti.

Termin "visoka škola":

- ograničen je na visokoškolsku ustanovu koja je akreditirana za davanje diploma i stupnja prvoga ciklusa, s ciljevima koji uključuju pripremu i obuku pojedinaca za stručni, gospodarski i kulturni razvoj Bosne i Hercegovine i promoviranje demokratskoga građanskoga društva, te postizanja visokih standarda nastave i učenja;
- odnosi se na visokoškolsku ustanovu koja realizira najmanje jedan studijski program iz jednoga znanstvenog područja i ispunjava druge uvjete sukladne zakonu.

Članak 11.

Ne može se uskratiti ili ograničiti sloboda visokoškolskim ustanovama da:

- inoviraju načine za stjecanje visokog obrazovanja unutar svojih licencija;
- nude studijske programe za stjecanje vještina potrebnih ili korisnih za ostvarivanje ciljeva visokog obrazovanja.

3. Statut visokoškolske ustanove

Članak 12.

Statut je temeljni akt visokoškolske ustanove kojim se uređuju pitanja od značenja za obavljanje djelatnosti ustanove.

Statut donosi senat uz prethodno pribavljeno mišljenje upravnoga odbora visokoškolske ustanove.

Statut svake visokoškolske ustanove mora biti usuglašen s ovim zakonom.

4. Tijela sveučilišta i visoke škole

Članak 13.

Tijela sveučilišta su:

- upravni odbor,
- senat,
- rektor.

Sveučilište može imati ustrojstvene jedinice, kakve su fakulteti, akademije, visoke škole ili znanstveni instituti, koje izvode nastavni, znanstveno-istraživački i umjetnički rad u jednom ili više obrazovnih i znanstvenih područja.

Ustroj i nadležnosti ustrojstvenih jedinica bliže se utvrđuju statutom sveučilišta.

Tijela visoke škole su:

- upravni odbor,
- senat,
- ravnatelj.

5. Upravni odbor

Članak 14.

Odgovornost za poslovanje licencirane javne visokoškolske ustanove nosi upravni odbor sveučilišta ili visoke škole (u daljnjem tekstu: upravni odbor).

Upravni odbor obavlja poslove utvrđene zakonom i statutom sveučilišta, a osobito:

- daje mišljenje o statutu visokoškolske ustanove te donosi opći akt o unutarnjem ustroju i sistematizaciji radnih mjesta i druge opće akte, sukladno zakonu i statutu visokoškolske ustanove;
- donosi odluku o osnivanju drugih pravnih osoba, sukladno zakonu i statutu visokoškolske ustanove;
- utvrđuje planove financiranja i razvoja;
- na prijedlog senata visokoškolske ustanove, donosi godišnji program rada visokoškolske ustanove;
- donosi financijski plan i usvaja godišnji obračun;
- usmjerava, nadzire i ocjenjuje rad rektora ili ravnatelja u domeni financijskoga poslovanja;
- rješava pitanja odnosa s osnivačem;
- odlučuje o korištenju sredstava preko iznosa utvrđenoga statutom visokoškolske ustanove;
- odlučuje o prigovoru zaposlenika na odluke tijela visokoškolske ustanove koja su u prvom stupnju odlučivala o pravima, obvezama i odgovornostima zaposlenika iz radnoga odnosa;
- najmanje jedanput godišnje, osnivaču podnosi izvješće o poslovanju visokoškolske ustanove;
- obavlja i druge poslove sukladno zakonu, aktu o osnivanju i statutu visokoškolske ustanove.

Članak 15.

Upravni odbor ima između sedam (7) i jedanaest (11) članova, od kojih najmanje jednu trećinu imenuje osnivač, a ostale imenuje senat te visokoškolske ustanove sukladno statutu.

Senat sveučilišta imenuje i razrješuje članove upravnoga odbora na mandat od četiri godine, prema javnoj i transparentnoj proceduri javnoga natječaja.

6. Senat visokoškolske ustanove

Članak 16.

Odgovornost za akademska pitanja u visokoškolskoj ustanovi ima senat, kao najviše akademsko tijelo koje čine predstavnici akademskog osoblja i studenata.

Senat visokoškolske ustanove odlučuje o svim akademskim pitanjima, a posebice:

- odlučuje o pitanjima nastavne, znanstvene, umjetničke i stručne djelatnosti visokoškolske ustanove;
- donosi statut visokoškolske ustanove uz prethodno pribavljeno mišljenje upravnoga odbora;

- donosi opće akte sukladno zakonu i statutu visokoškolske ustanove;
- donosi nastavne planove i nastavne programe dodiplomskoga, poslijediplomskoga i doktorskoga studija;
- bira rektora i prorektora sveučilišta, odnosno ravnatelja visoke škole;
- bira akademsko osoblje na prijedlog znanstveno-nastavnoga vijeća, odnosno znanstveno-istraživačkoga vijeća ustrojstvene jedinice;
- imenuje povjerenstva u postupku stjecanja doktorata znanosti;
- dodjeljuje počasna zvanja *profesor emeritus* te počasni doktor znanosti;
- daje inicijativu upravnome odboru za organiziranje i ukidanje fakulteta i drugih ustrojstvenih jedinica na sveučilištu;
- obavlja i druge poslove sukladno zakonima i statutu visokoškolske ustanove.

Senat visokoškolske ustanove odlučuje o akademskim pitanjima na prijedlog stručnih tijela ustrojstvenih jedinica, kao i drugih tijela visokoškolske ustanove i zastupničkih tijela studenata.

Najmanje 15% članova senata su studenti - zastupnici studenata iz svakoga ciklusa.

Broj članova, sastav i način rada senata utvrđuju se statutom visokoškolske ustanove.

7. Rektor sveučilišta i ravnatelj visoke škole

Članak 17.

Sveučilištem upravlja rektor, a visokom školom ravnatelj, sukladno zakonu i statutu visokoškolske ustanove.

Rektor sveučilišta, odnosno ravnatelj visoke škole, za svoj rad u domeni akademskih pitanja odgovara senatu, a u domeni poslovanja upravnome odboru.

Rektor sveučilišta, odnosno ravnatelj visoke škole, obavlja poslove utvrđene zakonom i statutom visokoškolske ustanove, a osobito:

- zastupa i predstavlja visokoškolsku ustanovu;
- organizira i upravlja radom sveučilišta, odnosno visoke škole i odgovoran je za zakonitost rada;
- donosi pojedinačne akte sukladno zakonu i statutu visokoškolske ustanove;
- predlaže opće akte sukladno zakonu i statutu visokoškolske ustanove;
- predlaže tijelima visokoškolske ustanove mjere za unapređenje rada;
- predlaže upravnome odboru mjere za učinkovito i zakonito obavljanje djelatnosti visokoškolske ustanove;
- predlaže osnove planova rada i razvoja visokoškolske ustanove;
- predlaže upravnome odboru unutarnji ustroj i sistematizaciju radnih mjesta;
- provodi odluke upravnoga odbora i drugih tijela visokoškolske ustanove;
- odlučuje o korištenju sredstava do iznosa utvrđenoga statutom visokoškolske ustanove;
- odlučuje o pravima, obvezama i odgovornostima zaposlenika iz radnoga odnosa;
- upravnome odboru podnosi izvješće o financijskom poslovanju visokoškolske ustanove;
- naredbodavac je za izvršenje financijskoga plana;

- sudjeluje u radu Rektorske konferencije Bosne i Hercegovine;
- obavlja i druge poslove sukladno zakonu i statutu visokoškolske ustanove.

Članak 18.

Rektora javnoga sveučilišta bira senat, na temelju javnoga natječaja.

Za rektora može biti izabran nastavnik u znanstveno-nastavnom zvanju redovitoga profesora koji ispunjava uvjete za to zvanje na sveučilištu na kojemu se prijavljuje.

Ravnatelja javne visoke škole bira senat na temelju javnoga natječaja.

Za ravnatelja javne visoke škole može biti birana osoba koja ispunjava uvjete za nastavnika te visoke škole.

Rektor, odnosno ravnatelj, bira se na mandat od četiri godine i može biti ponovno izabran.

8. Pravni subjektivitet i institucionalna autonomija

Članak 19.

Osim ako zakonom nije drukčije propisano, svaka licencirana javna visokoškolska ustanova, bilo sveučilište ili visoka škola, ima puni pravni subjektivitet u svezi s onim pitanjima koja su predmetom ovoga zakona, uključujući i ovlasti za:

- raspolaganje i upravljanje zemljištem i zgradama koje su u njezinom vlasništvu, sukladno primjenjivim zakonima;
- primanje i upravljanje sredstvima iz bilo kojeg zakonitoga izvora;
- određivanje i ubiranje školarine i drugih naknada sukladno zakonu;
- upošljavanje osoblja;
- sklapanje ugovora za robu i usluge;
- ustrojavanje pravnih odnosa sa studentima;
- osnivanje komercijalnih poduzeća za obrazovne i istraživačke svrhe;
- sklapanje sporazuma sa drugim visokoškolskim institucijama u Bosni i Hercegovini i inozemstvu;
- sklapanje ugovornih odnosa s gospodarskim subjektima o javno-privatnom partnerstvu;
- druge ovlasti nužne za učinkovito obavljanje svojih dužnosti.

Sva novčana sredstva dobivena iz proračuna, vlastiti prihodi, naplaćene školarine i novčana sredstva iz drugih izvora pripadaju visokoškolskoj ustanovi i troše se sukladno zakonu, statutu i usvojenome financijskom planu.

Članak 20.

Statut visokoškolske ustanove predviđa ustrojstvenu strukturu unutar ustanove što je čine jedinice koje mogu biti fakulteti, instituti, centri, akademije ili škole.

S ciljem promoviranja i osiguranja integracije akademskoga, financijskoga i prostornoga planiranja i razvoja ustanove, godinu dana nakon stupanja na snagu ovoga zakona takve jedinice neće imati pravni subjektivitet neovisno o ustanovi. U prijelaznom razdoblju, od stupanja na snagu ovoga zakona, fakulteti koji već imaju status pravne osobe, sukladno sadašnjim propisima, taj status mogu zadržati, ali ne mogu stvarati financijske obveze izvan naznačenog prijelaznog razdoblja.

S ciljem promoviranja inicijative jedinica, statutom se ustanove precizira na koji način i u kojem omjeru jedinice imaju akademske i financijske ovlasti i preuzimaju odgovornost unutar ustanove. Statutom se reguliraju pitanja u svezi s otvaranjem trezorskoga podračuna ustrojstvene jedinice, način nastupanja ustrojstvenih jedinica na tržištu, način raspolaganja novčanim sredstvima koja se ostvare na tržištu, donacijama ili na drugi način izvan proračunskoga financiranja.

Članak 21.

Visokoškolske ustanove uživaju slobodu u nastavnome i znanstveno-istraživačkome radu unutar svojih licencija, bez miješanja tijela javne vlasti.

Posebnim se zakonom reguliraju pitanja znanstveno-istraživačkoga rada.

Znanstveno-istraživački rad na visokoškolskim ustanovama može se sufinancirati iz sredstava proračuna institucija BiH i međunarodnih obveza BiH, sukladno važećim propisima na državnoj razini.

Članak 22.

Visokoškolske ustanove, sukladno odredbama ovoga zakona, imaju pravo:

- izabrati svoja upravna i vodeća tijela i odrediti im mandat;
- urediti svoje strukture i aktivnosti vlastitim pravilima, sukladno ovome zakonu, drugim važećim zakonima i svojim statutima;
- izabrati nastavno i drugo osoblje;
- primati studente i odrediti metode nastave i provjere znanja studenata;
- samostalno razvijati i primjenjivati nastavne planove i programe i istraživačke projekte;
- unutar raspoloživih financijskih sredstava, izabrati predmete koji će se predavati;
- na sveučilištima dodjeljivati zvanja profesorima i drugom osoblju;
- odrediti za službeni jezik, ili službene jezike, jedan ili više jezika konstitutivnih naroda Bosne i Hercegovine.

Članak 23.

Objekti licenciranih visokoškolskih ustanova su nepovredivi.

Bez odobrenja rektora sveučilišta, ravnatelja visoke škole ili osobe koju su oni ovlastili, policija i druga tijela nadležna za kazneni progon i sprečavanje kaznenih djela nemaju pristup sveučilištu ili visokoj školi.

Iznimno, s ciljem sprečavanja kaznenog djela ili zaustavljanja počinjenja kaznenog djela, mogu se poduzeti nužne mjere, s tim da se o poduzetim radnjama odmah obavijesti uprava sveučilišta, odnosno visoke škole.

9. Prava i obveze akademskoga osoblja

Članak 24.

Svaka visokoškolska ustanova će u svoj statut ili ekvivalentni temeljni dokument unijeti i to da akademsko osoblje uživa slobodu, unutar zakona, ispitivanja i testiranja stečenoga znanja i da nudi nove ideje i kontroverzna ili nepopularna mišljenja, a da se time ne izlaže opasnosti od gubitka posla ili bilo koje druge povlastice koju eventualno uživa u visokoškolskoj ustanovi.

Pravo akademskoga osoblja visokoškolskih ustanova na slobodu govora može biti ograničeno samo zakonom.

Članak 25.

Statut svake javne visokoškolske ustanove i temeljni dokument svake privatne visokoškolske ustanove, kao uvjet za akreditaciju, sadrži i odredbe koje:

- osiguravaju osoblju slobodu organiziranja i okupljanja sukladno zakonu;
- štite osoblje od diskriminacije prema bilo kojoj osnovi, kakve su: spol, rasa, seksualna orijentacija, bračni status, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno, etničko ili socijalno podrijetlo, povezanost s nekom nacionalnom zajednicom, imovina, rođenje ili bilo koji drugi status.

Članak 26.

Akademsko osoblje visokoškolskih ustanova ima pravo objavljivati rezultate svojega istraživačkog rada, sukladno pravilima sveučilišta u svezi s uživenjem prava na intelektualnu imovinu u korist sveučilišta i poštujući prava trećih osoba.

10. Akademski zvanja

Članak 27.

Visokoškolske ustanove dodjeljuju akademski zvanja, koja mogu biti nastavna, znanstveno-nastavna ili umjetnička.

Sveučilište dodjeljuje znanstveno-nastavna i umjetnička zvanja, i to:

- redoviti profesor,
- izvanredni profesor,
- docent,
- lektor,
- viši asistent,
- asistent.

Visoka škola dodjeljuje nastavna i umjetnička zvanja, i to:

- profesor visoke škole,
- predavač visoke škole,
- asistent.

11. Izbor akademskoga osoblja

Članak 28.

Minimalni uvjeti za izbor akademskoga osoblja u znanstveno-nastavna zvanja na visokoškolskoj ustanovi su:

- asistent: odgovarajući sveučilišni stupanj s najmanje 240 ECTS bodova i najnižom prosječnom ocjenom osam (8) ili 3,5;
- viši asistent: stupanj drugoga ciklusa (magisterij);
- lektor: stupanj drugog ciklusa (magisterij);
- docent: znanstveni stupanj doktora u danom području, najmanje tri znanstvena rada objavljena u priznatim publikacijama, pokazane nastavničke sposobnosti;
- izvanredni profesor: provedeno najmanje jedno izborno razdoblje u zvanju docenta, te najmanje pet objavljenih znanstvenih radova u priznatim publikacijama, objavljena knjiga i originalni stručni uspjeh, kao što je projekt, patent ili originalna metoda, sve nakon izbora u zvanje docenta, mentorstvo kandidata za stupanj drugoga ciklusa;
- redoviti profesor: provedeno najmanje jedno izborno razdoblje u zvanju izvanrednoga profesora, najmanje dvije objavljene knjige, najmanje osam objavljenih znanstvenih radova u priznatim publikacijama, sve nakon stjecanja zvanja izvanrednoga profesora, te uspješno mentorstvo kandidata za stupanj drugoga i trećega ciklusa.

Članak 29.

Minimalni uvjeti za izbor u umjetničko-nastavna zvanja, u koja se bira akademsko osoblje na studijskim profilima na sveučilištu ako je za nastavni predmet od osobitog značaja umjetnički kriterij su:

- asistent: završen stupanj prvoga ciklusa, s najmanje 240 ECTS bodova i prosječnom ocjenom osam (8) ili 3,5;
- viši asistent: završen stupanj drugoga ciklusa, odnosno stupanj prvoga ciklusa i javno predstavljeni oblici umjetničkoga stvaralaštva;
- docent: završen stupanj najmanje prvoga ciklusa, veći broj javno predstavljenih oblika umjetničkoga stvaralaštva i pokazani rezultati u nastavnom radu;
- izvanredni profesor: završen stupanj najmanje prvoga ciklusa, veći broj javno predstavljenih oblika umjetničkoga stvaralaštva, priznanja za uspješno djelovanje u odgovarajućem polju umjetnosti i pokazani rezultati u nastavnome radu;
- redoviti profesor: završen stupanj najmanje prvoga ciklusa, veći broj javno predstavljenih oblika umjetničkoga stvaralaštva koji su značajno doprinijeli razvoju kulture i umjetnosti i doprinos podizanju nastavnoga i umjetničkoga kadra.

Članak 30.

Minimalni uvjeti za izbor u nastavna zvanja na visokoj školi su:

- asistent: završen stupanj prvoga ciklusa, s najmanjom prosječnom ocjenom osam (8) ili 3,5;
- predavač visoke škole: završen stupanj drugoga ciklusa i pokazana nastavna sposobnost;
- profesor visoke škole: završen stupanj trećega ciklusa i pokazana nastavna sposobnost.

Na visokoj školi nastavu mogu izvoditi i osobe koje imaju zvanja redovitoga profesora, izvanrednoga profesora i docenta, birane na sveučilištima.

Članak 31.

Minimalni uvjeti za izbor u umjetnička zvanja na visokoj školi su:

- asistent: završen stupanj prvoga ciklusa, s najmanjom prosječnom ocjenom osam (8) ili 3,5;
- predavač visoke škole: završen stupanj najmanje prvoga ciklusa, javno predstavljeni oblici umjetničkoga stvaralaštva i pokazana nastavna sposobnost;
- profesor visoke škole: završen stupanj prvoga ciklusa, istaknuti javno predstavljeni oblici umjetničkoga stvaralaštva i pokazana nastavna sposobnost.

Na visokoj školi nastavu mogu izvoditi i osobe koje imaju izbor na umjetničko-nastavnim predmetima na sveučilištima.

Članak 32.

Za izbor u isto ili više zvanje u obzir se uzimaju samo objavljeni radovi, knjige i rezultati vlastitih istraživanja u primjeni, projekti, te mentorstva, odnosno javno predstavljeni oblici umjetničkoga stvaralaštva u vremenu od posljednjega izbora.

Članak 33.

Razdoblje na koje se bira akademsko osoblje na sveučilištu je:

- asistent na razdoblje od četiri godine, bez mogućnosti reizbora;
- viši asistent na razdoblje od pet godina, s mogućnošću ponovnog izbora isključivo ako postigne stupanj trećega ciklusa;
- lektor na razdoblje od pet godina, bez mogućnosti reizbora;
- docent na razdoblje od pet godina, s mogućnošću ponovnoga izbora;
- izvanredni profesor na razdoblje od šest godina, s mogućnošću ponovnoga izbora;
- redoviti profesor trajno.

Redoviti profesor zaključuje ugovor o radu na neodređeno vrijeme.

Razdoblje na koje se bira akademsko osoblje na visokoj školi je:

- asistent na razdoblje od četiri godine, bez mogućnosti reizbora;
- predavač visoke škole na razdoblje od pet godina, s mogućnošću ponovnog izbora;
- profesor visoke škole trajno.

Akademsko osoblje zaključuje ugovor o radu s visokoškolskom ustanovom na određeno vrijeme, i to na razdoblje na koje je izabran. Nakon isteka tog razdoblja, visokoškolska ustanova dužna je zaključiti novi ugovor o radu sa svakim članom akademskoga osoblja koji je izabran u isto ili više akademsko zvanje.

Članak 34.

Izbor akademskoga osoblja u svim se slučajevima provodi javnim natječajem, sukladno kriterijima određenim zakonom, statutom visokoškolske ustanove i općeprihvaćenim standardima u danoj struci.

Članak 35.

Zaštita prava akademskoga i drugog osoblja visokoškolskih ustanova ostvaruje se sukladno statutu i drugim aktima visokoškolske ustanove. Protiv konačne odluke visokoškolske ustanove može se pokrenuti spor pred nadležnim sudom.

12. Prava i obveze studenata

Članak 36.

Studenti koji su primljeni i upisani u visokoškolsku ustanovu stupaju u ugovorni odnos s tom ustanovom.

Studenti imaju sljedeća prava, koja mogu biti dodatno razrađena statutom ustanove:

- pohađati sva predavanja, seminare i druge oblike nastave organizirane u sklopu njihovih predmeta, sukladno njihovom položaju i ovisno o mogućnostima i drugim oblicima organizirane nastave;
- koristiti knjižnice i druge usluge za studente što se nalaze u ustanovi;
- sudjelovati na izborima za studentska mjesta u studentskim zastupničkim i drugim tijelima ustanovljenim sukladno statutu ustanove;
- pravo na priznavanje i prijenos bodova između akreditiranih visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini.

Članak 37.

Studenti upisani na sveučilište ili visoku školu obvezni su:

- pridržavati se pravila koja je uspostavila ustanova;
- ukazivati dužno poštovanje prema pravima osoblja i drugih studenata;
- ukazivati dužnu i punu pažnju svojem studiju i sudjelovati u akademskim aktivnostima.

Članak 38.

Statut ili ekvivalentni temeljni dokument svake visokoškolske ustanove sadrži odredbe koje:

- osiguravaju studentima slobodu da, sukladno zakonu, ispituju i testiraju stečena znanja i da nude nove ideje te kontroverzna i nepopularna mišljenja, a time se ne izlažu opasnosti od gubitka svojega statusa ili bilo koje druge povlastice koju eventualno uživaju u ustanovi;
- osiguravaju studentima, sukladno zakonu, slobodu govora, organiziranja i okupljanja;
- štite studente od diskriminacije prema bilo kojoj osnovi, kakve su: spol, rasa, seksualna orijentacija, bračni status, boja kože, vjera, jezik, političko ili drugo mišljenje, nacionalno, etničko ili socijalno podrijetlo, povezanost s nekom nacionalnom zajednicom, imovina, rođenje ili bilo koji drugi status;
- pružaju pravedne i nepristrane mehanizme za rješavanja stegovnih pitanja koja se tiču studenata.

Članak 39.

Studenti imaju pravo iznijeti svoja viđenja glede kvalitete nastave ili drugih usluga ustanove, a statut sadrži odredbe za pravedno rješavanje takvih pritužbi.

Okolnosti pod kojima studenti mogu biti ispisani iz akademskih ili stegovnih razloga, kao i žalbene procedure, razrađene su statutom ustanove.

Studenti imaju pravo pobiti pred nadležnim sudom sve konačne odluke visokoškolske ustanove iz stavka 2. ovoga članka koje se na njih odnose.

Članak 40.

Statut ili drugi temeljni dokument visokoškolske ustanove predviđa uspostavu studentskoga zastupničkog tijela.

Zastupničko tijelo zastupa interese studenata i daje doprinos društvenim, kulturnim, akademskim ili fizičko-rekreativnim potrebama studenata, na temelju demokratskih načela i sukladno zakonu.

Studentska zastupnička tijela mogu osnovati asocijaciju studentskih zastupničkih tijela u Bosni i Hercegovini, putem koje ostvaruju članstvo u međunarodnim organizacijama i asocijacijama studenata.

Članak 41.

Status studenta prestaje završetkom studijskog programa i dobivanjem stupnja za koji se školuje, ispisom iz visokoškolske ustanove prije završetka studija, odnosno kada student ne upiše sljedeću godinu studija ili ne obnovi upis u istu godinu u propisanom roku, a ne miruju mu prava i obveze studenta.

Status redovitoga studenta može prestati i ako visokoškolska ustanova izrekne takvu stegovnu mjeru. Status redovitoga studenta prestaje i kada redoviti student dva puta obnovi istu studijsku godinu i ne stekne uvjete za upis u višu studijsku godinu.

DIO III - INSTITUCIJE U PODRUČJU VISOKOG OBRAZOVANJA

1. Ministarstvo civilnih poslova BiH

Članak 42.

Ministarstvo civilnih poslova BiH odgovorno je za provedbu ovoga zakona i za:

- koordinaciju i razvoj visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini, uz konzultacije sa drugim nadležnim ministarstvima;
- promoviranje integracije nastavnoga i istraživačkoga rada i poticanje istraživačkih programa na sveučilištima;
- promoviranje mobilnosti studenata i osoblja u području visokog obrazovanja u Europi i svijetu;
- promoviranje veza između visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini i visokoškolskih ustanova u regiji i svijetu;
- promoviranje jednakih mogućnosti pristupa visokom obrazovanju, stručnom razvoju i obuci, cjeloživotnom učenju i svim drugim aspektima visokog obrazovanja;
- podržavanje i poticanje jačih veza između sektora visokog obrazovanja, industrije, gospodarstva i društva.

2. Rektorska konferencija Bosne i Hercegovine

Članak 43.

Sporazumom sveučilišta uspostavlja se Rektorska konferencija Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Rektorska konferencija).

Rektorska konferencija utvrđuje i zastupa zajedničke interese sveučilišta u Bosni i Hercegovini te ostvaruje suradnju s obrazovnim institucijama u Bosni i Hercegovini.

Punopravni članovi rektorske konferencije mogu biti rektori licenciranih i akreditiranih sveučilišta u Bosni i Hercegovini.

Rektorska konferencija financira se iz doprinosa članova Rektorske konferencije te iz drugih prihoda koje ostvari.

Rektorska konferencija djeluje i kao savjetodavno tijelo za provedbu reforme visokog obrazovanja.

Rektorska konferencija donosi odluke konsenzusom.

3. Centar za informiranje i priznavanje dokumenata

Članak 44.

Ovim se zakonom osniva Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz područja visokog obrazovanja (u daljnjem tekstu: CIP).

CIP je samostalna upravna organizacija, a nadležan je za informiranje i poslove priznavanja u području visokog obrazovanja u sklopu Konvencije o priznavanju diploma u visokom obrazovanju (u daljnjem tekstu: Lisabonska konvencija).

Članak 45.

CIP je nadležan za:

- informiranje i priznavanje u području visokog obrazovanja;
- koordiniranje i međunarodnu razmjenu akademskoga osoblja, studenata i programa u području visokog obrazovanja;
- predstavljanje Bosne i Hercegovine u međunarodnim projektima u području visokog obrazovanja iz svoje nadležnosti;
- posredstvom međunarodne mreže centara za informiranje (mreže ENIC/NARIC) pruža informacije visokoškolskim ustanovama u Bosni i Hercegovini u svezi sa stranim visokoškolskim ustanovama i programima, kao osnovu za priznavanje stupnja i diploma za daljnje školovanje na visokoškolskim ustanovama u Bosni i Hercegovini i predstavlja Bosnu i Hercegovinu u tim mrežama;
- daje obavijesti i mišljenja o stranim stupnjevima i diplomama u Bosni i Hercegovini u svrhu nastavka školovanja na visokoškolskim ustanovama u Bosni i Hercegovini;
- daje savjete i informacije o pitanjima iz svojeg djelokruga stranama sa zakonitim interesom;
- sukladno Lisabonskoj konvenciji i njezinim pratećim dokumentima, donosi preporuke Ministarstvu Republike Srpske, kantonalnim ministarstvima i Brčko distriktu BiH o priznavanju diploma stečenih izvan Bosne i Hercegovine radi upošljavanja, nastavka obrazovanja i ostvarivanja drugih prava koja proistječu iz stečene kvalifikacije.

Članak 46.

Rad CIP-a uređuje se statutom.

Suglasnost na statut CIP-a daje Vijeće ministara BiH.

CIP-om ravna ravnatelj kojega, nakon provedenoga javnog natječaja, imenuje Upravni odbor CIP-a. Ravnatelj se imenuje na mandat od četiri (4) godine.

CIP-om upravlja Upravni odbor koji ima sedam (7) članova. Vijeće ministara BiH bira Upravni odbor nakon provedenoga javnog natječaja na temelju pariteta. U Upravni odbor biraju se po dva predstavnika svakoga konstitutivnog naroda i jedan predstavnik nacionalnih manjina.

Članovi Upravnoga odbora CIP-a biraju se na mandat od tri (3) godine, s mogućnošću reizbora, pod uvjetom da se inicijalno imenovanje provede u fazama, tako da svake godine jedna trećina članova bude reizborna ili iznova imenovana.

Upravni odbor odlučuje većinom glasova od ukupnog broja članova, pod uvjetom da takvu većinu čini po jedan glas predstavnika svakoga konstitutivnog naroda.

CIP se financira iz proračuna institucija BiH.

4. Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete

Članak 47.

Ovim se zakonom osniva Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete (u daljnjem tekstu: Agencija).

Agencija je samostalna upravna organizacija.

Članak 48.

Agencija je nadležna za:

- utvrđivanje jasnih, transparentnih i pristupačnih kriterija za akreditaciju visokoškolskih ustanova i donošenje normi kojima se određuju minimalni standardi u području visokog obrazovanja;
- utvrđivanje kriterija za izbor domaćih i međunarodnih stručnjaka koji ocjenjuju i obavljaju reviziju kvalitete te daju preporuke o akreditaciji visokoškolskih ustanova;
- davanje preporuka o kriterijima i standardima Ministarstvu Republike Srpske, kantonalnim ministarstvima i Brčko distriktu BiH za osnivanje i zatvaranje visokoškolskih ustanova, te za prestrukturiranje studijskih programa;
- davanje preporuka o kriterijima za licenciranje visokoškolskih ustanova i studijskih programa;
- davanje preporuke o najnižim školarinama za sve studente na akreditiranim visokoškolskim ustanovama, radi usklađivanja najnižih školarina u cijeloj Bosni i Hercegovini;
- davanje savjeta o politici rada i razvoja Ministarstvu Republike Srpske, kantonalnim ministarstvima i Brčko distriktu BiH;
- davanje savjeta i informacija o pitanjima iz svoje nadležnosti zainteresiranim strankama;

- utvrđivanje standarda kvalitete, analiziranje kvalitete, davanje preporuka radi otklanjanja nedostataka kvalitete studija i visokoškolskih ustanova;
- predstavljanje Bosne i Hercegovine u međunarodnim organizacijama za kvalitetu u visokom obrazovanju;
- predlaganje općih smjernica i kriterija na temelju kojih se iz proračuna institucija BiH mogu dodjeljivati sredstva visokoškolskim ustanovama za znanstveno-istraživački rad;
- donošenje pravilnika i drugih akata iz svoje nadležnosti.

4.1. Akreditiranje visokoškolskih ustanova

Članak 49.

U akreditiranju je Agencija nadležna za:

- raspisivanje javnoga natječaja za izbor domaćih i međunarodnih stručnjaka za ocjenjivanje i reviziju kvalitete te davanje preporuka o akreditaciji visokoškolskih ustanova, odnosno njihovih studijskih programa (u daljnjem tekstu: stručnjaci);
- osnivanje povjerenstva za utvrđivanje liste stručnjaka koji udovoljavaju kriterijima iz članka 48. alineja 2. ovoga zakona. Povjerenstvo ima pet članova, a čini ga po jedan predstavnik: Rektorske konferencije, jednoga kantonalnog ministarstva, Ministarstva Republike Srpske, Brčko distrikta BiH, te predstavnik Agencije;
- dostavu utvrđene liste stručnjaka na usvajanje svim ministarstvima obrazovanja u Bosni i Hercegovini i nadležnom odjelu Brčko distrikta BiH;
- imenovanje stručnoga povjerenstva, na temelju prijedloga nadležnih obrazovnih vlasti glede izbora stručnjaka s utvrđene liste stručnjaka;
- davanje preporuke nadležnim obrazovnim vlastima o akreditaciji visokoškolske ustanove, odnosno studijskoga programa, na temelju mišljenja stručnoga povjerenstva;
- postupak i rješenje o akreditaciji i licenciranju visokoškolskih ustanova koje donose Ministarstvo Republike Srpske, kantonalna ministarstva i Brčko distrikt BiH, sukladno članku 48. alineja 1. ovoga zakona;
- ocjenu usklađenosti rješenja o akreditaciji s normama i kriterijima iz članka 48. alineja 1. ovoga zakona te u slučaju utvrđene neusklađenosti, davanje preporuke Upravnom odboru za poduzimanje daljnjih mjera, sve do mjere poništenja rješenja o akreditaciji. Žalbu na rješenje o poništenju rješenja o akreditaciji nadležne obrazovne vlasti podnose Upravnome odboru Agencije;
- vođenje državnoga registra akreditiranih visokoškolskih ustanova;
- stalnu dostupnost na svojoj internetskoj stranici liste akreditiranih visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini i njezinu objavu najmanje jednom godišnje u "Službenom glasniku BiH", a najmanje dva puta godišnje u trima visokotiražnim dnevnim novinama.

4.2. Oblik i sadržaj diplome i dodatka diplomi

Članak 50.

Agencija donosi napatuk o obliku i sadržaju diplome i dodatka diplome koje izdaju akreditirane visokoškolske ustanove.

4.3. Statut i tijela Agencije

Članak 51.

Rad Agencije uređuje se statutom.

Suglasnost na statut Agencije daje Vijeće ministara BiH.

Agencijom za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete ravna ravnatelj.

Ravnatelja i njegove zamjenike bira, nakon provedenoga javnog natječaja, Vijeće ministara BiH.

Mandat ravnatelja i njegovih zamjenika je četiri godine.

Ravnatelj i zamjenici ravnatelja ne mogu biti iz istoga konstitutivnog naroda.

Agencijom upravlja Upravni odbor koji ima deset (10) članova.

Upravni odbor čine po tri (3) člana iz sva tri konstitutivna naroda i jedan (1) član iz reda ostalih.

Članove Upravnoga odbora Agencije bira Parlamentarna skupština BiH na mandat od tri godine, s mogućnošću reizbora, pod uvjetom da se inicijalno imenovanje provede u fazama, tako da svake godine jedna trećina članova bude reizborna ili iznova imenovana.

Upravni odbor odlučuje većinom glasova od ukupnoga broja članova, pod uvjetom da takvu većinu čine najmanje dvije trećine glasova zastupnika svakoga konstitutivnog naroda.

Upravni odbor čini najmanje 50% redovitih profesora sveučilišta.

4.4. Financiranje Agencije

Članak 52.

Agencija se financira iz proračuna institucija BiH i iz vlastitih prihoda.

DIO IV - AKADEMSKI STUPNJEVI I DIPLOME

1. Dodjela akademskih stupnjeva i diploma

Članak 53.

Akreditirana visokoškolska ustanova ovlaštena je dodjeljivati akademske stupnjeve i diplome navedene u njezinom uvjerenju o akreditaciji.

Statut visokoškolske ustanove navodi akademske stupnjeve i diplome koje ustanova dodjeljuje te uključuje i ovlast za donošenje akademskih i drugih pravila za dodjelu takvih stupnjeva i diploma.

Stupanj prvoga ciklusa i drugi programi koji vode do diplome što je nudi javna visokoškolska ustanova fleksibilno su ustrojeni, tako da omogućе ulazak i izlazak u odgovarajućim fazama uz dodjelu kreditnih bodova i/ili kvalifikacija, ovisno o napretku koji je student ostvario.

U formuliranju pravila, javna visokoškolska ustanova osigurava poštivanje važećega europskog sustava prijenosa kreditnih bodova.

Osim ovoga, visokoškolska ustanova uživa slobodu organiziranja svojih planova i programa, shema za provjeru znanja i ocjenjivanje, kroz pravila koja su transparentna, pravedna i lako dostupna studentima.

Članak 54.

Nadležna državna tijela, te druga tijela i organizacije u Bosni i Hercegovini će, u svrhu uposlenja ili javne funkcije, priznavati samo one akademske stupnjeve i diplome koje izdaju akreditirane visokoškolske ustanove.

Dužnost akreditirane visokoškolske ustanove je da svakoj osobi kojoj dodijeli akademski stupanj ili diplomu, izda diplomu i dodatak diplomu ovjerene pečatom visokoškolske ustanove.

Članak 55.

Nakon što su dodijeljeni, akademski stupanj ili diploma mogu se opozvati samo u posebnim okolnostima danim u pravilima, sadržanim u statutu visokoškolske ustanove, i na takvu se odluku može podnijeti žalba pred nadležnim sudom.

Ministarstvo civilnih poslova BiH može, u konzultacijama sa drugim relevantnim vladinim tijelima, propisati, u obliku pravila, obrazovne zahtjeve koji predstavljaju dodatak u odnosu na akademski stupanj ili diplomu za ulazak u bilo koju profesiju, koja može biti regulirana drugim zakonom ili u smislu bilo koje međunarodne konvencije ili sporazuma.

DIO V - ZAKLJUČNE ODREDBE

1. Stečena znanstvena i stručna zvanja

Članak 56.

Osobe koje su stekle određena znanstvena i stručna zvanja zadržavaju pravo njihova korištenja sukladno propisima prema kojima su ih stekle.

Osobe iz stavka 1. ovoga članka mogu od visokoškolske ustanove na kojoj su stekle ta zvanja tražiti da im u postupku i pod uvjetima predviđenim statutom visokoškolske ustanove izda dokument (potvrdu ili diplomu) o ekvivalenciji ranije stečenog akademskog naziva s novim akademskim nazivima. Osobe iz stavka 1. ovoga članka imaju pravo i na izdavanje dodatka diplomi.

Doktorati znanosti stečeni prema propisima što su bili na snazi prije stupanja na snagu ovoga zakona istovrsni su sa doktoratima znanosti stečenim prema ovome zakonu, te osobe koje su ih stekle imaju ista prava kao i osobe koje su doktorat znanosti stekle prema ovome zakonu.

Članak 57.

Osobe izabrane u akademska zvanja koje ta zvanja imaju na dan stupanja na snagu ovoga zakona ih zadržavaju.

Ukoliko ovaj zakon ili propisi koji su važili prije njegovoga stupanja na snagu za zatečena zvanja ili radna mjesta zahtijevaju reizbor ili izbor u više zvanje, reizbor ili postupak izbora u isto zvanje provest će se u roku predviđom propisom prema kojemu je izbor proveden. Ako taj propis ne predviđa rok, izbor ili reizbor provest će se u roku predviđenom ovim zakonom, a računa se od dana njegovoga stupanja na snagu. U svakom slučaju, reizbor ili izbor provest će se prema odredbama ovoga zakona.

Izbori u akademska zvanja započeti prema odredbama propisa koji su važili prije stupanja na snagu ovoga zakona okončat će se prema tim propisima, najkasnije u roku od godine dana od dana stupanja na snagu ovoga zakona.

2. Prilagodba studija ovome zakonu

Članak 58.

Visokoškolske ustanove počinju prilagodbu studija ovome zakonu danom njegovoga stupanja na snagu. Dovršetak ustrojavanja i organiziranja studija početak će provoditi prema odredbama ovoga zakona u roku od godinu dana od dana njegovoga stupanja na snagu, od kada će se obvezno uvesti i ECTS sustav.

3. Pravo na završetak studija

Članak 59.

Studenti upisani na dodiplomski i poslijediplomski studij na dan stupanja na snagu ovoga zakona imaju pravo završiti studij prema nastavnom programu i uvjetima koji su važili pri upisu u prvu godinu studija i steći odgovarajući stručni, odnosno znanstveni naziv prema propisima koji su važili prije stupanja na snagu ovoga zakona.

Studenti kojima je na temelju prijašnjih propisa odobrena tema za izradu doktorskoga rada bez doktorskoga studija, imaju pravo na obranu doktorskoga rada i stjecanje doktorata znanosti prema propisima koji su važili do stupanja na snagu ovoga zakona.

Visokoškolske ustanove mogu ograničiti trajanje prava na završetak studija prema stavku 2. ovoga članka na određeni broj godina, ali ne na manji broj godina od onoga koji je studentu ostao do završetka studija prema programu po kojemu je započeo studij, uvećan za dvije godine.

Nakon uvođenja studija prema ovome zakonu, studenti iz stavka 2. ovoga članka koji ne završe studij prema starom studijskom planu i programu mogu ga nastaviti prema ovome zakonu i na njemu utemeljenom nastavnom programu, sukladno statutu visokoškolske ustanove.

4. Usklađivanje statuta i integracija sveučilišta

Članak 60.

Visokoškolske ustanove uskladit će svoje statute i druge opće akte potrebne za prilagodbu ustroja ovome zakonu u roku od šest mjeseci od dana njegova stupanja na snagu.

Članovi upravnih tijela, rektori i prorektori visokoškolskih ustanova, te dekani i prodekani fakulteta izabrani prije stupanja na snagu ovoga zakona, ostaju na istoj dužnosti do isteka mandata na koji su izabrani.

Integriranje visokoškolskih ustanova započinje danom stupanja na snagu ovoga zakona, a završit će se u roku od jedne godine od njegova stupanja na snagu.

5. Prijelazno razdoblje za akreditiranje i licenciranje

Članak 61.

Postojeće visokoškolske ustanove stupanjem na snagu ovoga zakona dobivaju privremenu akreditaciju od nadležne institucije. Privremenom akreditacijom određuje se rok u kojem će se obaviti akreditiranje svakoga pojedinog programa što se izučava na tim visokoškolskim ustanovama, a sve u skladu s kriterijima i procedurama za akreditiranje i standardima.

Akreditacija visokoškolskih ustanova obavit će se u razdoblju od najviše dvije godine od dana stupanja na snagu ovoga zakona.

6. Imenovanje obnašatelja dužnosti i rok za donošenje propisa

Članak 62.

Vijeće ministara BiH će u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga zakona imenovati upravne odbore i obnašatelje dužnosti ravnatelja CIP-a i Agencije.

Agencija će u roku od godinu dana donijeti propise iz svoje nadležnosti.

7. Usklađivanje drugih zakona

Članak 63.

Zakoni Republike Srpske i kantonalni zakoni u području visokog obrazovanja uskladit će se s odredbama ovoga zakona u razdoblju od šest mjeseci nakon njegova stupanja na snagu.

Sva pitanja iz područja visokog obrazovanja koja nisu regulirana ovim zakonom regulirat će se zakonima na razini Republike Srpske i kantona.

8. Status viših škola

Članak 64.

Zakonom Republike Srpske i kantonalnim zakonima riješit će se status dosadašnjih viših škola, najkasnije u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Studenti upisani na više škole i studijske odsjeke u dvogodišnjem trajanju prije stupanja na snagu ovoga zakona imaju pravo i obvezu završiti započeti studij po nastavnome planu i programu koji je važio u vrijeme njihova upisa, u roku utvrđenom statutom tih ustanova.

9. Teološki fakulteti, visoke teološke škole i akademije

Članak 65.

Odredbes ovoga zakona ne odnose se na teološke fakultete, visoke teološke škole i akademije. Ove institucije mogu biti u sastavu sveučilišta, što se regulira posebnim ugovorom.

10. Stupanje na snagu

Članak 66.

Ovaj zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".

PS BiH, broj 94/07
30. srpnja 2007. godine
Sarajevo

**Predsjedatelj
Zastupničkoga doma
Parlamentarne skupštine
Bosne i Hercegovine**

Beriz Belkić

**Predsjedatelj
Doma naroda
Parlamentarne skupštine
Bosne i Hercegovine**

Ilija Filipović, dipl. iur.

3.2. Kriteriji za akreditaciju visokoškolskih ustanova u BiH

Na osnovu članka 61. Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02 i 102/09), člana 48. alineja 1) Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 57/07 i 57/09), u vezi sa člankom 1. i 3. Odluke o usvajanju dokumenata potrebnih za dalju implementaciju Bolonjskog procesa u BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 13/08), članka 6. i članka 12. Statuta Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta ("Službeni glasnik BiH", br. 86/09), ravnatelj Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete BiH uz saglasnost Upravnog odbora Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete BiH datoj na 35. sjednici, održanoj 23.11.2016. godine, donio je

ODLUKU O KRITERIJIMA ZA AKREDITACIJU VISOKOŠKOLSKIH USTANOVA U BOSNI I HERCEGOVINI

Članak 1. (Predmet Odluke)

- (1) Ovom Odlukom utvrđuju se kriteriji za akreditaciju visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini.
- (2) Kriteriji za akreditaciju visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini su sastavni dio ove Odluke.

Članak 2. (Primjena)

Kriteriji za akreditaciju visokoškolskih ustanova primjenjuju se u postupcima akreditacije svih visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini.

Članak 3. (Stupanje na snagu)

- (1) Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u Službenom glasniku Bosne i Hercegovine.
- (2) Stupanjem na snagu ove Odluke, prestaje da važi Odluka o kriterijima za akreditaciju visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, br. 75/10 i 44/13).

Broj: 05-33-1-720-1/16
Datum: 23.11.2016. godine

RAVNATELJ
Prof. dr. Enver Halilović, s.r.

KRITERIJI ZA AKREDITACIJU VISOKOŠKOLSKIH USTANOVA U BOSNI I HERCEGOVINI

Kriteriji za akreditaciju visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini su:

1. Politika osiguravanja kvalitete

- 1) visokoškolska ustanova definira svoju viziju i misiju kojima djelotvorno vodi svoje aktivnosti. Vizija i misija su izrađene i revidirane u konsultacijama sa relevantnim zainteresiranim stranama i javno su dostupne,
- 2) visokoškolska ustanova ima djelotvoran sistem i procedure za provođenje, praćenje i daljnji razvoj svoje strategije i akcionih planova. Visokoškolska ustanova izrađuje i redovno revidira svoju strategiju, u konsultacijama sa svim relevantnim zainteresiranim stranama. Strategija se formalno usvaja i javno je dostupna. Ona se odnosi na nastavni proces, istraživački rad/razvoj umjetnosti i doprinos razvoju društva, uključujući konkretne i ostvarive strateške ciljeve i aktivnosti visokoškolske ustanove,
- 3) visokoškolska ustanova ima formalno definiranu i javno dostupnu politiku i procedure za unutarnje osiguravanje kvaliteta, koje obuhvataju i jasne odgovornosti. Te procedure su u skladu sa strategijom visokoškolske ustanove,
- 4) unutarnje osiguranje kvaliteta koristi mišljenja unutarnjih i vanjskih zainteresiranih strana, te podatke iz informacionih i sistema za praćenje i evaluacije,
- 5) sistem unutarnjeg osiguranja kvaliteta je usmjeren ka stalnom unapređenju visokoškolske ustanove i pruža podršku poboljšanju nastavnog procesa, istraživačkog rada/razvoja umjetnosti, doprinosu razvoju društva i upravljačkim i administrativnim procesima,
- 6) visokoškolska ustanova ima strategiju za međunarodne aspekte rada koja je usklađena sa strategijom ustanove i u kojoj je dat pregled njenih međunarodnih aktivnosti kao što su međunarodni projekti, bilateralni sporazumi, zajednički programi, itd.

2. Izrada i odobravanje programa

- 1) visokoškolska ustanova ima uspostavljene procedure za kreiranje i usvajanje studijskih programa koje su u skladu sa strategijom visokoškolske ustanove,
- 2) visokoškolska ustanova ima uspostavljene procedure kojima osigurava da su planirani ishodi učenja i korištenje sistema kredita izraženih kroz ECTS bodove u skladu sa važećim kvalifikacijskim okvirom, da se primjenjuju na sve studijske programe, te da su predviđene prilike za sticanja znanja i vještina van ustanove.

3. Učenje, podučavanje i vrednovanje usmjereni na studenta

- 1) visokoškolska ustanova primjenjuje procedure kojima se garantuje pravičan, transparentan i dosljedan način ocjenjivanja studenata i kojima se predviđa mogućnost žalbi studenata. Procedure su formalizirane i javno su dostupne,
- 2) visokoškolska ustanova podstiče aktivan angažman studenata u procesima upravljanja,

3) visokoškolska ustanova podstiče i osigurava međunarodnu mobilnost studenata i zaposlenih, te rukovodi sistemom za širenje njihovih iskustava i primjera dobre prakse.

4. Upis i napredovanje studenata, priznavanje i certificiranje

1) visokoškolska ustanova osigurava adekvatne uslove i pruža podršku akademskom napredovanju studenata, osiguravajući jednake mogućnosti,

2) visokoškolska ustanova ima uspostavljen sistem za priznavanje kvalifikacija i perioda studiranja u skladu sa Lisabonskom konvencijom o priznavanju kvalifikacija, te prethodnog učenja,

3) visokoškolska ustanova pravovremeno studentima obezbjeđuje potvrdu/uvjerenje o diplomiranju, uključujući dodatak diplomi.

5. Nastavno osoblje

1) visokoškolska ustanova zapošljava dovoljan broj akademskog osoblja,

2) visokoškolska ustanova priprema plan zapošljavanja i planiranje razvoja karijere, u skladu sa analizom koja se redovno provodi,

3) visokoškolska ustanova primjenjuje pravične i transparentne procese i procedure kod zapošljavanja i unapređenja zaposlenih. Procedure su utvrđene unaprijed, javno su dostupne i usklađene su sa važećim zakonskim propisima. Članovi u sastavu komisije za izbor u zvanje akademskog osoblja su kompetentni u datoj znanstvenoj/umjetničkoj oblasti (poljima i granama) u kojoj kandidat traži izbor u zvanje,

4) visokoškolska ustanova pruža prilike za profesionalni razvoj svih svojih zaposlenih, te ih podstiče da te prilike iskoriste,

5) visokoškolska ustanova akademskom osoblju pruža adekvatne uslove za aktivan angažman u oblasti istraživačkog rada.

6. Resursi za učenje i podrška studentima

1) visokoškolska ustanova ima dovoljno resursa (učionice, laboratorije i laboratorijska oprema, računala, pojedinačni i grupni prostori za učenje, itd.) i uslova za kompletno osoblje i sve studente,

2) visokoškolska ustanova ima knjižnicu opremljenu adekvatnim brojem bibliotečkih resursa u štampanom i elektronskom obliku i odgovarajući prostor i opremu za korištenje usluga knjižnice i za akademsko osoblje i za studente,

3) visokoškolska ustanova sistematski i djelotvorno planira, koristi i provjerava svoje resurse, u skladu sa strateškim planom,

4) visokoškolska ustanova zapošljava dovoljan broj administrativnog i pomoćnog osoblja

5) visokoškolska ustanova ima adekvatne procedure i resurse za provođenje svoje strategije za međunarodne aspekte rada.

7. Upravljanje informacijama

- 1) visokoškolska ustanova koristi informacione sisteme u cilju prikupljanja, analiziranja i korištenja informacija radi djelotvornosti i unapređenja nastavnog procesa, istraživačkog rada/razvoja umjetnosti, doprinosa razvoju društva, upravljačkih i administrativnih djelatnosti,
- 2) visokoškolska ustanova redovito prikuplja i analizira podatke o napredovanju studenata kroz studije, stopi uspješnosti i napuštanja studija, omjeru studenata i nastavnog osoblja, itd,
- 3) visokoškolska ustanova redovito prikuplja i analizira podatke o radu, starosnoj strukturi i kvalifikacijama akademskog osoblja, uključujući omjer vlastitog i gostujućeg osoblja.

8. Informiranje javnosti

- 1) visokoškolska ustanova na svojoj internetskoj stranici objavljuje relevantne informacije o svojim aktivnostima, uključujući informacije o studijskim programima i zvanjima koje nudi, a koje su jasne, tačne, objektivne, aktualne i lako dostupne. Informacije se objavljuju na jednom od službenih jezika u Bosni i Hercegovini i na engleskom jeziku,
- 2) visokoškolska ustanova na svojoj internetskoj stranici pruža informacije o djelatnostima u oblasti istraživačkog rada i informacije o radu svog akademskog osoblja (publikacije, projekti, konferencije, itd),
- 3) visokoškolska ustanova osigurava sistematsku komunikaciju sa vanjskim zainteresovanim stranama.

9. Kontinuirano praćenje i periodična revizija programa

- 1) visokoškolska ustanova redovno prati i dalje razvija svoje studijske programe, uz angažiranje zainteresiranih strana,
- 2) visokoškolska ustanova ima definirane i usvojene procedure za redovito praćenje realizacije studijskih programa,
- 3) visokoškolska ustanova analizira na koji način su procedure prikupljanja informacija i preduzetih aktivnosti uticale na unapređenje studijskog programa.

10. Periodično vanjsko osiguravanje kvalitete

Visokoškolske ustanove trebaju periodično prolaziti postupak vanjskog osiguravanja kvalitete.

3.3. Kriteriji za akreditaciju studijskih programa 1. i 2. ciklusa u BiH

Na osnovu člana 61. Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02 i 102/09), člana 48. alineja 1) Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 59/07 i 59/09), u vezi sa članom 1. i 3. Odluke o usvajanju dokumenata potrebnih za dalju implementaciju Bolonjskog procesa u BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 13/08), člana 6. i člana 12. Statuta Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta ("Službeni glasnik BiH", br. 86/09), direktor Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta BiH uz saglasnost Upravnog odbora Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta BiH datoj na 36. sjednici, održanoj 16.02.2017. godine, donio je

ODLUKU O KRITERIJIMA ZA AKREDITACIJU STUDIJSKIH PROGRAMA PRVOG I DRUGOG CIKLUSA STUDIJA U BOSNI I HERCEGOVINI

Član 1.

(Predmet Odluke)

- (1) Ovom Odlukom utvrđuju se kriteriji za akreditaciju studijskih programa za I i II ciklus studija u Bosni i Hercegovini.
- (2) Kriteriji za akreditaciju studijskih programa za I i II ciklus studija u Bosni i Hercegovini su sastavni dio ove Odluke.

Član 2.

(Primjena)

Kriteriji za akreditaciju studijskih programa za I i II ciklus studija primjenjuju se u postupcima akreditacije svih studijskih programa I i II ciklusa studija u Bosni i Hercegovini.

Član 3.

(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u Službenom glasniku Bosne i Hercegovine.

Broj: 05-33-1-152-1/17
Datum: 16.02.2017. godine

DIREKTOR
Prof. dr. Enver Halilović

KRITERIJI ZA AKREDITACIJU STUDIJSKIH PROGRAMA PRVOG I DRUGOG CIKLUSA STUDIJA U BOSNI I HERCEGOVINI

I) Kriteriji za akreditaciju studijskih programa prvog i drugog ciklusa studija u Bosni i Hercegovini su:

1. Politika osiguranja kvaliteta studijskih programa

- 1.1. Visokoškolska ustanova ima usvojenu i javno dostupnu politiku unutrašnjeg osiguranja kvaliteta studijskih programa kao dio njenog strateškog upravljanja.
- 1.2. Politika osiguranja kvaliteta studijskih programa je usmjerena na promociju: istraživačkog rada, učenja i poučavanja, mobilnosti i internacionalizacije na studijskim programima, kao i sprečavanju plagijata radova nastavnika i završnih radova studenata na svim ciklusima studija.
- 1.3. Politika podržava razvoj kulture kvalitete u kojoj svi unutarnji sudionici doprinose kvaliteti studijskih programa, te definira način uključivanja vanjske sudionika u tome.

2. Kreiranje i usvajanje studijskih programa

- 2.1. Visokoškolska ustanova ima uspostavljene procedure za kreiranje i usvajanje studijskih programa koji uključuju studente i sve zainteresirane strane.
- 2.2. Studijski programi su usklađeni sa naučnim i obrazovnim standardima i dostignućima određene naučne/umjetničke oblasti, zahtjevima srodnih naučnih oblasti u cilju sticanja multidisciplinarnih znanja, zahtjevima tržišta rada i međunarodnih reformskih procesa.
- 2.3. Ciljevi studijskog programa i ishodi učenja su jasno definirani i podudarni sa sadržajem studijskih programa i nivoom ciklusa studija i u skladu su sa strategijom ustanove. Ciljevi studijskog programa i ishodi učenja su uporedivi sa istim i/ili sličnim programima na visokoškolskim ustanovama u BiH i inostranstvu.
- 2.4. Ishodi učenja su utvrđeni i navedeni na svakom nivou studijskog programa, te su povezani sa standardima kvalifikacija, Kvalifikacijskim okvirom u BiH i Okvirom kvalifikacija Evropskog prostora visokog obrazovanja (FQ-EHEA).
- 2.5. Nastavni plan i program sadrži minimalno: pregled obaveznih i izbornih predmeta, okvirni sadržaj nastavne materije za svaki od predmeta (podijeljeno prema broju sedmica/nastavnih jedinica u sklopu jednog semestra), opterećenje studenta po predmetu, bodovnu vrijednost svakog predmeta iskazanu u skladu sa ECTS-om, načine provjere i vrednovanja kontinuiranog sticanja znanja studenta, bodovnu ECTS vrijednost završnog rada na I i II ciklusa studija, ovisno o statusu ustanove, metode osiguranja kvaliteta, listu obavezne i dopunske literature za svaki pojedini predmet, obavezu i specifičnu opremu za izvođenje programa/predmeta prema zahtjevima naučne/umjetničke oblasti-
- 2.6. Visokoškolska ustanova osigurava: interdisciplinarnost/multidisciplinarnost plana i programa, internacionalizaciju nastavnog plana i programa, interakciju sa profesionalnom praksom, realizaciju praktične nastave i aktivno učešću studenata u naučnom/umjetničkom istraživanju u okviru studijskog programa.

3. Učenje, poučavanje i vrednovanje usmjereni na studenta

- 3.1. Akademsko osoblje koje izvodi nastavu je prethodno pripremljeno i motivirano za tu aktivnost, te u pripremi za tu aktivnost uzima u obzir rezultate anketa evaluacije kvaliteta učenja i poučavanja od strane studenata.
- 3.2. Akademsko osoblje motivira i uključuje studente na preuzimanje aktivne uloge u istraživačko, naučno-istaživačkom i nastavno-obrazovnom procesu uz odgovarajuće usmjeravanje, konsultacije i podršku.
- 3.3. Studenti se ocjenjuju kroz javno dostupne procedure za pravedno, transparentno i dosljedno ocjenjivanje, kao i kroz različite oblike provjere znanja i vještina u skladu sa specifičnostima i postavljenim ciljevima studijskog programa.
- 3.4. Procedure ocjenjivanja regulišu: organizaciju testova i ispita, kriterije i metode ocjenjivanja od strane ispitivača i komisije, transparentnost ocjenjivanja i mogućnost žalbi studenata na ocjenjivanje.
- 3.5. Visokoškolska ustanova ima proceduru koja definira postupak izrade, strukturu i vrednovanje završnog rada studenata određenog ciklusa studija, kao i prava obaveze studenta i mentora i uslove za mentorstvo.
- 3.6. Predstavnici studenata su uključeni u rad tijela visokoškolske ustanove čija je nadležnost upravljanje i donošenje određenih odluka o studijskim programima.
- 3.7. Visokoškolska ustanova ima uspostavljen mehanizam i procedure za podršku studentima za savjetovanje o budućem razvoju karijere.

4. Upis i napredovanje studenata, priznavanje i certificiranje

- 4.1. Upis studenata na studijski program bilo kojeg ciklusa vrši se na osnovu zakonskih odrednica, jasnih i transparentnih kriterija koji uključuju provjere znanja, sklonosti i sposobnosti kandidata i uspjeh u prethodnom školovanju, a u skladu sa analiziranim društvenim potrebama i obezbijeđenim resursima za izvođenje programa. Konkurs za upis se javno objavljuje na web stranici ustanove i u medijima.
- 4.2. Procedure za priznavanje visokoobrazovnih kvalifikacija, razdoblja studija i prethodnog učenja, a što podrazumjeva i priznavanje neformalnog i informalnog učenja su uspostavljene. Procedure za priznavanje su u skladu sa Lisabonskom konvencijom o priznavanju.
- 4.3. Diplomiranim studentima se dodjeljuje dokument koji pojašnjava stečenu kvalifikaciju, uključujući ostvarene ishode učenja, te kontekst, razinu, sadržaj i status studija koji su pohađali i uspješno završili.

5. Ljudski potencijali

- 5.1. Broj i kompetentnog akademskog (nastavnici i saradnici) i neakademskog osoblja za kvalitetnu realizaciju studijskog programa je u skladu sa odgovarajućim aktom nadležne obrazovne vlasti koja propisuje kriterije za licenciranje.

- 5.2. Visokoškolska ustanova ima definiranu politiku upravljanja ljudskim potencijalima sa jasnim i transparentnim kriterijima za zapošljavanje akademskog osoblja, zaduženjima, opterećenjem i odgovornostima, kriterijima za profesionalni razvoj, napredovanje i stručno usavršavanje akademskog osoblja i mehanizme za praćenje rada akademskog osoblja sa mjerama za unapređenje.
- 5.3. Akademsko osoblje je posvećeno istraživačkom, odnosno naučno-istraživačkom i umjetničkom radu, posebno kroz međunarodne naučno-istraživačke projekte, te zajedničke aktivnosti mentora i studenta na iznalažanju grantova ili stipendija.
- 5.4. Administrativnom i pomoćnom osoblju je omogućeno usavršavanje kroz učešće na obukama, posebno u vezi informatičkih sistema i sistema upravljanja.

6. Resursi i finansiranje

- 6.1. Resursi za izvođenje studijskog programa koji u skladu sa Preporukama Agencije o kriterijima za licenciranje visokoškolskih ustanova i studijskih programa u BiH i odgovarajućim aktom nadležne obrazovne vlasti koja propisuje kriterije za licenciranje su dostatni i dostupni studentima.
- 6.2. Obavezna i specifična potrebna opremu za izvođenje studijskog programa/predmeta prema zahtjevima naučne oblasti/uže naučne oblasti je dostupna. Visokoškolska ustanova, osigurava obaveznu i dopunsku literaturu za svaki pojedini predmet koja po sadržaju podržava realizaciju predmeta.
- 6.3. Visokoškolska ustanova čini dostupnim studentima i akademskom osoblju dovoljan broj kompjuterskih prostorija sa pristupom internetu i biblioteku s adekvatnom prostorijom za čitanje, pretraživačima i naučnim i drugim bazama podataka.
- 6.4. Visokoškolska ustanova prati realizaciju plana ulaganja u fizičke resurse i opremu za naučno-istraživački rad i nastavno-obrazovnu djelatnost.
- 6.5. Visokoškolska ustanova osigurava kroz ugovorne odnose sa drugim VŠU i istraživačkim centrima mogućnost korištenja njihovih resursa.

7. Upravljanje informacijama o studijskim programima

- 7.1. Sistem redovitog prikupljanja i obrade informacija o svim aspektima studijskih programa (o stopi uspješnosti studenata, napuštanju studija, zadovoljstvu studenata, zapošljivosti svršenih studenata i slično) je uspostavljen i koristi se za unaprijeđenja kvaliteta studijskih programa.
- 7.2. Visokoškolska ustanova redovno prikuplja i analizira podatke o broju i starosnoj strukturi akademskog osoblja, spolu, odnosu broja nastavnika i studenata, odnosu vlastitog i gostujućeg kadra, kao i podatke anketiranja osoblja od strane studenata.

8. Informiranje javnosti o studijskim programima

- 8.1. Visokoškolska ustanova objektivno i pravovremeno informiše javnost ažuriranim informacijama o svim aspektima odobrenih (licenciranih) i/ili akreditiranih studijskih programa koje nudi sa posebnim osvrtom na definirane ciljeve studijskih programa i

ishode učenja. Podaci o akademskim karijerama zaposlenog i angažovanog osoblja su javno objavljeni. Minimum 50% od ukupnih informacija je na engleskom jeziku.

9. Kontinuirano praćenje, periodična evaluacija i revizija studijskih programa

- 9.1. Procedure za periodičnu evaluaciju, unapređenje i prestrukturiranje postojećih studijskih programa su uspostavljene. Procedure uključuju mišljenja studenata i drugih unutrašnjih i vanjskih zainteresiranih strana.
- 9.2. Visokoškolska ustanova periodično evaluira nastavni plan i program, nastavni proces, stepen realizacije ishoda učenja i njihovu relevantnost za tržište rada putem anketiranja studenata, akademskog i administrativnog osoblja, te povratne informacije koristi za inoviranje i unapređenja istog.
- 9.3. Visokoškolska ustanova prati i evaluira realizaciju: akcionog plana internacionalizacije, benefite od potpisanih Ugovora o međunarodnoj saradnji, procenat stranih studenata i profesora; broj i napredak svojih studenata na stručnom usavršavanju u inostranstvu; upošljavanje diplomirani studenata i sl.
- 9.4. Kvalitet, savremenost i dostupnost resursa se evaluiraju putem anketiranja akademskog osoblja i studenata.

10. Mobilnost akademskog osoblja i studenata

- 10.1. Mobilnost akademskog osoblja i studenata na studijskom programu se promovira i unaprijeđuje putem zajedničkih prijava i učešća na projektima sa drugim visokoškolskim ustanovama iz zemlje i inozemstva.
- 10.2. Mehanizmi za ostvarivanje bilateralne i multilateralne razmjene studenata sa inostranim visokoškolskim ustanovama kroz različite programe i mreže studentske razmjene uz priznavanje vremena, ocjena i ECTS bodova ostvarenih tokom razmjene su uspostavljeni.
- 10.3. Visokoškolska ustanova kadrovski i finansijski osnažuje kapacitete službi za međunarodnu saradnju i dvosmjernu mobilnost akademskog osoblja i studenata. Ova služba prati i evaluira mobilnost, te Senatu dostavlja godišnji Izvještaj o mobilnosti akademskog osoblja i studenata sa prijedlogom mjera za unaprijeđenje.

3.4. Odluka o normama kojima se određuju minimalni standardi u području visokog obrazovanja u BiH

Ova neslužbena prečišćena verzija sadrži tekst Odluke o normama kojima se određuju minimalni standardi u području visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 100/11) i tekst Odluke o izmjenama i dopunama odluke o normama kojima se određuju minimalni standardi u području visokog obrazovanja koja je stupila na snagu 8.3.2019. godine koja će biti objavljena u „Službenom glasniku BiH“. Neslužbena prečišćena verzija se koristi samo za internu upotrebu i na istu se ne može pozivati prilikom službene upotrebe.

ODLUKU O NORMAMA KOJIMA SE ODREĐUJU MINIMALNI STANDARDI U PODRUČJU VISOKOG OBRAZOVANJA U BOSNI I HERCEGOVINI

(„Službeni glasnik BiH“ broj 100/11 i Odluka usvojena na sjednici Upravnog odbora Agencije održanoj 8.3.2019. godine– neslužbena prečišćena verzija)

I

Ovom Odlukom utvrđuju se minimalni standardi u području visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini.

II

Minimalni standardi koji se utvrđuju ovom Odlukom zasnivaju se na Standardima i smjernicama za osiguranje kvalitete u Europskom prostoru visokog obrazovanja (ESG 2015).

III

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine“.

Broj:
Banja Luka, 08.03.2019.

DIREKTOR
Prof. dr. Enver Halilović

1. Minimalni standardi za unutarnje osiguranje kvalitete visokoškolskih ustanova i studijskih programa

Kriteriji za akreditaciju visokoškolskih ustanova

1. Politika osiguranja kvalitete

- 1) visokoškolska ustanova definira svoju viziju i misiju kojima djelotvorno vodi svoje aktivnosti. Vizija i misija su izrađene i revidirane u konzultacijama sa relevantnim zainteresiranim stranama i javno su dostupne,
- 2) visokoškolska ustanova ima djelotvoran sustav i procedure za provođenje, praćenje i dalji razvoj svoje strategije i akcijskih planova. Visokoškolska ustanova izrađuje i redovno revidira svoju strategiju, u konzultacijama sa svim relevantnim zainteresiranim stranama. Strategija se formalno usvaja i javno je dostupna. Ona se odnosi na nastavni proces, istraživački rad/razvoj umjetnosti i doprinos razvoju društva, uključujući konkretne i ostvarive strateške ciljeve i aktivnosti visokoškolske ustanove,
- 3) visokoškolska ustanova ima formalno definiranu i javno dostupnu politiku i procedure za unutarnje osiguranje kvalitete, koje obuhvataju i jasne odgovornosti. Te procedure su sukladne strategiji visokoškolske ustanove,
- 4) unutarnje osiguranje kvaliteta koristi mišljenja unutarnjih i vanjskih zainteresiranih strana, te podatke iz informacijskih i sustava za praćenje i evaluacije,
- 5) sistem unutarnjeg osiguranja kvalitete je usmjeren ka stalnom unaprijeđenju visokoškolske ustanove i pruža potporu poboljšanju nastavnog procesa, istraživačkog rada/razvoja umjetnosti, doprinosu razvoju društva i upravljačkim i administrativnim procesima,
- 6) visokoškolska ustanova ima strategiju za međunarodne aspekte rada koja je sukladna strategiji ustanove i u kojoj je dat pregled njenih međunarodnih aktivnosti kao što su međunarodni projekti, bilateralni sporazumi, zajednički programi, itd.

2. Izrada i odobravanje programa

- 1) visokoškolska ustanova ima uspostavljene procedure za kreiranje i usvajanje studijskih programa koje su sukladne strategiji visokoškolske ustanove,
- 2) visokoškolska ustanova ima uspostavljene procedure kojima osigurava da su planirani ishodi učenja i korištenje sustava kredita izraženih kroz ECTS bodove sukladni važećem kvalifikacijskom okviru, da se primjenjuju na sve studijske programe, te da su predviđene prilike za stjecanja znanja i vještina van ustanove.

3. Učenje, podučavanje i vrednovanje usmjereni na studenta

- 1) visokoškolska ustanova primjenjuje procedure kojima se garantira pravičan, transparentan i dosljedan način ocjenjivanja studenata i kojima se predviđa mogućnost žalbi studenata. Procedure su formalizirane i javno su dostupne,
- 2) visokoškolska ustanova potiče aktivan angažman studenata u procesima upravljanja,
- 3) visokoškolska ustanova potiče i osigurava međunarodnu mobilnost studenata i uposlenih, te rukovodi sustavom za širenje njihovih iskustava i primjera dobre prakse.

4. Upis i napredovanje studenata, priznavanje i certificiranje

- 1) visokoškolska ustanova osigurava adekvatne uslove i pruža potporu

akademskom napredovanju studenata, osiguravajući jednake mogućnosti,

2) visokoškolska ustanova ima uspostavljen sustav za priznavanje kvalifikacija i perioda studiranja sukladno Lisabonskoj konvenciji o priznavanju kvalifikacija, te prethodnog učenja,

3) visokoškolska ustanova pravovremeno studentima osigurava potvrdu/uvjerenje o diplomiranju, uključujući dodatak diplomi.

5. Nastavno osoblje

1) visokoškolska ustanova zapošljava dovoljan broj akademskog osoblja,

2) visokoškolska ustanova priprema plan zapošljavanja i planiranje razvoja karijere, sukladno analizi koja se redovno provodi,

3) visokoškolska ustanova primjenjuje pravične i transparentne procese i procedure kod zapošljavanja i unaprijeđenja uposlenih. Procedure su utvrđene unaprijed, javno su dostupne i sukladne su važećim zakonskim propisima. Članovi u sastavu povjerenstva za izbor u zvanje akademskog osoblja su kompetentni u datoj znanstvenoj/umjetničkoj oblasti (poljima i granama) u kojoj kandidat traži izbor u zvanje,

4) visokoškolska ustanova pruža prilike za profesionalni razvoj svih svojih uposlenih, te ih potiče da te prilike iskoriste,

5) visokoškolska ustanova akademskom osoblju pruža adekvatne uvjete za aktivan angažman u oblasti istraživačkog rada.

6. Resursi za učenje i potpora studentima

1) visokoškolska ustanova ima dovoljno resursa (učionice, laboratorije i laboratorijska oprema, računari, pojedinačni i grupni prostori za učenje, itd.) i uvjeta za kompletno osoblje i sve studente,

2) visokoškolska ustanova ima biblioteku opremljenu adekvatnim brojem bibliotečkih resursa u štampanom i elektronskom obliku i odgovarajući prostor i opremu za korišćenje bibliotečkih usluga i za akademsko osoblje i za studente,

3) visokoškolska ustanova sustavno i djelotvorno planira, koristi i provjerava svoje resurse, sukladno strateškom planu,

4) visokoškolska ustanova zapošljava dovoljan broj administrativnog i pomoćnog osoblja

5) visokoškolska ustanova ima adekvatne procedure i resurse za provođenje svoje strategije za međunarodne aspekte rada.

7. Upravljanje informacijama

1) visokoškolska ustanova koristi informacijske sustave u cilju prikupljanja, analiziranja i korištenja informacija radi djelotvornosti i unaprijeđenja nastavnog procesa, istraživačkog rada/razvoja umjetnosti, doprinosa razvoju društva, upravljačkih i administrativnih djelatnosti,

2) visokoškolska ustanova redovito prikuplja i analizira podatke o napredovanju studenata kroz studije, stopi uspješnosti i napuštanja studija, omjeru studenata i nastavnog osoblja, itd,

3) visokoškolska ustanova redovito prikuplja i analizira podatke o radu, starosnoj strukturi i kvalifikacijama akademskog osoblja, uključujući omjer vlastitog i gostujućeg osoblja.

8. Informiranje javnosti

1) visokoškolska ustanova na svojoj internetskoj stranici objavljuje relevantne informacije o svojim aktivnostima, uključujući informacije o studijskim

programima i zvanjima koje nudi, a koje su jasne, točne, objektivne, aktuelne i lako dostupne. Informacije se objavljuju na jednom od službenih jezika u Bosni i Hercegovini i na engleskom jeziku,

2) visokoškolska ustanova na svojoj internetskoj stranici pruža informacije o djelatnostima u oblasti istraživačkog rada i informacije o radu svog akademskog osoblja (publikacije, projekti, konferencije, itd),

3) visokoškolska ustanova osigurava sustavnu komunikaciju sa vanjskim zainteresiranim stranama.

9. Kontinuirano praćenje i periodična revizija programa

1) visokoškolska ustanova redovito prati i dalje razvija svoje studijske programe, uz angažman zainteresiranih strana,

2) visokoškolska ustanova ima definirane i usvojene procedure za redovito praćenje realizacije studijskih programa,

3) visokoškolska ustanova analizira na koji način su procedure prikupljanja informacija i poduzetih aktivnosti utjecale na unaprijeđenje studijskog programa.

10. Periodično vanjsko osiguranje kvalitete

Visokoškolske ustanove trebaju periodično prolaziti postupak vanjskog osiguranja kvalitete.

2.1. Kriteriji za akreditaciju studijskih programa prvog i drugog ciklusa

1. Politika osiguranja kvaliteta studijskih programa

1.1. Visokoškolska ustanova ima usvojenu i javno dostupnu politiku unutarnjeg osiguranja kvalitete studijskih programa kao dio njenog strateškog upravljanja.

1.2. Politika osiguranja kvalitete studijskih programa je usmjerena na promociju: istraživačkog rada, učenja i poučavanja, mobilnosti i internacionalizacije na studijskim programima, kao i sprečavanju plagijata radova nastavnika i završnih radova studenata na svim ciklusima studija.

1.3. Politika podržava razvoj kulture kvalitete u kojoj svi unutarnji sudionici doprinose kvaliteti studijskih programa, te definira način uključivanja vanjskih sudionika u tome.

2. Kreiranje i usvajanje studijskih programa

2.1. Visokoškolska ustanova ima uspostavljene procedure za kreiranje i usvajanje studijskih programa koji uključuju studente i sve zainteresirane strane.

2.2. Studijski programi su sukladni znanstvenim i obrazovnim standardima i dostignućima određene znanstven/umjetničke oblasti, zahtjevima srodnih znanstvenih oblasti u cilju stjecanja multidisciplinarnih znanja, zahtjevima tržišta rada i međunarodnih reformskih procesa.

2.3. Ciljevi studijskog programa i ishodi učenja su jasno definirani i podudarni sa sadržajem studijskih programa i razinom ciklusa studija i sukladni su strategiji ustanove. Ciljevi studijskog programa i ishodi učenja su uporedivi sa istim i/ili sličnim programima na visokoškolskim ustanovama u BiH i inozemstvu.

2.4. Ishodi učenja su utvrđeni i navedeni na svakoj razini studijskog programa, te su povezani sa standardima kvalifikacija, Kvalifikacijskim okvirom u BiH i Okvirom kvalifikacija Europskog prostora visokog obrazovanja (FQ-EHEA).

2.5. Nastavni plan i program sadrži minimalno: pregled obveznih i izbornih predmeta, okvirni sadržaj nastavne materije za svaki od predmeta (podijeljen prema broju sedmica/nastavnih jedinica u sklopu jednog semestra), opterećenje studenta po predmetu, bodovnu vrijednost svakog predmeta iskazanu sukladno ECTS-u, načine provjere i vrednovanja kontinuiranog stjecanja znanja studenta, bodovnu ECTS vrijednost završnog rada na I i II ciklusa studija, ovisno o statusu ustanove, metode osiguranja kvalitete, listu obvezne i dopunske literature za svaki pojedini predmet, obveznu i specifičnu opremu za izvođenje programa/predmeta prema zahtjevima znanstvene/umjetničke oblasti.

2.6. Visokoškolska ustanova osigurava: interdisciplinarnost/multidisciplinarnost plana i programa, internacionalizaciju nastavnog plana i programa, interakciju sa profesionalnom praksom, realizaciju praktične nastave i aktivno sudjelovanje studenata u znanstveno/umjetničkom istraživanju u okviru studijskog programa.

3. Učenje, poučavanje i vrednovanje usmjereni na studenta

3.1. Akademsko osoblje koje izvodi nastavu je prethodno pripremljeno i motivirano za tu aktivnost, te u pripremi za tu aktivnost uzima u obzir rezultate anketa evaluacije kvalitete učenja i poučavanja od strane studenata.

3.2. Akademsko osoblje motivira i uključuje studente na preuzimanje aktivne uloge u istraživačko, znanstveno-istaživačkom i nastavno-obrazovnom procesu uz odgovarajuće usmjeravanje, konzultacije i potporu.

3.3. Studenti se ocjenjuju kroz javno dostupne procedure za pravedno, transparentno i dosljedno ocjenjivanje, kao i kroz različite oblike provjere znanja i vještina sukladno specifičnostima i postavljenim ciljevima studijskog programa.

3.4. Procedure ocjenjivanja reguliraju: organizaciju testova i ispita, kriterije i metode ocjenjivanja od strane ispitivača i povjerenstva, transparentnost ocjenjivanja i mogućnost žalbi studenata na ocjenjivanje.

3.5. Visokoškolska ustanova ima proceduru koja definira postupak izrade, strukturu i vrednovanje završnog rada studenata određenog ciklusa studija, kao i prava i obveze studenta i mentora i uvjete za mentorstvo.

3.6. Predstavnici studenata su uključeni u rad tijela visokoškolske ustanove čija je nadležnost upravljanje i donošenje određenih odluka o studijskim programima.

3.7. Visokoškolska ustanova ima uspostavljen mehanizam i procedure za potporu studentima za savjetovanje o budućem razvoju karijere.

4. Upis i napredovanje studenata, priznavanje i certificiranje

4.1. Upis studenata na studijski program bilo kojeg ciklusa vrši se na osnovu zakonskih odrednica, jasnih i transparentnih kriterija koji uključuju provjere znanja, sklonosti i sposobnosti kandidata i uspjeh u prethodnom školovanju, a sukladno analiziranim društvenim potrebama i obezbijedenim resursima za izvođenje programa. Natječaj za upis se javno objavljuje na web stranici ustanove i u medijima.

4.2. Procedure za priznavanje visokoobrazovnih kvalifikacija, razdoblja studija i prethodnog učenja, a što podrazumjeva i priznavanje neformalnog i informalnog

učenja su uspostavljene. Procedure za priznavanje su sukladne Lisabonskoj konvenciji o priznavanju. 4.3. Diplomiranim studentima se dodjeljuje dokument koji pojašnjava stečenu kvalifikaciju, uključujući ostvarene ishode učenja, te kontekst, razinu, sadržaj i status studija koji su pohađali i uspješno završili.

5. Ljudski potencijali

5.1. Broj i kompetentnog akademskog (nastavnici i saradnici) i neakademskog osoblja za kvalitetnu realizaciju studijskog programa je sukladan odgovarajućem aktu nadležne obrazovne vlasti koja propisuje kriterije za licenciranje. 5.2. Visokoškolska ustanova ima definiranu politiku upravljanja ljudskim potencijalima sa jasnim i transparentnim kriterijima za zapošljavanje akademskog osoblja, zaduženjima, opterećenjem i odgovornostima, kriterijima za profesionalni razvoj, napredovanje i stručno usavršavanje akademskog osoblja i mehanizme za praćenje rada akademskog osoblja sa mjerama za unaprijeđenje. 5.3. Akademsko osoblje je posvećeno istraživačkom, odnosno znanstveno-istraživačkom i umjetničkom radu, posebno kroz međunarodne znanstveno-istraživačke projekte, te zajedničke aktivnosti mentora i studenta na iznalažanju grantova ili stipendija. 5.4. Administrativnom i pomoćnom osoblju je omogućeno usavršavanje kroz sudjelovanje na obukama, posebice u vezi sa informatičkim sustavima i sustavima upravljanja.

6. Resursi i finansiranje

6.1. Resursi za izvođenje studijskog programa koji su sukladni Preporukama Agencije o kriterijima za licenciranje visokoškolskih ustanova i studijskih programa u BiH i odgovarajućem aktu nadležne obrazovne vlasti koja propisuje kriterije za licenciranje su dostatni i dostupni studentima. 6.2. Obvezna i specifična potrebna oprema za izvođenje studijskog programa/predmeta prema zahtjevima znanstvene oblasti/uže naučne oblasti je dostupna. Visokoškolska ustanova, osigurava obveznu i dopunsku literaturu za svaki pojedini predmet koja po sadržaju podržava realizaciju predmeta. 6.3. Visokoškolska ustanova čini dostupnim studentima i akademskom osoblju dovoljan broj kompjuterskih prostorija sa pristupom internetu i biblioteku s adekvatnom prostorijom za čitanje, pretraživačima i znanstvenim i drugim bazama podataka. 6.4. Visokoškolska ustanova prati realizaciju plana ulaganja u fizičke resurse i opremu za znanstveno-istraživački rad i nastavno-obrazovnu djelatnost. 6.5. Visokoškolska ustanova osigurava kroz ugovorne odnose sa drugim visokoškolskim ustanovama i istraživačkim centrima mogućnost korištenja njihovih resursa.

7. Upravljanje informacijama o studijskim programima

7.1. Sistem redovitog prikupljanja i obrade informacija o svim aspektima studijskih programa (o stopi uspješnosti studenata, napuštanju studija,

zadovoljstvu studenata, zapošljivosti svršenih studenata i slično) je uspostavljen i koristi se za unaprijeđenje kvalitete studijskih programa.

7.2. Visokoškolska ustanova redovito prikuplja i analizira podatke o broju i starosnoj strukturi akademskog osoblja, spolu, odnosu broja nastavnika i studenata, odnosu vlastitog i gostujućeg kadra, kao i podatke anketiranja osoblja od strane studenata.

8. Informiranje javnosti o studijskim programima

8.1. Visokoškolska ustanova objektivno i pravovremeno informira javnost ažuriranim informacijama o svim aspektima odobrenih (licenciranih) i/ili akreditiranih studijskih programa koje nudi sa posebnim osvrtom na definirane ciljeve studijskih programa i ishode učenja. Podaci o akademskim karijerama zaposlenog i angažovanog osoblja su javno objavljeni. Minimum 50% od ukupnih informacija je na engleskom jeziku.

9. Kontinuirano praćenje, periodična evaluacija i revizija studijskih programa

9.1. Procedure za periodičnu evaluaciju, unaprijeđenje i prestrukturiranje postojećih studijskih programa su uspostavljene. Procedure uključuju mišljenja studenata i drugih unutarnjih i vanjskih zainteresiranih strana.

9.2. Visokoškolska ustanova periodično evaluira nastavni plan i program, nastavni proces, stepen realizacije ishoda učenja i njihovu relevantnost za tržište rada putem anketiranja studenata, akademskog i administrativnog osoblja, te povratne informacije koristi za inoviranje i unaprijeđenja istog.

9.3. Visokoškolska ustanova prati i evaluira realizaciju: akcijskog plana internacionalizacije, benefite od potpisanih Ugovora o međunarodnoj saradnji, procenat stranih studenata i profesora; broj i napredak svojih studenata na stručnom usavršavanju u inozemstvu; upošljavanje diplomirani studenata i sl.

9.4. Kvalitet, suvremenost i dostupnost resursa se evaluiraju putem anketiranja akademskog osoblja i studenata.

10. Mobilnost akademskog osoblja i studenata

10.1. Mobilnost akademskog osoblja i studenata na studijskom programu se promovira i unaprijeđuje putem zajedničkih prijava i sudjelovanja u projektima sa drugim visokoškolskim ustanovama iz zemlje i inozemstva.

10.2. Mehanizmi za ostvarivanje bilateralne i multilateralne razmjene studenata sa inozemnim visokoškolskim ustanovama kroz različite programe i mreže studentske razmjene uz priznavanje vremena, ocjena i ECTS bodova ostvarenih tijekom razmjene su uspostavljeni.

10.3. Visokoškolska ustanova kadrovski i financijski osnažuje kapacitete službi za međunarodnu suradnju i dvosmjernu mobilnost akademskog osoblja i studenata. Ova služba prati i evaluira mobilnost, te Senatu dostavlja godišnje Izvješće o mobilnosti akademskog osoblja i studenata sa prijedlogom mjera za unaprijeđenje.

2. Minimalni standardi za vanjsko osiguranje kvalitete visokoškolskih ustanova i studijskih programa

Svrha i učesnici vanjskog osiguranja kvalitete

Vanjsko osiguranje kvalitete provodi se u svrhu akreditacije visokoškolskih ustanova, odnosno studijskih programa, te u svrhu njihovog unaprijeđenja. Sudionici vanjskog osiguranja kvalitete su:

- visokoškolska ustanova,
- nadležna obrazovna tijela,
- Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete (u daljem tekstu: Agencija),
- Povjerenstvo domaćih i međunarodnih stručnjaka koji daju ocjenu i obavljaju reviziju kvalitete i daju preporuke o akreditaciji visokoškolskih ustanova i studijskih programa (u daljem tekstu: Povjerenstvo).

Samoevaluacija i korištenje rezultata unutarnjeg osiguranja kvalitete

Visokoškolska ustanova treba periodično provoditi samoevaluaciju **na razini visokoškolske ustanove i studijskih programa**. Za provođenje samoevaluacije visokoškolska ustanova treba imenovati tim u kojem su predstavnici svih njenih dijelova i skupina (akademsko i administrativno osoblje, studenti itd.). Polazna osnova za proces vanjskog osiguranja kvalitete je Izvješće o ispunjenosti standarda i kriterija za akreditaciju ili Samoevaluacijsko izvješće, koje bi trebalo usvojiti odgovarajuće tijelo visokoškolske ustanove. Izvješće treba izraditi na jednom od službenih jezika u Bosni i Hercegovini i na engleskom jeziku, i ono u strukturi treba minimalno sadržavati sljedeća poglavlja:

1. Uvod

- 1.1. Historija i organizacija visokoškolske ustanove
- 1.2. Primjena Bolonjskog procesa na visokoškolskoj ustanovi
- 1.3. Istraživanje i znanstveno-istraživački i/ili umjetnički rad
- 1.4. Veze s okruženjem, gospodarstvom i socijalnim partnerima
- 1.5. Financiranje visokoškolske ustanove
- 1.6. Statistički podaci

2. Provođenje samoevaluacije

- 2.1. Tim za samoevaluaciju
- 2.2. Postupak samoevaluacije

3. Kriteriji za akreditaciju visokoškolskih ustanova i/ili studijskih programa

4. Zaključci uz prijedloge aktivnosti za unaprijeđenje stanja
5. Prilozi

Metoda i područja vanjske provjere osiguranja kvalitete

Vanjsko osiguranje kvalitete visokoškolske ustanove je strukturirano prema modelu od 4 koraka koji uključuje:

- izvješće koji izrađuje visokoškolska ustanova,
- posjetu Povjerenstva visokoškolskoj ustanovi,
- objavljeno izvješće o vanjskoj evaluaciji koje objavljuju nadležne obrazovne vlasti
- naknadne aktivnosti koje provodi visokoškolska ustanova prema preporukama Povjerenstva iz izvješća o vanjskoj evaluaciji.

Vanjsko osiguranje kvaliteta studijskih programa se provodi putem različitih mehanizama osiguranja kvalitete, kao što su recenzija, klasterska ili pojedinačna akreditacija studijskih programa. Akreditacija studijskih programa provodi se u sklopu institucionalne akreditacije i/ili pojedinačno između dva akreditacijska ciklusa. Struktura modela vanjskog osiguranja kvalitete studijskih programa treba da uključuje:

- izvješće o studijskom programu koji izrađuje visokoškolska ustanova,
- izvješće stručnjaka o studijskom programu (jednu ili više recenzija ili drugog vida izvješća stručnjaka iz uže znanstvene oblasti kojoj pripada studijski program),
- vanjsku evaluaciju studijskog programa, koja može da bude i sastavni dio posjete Povjerenstva stručnjaka za visokoškolsku ustanovu ili više studijskih programa
- objavljena izvješća o vanjskoj evaluaciji studijskog programa koji mogu biti dio izvješća o vanjskoj evaluaciji visokoškolske ustanove koji objavljuju nadležne obrazovne vlasti
- naknadne aktivnosti koje provodi visokoškolska ustanova prema preporukama Povjerenstva stručnjaka iz izvješća o vanjskoj evaluaciji.

Vanjsko osiguranje kvalitete treba dati jasan odgovor na dostignutost Standarda za unutarnje osiguranje kvalitete i ispunjenost kriterija za akreditaciju, uz primjenu ovih minimalnih standarda. Ono treba i provjeriti opisano stanje u Izvješću visokoškolske ustanove s činjeničnim stanjem utvrđenim prilikom posjeta Povjerenstva visokoškolskoj ustanovi.

Organizacija procesa vanjskog osiguranja kvalitete

Vanjsko osiguranje kvalitete treba biti organizirano tako da se odluke o kvaliteti donose neovisno od nadležnih obrazovnih vlasti, političkih struktura i visokoškolske ustanove koja je predmet vanjskog osiguranja kvalitete, izbjegavajući bilo koji sukob interesa.

U tom smislu, svaki od sudionika treba imati jasno definiranu odgovornost propisanu odgovarajućim **zakonskim i podzakonskim aktima nadležnog obrazovnog tijela, sukladnim Okvirnom zakonu o visokom obrazovanju u BiH, koji propisuju:**

- način i rokove u kojima visokoškolska ustanova podnosi zahtjev za akreditaciju,
- potrebnu dokumentaciju koja se podnosi uz zahtjev,
- način i rokove za imenovanje povjerenstva stručnjaka,
- rok za obavljanje ocjene i revizije kvalitete rada visokoškolske ustanove i **ocjene kvalitete studijskih programa**

- način na koji se **kompletno** izvješće dostavlja Agenciji radi davanja preporuke iz članka 49. alineja 5. Okvirnog zakona (npr. rok za dostavljanje usklađen s odnosnim propisima o upravnom postupku i ostali parametri važni za pravnu sigurnost sudionika).

Povjerenstvo stručnjaka

Predloženi, odnosno imenovani stručnjaci u povjerenstvu trebaju biti s popisa stručnjaka utvrđenog sukladno Okvirnom zakonu o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini. Povjerenstvo treba imati minimalnu zastupljenost svake od četiri kategorije stručnjaka: predstavnika akademske zajednice, predstavnika gospodarstva i prakse, međunarodnog stručnjaka i studenta. Povjerenstvo ima predsjednika koji se u pravilu bira iz reda predstavnika akademske zajednice u BiH.

Preporuka o načinu rada Povjerenstva

Povjerenstvo u pravilu odluke donosi koncenzusom, s tim da, ukoliko se koncenzus ne postigne, svaki član povjerenstva može izdvojiti svoje mišljenje. Povjerenstvo ispunjenost svakog kriterija za akreditaciju ocjenjuje opisno i to sljedećim ocjenama:

- potpuno ispunjen,
- znatno ispunjen,
- djelimično ispunjen i
- neispunjen.

Izvješće Povjerenstva

Izvješće Povjerenstva treba biti napisano jasno i razumljivo, na jednom od službenih jezika u Bosni i Hercegovini i na engleskom jeziku, a u strukturi minimalno treba sadržavati:

- uvodni dio sa osnovnim podacima o visokoškolskoj ustanovi i organizacijskim jedinicama, sastav Povjerenstva, period ocjenjivanja i revizije,
- kratak pregled rada Povjerenstva,
- analizu i mišljenje o primjeni standarda za unutarnje osiguranje kvalitete i opisnu ocjenu ispunjenosti za svaki od kriterija za akreditaciju,
- preporuke za unaprijeđenje kvalitete,
- mišljenje o ishodu akreditacije visokoškolske ustanove i studijskog programa i to:
  - a) akreditiranje visokoškolske ustanove ili studijskog programa, **na period od pet godina**, samo u slučaju kada su svi kriteriji ocijenjeni kao potpuno ili znatno ispunjeni,
  - b) **upućivanje pisma očekivanja, na period od jedne do najduže dvije godine, u slučaju kada je više od polovine kriterija ocijenjeno kao u potpunosti ili znatno ispunjeno, a svi ostali kao djelimično ispunjeni te**
  - c) donošenje rješenja o odbijanju akreditacije ako je najmanje jedan kriterij ocijenjen kao neispunjen ili kada je više od polovine kriterija ocijenjeno kao djelimično ispunjeno.

Izvješće Povjerenstva stručnjaka visokoškolska ustanova objavljuje na svojoj web stranici po okončanju postupka akreditacije, a objavljuju ga i Agencija na svojoj web stranici.

Preporuka o naknadnim aktivnostima

Visokoškolska ustanova po prijemu rješenja o akreditaciji izrađuje akcioni plan naknadnih aktivnosti s vremenskim okvirom i konkretnim nosiocima za realizaciju preporuka za poboljšanje unutarnje kvalitete iz izvješća Povjerenstva, te isti objavljuje na svojoj web stranici. Visokoškolska ustanova jednom godišnje sačinjava izvješće o preduzetim aktivnostima na realizaciji akcijskog plana, koji treba sadržavati poduzete aktivnosti, stupanj realizacije, kao i naznaku eventualnih odstupanja od akcijskog plana, te okolnosti zbog kojih je došlo do odstupanja. Izvješće o poduzetim aktivnostima visokoškolska ustanova treba objaviti na svojoj web stranici.

Periodičnost vanjskog osiguranja kvalitete

Vanjsko osiguranje kvaliteta visokoškolskih ustanova **i studijskih programa** treba se odvijati u određenom vremenskom intervalu sukladno odgovarajućim propisima, budući da je osiguranje kvaliteta trajan proces. Naredni proces osiguranja kvalitete treba uzimati u obzir napredak postignut od prethodnog procesa.

4. OSIGURANJE KVALITETE VISOKOG OBRAZOVANJA NA RAZINI HERCEGOVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE

Temeljni pravni akt koji se tiče visokog obrazovanja u Hercegovačko-neretvanskoj županiji je *Zakon o visokom obrazovanju u Hercegovačko-neretvanskoj županiji* (2012.) (dalje: županijski *Zakon*), koji se temelji na *Okvirnom zakonu*. Osim županijskog *Zakona*, područje osiguranja kvalitete u visokom obrazovanju definirano je *Uredbom o kriterijima, standardima i normativima u visokom obrazovanju u Hercegovačko-neretvanskoj županiji* (2012.) (dalje: županijska *Uredba*), *Pravilnikom o akreditaciji visokoškolskih ustanova i studijskih programa u Hercegovačko-neretvanskoj županiji* (2014.) (dalje: županijski *Pravilnik*) te *Odlukom o troškovima provođenja postupka institucionalne akreditacije i akreditacije studijskih programa* (dalje: županijska *Odluka*).

U županijskom *Zakonu* u članku 4. osiguranje kvalitete navodi se kao jedno od načela na kojem se zasniva djelatnost visokog obrazovanja. Licenca i akreditacije definiraju se člancima 24. – 32., pri čemu je bitno izdvojiti:

- Ministarstvo izdaje licencu kojom se visokoškolskoj ustanovi dopušta obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja, a u slučaju opravdanih razloga može izdati i rješenje o oduzimanju licence.
- Zahtjev za akreditaciju visokoškolske ustanove podnosi se Ministarstvu, koje, nakon provedenog postupka akreditacije i na temelju preporuke Agencije, može izdati rješenje o akreditaciji, rješenje o odbijanju akreditacije te, u slučaju utvrđenih nedostataka, odrediti rok za otklanjanje navedenih nedostataka, te po isteku roka odlučiti o zahtjevu.
- Proces akreditacije visokoškolskih ustanova detaljnije je propisan županijskim *Pravilnikom*.
- Visokoškolske ustanove svojim aktima definiraju vlastite sustave osiguranja kvaliteta i njihovu realizaciju, te uspostavlja informacijski sustav kojim će se osigurati realizacija mjera osiguranja kvalitete i stalni pristup informacijama.

U županijskoj *Uredbi* navode se tehnički normativi, oprema za rad i pedagoški standardi koje trebaju ispunjavati sve visokoškolske ustanove koje djeluju na prostoru Hercegovačko-neretvanske županije, bez obzira na mjesto njihova sjedišta.

Od tehničkih normativa propisuje se obveza ispunjavanje uvjeta higijensko-tehničke klimatizacije, rasvjete, instalacija, zaštite od požara te pristupa osobama s invaliditetom, načini korištenja prostora za rad, minimalnu površinu prostora za realizaciju nastave te uredske prostore. Kod propisivanja opreme za rad definira se obveza utvrđivanja popisa nastavnih sredstava i opreme za izvođenje nastave u nastavnom planu i programu, raspolaganje prostorom za specifične sadržaje (laboratoriji, specijalizirane radionice), računalna oprema i internetska mreža te knjižnični prostori i knjižnična građa. Kod pedagoških standarda propisan je minimalni omjer akademskog osoblja u stalnom radnom odnosu, nastavne norme, minimalni broj administrativnog osoblja, maksimalan broj studenata u nastavnim grupama za predavanja i vježbe, trajanje semestra, raspon tjednog opterećenja studenta nastavom, način i rokovi upisa studenata u višu godinu, sadržaj nastavnog plana i programa, trajanje nastavnog sata, načini i rokovi polaganja ispita te brojčani sustav ocjenjivanja. Županijska *Uredba* je za sve visokoškolske ustanove na prostoru Hercegovačko-neretvanske županije obvezujuća i iz perspektive akreditacije, jer se kriteriji za akreditaciju studijskih programa prvog i drugog ciklusa, u svezi s ljudskim i fizičkim resursima, izravno referiraju na „odgovarajući akt nadležne obrazovne vlasti koji propisuje kriterije za licenciranje“, što je u slučaju Hercegovačko-neretvanske županije upravo županijska *Uredba*.

U županijskom *Pravilniku* preciznije se uređuje postupak institucionalne akreditacije i akreditacije studijskih programa, postupak primjene standarda i kriterija u skladu s kojima se provodi postupak akreditacije, prava i obveze subjekata u postupku provođenja akreditacije, predakreditacijske i naknadne aktivnosti, formiranje i postupanje Povjerenstva stručnjaka i druga relevantna pitanja. Navedeni *Pravilnik* ključni je akt za sve visokoškolske ustanove na prostoru Hercegovačko-neretvanske županije kada je riječ o akreditacijskim procesima, iz kojeg je važno izdvojiti sljedeće:

- akreditacija je proces neovisne vanjske procjene kvalitete i ispunjenosti kriterija koje propisuje državna Agencija, a licenciranje je proces provjere ispunjenosti uvjeta za osnivanje i rad visokoškolske ustanove radi dodjele dozvole (licence);
- u postupku akreditacije primjenjuju se standardi definirani u *Odluci o normama* te kriteriji koje propisuje državna Agencija;
- sve visokoškolske ustanove na prostoru Hercegovačko-neretvanske županije imaju obvezu predati zahtjev za akreditacije visokoškolske ustanove (institucionalna akreditacija) i studijskih programa, pri čemu nositelj akreditacije ne mogu biti fakultet, akademija i institut kao organizacijske jedinice visokoškolske ustanove;
- visokoškolska ustanova odgovorna je za unutarnji sustav osiguranja kvalitete, koji definira internim aktima i kontinuirano provodi;
- sudionici u postupku akreditacije su visokoškolska ustanova, nadležno ministarstvo, Agencija i Povjerenstvo stručnjaka.

U županijskom Pravilniku definirani su i koraci postupka akreditacije:

1. visokoškolska ustanova na Senatu usvaja samoevalucijsko izvješće i predaje zahtjev za akreditaciju nadležnom ministarstvu;
2. nadležno Ministarstvo, nakon utvrđivanja ispravnosti zaprimljenog zahtjeva, Agenciji šalje prijedlog Povjerenstva stručnjaka, čiji se članovi nalaze na popisu stručnjaka koji utvrđuje Agencija;
3. Agencija, nakon zaprimanja prijedloga nadležnog Ministarstva, donosi rješenje o imenovanju Povjerenstvo stručnjaka;
4. nadležno Ministarstvo, na temelju rješenja Agencije o imenovanju Povjerenstva stručnjaka, s članovima Povjerenstva sklapa ugovore kojima se preciznije definiraju prava, obveze i rokovi;
5. Povjerenstvo stručnjaka, nakon uvida u samoevaluacijsko izvješće i ostalu dokumentaciju visokoškolske ustanove te posjete visokoškolskoj ustanovi, izrađuje prijedlog Izvješća o akreditaciju s mišljenjem o ishodu akreditacije, na koje se visokoškolska ustanova može očitovati u slučaju činjeničnih grešaka;
6. Povjerenstvo stručnjaka, nakon očitovanja visokoškolske ustanove, izrađuje konačno Izvješće o akreditaciju s mišljenjem o ishodu akreditacije koje šalje Agenciji;
7. Agencija, na temelju Izvješća o akreditaciju s mišljenjem o ishodu akreditacije Povjerenstva stručnjaka, nadležnom Ministarstvu šalje preporuku o akreditaciji;
8. nadležno Ministarstvo, na temelju preporuke Agencije, donosi Rješenje o akreditaciji, kojim utvrđuje ishod akreditacije;
9. visokoškolska ustanova, nakon zaprimljenog Rješenja o akreditaciji, izrađuje i na Senatu usvaja Akcijski plan provedbe preporuka iz Izvješća Povjerenstva stručnjaka, jednom godišnje izrađuje i na Senatu usvaja Izvješće o provedbi Akcijskog plana te se kontinuiranim aktivnostima i procedurama unutarne sustava za osiguranje kvalitete priprema za naredni akreditaciji proces.

4.1. Zakon o visokom obrazovanju u Hercegovačko-neretvanskoj županiji

ZAKON

O VISOKOM OBRAZOVANJU U HERCEGOVAČKO-NERETVANSKOJ ŽUPANJI

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1. (Predmet Zakona)

(1) Ovim Zakonom uređuje se djelatnost visokog obrazovanja, osnivanje, licenciranje, akreditiranje, financiranje, ustroj i djelokrug rada visokoškolskih ustanova, izdavanje obrazovnih isprava, prava i obveze studenata i druga bitna pitanja za uređenje sustava visokog obrazovanja u Hercegovačko-neretvanskoj županiji (u daljnjem tekstu: Županija).

Članak 2. (Djelatnost visokog obrazovanja)

(1) Djelatnost visokog obrazovanja je od posebnog društvenog interesa za Županiju i dio je bosanskohercegovačkog, međunarodnog, a posebno europskog obrazovnog, znanstvenog, odnosno, umjetničkog prostora.

(2) Djelatnost znanstveno-istraživačkog rada regulirat će se posebnim zakonom.

Članak 3. (Temeljni ciljevi visokog obrazovanja)

(1) Temeljni ciljevi visokog obrazovanja su:

- a) ustanovljavati, razvijati, štiti i prenositi znanje i sposobnosti kroz nastavu i znanstvenoistraživački rad i time doprinosti razvoju sposobnosti pojedinca i društva;
- b) pružiti mogućnost građanima da, sukladno propisima, pod jednakim uvjetima imaju pravo na stjecanje visokog obrazovanja i cijeloživotno obrazovanje;
- c) razvijati znanost i unapređivati umjetničko stvaralaštvo i
- d) uspostavljati i razvijati suradnju u prostoru europskog sustava visokog obrazovanja.

Članak 4. (Načela visokog obrazovanja)

(1) Djelatnost visokog obrazovanja temelji se na sljedećim načelima:

- a) akademskim slobodama, akademskoj samoupravi i autonomiji visokoškolske ustanove;
- b) jedinstvu nastave i znanstvenoistraživačkog, odnosno, umjetničkog stvaralaštva;
- c) otvorenosti visokoškolske ustanove prema javnosti, građanima i lokalnoj zajednici;
- d) uvažavanju europskih, humanističkih i demokratskih vrijednosti, te usklađivanju s europskim sustavom visokog obrazovanja;
- e) poštivanju ljudskih prava i građanskih sloboda, uključujući zabranu svih oblika diskriminacije;
- f) interakciji s društvenom zajednicom i obvezi visokoškolske ustanove da razvija društvenu odgovornost studenata i drugih članova akademske zajednice;
- g) sudjelovanju studenata u upravljanju i odlučivanju, posebno u svezi s pitanjima koja su od značaja za kvalitetu nastave;
- h) ravnopravnosti visokoškolskih ustanova;
- i) afirmiranju konkurencije obrazovnih i istraživačkih usluga radi povećanja kvalitete i efikasnosti visokoškolskog sustava;
- j) osiguranju kvalitete i efikasnosti studiranja i
- k) konceptu cijeloživotnog obrazovanja.

Članak 5.
(Akademske slobode)

(1) Akademske slobode su:

a) pravo akademskog osoblja i studenata na slobodu mišljenja, izražavanja i djelovanja, bez opasnosti od sankcija, a pod uvjetom da vrše svoju akademsku djelatnost sukladno ustavu i ovom Zakonu, ne ugrožavajući ljudska prava i slobode drugih subjekata akademske, odnosno, društvene zajednice u cjelini;

b) sloboda visokoškolskih ustanova u nastavnom i znanstvenoistraživačkom radu i umjetničkom stvaralaštvu u okviru svojih ovlasti, bez miješanja tijela javne vlasti, uključujući slobodu objavljivanja i javnog predstavljanja znanstvenih rezultata i umjetničkih dostignuća i

c) sloboda međusobne suradnje i udruživanja, sukladno važećim propisima.

(2) Akademske slobode će se definirati statutom visokoškolske ustanove.

Članak 6.
(Autonomija)

(1) U pogledu autonomije visokoškolske ustanove imaju pravo:

a) izabrati svoja upravna i rukovodna tijela;

b) urediti svoju organizaciju i aktivnosti sukladno osnivačkom aktu, ovom Zakonu i statutu;

c) birati i zapošljavati nastavno i drugo osoblje;

d) primati studente i odrediti metode nastave i provjere znanja studenata;

e) samostalno donositi, izvoditi i unapređivati nastavne planove i programe i istraživačke projekte;

f) u skladu s nastavnim programima i standardima izabrati predmete koji će se predavati;

g) dodjeljivati znanstveno-nastavna, umjetničko-nastavna i nastavna zvanja i

h) druga prava utvrđena ovim Zakonom i općim aktima.

Članak 7.
(Nepovredivost akademskog prostora)

(1) Prostor visokoškolske ustanove je nepovrediv i u njega ne mogu ulaziti pripadnici policije i drugih tijela za gonjenje i sprječavanje kaznenih djela bez dozvole rektora, dekana/ravnatelja visoke škole ili osoba koje su oni ovlastili.

(2) Iznimno od stavka 1.ovog članka, s ciljem sprječavanja kaznenog djela ili zaustavljanja izvršenja kaznenog djela mogu se poduzimati neophodne mjere, s tim da se o poduzetim radnjama odmah obavijesti uprava visokoškolske ustanove.

Članak 8.
(Jezik studija)

(1) Visokoškolska ustanova će statutom odrediti službeni jezik, odnosno službene jezike.

II VISOKOŠKOLSKE USTANOVE

Članak 9.
(Visokoškolske ustanove)

(1) Djelatnost visokog obrazovanja obavljaju visokoškolske ustanove, a mogu biti sveučilišta i/ili visoke škole.

(2) Sveučilište je akreditirana visokoškolska ustanova koja se bavi znanstveno-nastavnim i istraživačkim radom, koja nudi akademske stupnjeve sva tri ciklusa, s ciljevima koji uključuju

unapređenje znanja, misli i školstva, prosvjetnog, kulturnog, društvenog i ekonomskog razvoja Bosne i Hercegovine, promoviranje demokratskog građanskog društva i postizanje najviših standarda nastave i istraživačkog rada i koja realizira najmanje pet različitih studijskih programa iz najmanje tri znanstvena područja-prirodnih znanosti, tehničkih znanosti, društvenih znanosti, biomedicine i zdravstva, biotehničkih i humanističkih znanosti.

(3) Visoka škola je visokoškolska ustanova koja je akreditirana za stupanj prvog ciklusa, s ciljevima koji uključuju pripremu i obuku pojedinaca za stručni, ekonomski i kulturni razvoj Bosne i Hercegovine i promociju demokratskog građanskog društva, te postizanje visokih standarda nastave i učenja i koja realizira najmanje jedan studijski program iz jednog znanstvenog ili umjetničkog područja kao i da ispunjava druge uvjete sukladno ovom Zakonu.

(4) Sveučilište može u okviru svojih organizacijskih jedinica organizirati stručni studij prvog ciklusa.

Članak 10. **(Javnost rada)**

- (1) Rad visokoškolske ustanove je javan.
- (2) Na visokoškolskoj ustanovi nije dopušteno političko i vjersko organiziranje.

Članak 11. **(Imovina visokoškolske ustanove)**

- (1) Visokoškolska ustanova stječe imovinu, upravlja njome i koristi je sukladno zakonu.

III OSNIVANJE I PRESTANAK RADA VISOKOŠKOLSKE USTANOVE

Članak 12. **(Status visokoškolske ustanove)**

- (1) Visokoškolske ustanove mogu se osnivati kao javne i/ili privatne ustanove.
- (2) Visokoškolske ustanove obavljaju svoju djelatnost kao javnu službu.
- (3) Visokoškolska ustanova ima status pravne osobe.

Članak 13. **(Osnivači visokoškolske ustanove)**

- (1) Visokoškolsku ustanovu može osnovati domaća ili strana pravna ili fizička osoba.
- (2) Visokoškolsku ustanovu mogu osnovati dva ili više osnivača, a njihova međusobna prava, obveze i odgovornosti utvrđuju se sporazumom - ugovorom.
- (3) Visokoškolsku ustanovu kao javnu ustanovu može osnovati općina, županija, dvije ili više općina, dvije ili više županija, te jedna ili više općina i jedna ili više županija zajedno.

Članak 14. **(Elaborat o osnivanju visokoškolske ustanove)**

- (1) Osnivači visokoškolske ustanove imenuje/u ekspertno povjerenstvo, koje će pripremiti elaborat o osnivanju visokoškolske ustanove.
- (2) U ekspertno povjerenstvo imenuju se sveučilišni nastavnici iz znanstvenog i stručnog područja, za koje se osniva visokoškolska ustanova.
- (3) Elaborat sadrži ocjenu postojanja društvene potrebe za osnivanjem visokoškolske ustanove na području Županije, dužinu trajanja studija, okvirni nastavni plan i program, stručno zvanje koje se stječe po završetku studija, ispunjavanje općih i posebnih uvjeta sukladno

standardima i normativima visokog obrazovanja, sredstva potrebna za ispunjavanje tih uvjeta i način njihovog osiguravanja.

(4) Osnivači ustanove prije donošenja akata o osnivanju usvajaju elaborat.

(5) Elaborat o osnivanju visokoškolske ustanove dostavlja se Ministarstvu prosvjete, znanosti, kulture i športa Županije (u daljnjem tekstu: Ministarstvo), uz zahtjev za donošenje rješenja o ispunjenosti uvjeta za početak rada i obavljanja djelatnosti visokog obrazovanja.

(6) Mišljenje o elaboratu daje posebno ekspertno povjerenstvo, koje se sastoji od pet (5) članova, a sastavljeno je od tri (3) istaknuta znanstvena djelatnika, jednog predstavnika osnivača i jednog predstavnika Ministarstva, a imenuje ih Ministar Ministarstva (u daljem tekstu: Ministar).

(7) Odluku o davanju suglasnosti na elaborat donosi Ministarstvo na prijedlog ekspertnog povjerenstva. Odluka Ministarstva o elaboratu mora biti donesena najkasnije u roku od šezdeset (60) dana, računajući od dana dostavljanja elaborata Ministarstvu. Nakon što donese odluku, Ministarstvo će u roku od osam (8) dana obavijestiti osnivača o odluci.

(8) U slučaju da je Ministarstvo odbilo dati suglasnost na elaborat, osnivači mogu tražiti da se osnuje posebno ekspertno povjerenstvo, koje će još jednom razmotriti elaborat i razloge odbijanja davanja suglasnosti. Mišljenje i prijedlog ovog povjerenstva dostavit će se Vladi Županije (u daljnjem tekstu: Vlada) na daljnje odlučivanje.

(9) Posebno ekspertno povjerenstvo imenuje Ministar iz reda istaknutih znanstvenih i drugih djelatnika, koji nisu bili u prvostupanjskom povjerenstvu, s tim da se obvezno jedna trećina članova povjerenstva imenuje na prijedlog osnivača.

(10) Mišljenje posebnog povjerenstva dostavlja se Vladi na odlučivanje.

Odluka Vlade je konačna.

Članak 15. (Povjerenstvo matičara)

(1) Osnivač/i nakon usvojenog elaborata imenuje/u povjerenstvo matičara.

(2) Akt o imenovanju povjerenstva matičara iz stavka 1. ovog članka sadrži i rok za podnošenje izvješća povjerenstva matičara o ispunjavanju uvjeta za rad, s predloženim kalendarom aktivnosti za donošenje akta o osnivanju visokoškolske ustanove od strane osnivača, rok za provjeru uvjeta i datum početka rada visokoškolske ustanove.

(3) Povjerenstvo matičara obavlja sljedeće poslove:

a) donosi nastavni plan i program;

b) donosi opći akt o pravilima studiranja;

c) objavljuje natječaj i vrši izbor nastavnika i suradnika za sve uže znanstvene, odnosno umjetničke oblasti ili nastavne predmete za predviđene godine studija sukladno standardima i normativima i jedinstvenim kriterijima za izbor u akademska zvanja koje donosi Ministarstvo;

d) utvrđuje prijedlog statuta;

e) objavljuje natječaj i vrši izbor članova upravnog vijeća;

f) predlaže broj studenata za upis u prvu godinu studija i

g) prati proces ispunjavanja drugih uvjeta neophodnih za početak rada i daljnji rad visokoškolske ustanove koja se osniva.

(4) Povjerenstvo matičara prestaje sa radom nakon usvojenog izvješća.

(5) Rad Povjerenstva matičara regulira se propisom koje donosi Ministarstvo.

Članak 16. (Akt o osnivanju visokoškolske ustanove)

(1) Nakon usvojenog elaborata osnivač/i donosi/e akt o osnivanju visokoškolske ustanove.

(2) Akt o osnivanju visokoškolske ustanove sadrži:

a) naziv osnivača/suosnivača;

- b) naziv i sjedište visokoškolske ustanove;
  - c) djelatnost visokoškolske ustanove;
  - d) iznos sredstava za osnivanje, početak rada i način njihovog osiguravanja;
  - e) izvori i način osiguravanja sredstava za rad visokoškolske ustanove;
  - f) odgovarajući prostor;
  - g) potrebno akademsko osoblje;
  - h) način raspolaganja viškom prihoda nad rashodima i način na koji se pokriva višak rashoda nad prihodima;
  - i) prava, obveze i odgovornost visokoškolske ustanove u pravnom prometu;
  - j) osoba koja će do imenovanja rukovoditelja predstavljati i zastupati visokoškolsku ustanovu i njena ovlaštenja i odgovornosti;
  - k) rok za donošenje statuta, imenovanje tijela upravljanja i rukovođenja visokoškolskom ustanovom i
- 1) druga pitanja od značaja za rad visokoškolske ustanove.
- (3) Visokoškolska ustanova upisom u sudski registar stječe svojstvo pravne osobe.

Članak 17. **(Rješenje o ispunjavanju uvjeta za početak rada)**

(1) Zahtjev za donošenje rješenja o ispunjenosti uvjeta za početak rada visokoškolske ustanove podnose osnivaču, a osnivači Ministarstvu najkasnije šest (6) mjeseci prije početka akademske godine.

(2) Ministarstvo formira povjerenstvo koje utvrđuje ispunjenost uvjeta za početak rada i obavljanja djelatnosti visokog obrazovanja.

(3) Povjerenstvo broji pet (5) članova i čine ga tri (3) sveučilišna nastavnika iz znanstvenog i stručnog područja za koje se osniva visokoškolska ustanova, jednog predstavnika osnivača i jednog predstavnika Ministarstva.

(4) Na temelju pozitivne ocjene povjerenstva, Ministarstvo donosi rješenje da su ispunjeni uvjeti za početak rada i obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja.

Članak 18. **(Kriteriji, standardi i normativi)**

(1) Visokoškolska ustanova može početi s radom i obavljanjem djelatnosti ako ispunjava kriterije, standarde i normative za visoko obrazovanje (u daljem tekstu: Standardi i normativi) koje propisuje Vlada.

(2) Standarde i normative iz stavka 1. ovog članka donosi Vlada.

Članak 19. **(Dozvola za rad)**

(1) Nakon donošenja akta o osnivanju, rješenja o ispunjavanju uvjeta za početak rada i obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja, Ministarstvo izdaje dozvolu za rad (licencu).

Članak 20. **(Visokoškolska ustanova sa sjedištem izvan županije)**

(1) Visokoškolska ustanova sa sjedištem u Bosni i Hercegovini ili u drugoj državi, može organizirati studij na području Županije, uz suglasnost Ministarstva koje utvrđuje postoji li društvena opravdanost za organiziranje takvog studija.

(2) Suglasnost iz stavka 1. ovog članka daje Ministarstvo na temelju elaborata a nakon utvrđivanja ispunjenosti uvjeta za početak rada visokoškolske ustanove propisanih ovim Zakonom.

(3) Osnivač je dužan priložiti i bankovnu garanciju kojom potvrđuje raspolaganje novčanim sredstvima u iznosu koji je potreban za organiziranje punog studijskog ciklusa.

Članak 21.

(Utvrđivanje uvjeta za rad)

(1) Ministarstvo sukladno pravilniku o akreditaciji obavlja postupak akreditacije i ponovne akreditacije, odnosno, ispunjenosti uvjeta za rad visokoškolske ustanove.

(2) Ako Ministarstvo utvrdi da visokoškolska ustanova, odnosno, ustrojbeni jedinica visokoškolske ustanove ne ispunjava uvjete, odredit će rok za otklanjanje utvrđenih nedostataka, koji ne može biti kraći od šest (6) mjeseci.

(3) U roku iz stavka 2. ovog članka ne može se obavljati upis studenata u prvu godinu studija u visokoškolskoj ustanovi, odnosno, ustrojbenoj jedinici koja ne ispunjava uvjete iz ovog Zakona, niti obavljati druge aktivnosti koje su uvjetovane otklanjanjem utvrđenih nedostataka.

(4) Ukoliko se u utvrđenom roku nedostaci ne otklone, visokoškolskoj ustanovi ili njenoj organizacijskoj jedinici koja ne ispunjava uvjete iz Standarda i normativa, Ministarstvo će zabraniti obavljanje djelatnosti i o tome izvijestiti osnivača.

(5) Pravomoćno rješenje o trajnoj zabrani rada Ministarstvo dostavlja osnivaču, nadležnom sudu i mjerodavnoj agenciji za visoko obrazovanje i osiguranje kvalitete (u daljnjem tekstu: Agencija), radi brisanja organizacijske jedinice, odnosno, visokoškolske ustanove iz Registra.

Članak 22.

(Statusne i duge promjene)

(1) Visokoškolska ustanova može, sukladno ovom Zakonu i statutu, proširiti odnosno, promijeniti djelatnost, naziv i sjedište, kao i obavljati statusne promjene: spajanje, podjelu i izdvajanje.

(2) Osnivanje novih ustrojbenih jedinica obavlja se na način i po postupku predviđenim za osnivanje visokoškolske ustanove utvrđenim odredbama ovog Zakona, a na temelju zahtjeva i elaborata koji usvoji senat visokoškolske ustanove.

Članak 23.

(Prestanak rada visokoškolske ustanove)

(1) Visokoškolska ustanova prestaje s radom:

- a) ako je visokoškolskoj ustanovi izrečena mjera zabrane obavljanja djelatnosti;
- b) ako više ne postoji potreba za obavljanjem djelatnosti visokoškolske ustanove;
- c) ako se pravomoćnom odlukom suda utvrdi ništavnost upisa u sudski registar;
- d) ako se izvrše statusne promjene spajanja i podjele; rad se nastavlja sukladno statusnim promjenama;
- e) ako se prestane baviti djelatnošću visokog obrazovanja kao osnovnom djelatnošću, odnosno, ako se organizira u gospodarsko društvo i
- f) u drugim slučajevima utvrđenim zakonom ili aktom o osnivanju.

(2) Odluku o prestanku rada visokoškolske ustanove donosi/e osnivač/i, odnosno, osnivači, o čemu je obvezan/i, izvijestiti Ministarstvo u roku od osam (8) dana od dana donošenja Odluke.

(3) Prije donošenja akta o prestanku rada visokoškolske ustanove iz razloga utvrđenog u alineji b) stavka 1. ovog članka, Vlada na prijedlog Ministarstva, formira ekspertno povjerenstvo sa zadatkom da pripremi elaborat o razlozima prestanka rada visokoškolske ustanove.

(4) Odlukom o prestanku rada visokoškolske ustanove utvrđuje se način zaštite prava korisnika usluga i druga pitanja od značaja za prestanak rada visokoškolske ustanove, sukladno ovom Zakonu i statutu visokoškolske ustanove.

IV LICENCA I AKREDITACIJA

Članak 24. (Početak rada)

(1) Visokoškolska ustanova može početi s radom i obavljati svoju djelatnost nakon dobivanja dozvole za rad ili licence (u daljnjem tekstu: licenca).

Članak 25. (Licenca)

(1) Licencu kojom se visokoškolskoj ustanovi dozvoljava obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja izdaje Ministarstvo.

(2) Licencom se utvrđuje vrsta visokoškolske ustanove, studijski programi kao i vrste obrazovnih isprava koje se mogu dodjeljivati.

(3) Licenciranje visokoškolskih ustanova vrši se na temelju Standarda i normativa.

Članak 26. (Akreditacija)

(1) Akreditacija je postupak u kojem se utvrđuje ispunjavanje općeprihvaćenih standarda i normativa u pogledu organizacije rada, raspoloživih prostornih, materijalno-tehničkih i kadrovskih resursa, kvalitete obrazovnog procesa, studijskih programa i kvalifikacija, odnosno, zvanja koja dodjeljuje visokoškolska ustanova, a što ima za rezultat izdavanje rješenja o akreditaciji visokoškolske ustanove od strane Ministarstva.

(2) U postupku akreditacije doktorskog studijskog programa utvrđuje se ispunjenost uvjeti za obavljanje znanstveno-istraživačkog, odnosno, umjetničkog rada sukladno standardima i normativima.

Članak 27. (Postupak izdavanja akreditacije)

(1) Zahtjev za akreditaciju visokoškolska ustanova podnosi Ministarstvu sukladno pravilniku o akreditaciji.

(2) U postupku akreditacije Ministarstvo, na temelju preporuke Agencije može:

a) izdati potvrđnicu (uvjerenje) o akreditaciji visokoškolske ustanove, odnosno, studijskog programa;

b) utvrditi nedostatke u pogledu ispunjavanja uvjeta, kvalitete rada visokoškolske ustanove, odnosno, studijskog programa i odrediti rok za otklanjanje navedenih nedostataka, s tim što po isteku roka odlučuje o zahtjevu i

c) donijeti rješenje kojim se zahtjev odbija.

(3) Akreditacija po zahtjevu iz stavka 1. ovog članka izdaje se najduže na razdoblje od četiri (4) godine nakon čega se mora provesti ponovna akreditacija.

(4) Ponovni zahtjev za akreditaciju može se podnijeti po isteku roka od godinu dana od donošenja rješenja kojim je zahtjev za akreditaciju odbijen.

(5) Postupak akreditacije uređuje se pravilnikom o akreditaciji kojeg donosi Ministarstvo.

Članak 28. (Ovlaštenje akreditirane visokoškolske ustanove)

(1) Akreditirana visokoškolska ustanova je ovlaštena dodjeljivati akademske titule i zvanja i izdavati diplome navedene u rješenju o akreditaciji.

(2) Akademske titule, stručna i znanstvena zvanja i diplome koje su izdale visokoškolske ustanove bez akreditacije neće se priznati.

Članak 29.
(Oduzimanje licence)

(1) Ako se na temelju inspekcijskog nadzora utvrdi da je visokoškolska ustanova prestala ispunjavati uvjete iz licence i akreditacije, a uočeni propusti se ne mogu otkloniti bez ozbiljnih posljedica na kvalitetu studija, Ministarstvo će rješenjem oduzeti licencu.

(2) Ako se uočeni nedostaci mogu otkloniti Ministarstvo će ostaviti rok, ne duži od šest (6) mjeseci, u kojem visokoškolska ustanova mora otkloniti uočene nedostatke.

Članak 30)
(Zabrana rada)

(1) Nadležna inspekcija će po službenoj dužnosti zabraniti rad i zapečatiti prostorije visokoškolskoj ustanovi koja obavlja rad bez licence izdane sukladno ovom Zakonu ili ako joj to odobrenje bude ukinuto sukladno ovom Zakonu.

Članak 31.
(Samovrednovanje i osiguranje kvalitete)

(1) Senat visokoškolske ustanove izrađuje i donosi akt o osiguranju kvalitete i metode samovrednovanja za sve studijske cikluse.

(2) Visokoškolske ustanove će razviti vlastite sustave osiguranja kvalitete i njegovu realizaciju.

(3) Visokoškolska ustanova provodi kontinuirano, u pravilu na kraju akademske godine, a najviše u intervalima od tri akademske godine, postupak samovrednovanja i ocjene kvalitete svojih studijskih programa, nastave i uvjeta rada.

(4) Postupak iz stavka 3. ovog članka visokoškolska ustanova, odnosno, njene ustrojbene jedinice provode sukladno ovom Zakonu, statutu, općim aktima visokoškolske ustanove i metodama samovrednovanja koje utvrđuje senat.

(5) Izvješće o samovrednovanju i ocjeni kvalitete objavljuje se na način da bude dostupan akademskom osoblju i studentima u toj visokoškolskoj ustanovi.

(6) Na zahtjev Ministarstva, odnosno Agencije, visokoškolska ustanova dostavlja informaciju o postupku i rezultatima, kao i druge podatke od značaja za ocjenu kvalitete.

Članak 32.
(Uspostavljanje informacijskog sustava)

(1) Visokoškolska ustanova će uspostaviti informacijski sustav kojim će se osigurati realizacija mjera osiguranja kvalitete i stalni pristup informacijama što će se bliže urediti posebnim aktom visokoškolske ustanove.

V DOKUMENTACIJA, EVIDENCIJA, JAVNE ISPRAVE I REGISTAR

Članak 33.
(Dokumentacija i evidencije)

(1) Visokoškolske ustanove obvezne su voditi dokumentaciju i evidenciju, matične knjige studenata i osoba koje su završile prvi, drugi i treći ciklus, kao i evidencije o ispitima, uspjehu studenata na kraju akademske godine, izdanim diplomama i dodacima diplomi kao i druge evidencije utvrđene općim aktima visokoškolske ustanove.

(2) Matične knjige uz koje se vodi registar i evidencije o izdanim diplomama i dodacima diplomi (supplement) čuvaju se trajno.

(3) Općim aktima visokoškolske ustanove uredit će se način vođenja drugih evidencija.

(4) Propis o sadržaju, načinu vođenja i čuvanja dokumentacije i evidencije donosi Ministarstvo.

Članak 34. **(Javne isprave)**

- (1) Na temelju službene evidencije, visokoškolska ustanova izdaje javne isprave.
- (2) Javne isprave u smislu ovog Zakona su: diploma o stečenoj akademskoj tituli i stručnom zvanju, dodatak diplomi, indeks, ispisnice, uvjerenje o diplomiranju, uvjerenje o položenim ispitima, uvjerenje o uspjehu u tijeku studija i uvjerenje o sudjelovanju u pojedinim oblicima stručnog usavršavanja.
- (3) Propis o sadržaju javnih isprava, osim diplome i dodatka diplomi, donosi visokoškolska ustanova.
- (4) Propis o sadržaju diplome i dodatka diplomi donosi Ministarstvo.

Članak 35. **(Izdavanje javnih isprava na stranom jeziku)**

- (1) Ukoliko se nastava izvodi na stranom jeziku, javne isprave se izdaju na obrascu koji je tiskan dvojezično, s tim da se na zahtjev studenta može izdati javna isprava odvojeno na službenom i stranom jeziku.
- (2) Na zahtjev studenta, visokoškolska ustanova izdaje javnu ispravu o završenom dijelu studijskog programa, koja sadrži podatke o razini, prirodi i sadržaju studija, kao i postignute rezultate.

Članak 36. **(Ništavnost javnih isprava)**

- (1) Javne isprave izdane od strane visokoškolske ustanove koja nema licencu izdanu od strane Ministarstva, potpisane od neovlaštene osobe te ako vlasnik diplome nije ispunio sve ispitne obveze, pravno su ništavne.
- (2) Rješenje o oglašavanju javnih isprava ništavnim iz stavka 1. ovog članka donosi Ministarstvo.

Članak 37. **(Nostrifikacija i ekvivalencija)**

- (1) Visokoškolska ustanova, sukladno važećim propisima, obavlja nostrifikaciju i ekvivalenciju stranih obrazovnih isprava koje su izdale licencirane i akreditirane visokoškolske ustanove.

Članak 38. **(Registar)**

- (1) Ministarstvo vodi Registar visokoškolskih ustanova (u daljnjem tekstu: Registar).
- (2) Propis o sadržaju i načinu vođenja Registra donosi Ministarstvo.

VI OPĆA AKTA VISOKOŠKOLSKE USTANOVE

Članak 39. **(Opća akta visokoškolske ustanove)**

- (1) Statut je osnovni akt kojim se uređuju pitanja značajna za obavljanje djelatnosti visokoškolske ustanove.
- (2) Statut donosi senat visokoškolske ustanove nakon pribavljene suglasnosti upravnog vijeća i ocjene Ministarstva o usklađenosti statuta s ovim Zakonom.

(3) Visokoškolska ustanova ima i druga opća akta, a njihovo donošenje regulira se statutom.

Članak 40.
(Sadržaj statuta)

- (1) Statutom se reguliraju pitanja:
- a) ustroja visokoškolske ustanove;
  - b) zastupanja i predstavljanja visokoškolske ustanove;
  - c) izbora članova upravnog vijeća koje imenuje senat;
  - d) načina organiziranja i izvođenja studija;
  - e) pravila studiranja i prava studenata;
  - f) izbora u znanstveno-nastavna, nastavna i umjetničko-nastavna zvanja;
  - g) ustroja, načina i uvjeta rada studentskog predstavničkog tijela;
  - h) načina implementiranja Europskog kreditnog transfer sustava (u daljem tekstu: ECTS);
  - i) kriterija za dodjelu akademskih zvanja;
  - j) obveza visokoškolske ustanove prema osnivaču;
  - k) ovlaštenja visokoškolske ustanove u pravnom prometu;
  - l) ustroja i nadležnosti ustrojbenih jedinica;
  - m) statusne promjene, ustroja novih ustrojbenih jedinica i studijskih odsjeka;
  - n) ostvarivanja prihoda, upravljanja sredstvima i imovinom;
  - o) ustroja znanstveno-istraživačkog i umjetničkog rada;
  - p) kriterija za provođenje procesa i objavljivanje rezultata vlastitog vrednovanja osiguranja kvalitete i primjenu njihovih zaključaka;
  - r) sastava i načina izbora članova senata;
  - s) oblika i razina sudjelovanja studenata u radu visokoškolske ustanove;
  - t) načina izjašnjavanja i donošenja odluka po pojedinim pitanjima, kao i preciziranje odluka koje se mogu donositi tajnim glasovanjem;
  - u) pečata, znaka i suhog žiga i
  - v) druga pitanja sukladno ovom Zakonu i osnivačkom aktu i drugim važećim propisima.

VII TIJELA VISOKOŠKOLSKE USTANOVE

Članak 41.
(Tijela visokoškolske ustanove)

- (1) Tijela sveučilišta su: upravno vijeće, senat i rektor.
- (2) Tijela visoke škole su: upravno vijeće, senat i dekan /ravnatelj.
- (3) Visokoškolska ustanova ima nadzorni odbor a može imati i druga stručna i rukovodna tijela.

Članak 42.
(Sastav, mandat, izbor i rad tijela)

(1) Osnivanje, nadležnost, sastav, trajanje mandata, način izbora i razrješenja, djelokrug i način rada i odlučivanja tijela visokoškolske ustanove uređuje se statutom sukladno ovom Zakonu.

1. Upravno vijeće

Članak 43.
(Upravno vijeće)

- (1) Upravno vijeće je najviše tijelo upravljanja visokoškolske ustanove.

Članak 44.

(Broj, sastav, mandat i način rada upravnog vijeća)

(1) Upravno vijeće visokoškolske ustanove ima najmanje sedam, a najviše jedanaest članova.

(2) Najmanje jednu trećinu članova upravnog vijeća visokoškolske ustanove imenuje/u osnivač/i a ostale članove imenuje senat što se pobliže uređuje statutom visokoškolske ustanove. Ako jedna trećina nije cijeli broj zaokruživanje se vrši na više.

(3) Mandat članova upravnog vijeća traje četiri godine.

(4) Rektor i prorektori, odnosno, dekan/ravnatelj i pomoćnici te članovi senata visokoškolske ustanove ne mogu biti članovi upravnog vijeća te visokoškolske ustanove.

Članak 45.

(Imenovanje i razrješenje člana upravnog vijeća)

(1) Konačno imenovanje članova upravnog vijeća, sukladno sa stavkom 2. prethodnog članka, vrši osnivač/i svojom odlukom.

(2) Osnivač/i može razriješiti člana upravnog vijeća i prije isteka vremena na koje je imenovan:

- a) ako se utvrdi da je odgovoran za neuspješan ili nezakonit rad visokoškolske ustanove;
- b) ako se utvrdi da ima osobne ili druge interese koji su u suprotnosti s interesima visokoškolske ustanove;
- c) ako svojim radom povrijedi ugled visokoškolske ustanove;
- d) ako ne ispunjava dužnost člana upravnog vijeća;
- e) na zahtjev senata;
- f) na njegov osobni zahtjev i
- g) u drugim slučajevima utvrđenim zakonom i statutom.

(3) Postupak razrješenja člana upravnog vijeća bliže se uređuje osnivačkim aktom i statutom visokoškolske ustanove.

Članak 46.

(Djelokrug rada upravnog vijeća)

(1) Upravno vijeće obavlja poslove utvrđene ovim Zakonom, osnivačkim aktom i statutom visokoškolske ustanove, a naročito:

- a) daje prethodnu suglasnost na statut visokoškolske ustanove;
- b) donosi pravilnik o unutarnjem ustrojstvu i sistematizaciji radnih mjesta na prijedlog rektora, odnosno, dekana/ravnatelja, uz prethodno pribavljeno mišljenje senata;
- c) utvrđuje planove financiranja i razvoja;
- d) donosi godišnji program rada visokoškolske ustanove na prijedlog senata visokoškolske ustanove;
- e) donosi financijski plan i usvaja godišnji obračun;
- f) usmjerava, kontrolira i ocjenjuje rad rektora ili dekana/ravnatelja u domenu financijskog poslovanja;
- g) odlučuje o korištenju sredstava sukladno statutu;
- h) odgovara osnivaču za financijske rezultate rada visokoškolske ustanove;
- i) podnosi osnivaču izvješće o poslovanju visokoškolske ustanove najmanje jednom godišnje;
- j) donosi odluku o osnivanju i prestanku rada ustrojbenih jedinica na prijedlog senata;
- k) donosi odluku o osnivanju, ukidanju i statusnim promjenama, sukladno zakonu i statutu;
- l) donosi i druge opće akte sukladno zakonu i statutu visokoškolske ustanove;
- m) odlučuje o prigovorima zaposlenika na odluke tijela visokoškolske ustanove koja su u prvom stupnju odlučivala o pravima, obvezama i odgovornostima zaposlenika iz radnog odnosa i

n) obavlja i druge poslove sukladno zakonu i statutu.

(2) Upravno vijeće donosi odluke većinom glasova ukupnog broja članova upravnog vijeća a odluka je pravovaljana ako se za nju izjasni većina od ukupnog broja članova upravnog vijeća.

2. Rektor i dekan/ravnatelj

Članak 47.

(Rektor sveučilišta i dekan/ravnatelj visoke škole)

(1) Sveučilištem rukovodi rektor, a visokom školom dekan/ravnatelj sukladno Zakonu i statutu visokoškolske ustanove.

(2) Za rektora sveučilišta može biti izabran nastavnik u znanstveno-nastavnom zvanju redovitog profesora ako ispunjava uvjete za to zvanje na sveučilištu na kojem se bira za rektora.

(3) Za dekana/ravnatelja visoke škole može biti izabrana osoba koja ispunjava uvjete za profesora te visoke škole.

Članak 48.

(Izbor rektora sveučilišta i dekana/ravnatelja visoke škole)

(1) Rektora sveučilišta i dekana/ravnatelja visoke škole bira senat na osnovu javnog natječaja, na mandat od četiri (4) godine i isti može biti ponovno izabran.

(2) Postupak izbora i razrješenja, uvjeti i kriteriji za izbor i razlozi razrješenja rektora sveučilišta i dekana/ravnatelja visoke škole utvrđuju se statutom.

Članak 49.

(Poslovi rektora sveučilišta i dekana/ravnatelja visoke škole)

(1) Rektor sveučilišta, odnosno, dekan/ravnatelj visoke škole obavlja poslove utvrđene zakonom i statutom, a naročito:

- a) zastupa i predstavlja visokoškolsku ustanovu;
- b) organizira i rukovodi radom visokoškolske ustanove i odgovoran je za zakonitost rada visokoškolske ustanove;
- c) predlaže opće akte i donosi pojedinačne akte sukladno zakonu i statutu visokoškolske ustanove;
- d) predlaže upravnom vijeću i senatu mjere za unapređenje rada visokoškolske ustanove;
- e) predlaže upravnom vijeću mjere za efikasno i zakonito obavljanje djelatnosti visokoškolske ustanove;
- f) predlaže upravnom vijeću i senatu planove rada i razvoja visokoškolske ustanove;
- g) izvršava odluke upravnog vijeća i drugih tijela visokoškolske ustanove;
- h) odlučuje o korištenju sredstava do iznosa utvrđenog statutom visokoškolske ustanove;
- i) odlučuje o prijemu, pravima, obvezama i odgovornostima zaposlenika iz radnog odnosa na prijedlog organizacijske jedinice;
- j) podnosi upravnom vijeću izvješće o finansijskom poslovanju visokoškolske ustanove;
- k) naredbodavac je za izvršenje finansijskog plana;
- l) sudjeluje u radu Rektorskog zbora i
- m) obavlja i druge poslove sukladno zakonu, osnivačkom aktu i statutu visokoškolske ustanove.

(2) Rektor sveučilišta, odnosno, dekan/ravnatelj visoke škole je odgovoran za provođenje zakona i izvršavanje odluka mjerodavnih organa vlasti i tijela visokoškolske ustanove u obavljanju registrirane djelatnosti.

(3) Rektor sveučilišta, odnosno, dekan/ravnatelj visoke škole obavezan je poništiti, odnosno, obustaviti od izvršenja odluku, ako je protivna Zakonu, i drugim propisima, te statutu visokoškolske ustanove. O poništenju, odnosno, obustavljanju od izvršenja odluke obavezan je

rektor ili dekan/ravnatelj, u roku od sedam (7) dana od dana donošenja odluke, izvjestiti senat odnosno upravno vijeće, sukladno njihovoj nadležnosti i Ministarstvo .

(4) Rektor u radu pomažu prorektori. Dekanu/ravnatelju visoke škole pomažu pomoćnici.

(5) Broj, mandat, uvjeti i način izbora prorektora, odnosno pomoćnika uređuju se statutom visokoškolske ustanove.

Članak 50. (Odgovornost rektora i dekana/ravnatelja)

(1) Rektor, odnosno dekan/ravnatelj odgovorni su za zakonitost rada i poslovanja visokoškolske ustanove.

(2) Rektor, odnosno, dekan/ravnatelj jednom godišnje podnosi upravnom vijeću i senatu izvješće o svom radu.

Članak 51. (Prestanak mandata rektora i dekana/ravnatelja)

(1) Rektor u sveučilišta , odnosno, dekanu/ravnatelju, prorektorima i pomoćnicima prestaje mandat:

- a) istekom mandata na koji je biran;
- b) ispunjenjem zakonskih uvjeta za mirovinu;
- c) prijevremenim razrješenjem;
- d) ostavkom i
- e) izborom na neku drugu dužnost nespojivu s dužnošću rektora sveučilišta, odnosno,dekana/ ravnatelja visoke škole.

Članak 52. (Razrješenje rektora sveučilišta i dekana/ravnatelja visoke škole)

- (1) Rektor i dekan / ravnatelj, odnosno, prorektori i pomoćnici mogu biti razriješeni dužnosti i prije isteka vremena na koje su imenovani:
- a) ako ostvaruju loše poslovne rezultate;
  - b) ako budu pravomoćno osuđeni za kazneno djelo;
  - c) ako ne izvršavaju zadatke propisane zakonom i statutom ili ih izvršavaju protivno njima;
  - d) ako prekorače ovlasti i time nanesu štetu visokoškolskoj ustanovi u većem obimu, a što se preciznije uređuje statutom visokoškolske ustanove;
  - e) zbog odsutnosti ili spriječenosti da u neprekidnom periodu duljem od tri (3) mjeseca obavlja dužnost;
  - f) ako svojim ponašanjem štete ugledu dužnosti rektora, odnosno, dekana/ravnatelja i
  - g) u drugim slučajevima utvrđenim zakonom i statutom visokoškolske ustanove.
- (2) Odluku o razrješenju iz stavka 1. ovog članka donosi senat.
- (3) Postupak razrješenja uređuje se statutom visokoškolske ustanove.

3. Senat

Članak 53. (Sastav senata)

- (1) Senat je najviše akademsko tijelo u visokoškolskoj ustanovi.
- (2) Senat čine rektor i prorektori, odnosno, dekan/ravnatelj i pomoćnici, dekani ustrojbenih jedinica i predstavnici studenata.
- (3) Najmanje 15 % članova senata su predstavnici studenata koje bira studentsko predstavničko tijelo.

Članak 54.
(Djelokrug senata)

- (1) Senat visokoškolske ustanove odlučuje o svim akademskim pitanjima, posebno:
- a) o pitanjima nastavne, znanstvene, umjetničke i stručne djelatnosti visokoškolske ustanove;
  - b) donosi statut visokoškolske ustanove uz prethodnu suglasnost upravnog vijeća;
  - c) donosi etički kodeks, kojim se utvrđuju etička načela u visokom obrazovanju, objavljivanju znanstvenih rezultata, odnosu prema intelektualnom vlasništvu, odnosima između nastavnika i suradnika, drugih uposlenika i studenata, odnosu prema javnosti i sredstvima javnog informiranja i uopće o nastupanju ustanove, nastavnika, suradnika i studenata u pravnom prometu;
  - d) donosi opće akte sukladno ovom Zakonu i statutu visokoškolske ustanove;
  - e) donosi nastavne planove i nastavne programe svih ciklusa studija, na prijedlog znanstveno-nastavnog vijeća ustrojbene jedinice;
  - f) bira:
    - rektora i dekana/ravnatelja i prorektore i
    - pomoćnika/e na prijedlog dekana/ravnatelja.
  - g) daje mišljenje upravnom vijeću za donošenje pravilnika o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta;
  - h) daje suglasnost za imenovanje dekana ustrojbene jedinice;
  - i) vrši izbor u znanstveno- nastavna, umjetničko-nastavna i nastavna zvanja;
  - j) imenuje povjerenstva u postupku stjecanja doktorata znanosti na prijedlog vijeća ustrojbene jedinice;
  - k) dodjeljuje počasno zvanje "profesor emeritus", te počasni doktor znanosti;
  - l) daje inicijativu upravnom vijeću za osnivanje i ukidanje ustrojbenih jedinica visokoškolske ustanove;
  - m) imenuje stalna ili privremena tijela, radne skupine, skupine za praćenje i slično;
  - n) utvrđuje kriterije i rad tijela koja imenuje senat;
  - o) odlučuje o korištenju sredstava u skladu sa statutom i
  - p) obavlja i druge poslove sukladno zakonu i statutu ustanove.
- (2) Senat visokoškolske ustanove odlučuje o akademskim pitanjima na prijedlog stručnih tijela organizacijskih jedinica, kao i drugih tijela ustanove i predstavničkih tijela studenata.
- (3) Broj članova, sastav, način izbora i razrješenja te način rada senata utvrđuje se statutom visokoškolske ustanove

VIII USTROJ VISOKOŠKOLSKE USTANOVE

Članak 55.
(Vrste ustrojbenih jedinica)

- (1) Visokoškolska ustanova može imati ustrojbene jedinice kao što su fakulteti, instituti, centri, akademije ili škole, kao i druge ustrojbene jedinice koje izvode nastavni, znanstveno-istraživački i umjetnički rad u jednom ili više znanstvenih područja.
- (2) Ustrojbene jedinice mogu osnivati svoje jedinice uz suglasnost senata visokoškolske ustanove.
- (3) Organizacija i nadležnosti ustrojbenih jedinica bliže se utvrđuju statutom visokoškolske ustanove.
- (4) Ustrojbena jedinica visokoškolske ustanove ima pečat i štambilj visokoškolske ustanove dopunjen svojim nazivom, sukladno odluci upravnog vijeća.

Članak 56.
(Ustrojbene jedinice)

(1) Fakultet je ustrojbenja jedinica visokoškolske ustanove koja izvodi sveučilišne studije i razvija stručni i znanstveni rad u jednom ili više znanstvenih i stručnih područja.

(2) Akademija je ustrojbenja jedinica visokoškolske ustanove koja organizira i izvodi sveučilišne umjetničke studije te razvija umjetničko stvaralaštvo i znanstveno-istraživački rad na području umjetnosti.

(3) Škola je ustrojbenja jedinica koja organizira stručne studije prvog ciklusa.

(4) Znanstveni institut je znanstveno-istraživačka ustrojbenja jedinica visokoškolske ustanove koja obavlja fundamentalna, primijenjena i razvojna istraživanja iz odgovarajućeg znanstvenog područja.

Članak 57.
(Osnivanje i izvođenje znanstvenih, stručnih i umjetničkih studija)

(1) Fakultet i umjetnička akademija mogu osnivati i izvoditi sveučilišne, znanstvene, stručne, odnosno, umjetničke studije sukladno ovom Zakonu.

(2) Visoke škole mogu izvoditi stručne studije.

(3) Znanstveni institut u sastavu visokoškolske ustanove može ostvarivati dio studijskih programa iz svih ciklusa studija na sveučilištu, sukladno statutu, odnosno, općim aktom visokoškolske ustanove.

Članak 58.
(Ovlaštenja u pravnom prometu)

(1) Ustrojbene jedinice visokoškolske ustanove imaju ovlasti u pravnom prometu i poslovanju, sukladno osnivačkom aktu i statutu visokoškolske ustanove.

(2) Ustrojbene jedinice visokoškolske ustanove mogu istupati u pravnom prometu pod nazivom visokoškolske ustanove u čijem su sastavu i svojim nazivom, sukladno statutu.

Članak 59.
(Tijela ustrojbenih jedinica u sastavu visokoškolske ustanove)

(1) Tijela fakulteta, akademija ili škola kao ustrojbenih jedinica visokoškolske ustanove su:

- a) dekan i
- b) znanstveno-nastavno i umjetničko-nastavno vijeće.

(2) Tijela instituta i centara kao ustrojbenih jedinica visokoškolske ustanove su:

- a) ravnatelj i
- b) stručno vijeće.

(3) Ustrojbene jedinice visokoškolske ustanove iz stavka 1. i 2. ovog članka mogu imati i druga tijela sukladno statutu.

Članak 60.
(Znanstveno-nastavno i umjetničko-nastavno vijeće)

(1) Znanstveno-nastavno, odnosno, umjetničko-nastavno vijeće je akademsko tijelo ustrojbenje jedinice i čine ga nastavnici i suradnici koji su u radnom odnosu u visokoškolskoj ustanovi, i ostali koji sudjeluju u znanstveno-nastavnom procesu ustrojbenje jedinice, kao i studenti izabrani od studentskog predstavničkog tijela, sukladno statutu visokoškolske ustanove .

(2) Znanstveno-nastavno, odnosno , umjetničko-nastavno vijeće:

- a) predlaže nastavni plan i program za ustrojbenju jedinicu kao dio integralnog nastavnog plana i programa visokoškolske ustanove;

- b) obrazuje povjerenstvo u postupku stjecanja akademske titule magistra i imenuje mentore te predlaže obrazovanje povjerenstva u postupku stjecanja doktorata znanosti/umjetnosti;
- c) utvrđuje listu kandidata za dekana;
- d) bira i razrješava prodekane na prijedlog dekana;
- e) odlučuje o prigovorima studenata na odluku dekana o pojedinačnim pravima, obvezama i odgovornostima;
- f) predlaže senatu izbor u zvanje nastavnika i suradnika i
- g) obavlja i druge poslove sukladno Zakonu i statutu visokoškolske ustanove.

Članak 61.

(Dekan)

(1) Dekan rukovodi radom te predstavlja i zastupa fakultet, akademiju i školu kao ustrojbenu jedinicu visokoškolske ustanove i ima prava i obveze utvrđene statutom visokoškolske ustanove.

(2) Dekana bira i imenuje ustrojbeno jedinica uz suglasnost senata visokoškolske ustanove.

(3) Postupak, kriteriji i uvjeti za imenovanje te postupak i razlozi razrješenja i trajanja mandata dekana uređuju se statutom visokoškolske ustanove.

IX IZBOR U ZVANJA

Članak 62.

(Znanstveno-nastavna, umjetničko-nastavna i nastavna zvanja)

A) Sveučilište

(1) Sveučilište dodjeljuje znanstveno-nastavna, umjetničko-nastavna i nastavna zvanja i to:

- a) redoviti profesor;
- b) izvanredni profesor;
- c) docent;
- d) lektor;
- e) viši asistent i
- f) asistent.

B) Visoka škola

(1) Visoka škola dodjeljuje nastavna i umjetnička zvanja, i to:

- a) profesor visoke škole;
- b) predavač visoke škole i
- c) asistent.

Članak 63.

(Način izbora akademskog osoblja)

(1) Izbor akademskog osoblja se obavlja na osnovu natječaja koji raspisuje senat na prijedlog znanstveno-nastavnog ili umjetničkog vijeća ustrojbene jedinice, a natječaj se objavljuje u sredstvima dnevnog javnog informiranja.

(2) Akademsko osoblje zaključuje ugovor o radu s visokoškolskom ustanovom na temelju prijedloga ustrojbene jedinice.

Članak 64.

(Razdoblje na koji se bira akademsko osoblje)

(1) Razdoblje na koje se bira akademsko osoblje na sveučilištu je:

- a) asistent na razdoblje od četiri (4) godine bez mogućnosti reizbora;
  - b) viši asistent na razdoblje od pet (5) godina s mogućnošću reizbora isključivo ako postigne stupanj trećeg ciklusa;
  - c) lektor na razdoblje od pet (5) godina bez mogućnosti reizbora;
  - d) docent na razdoblje od pet (5) godina s mogućnošću reizbora;
  - e) izvanredni profesor na razdoblje od šest (6) godina s mogućnošću reizbora i
  - f) redoviti profesor trajno.
- (2) Razdoblje na koje se bira akademsko osoblje na visokoj školi je:
- a) asistent na razdoblje od četiri (4) godine bez mogućnosti reizbora;
  - b) predavač visoke škole na razdoblje od pet (5) godina s mogućnošću reizbora i
  - c) profesor visoke škole trajno.

Članak 65. **(Stručno povjerenstvo)**

(1) Radi pripremanja prijedloga za izbor znanstveno-nastavno ili umjetničko vijeće imenuje stručno povjerenstvo iz reda nastavnika.

(2) Stručno povjerenstvo iz stavka 1. ovog članka sastoji se od najmanje tri (3) člana koji ne mogu biti u nižem zvanju od zvanja u koje se kandidat bira i od kojih većina moraju biti iz nastavnog predmeta ili užeg znanstvenog/umjetničkog područja na koje se kandidat bira, a ostali mogu biti iz srodnog znanstvenog/umjetničkog područja.

Članak 66. **(Registar domaćih i međunarodnih časopisa)**

(1) Senat visokoškolske ustanove će uraditi registar domaćih i međunarodnih časopisa i zbornika radova sa znanstvenih skupova koji će se smatrati referentnim za bodovanje nastavnika i suradnika u postupku izbora u odgovarajuća zvanja.

(2) Način upisa u registar časopisa i zbornika radova visokoškolske ustanove bliže će se regulirati pravilnikom i procedurama za izbor i napredovanje nastavnika i suradnika koji donosi senat.

(3) Pri ocjeni validnosti publikacija vodit će se računa o međunarodnom ugledu, referentnosti, načinu recenzija radova i drugim relevantnim pokazateljima.

Članak 67. **(Publikacije)**

(1) Pod publikacijom se podrazumijeva objavljena knjiga, monografija, sveučilišni udžbenik ili umjetnička knjiga.

(2) Publikacija mora biti recenzirana od stručnih osoba iz područja na koje se publikacija odnosi.

(3) Publikacija mora biti katalogizirana po međunarodnim standardima (ISBN i ISSN).

Članak 68. **(Uvjeti za izbor u znanstveno-nastavna i nastavna zvanja)**

(1) Uvjeti za izbor akademskog osoblja u znanstveno-nastavna i nastavna zvanja na sveučilištu su:

- a) redoviti profesor: provedeno najmanje jedno izborno razdoblje u zvanju izvanrednog profesora, najmanje dvije objavljene knjige, najmanje osam znanstvenih radova objavljenih u priznatim publikacijama, sve nakon stjecanja zvanja izvanrednog profesora, te uspješno mentorstvo kandidata za stupanj drugog i trećeg ciklusa;
- b) izvanredni profesor: provedeno najmanje jedno izborno razdoblje u zvanju docenta, te najmanje pet znanstvenih radova objavljenih u priznatim publikacijama, objavljena knjiga, sve nakon izbora u zvanje docenta te uspješno mentorstvo kandidata za stupanj drugog ciklusa;

- c) docent: znanstveni stupanj doktora znanosti u danom području , najmanje tri znanstvena rada objavljena u priznatim publikacijama, pokazane nastavničke sposobnosti, te da ima potvrdno ocijenjeno nastupno predavanje pred nastavnicima i studentima;
  - d) lektor: završen stupanj drugog ciklusa (magisterij);
  - e) viši asistent: završen stupanj drugog ciklusa (magisterij) i
  - f) asistent: odgovarajući sveučilišni stupanj s najmanje 240 ECTS bodova i najnižom prosječnom ocjenom 3,5 ili 8 .
- (2) Postupak i uvjeti izbora u znanstveno-nastavna i nastavna zvanja na sveučilištu uređuju se općim aktima visokoškolske ustanove.

Članak 69.

(Uvjeti za izbor u umjetničko-nastavna zvanja)

(1) Uvjeti za izbor u umjetničko-nastavna zvanja u koja se bira akademsko osoblje na studijskim profilima na sveučilištu, ako je za nastavni predmet od naročitog značaja umjetnički kriterij, su za:

- a) redovitog profesora: završen stupanj najmanje drugog ciklusa, veći broj javno predstavljenih oblika umjetničkog stvaralaštva koji su značajno doprinijeli razvoju kulture i umjetnosti i podizanju nastavnog i umjetničkog kadra;
- b) izvanrednog profesora: završen stupanj najmanje drugog ciklusa, veći broj javno predstavljenih oblika umjetničkog stvaralaštva, priznanja za uspješno djelovanje u odgovarajućem području i pokazani rezultati u nastavnom radu;
- c) docenta: završen stupanj najmanje drugog ciklusa, veći broj javno predstavljenih oblika umjetničkog stvaralaštva i pokazani rezultati u nastavnom radu;
- d) višeg asistenta: završen stupanj drugog ciklusa i javno predstavljeni oblici umjetničkog stvaralaštva i
- e) asistenta: odgovarajući sveučilišni stupanj s najmanje 240 ECTS bodova i prosječnom ocjenom najmanje 3,5 ili 8.

(2) Postupak i uvjeti izbora u umjetničko-nastavna zvanja uređuju se općim aktima visokoškolske ustanove.

Članak 70.

(Uvjeti za izbor u nastavna zvanja na visokoj školi)

(1) Minimalni uvjeti za izbor u nastavna zvanja na visokoj školi su za:

- a) profesora visoke škole: završen stupanj trećeg ciklusa i pokazana nastavna sposobnost;
- b) predavača visoke škole: završen stupanj drugog ciklusa i pokazana nastavna sposobnost i
- c) asistenta: završen stupanj prvog ciklusa, s najmanjom prosječnom ocjenom 3,5 ili 8.

(2) Na visokoj školi nastavu mogu izvoditi i osobe koje imaju zvanja redovitog profesora, izvanrednog profesora i docenta birana na sveučilištima.

(3) Postupak i uvjeti izbora u nastavna zvanja na visokoj školi uređuju se općim aktima visoke škole.

Članak 71.

(Uvjeti za izbor u umjetnička zvanja na visokoj školi)

(1) Minimalni uvjeti za izbor u umjetnička zvanja na visokoj školi su za:

- a) profesora visoke škole: završen stupanj drugog ciklusa, istaknuti javno predstavljeni oblici umjetničkog stvaralaštva i pokazana nastavna sposobnost;
- b) predavača visoke škole: završen stupanj najmanje prvog ciklusa, javno predstavljeni oblici umjetničkog stvaralaštva i pokazana nastavna sposobnost i
- c) asistenta: završen stupanj prvog ciklusa, s najmanjom prosječnom ocjenom 3,5 ili 8.

(2) Na visokoj školi nastavu mogu izvoditi i osobe koje imaju zvanja na umjetničko-nastavnim predmetima na sveučilištima.

(3) Postupak i uvjeti izbora u umjetnička zvanja na visokoj školi uređuju se općim aktima visoke škole.

Članak 72.

(Počasni doktorat i titula *profesor emeritus*)

(1) Sveučilište može dodijeliti počasni doktorat (*honoris causa*) istaknutim znanstvenim i javnim osobama iz zemlje i inozemstva za izuzetne doprinose u pojedinim područjima znanstvenog, znanstveno-nastavnog, kulturnog i umjetničkog stvaralaštva, kao i za izuzetne doprinose u duhovnom i materijalnom razvoju i djelovanju na promociji mira, tolerancije i humanosti.

(2) Sveučilište može dodijeliti, na prijedlog fakulteta ili druge ustrojbene jedinice, titulu profesora *emeritusa* umirovljenom redovitom profesoru koji je u ovom zvanju proveo najmanje pet (5) godina, koji se posebno istaknuo svojim znanstvenim, odnosno umjetničkim radom u području za koje je izabran.

(3) Profesor *emeritus* može sudjelovati u nastavnom procesu na trećem ciklusu.

(4) Postupak dodjele i oduzimanja počasnog doktorata utvrđuje se općim aktom visokoškolske ustanove.

X RADNI ODNOSI

Članak 73.

(Zasnivanje i prestanak radnog odnosa u javnoj visokoškolskoj ustanovi)

(1) Radni odnos u javnoj visokoškolskoj ustanovi zasniva se putem javnog natječaja, odnosno, javnog oglasa.

(2) Kriteriji, postupak i druga pitanja vezana za zasnivanje radnog odnosa u javnoj visokoškolskoj ustanovi, uređuju se općim aktom visokoškolske ustanove.

Članak 74.

(Dodatno radno angažiranje)

(1) Nastavnik, odnosno suradnik može zaključiti ugovor kojim se radno angažira na drugoj visokoškolskoj ustanovi ili kod druge pravne osobe sukladno zakonu samo ako takav rad ne bi negativno utjecao na rad u visokoškolskoj ustanovi kod koje je u radnom odnosu, niti bi dovodio do sukoba interesa, a uz prethodno odobrenje visokoškolske ustanove u kojoj je zaposlen.

(2) Općim aktom visokoškolske ustanove propisuju se uvjeti i postupak za davanje odobrenja iz stavka 1. ovog članka.

Članak 75.

(Plaćeni dopust)

(1) Nastavniku i suradniku, poslije jedne godine provedene u nastavi u javnoj visokoškolskoj ustanovi, može se odobriti plaćeni dopust u trajanju do dva semestra radi stručnog, odnosno, umjetničkog usavršavanja, sukladno statutu visokoškolske ustanove.

Članak 76.

(Neplaćeni dopust)

(1) Pored razloga utvrđenih zakonom, nastavniku i suradniku u javnoj visokoškolskoj ustanovi se može odobriti neplaćeni dopust, u trajanju do jedne godine za koje razdoblje mu miruju prava i obveze iz radnog odnosa, u slučajevima utvrđenim statutom visokoškolske ustanove.

Članak 77.
(Mirovanje rokova za izbor)

(1) Nastavniku i suradniku koji je na neplaćenom dopustu, porodijskom dopustu i dopustu radi njege djeteta, bolovanju preko tri mjeseca, obavljanju javne dužnosti i u drugim slučajevima utvrđenim zakonom, kolektivnim ugovorom ili statutom, rokovi za izbor u zvanja i na radno mjesto miruju i neće se uračunavati u izbornu razdoblje.

Članak 78.
(Umrovljenje nastavnika)

(1) Nastavniku koji je ispunio uvjete za mirovinu sukladno općim propisima o radu i mirovinsko-invalidskom osiguranju, prestaje radni odnos.

(2) Ako za to postoji potreba i ako se na natječaj, koji se raspisuje najmanje jednom godišnje, za popunu radnog mjesta nastavnika ne prijavi osoba koja ispunjava uvjete, može se zaključiti ugovor o radu s nastavnikom koji je ispunio uvjete za mirovinu na jednu akademsku godinu, a najduže do navršenih sedamdeset (70) godina života.

Članak 79.
(Prava i obveze iz radnog odnosa)

(1) U pogledu prava i obveza iz radnog odnosa uposlenika u visokoškolskoj ustanovi primjenjuju se odredbe Zakona o radu, ako ovim Zakonom nije drugačije uređeno.

XI. STUDENTI

Članak 80.
(Upis studenata)

(1) Na odobrene, odnosno akreditirane studijske programe mogu se upisati kandidati putem natječaja, na način utvrđen zakonom i općim aktom čime stječu status studenta.

(2) Visokoškolska ustanova donosi odluku o upisu na temelju koje upisuje studente.

(3) Odlukom o upisu utvrđuje se za svaki studij:

- a) broj redovitih studenata koji studiraju uz financijsku potporu Ministarstva;
- b) broj redovitih studenata koji sami plaćaju studij;
- c) broj izvanrednih studenata i
- d) broj studenata stranih državljana.

(4) Na temelju odluke o upisu, visokoškolska ustanova raspisuje natječaj za upis studenata. Natječaj se objavljuje u tiskanim sredstvima dnevnog javnog priopćavanja.

(5) Statutom visokoškolske ustanove određuje se sadržaj natječaja za upis, način upisa i izbor pristupnika, te prijelaz studenata s ustrojbenih jedinica i drugih visokoškolskih ustanova.

(6) Ministarstvo daje suglasnost na odluku o upisu studenata na visokoškolskoj ustanovi.

Članak 81.
(Pravo na visoko obrazovanje)

(1) Pravo na status studenta i upis na visokoškolsku ustanovu imaju sve osobe koje su završile četverogodišnju srednju školu u Bosni i Hercegovini, kao i osobe koje su završile četverogodišnju srednju školu u inozemstvu.

(2) Učenici koji su srednju školu završili u inozemstvu podnose visokoškolskoj ustanovi obrazovne isprave i rješenje o ekvivalenciji, odnosno nostrifikaciji, a ako je postupak u tijeku dostavljaju dokaz o podnijetom zahtjevu.

(3) Visokoškolska ustanova će osigurati pristup studiju stranim državljanima i osobama bez državljanstva sukladno načelima europskog sustava visokog obrazovanja, osiguravajući studij pod istim uvjetima kao i državljanima Bosne i Hercegovine.

Članak 82. (Studentska knjižica)

(1) Studenti koji su primljeni i upisani u visokoškolsku ustanovu imaju prava i obveze sukladno zakonu i općim aktima visokoškolske ustanove.

(2) Osobi koja se upiše na studijske programe izdaje se studentska knjižica (indeks).

(3) Oblik indeksa utvrđuje visokoškolska ustanova.

Članak 83. (Postupak i kriteriji za prijem studenata)

(1) Visokoškolska ustanova utvrdit će postupak i uvjete za prijem studenata svih studijskih ciklusa.

(2) Na temelju postupka, kriterija i uvjeta visokoškolska ustanova će:

a) propisati pravila i procedure za prijem i upis studenata uz jasan i eksplicitan kriterij koji će se primjenjivati konzistentno, koristeći transparentne i jasno definirane uvjete za upis;

b) osigurati promotivni materijal s relevantnim sadržajem, točnim podacima koji se odnose na vrijeme upisa, a koji će biti dostupan zainteresiranim kandidatima;

c) osigurati transparentnost procedura selekcije kandidata za upis, pažljivo i učinkovito provođenje istih, vodeći računa o povjerljivosti podataka o studentima;

d) osigurati da potencijalni kandidati budu obaviješteni o svim informacijama relevantnim za prijem i upis;

e) osigurati da odabrani studenti budu obaviješteni o svim značajnijim promjenama od vremena kada je objavljen konkurs za upis, kao i o svim opcijama koje imaju na raspolaganju u datim okolnostima i

f) upoznati studente koji su uspješno prošli prijemne procedure o pravilima upisa, eventualnim pripremama za nove studente i mogućnostima koje se pružaju studentima kao podrška učenju i poboljšanju standarda.

Članak 84. (Upis stranih državljana i osoba bez državljanstva)

(1) Strani državljanin i osoba bez državljanstva može se upisati na studijske programe sukladno općim aktima visokoškolske ustanove.

(2) Troškovi školarine za osobe iz stavka 1. ovog članka utvrdit će se odlukom visokoškolske ustanove.

Članak 85. (Status studenta)

(1) Upis se može izvršiti u statusu redovitog i izvanrednog studenta, te studenta koji studira učenjem na daljinu.

(2) Status redovitog studenta imaju studenti koji studiraju prema programu koji se zasniva na punoj nastavnoj satnici. Troškovi studija redovitih studenata se financiraju uz financijsku potporu Ministarstva ili ih plaćaju sami studenti.

(3) Izvanredni studenti studijski program pohađaju uz rad ili drugu aktivnost. Troškove studija plaćaju sami studenti.

(4) Studenti koji studiraju učenjem na daljinu studiraju prema posebnom programu, utvrđenom statutom visokoškolske ustanove. Troškove studija ovih studenata se financiraju uz financijsku potporu Ministarstva ili ih plaćaju sami studenti.

Članak 86.
(Prava studenata)

(1) Studenti imaju sljedeća prava:

- a) nazočiti svim predavanjima, seminarima i drugim oblicima nastave organiziranim u okviru njihovih predmeta sukladno njihovom statusu i ovisno od mogućnosti i drugih oblika organizirane nastave;
- b) na konzultacije i mentorski rad;
- c) na završetak studija u kraćem roku sukladno statutu visokoškolske ustanove;
- d) na izjašnjavanje o kvaliteti nastave i nastavnika;
- e) na prigovor u slučaju povrede studentskih prava utvrđenih zakonom, statutom ili drugim općim aktom visokoškolske ustanove;
- f) na korištenje knjižnice i drugih usluga za studente koje se nalaze u visokoškolskoj ustanovi;
- g) na sudjelovanje na izborima za studentska mjesta u studentskim predstavničkim tijelima i drugim tijelima ustanovljenim sukladno statutu visokoškolske ustanove;
- h) na blagovremeno i točno informiranje o svim pitanjima koja se odnose na studije;
- i) na samoorganiziranje i izražavanje vlastitog mišljenja;
- j) na ravnopravnost u pogledu uvjeta studija i tretmana u visokoškolskoj ustanovi kao i na povlastice koje nosi status studenta;
- k) na različitost i zaštitu od diskriminacije;
- l) na priznavanje i prijenos bodova između visokoškolskih ustanova i
- m) druga prava utvrđena statutom i drugim općim aktom visokoškolske ustanove.

(2) Statutom visokoškolske ustanove se naročito utvrđuje te bliže uređuje ostvarivanje slijedećih prava:

- a) sudjelovanje u odlučivanju, sukladno statutu visokoškolske ustanove i
- b) sudjelovanje u stručnom i znanstvenom radu.

(3) Visokoškolska ustanova će osigurati adekvatne preduvjete za pristup studiju, studiranje i rad osobama sa posebnim potrebama.

(4) Studenti imaju pravo na nagrade sukladno statutu visokoškolske ustanove.

(5) Način ostvarivanja prava studenata bliže se uređuje statutom.

Članak 87.
(Obveze visokoškolske ustanove)

(1) Visokoškolska ustanova obvezna je:

- a) osigurati slobodu studenata da, sukladno zakonu, ispituju i testiraju primljena znanja i nude nove ideje, a da se time ne izlažu opasnosti od gubitka svog statusa ili bilo koje druge privilegije koju eventualno u visokoškolskoj ustanovi uživaju;
- b) osigurati, sukladno zakonu, slobodu govora, organiziranja i okupljanja studenata;
- c) štitiiti studente od diskriminacije prema bilo kojem osnovu kao što je spol, rasa, bračni status, boja kože, izgled, vjera, jezik, političko ili drugo mišljenje, nacionalno, etničko ili socijalno podrijetlo, povezanost s nekom nacionalnom zajednicom, imovina, rođenje ili bilo koji drugi status;
- d) uspostaviti pravične i nepristrane mehanizme rješavanja disciplinskih pitanja koja se tiču studenata i
- e) osigurati studentu pravo na iznošenje svojih viđenja u pogledu kvalitete nastave ili drugih usluga visokoškolske ustanove, a statut mora sadržavati odredbe za pravično rješavanje takvih pritužbi.

Članak 88.
(Obveze studenata)

- (1) Studenti imaju sljedeće obveze:
- a) pridržavati se pravila koja je propisala visokoškolska ustanova;
  - b) ispunjavati nastavne i druge obveze studenata;
  - c) iskazivati dužno poštovanje prema pravima osoblja i drugih studenata u visokoškolskoj ustanovi;
  - d) ukazivati dužnu i punu pozornost svom studiju i sudjelovati u akademskim aktivnostima i
  - e) sudjelovati u donošenju odluka sukladno zakonu i statutu.

Članak 89.
(Školarina i participacija u troškovima studija)

- (1) Studenti javnih visokoškolskih ustanova plaćaju školarinu, čiju visinu, na prijedlog senata visokoškolskih ustanova, utvrđuje upravno vijeće.
- (2) Visina školarine iz stavka 1. ovog članka može biti različita za pojedine javne visokoškolske ustanove i za različite studijske programe u okviru njih, zavisno od troškova realizacije studijskih programa.
- (3) Redoviti studenti participiraju u troškovima studija. Visinu participacije utvrđuje upravno vijeće na prijedlog senata.

Članak 90.
(Disciplinska odgovornost studenta)

- (1) Student odgovara za povredu obveze koja je u vrijeme izvršenja bila utvrđena općim aktom visokoškolske ustanove.
- (2) Za težu povredu obveze studentu se može izreći i mjera isključenja sa studija na visokoškolskoj ustanovi.
- (3) Disciplinski postupak ne može se pokrenuti po isteku šest (6) mjeseci od dana saznanja za povredu obveze studenta, a najkasnije dvanaest (12) mjeseci od dana kada je povreda učinjena.
- (4) Općim aktom visokoškolske ustanove utvrđuju se teže i lakše povrede obveza, disciplinska tijela, postupak za utvrđivanje odgovornosti studenta te disciplinske mjere koje se mogu izreći za povredu obveze.

Članak 91.
(Pravo na sudsku zaštitu)

- (1) Studenti imaju pravo pred nadležnim sudom osporavati sve konačne odluke visokoškolske ustanove koje se na njih odnose.

Članak 92.
(Mirovanja prava i obaveza studenata)

- (1) Prava i obaveze studenta miruju dok je na porodijskom odsustvu i/ili dok dijete navrši godinu dana, za vrijeme duže bolesti i u drugim opravdanim slučajevima kada nije mogao pohađati nastavu i polagati ispite. Postojanje navedenih razloga za mirovanje prava i obaveza utvrđuje dekan, na temelju dostavljenog mišljenja liječnika.
- (2) Izvan slučajeva normiranih u stavku 1. ovog članka visokoškolska ustanova može, na zahtjev studenta, odobriti da mu, iz opravdanih razloga, određeno vrijeme, a najduže godinu dana, miruju prava i obveze, što se regulira statutom visokoškolske ustanove.
- (3) Vrijeme u statusu mirovanja ne uzima se u obzir pri određivanju participacije u troškovima studija po osnovu obnavljanja studijske godine.

Članak 93.
(Prestanak statusa studenta)

(1) Status studenta prestaje završetkom studijskog programa i stupnja obrazovnog ciklusa za koji se školuje, ispisom iz visokoškolske ustanove prije završetka studija, odnosno kada student ne upiše narednu godinu studija, ne obnovi upis u istu godinu u propisanom roku a ne miruju mu prava i obveze i ako visokoškolska ustanova studentu izrekne disciplinsku mjeru prestanka statusa studenta u postupku utvrđenom općim aktom visokoškolske ustanove.

(2) Status redovitog studenta prestaje i kada redoviti student dva puta obnovi istu studijsku godinu i ne stekne uvjete za upis u višu godinu studija.

Članak 94.
(Odlučivanje o pojedinačnim pravima i obvezama studenata)

(1) Visokoškolska ustanova postupa po Zakonu o upravnom postupku kada odlučuje o pojedinačnim pravima i obvezama studenata, a naročito o:

- (a) upisu kandidata u prvu godinu studija;
- (b) upisu studenata u narednu godinu studija;
- (c) pravu studenata na izdavanje diplome;
- (d) mjeri isključenja;
- (e) obvezi plaćanja troškova studija i
- (f) drugim slučajevima utvrđenim zakonom.

Članak 95.
(Studentsko organiziranje)

(1) Na visokoškolskoj ustanovi utemeljuju se studentska udruženja za zaštitu interesa studenata i sudjelovanje u organizaciji rada i odlučivanju o akademskim pitanjima.

(2) Studentska udruženja predstavljaju i zastupaju studente.

(3) Studentska udruženja s prostora Županije mogu se udruživati u asocijacije udruženja studenata u Bosni i Hercegovini putem kojih ostvaruju članstvo u međunarodnim organizacijama i asocijacijama studenata.

Članak 96.
(Ustroj i djelokrug rada studentskih udruženja i njihovo uređenje)

(1) Studentska udruženja ustrojavaju se na sveučilištu ili visokoj školi, a mogu se utemeljiti i u organizacijskim jedinicama.

(2) Na razini Županije u cilju koordinacije može se utemeljiti zastupničko tijelo ili unija studenata.

(3) Djelokrug rada studentskog udruženja sastoji se u izboru predstavnika u tijela visokoškolske ustanove, doprinosu u društvenim, kulturnim, akademskim, tjelesno- rekreativnim i drugim aktivnostima koje su u interesu studenata.

Članak 97.
(Obveze visokoškolskih ustanova prema studentskim udrugama i ustroj udruga)

(1) Visokoškolske ustanove imaju obvezu studentskom udruženju pružiti pomoć u pogledu osnivanja, osiguranja prostora za rad, financijske potpore i drugo u skladu sa svojim mogućnostima i demokratskim principima.

(2) Općim aktima visokoškolske ustanove ili posebnim propisom uređuju se pitanja ustroja, način i djelokrug rada studentskih udruženja, kao i prava, obveze, odgovornosti, studentskog standarda i druga pitanja koja su u interesu studenata.

XII VISOKOOBRAZOVNA DJELATNOST

Članak 98. **(Način studiranja)**

(1) Visoko obrazovanje može se stjecati redovito, izvanredno, učenjem na daljinu ili kombiniranjem ova tri načina studiranja, na način utvrđen statutom.

(2) Visokoškolska ustanova, odnosno njezine ustrojbene jedinice u okviru svoje djelatnosti mogu obavljati znanstveno-istraživačku, umjetničku, ekspertno-konzultantsku i izdavačku djelatnost, a mogu obavljati i druge poslove iz znanstvenog, stručnog, istraživačkog i umjetničkog rada, pod uvjetom da se tim poslovima ne ugrožava kvaliteta nastave.

(3) Visokoškolska ustanova i njene ustrojbene jedinice u okviru svoje djelatnosti mogu realizirati programe obrazovanja tijekom cijelog života izvan okvira studijskih programa za koje su dobile dozvolu za rad, na način utvrđen općim aktom visokoškolske ustanove.

(4) Osoba koja je upisana na program iz stavka 3. ovog članka nema status studenta i nakon uspješno svladanog programa izdaje mu se uvjerenje.

(5) Način studiranja je usmjeren na studente tako da studenti postignu potrebne kompetencije da bi stekli već određene ishode za svaki studijski program.

Članak 99. **(Stručno usavršavanje)**

(1) Stalne i povremene oblike stručnog usavršavanja organizira visokoškolska ustanova.

(2) Program stručnog usavršavanja donosi senat na vlastitu inicijativu ili na prijedlog znanstveno-nastavnog vijeća fakulteta, odnosno nastavno-umjetničkog vijeća akademije.

(3) O sudjelovanju u pojedinim oblicima stručnog usavršavanja kandidatu se izdaju odgovarajuće potvrđnice.

Članak 100. **(Organizacija nastave)**

(1) Visokoškolska ustanova je dužna organizirati predavanja i druge oblike nastave za sve studente sukladno općem aktu visokoškolske ustanove.

(2) Visokoškolska ustanova može angažirati istaknute stručnjake ili umjetnike da održe predavanja po pojedinoj temi.

Članak 101. **(Informiranje studenata o održavanju nastave)**

(1) Visokoškolska ustanova je dužna na odgovarajući način informirati studente o načinu, vremenu i mjestu održavanja nastave, ciljevima, metodama i sadržajima nastave, o sadržajima, metodama, kriterijima i mjerilima ispitivanja, o načinu osiguranja javnosti na ispitu i načinu uvida u rezultate, kao i o drugim pitanjima od značaja za studente.

(2) Način organiziranja i vrijeme održavanja oblika studija i informiranja studenata uređuju se općim aktom visokoškolske ustanove.

Članak 102. **(Angažiranje studenta)**

(1) Zbroj od 60 ECTS bodova odgovara prosječnom ukupnom angažmanu studenta u opsegu 40-satnog radnog tjedna tijekom jedne školske godine.

(2) Ukupno angažiranje studenta sastoji se od nastave (predavanja, vježbe, praktikumi, seminari i dr.), samostalnog rada, kolokvija, ispita, izrade završnih radova, dragovoljnog rada u lokalnoj zajednici i ostalih vidova angažiranja.

Članak 103.
(Ciklusi studiranja)

(1) Visoko obrazovanje organizira se u tri ciklusa:

- a) Prvi ciklus ili dodiplomski studij vodi do akademskog zvanja završenog dodiplomskog studija prvostupnik - the degree of Bachelor ili ekvivalenta, stečenog nakon najmanje tri (3) i najviše četiri (4) godine studija nakon stjecanja svjedodžbe o završenoj srednjoj školi, koji se vrednuje s najmanje 180 odnosno 240 ECTS bodova;
- b) Drugi ciklus ili diplomski studij vodi do akademskog zvanja magistra struke ili ekvivalenta, stečenog nakon završenog dodiplomskog studija i traje jednu ili dvije godine, a vrednuje se sa 60 odnosno 120 ECTS bodova, i to tako da u zbroju s prvim ciklusom iznosi 300 ECTS bodova i
- c) Treći ciklus ili doktorski studij vodi do akademskog zvanja doktora (znanosti) ili ekvivalenta, traje tri (3) godine i vrednuje se sa 180 ECTS bodova i to tako da u zbroju s prva dva ciklusa iznosi 480 ECTS bodova.

(2) Jedan semestar studija vrednuje se sa 30 ECTS bodova.

(3) Iz odredbi stavka 1. ovog članka izuzima se studij medicinske grupe znanosti u prvom ciklusu koji se vrednuje sa 360 ECTS bodova, te iznimno i drugi studiji o čemu odlučuje visokoškolska ustanova.

Članak 104.
(Akademske titule i stručna zvanja)

(1) Završetkom određenog ciklusa studija stječe se pravo na akademsku titulu u određenom području, sukladno zakonu i pravilniku o korištenju akademskih titula te stjecanju znanstvenih i stručnih zvanja koga donosi Ministarstvo.

(2) Izuzev zvanja koja se dodjeljuju u vidu počasnih doktorata znanosti (*honoris causa*), ne mogu se dodjeljivati zvanja koja nisu predviđena zakonom.

Članak 105.
(Studijski program)

(1) Studij se ustrojava prema studijskom programu.

(2) Studijski program je skup obveznih i izbornih studijskih područja, odnosno predmeta, s okvirnim sadržajem, čijim se savladavanjem osiguravaju neophodna znanja i vještine za stjecanje diplome odgovarajuće razine i vrste studija.

Članak 106.
(Donošenje studijskog programa)

(1) Studijski program donosi senat na prijedlog znanstveno-nastavnog vijeća (fakultetsko vijeće) ili umjetničko-nastavnog vijeća, a sadrži:

- a) stručni i akademski naziv i stupanj koji se stječe završetkom studija;
- b) uvjete za upis na studijski program;
- c) listu obveznih i izbornih predmeta i broj sati potrebnih za njihovu realizaciju;
- d) bodovnu vrijednost svakog predmeta i završnog rada iskazanu u ECTS bodovima;
- e) uvjete za prelazak s drugih studijskih programa u okviru istih ili srodnih područja studija;
- f) način izbora predmeta iz drugih studijskih programa;
- g) uvjete upisa u sljedeći semestar ili tromjesečje, odnosno sljedeću godinu studija te način završetka studija;
- h) način izvođenja studija i način provjere znanja za svaki predmet i
- i) druga pitanja od značaja za izvođenje studijskog programa.

(2) Usklađivanje studijskog programa s organizacijom rada i dostignućima znanosti i umjetnosti ne smatra se novim studijskim programom.

(3) Kod utvrđivanja studijskog programa ustrojbeno jedinica treba naročito obratiti pozornost da studij bude:

- a) suvremen i primjeren mogućnostima i interesima studenata, te potrebama poslodavca i
- b) usporediv sa srodnim programima na referentnim visokoškolskim ustanovama.

Članak 107. **(Zajednička diploma)**

(1) Studijski program za stjecanje zajedničke diplome jeste program koji organiziraju i izvode dvije ili više visokoškolskih ustanova koje imaju dozvolu za rad za odgovarajući studijski program.

(2) Studijski program iz stavka 1. ovog članka može da se izvodi kada ga usvoje nadležni organi visokoškolskih ustanova koje ga organiziraju.

Članak 108. **(Provjera znanja)**

(1) Uspješnost studenata u svladavanju pojedinog nastavnog predmeta kontinuirano se prati tijekom nastave, na način predviđen nastavnim planom i programom, odnosno studijskim programom i izražava u bodovima.

(2) Općim aktom visokoškolske ustanove uređuje se način polaganja ispita i ocjenjivanja studenata.

(3) Općim aktom visokoškolske ustanove uređuje se i postupak prigovaranja na dobivenu ocjenu.

Članak 109. **(Oblici provjere znanja u visokoškolskoj ustanovi)**

(1) Ispit je jedinstven i polaže se usmeno, pismeno, odnosno, praktično.

(2) Ispit se polaže u sjedištu visokoškolske ustanove, odnosno, u objektima navedenim u dozvoli za rad.

(3) Izuzetno, visokoškolska ustanova može organizirati polaganje ispita izvan sjedišta samo ako se radi o ispitu iz predmeta čiji karakter to zahtijeva.

Članak 110. **(Statutarno uređenje načina studiranja)**

(1) Statutom visokoškolske ustanove ili drugim općim aktom uređuje se naročito:

- a) vrijeme održavanja nastave za redovite i izvanredne studente;
- b) način polaganja ispita i izvršavanja drugih obveza;
- c) način i vrijeme obavještanja studenata o ostvarivanju prava i izvršavanju obveza iz nastave, o datumu i mjestu održavanja ispita i o rezultatima ispita i drugih izvršenih obveza;
- d) pravo prigovora na ocjenu;
- e) bliži uvjeti za upis u narednu godinu studija;
- f) uvjeti stjecanja diplome;
- g) prava i obveze studenata koji su obnovili upis;
- h) uvjeti i način ponovnog stjecanja statusa studenta;
- i) način priznavanja položenih ispita na drugoj visokoškolskoj ustanovi;
- j) uvjeti za nastavak studija prilikom prelaska s druge visokoškolske ustanove;
- k) uvjeti pod kojima zainteresirane osobe mogu pohađati nastavu i polagati ispite iz određenih nastavnih predmeta;
- l) uvjeti za prijevremeno završavanje studija;

- m) uvjeti i način uključivanja studenata u znanstveno-istraživački rad;
- n) pohvale i nagrade;
- o) lakše i teže povrede obveza studenata;
- p) zaštita prava studenata, nadležnih tijela i postupak odlučivanja o pravima, obvezama i odgovornostima studenata i o zaštiti prava kandidata koji nisu primljeni po natječaju za upis u prvu godinu studija i
- q) obveze nastavnika i suradnika u izvođenju nastave i drugo.

Članak 111.
(Polaganje ispita)

- (1) Polaganjem ispita student stječe određeni broj bodova sukladno studijskom programu.
- (2) Student koji ne položi ispit iz obveznog predmeta do početka naredne akademske godine, upisuje isti predmet.
- (3) Student koji ne položi izborni predmet može se ponovno upisati na isti predmet ili se opredijeliti za drugi izborni predmet.
- (4) Studijskim programom može se uvjetovati opredjeljenje studenata za određeni predmet prethodno položenim ispitima iz jednog ili više predmeta utvrđenih studijskim programom.
- (5) Pravila studija uređuju se statutom.

Članak 112.
(Ocjenjivanje)

- (1) Uspješnost studenata prati se kontinuirano tijekom nastave i izražava u bodovima.
- (2) Studijskim programom utvrđuje se odnos bodova stečenih u pred-ispitnim obvezama i na ispitu, s tim da pred-ispitne obveze ne mogu iznositi manje od 50 % bodova.
- (3) Uspjeh studenta na ispitu ocjenjuje se brojnomo, opisnom ili slovnom ocjenom. Minimalan broj bodova za prolaznu ocjenu je 55 % od ukupnog broja bodova.
- (4) Raspon bodova od najniže do najviše prolazne ocjene te brojno, opisno i slovno izražavanje ocjena utvrđit će se statutom ili drugim općim aktom visokoškolske ustanove.

Članak 113.
(Završni rad, diplomski rad i disertacija)

- (1) Studijskim programom prvog ciklusa može biti predviđen završni rad.
- (2) Studijski program drugog ciklusa obvezno sadrži diplomski rad.
- (3) Doktorska disertacija je završni dio studijskog programa trećeg ciklusa, osim doktorata umjetnosti, koji je umjetnički projekt.
- (4) Broj bodova kojima se iskazuje završni rad, odnosno završni dio studijskog programa ulazi u ukupan broj bodova potrebnih za završetak studija.
- (5) Način i postupak pripreme i obrane diplomskog rada, odnosno disertacije uređuje se općim aktom visokoškolske ustanove.

Članak 114.
(Nastavni plan i program)

- (1) Nastava se izvodi po nastavnom planu i nastavnom programu.
- (2) Nastavnim planom utvrđuju se nastavni predmeti, ukupan broj sati predavanja, vježbi i drugih oblika nastavnog rada (u daljem tekstu: nastava).
- (3) Nastavnim programom utvrđuje se sadržaj nastavnog predmeta, način izvođenja nastave i polaganja ispita i drugih vidova provjere znanja, obvezni udžbenici, priručnici i druga obvezna literatura na osnovi koje se polaže ispit iz tog nastavnog predmeta, kao i broj ECTS bodova.

(4) Sukladno Europskoj povelji o športu visokoškolske ustanove osiguravaju mogućnosti bavljenja sportom i rekreativnim tjelesnim aktivnostima.

Članak 115.
(Donošenje nastavnih planova i programa)

(1) Nastavne planove i nastavne programe donosi senat na prijedlog znanstveno-nastavnih, odnosno, umjetničko-nastavnih vijeća ustrojbenih jedinica.

(2) Visokoškolska ustanova će osigurati učinkovitu dostupnost i transparentnost nastavnih planova i programa.

Članak 116.
(Primjena nastavnih planova i programa)

(1) Primjenu nastavnih planova i nastavnih programa prati senat visokoškolske ustanove koji je dužan svake četiri godine od početka njihove primjene pokrenuti postupak za njihovo cjelovito preispitivanje i unapređivanje.

Članak 117.
(Završetak započetog studija)

(1) Studenti imaju pravo da završe započeti studij po nastavnom planu i programu koji je važio prije izvršene izmjene, u roku utvrđenom statutom visokoškolske ustanove.

Članak 118.
(Nastavni predmeti)

(1) Nastavni predmeti su obvezni i izborni, opći i stručni, i zajednički.

(2) Nastavni predmeti mogu se nastavnim planom definirati kao obvezni za pojedine studijske programe i izborni.

(3) Visokoškolska ustanova može utvrditi da neki od stručnih predmeta budu zajednički predmeti kojima se daje zajednički stručni temelj studentima koji studiraju komplementarna znanstvena, odnosno umjetnička područja.

(4) Nastava i ispiti iz određenih predmeta mogu se obavljati i na drugoj visokoškolskoj ustanovi koja je matična za taj predmet, što se uređuje ugovorom između visokoškolskih ustanova.

(5) Matičnost za opće nastavne predmete utvrđuje Senat.

Članak 119.
(Ustroj nastave)

(1) Nastava i ispiti obavljaju se tijekom akademske godine.

(2) Akademska godina počinje 01. listopada, a završava 30. rujna naredne godine.

(3) Početak nastave, vremenski plan realizacije nastavnih planova i ispitivanja studenata utvrđuje Senat.

(4) Nastava se ustrojava po semestrima ili tromjesečjima, što se utvrđuje statutom.

Članak 120.
(Tjedno opterećenje studenata)

(1) Tjedni broj nastave za studente određuje se na temelju nastavnog plana i programa te standarda i normativa visokog obrazovanja.

Članak 121.
(Dragovoljni rad)

(1) Dragovoljni rad je rad studenata bez naknade, koji organizira visokoškolska ustanova na projektima od značaja za lokalnu zajednicu i koji se vrednuju u sustavu visokog obrazovanja.

(2) Uvjeti, način organiziranja i vrednovanja dragovoljnog rada uređuju se općim aktom visokoškolske ustanove.

XIII FINANCIRANJE

Članak 122.
(Financiranje visokoškolskih ustanova)

(1) Visokoškolska ustanova stječe sredstva za obavljanje svoje djelatnosti:

- a) iz sredstava osnivača;
- b) iz sredstava fondova;
- c) donacija, oporuka i poklona;
- d) od školarine;
- e) prodajom intelektualnih, kulturnih, materijalnih i komercijalnih dobara i usluga;
- f) iz prihoda na temelju autorskih prava i патената i
- g) iz drugih izvora sukladno zakonu.

(2) Način financiranja visokoškolske ustanove uređuje se osnivačkim aktom i statutom.

(3) Visokoškolska ustanova organizira internu reviziju poslovanja sukladno važećim propisima.

Članak 123.
(Vlastiti prihodi)

(1) Vlastiti prihodi javne visokoškolske ustanove pripadaju toj ustanovi i troše se sukladno zakonu, statutu i financijskom planu.

(2) Ustrojbene jedinice visokoškolske ustanove imaju pod račune u okviru transakcijskih računa visokoškolske ustanove.

(3) Osobe ovlaštene za raspolaganje sredstvima na pod računu ustrojbene jedinice su dekan i osobe ovlaštene od dekana. Ustrojbene jedinice slobodno upravljaju i raspolazu sredstvima na svom pod računu.

(4) Bliže odredbe o financiranju visokoškolske ustanove i njezinih ustrojbenih jedinica regulirat će se statutom visokoškolske ustanove.

(5) Vlastita sredstva ustrojbene jedinice žurno se po automatizmu doznaju na pod račun ustrojbene jedinice na način uređen statutom visokoškolske ustanova.

XIV NADZOR

Članak 124.
(Nadzor nad provođenjem ovog Zakona)

(1) Nadzor nad provođenjem zakonitosti rada visokoškolskih ustanova obavlja Ministarstvo.

(2) Nadzor iz stavka 1. ovog članka obavlja se na način koji ne narušava autonomiju visokoškolske ustanove i ne ometa njen redoviti rad.

(3) Visokoškolske ustanove dužne su pravodobno Ministarstvu dostavljati tražene podatke.

XV KAZNENE ODREDBE

Članak 125.

(1) Novčanom kaznom do 10.000 KM kaznit će se za prekršaj visokoškolska ustanova:

- a) ako se na visokoškolskoj ustanovi obavlja političko ili vjersko organiziranje (članak 10. ovog Zakona) i
- b) ako rektor ili dekan/ravnatelj ne obustavi izvršenje općeg akta koji nije u suglasnosti s Ustavom ili je u suprotnosti sa zakonom, kao i pojedinačnog akta kojim se nanosi šteta visokoškolskoj ustanovi ili društvenoj zajednici i o tome ne obavijesti Ministarstvo (članak 49. ovog Zakona).

(2) Za prekršaje iz prethodnog stavka ovog članka kaznit će se i odgovorna osoba u visokoškolskoj ustanovi novčanom kaznom do 500 KM.

Članak 126.

(1) Novčanom kaznom do 8.000 KM kaznit će se za prekršaj visokoškolska ustanova:

- a) ako otpočne s radom prije izdavanja dozvole za rad suprotno članku 19. ovog Zakona;
- b) ako visokoškolska ustanova počne s radom bez dobivanja licence i akreditacije suprotno odredbama članaka 24., 25., 26., 27., 28. i 29. ovog Zakona;
- c) ako izvodi nastavu po nastavnom planu i programu koji nije donio nadležni organ suprotno članku 115. ovog Zakona;
- d) ako provodi izbor nastavnika i suradnika suprotno odredbama članaka 68., 69., 70. i 71. ovog Zakona;
- e) ako ne pokrene i provede postupak za izbor nastavnika i suradnika u isto ili više zvanje sukladno odredbama članaka 68., 69., 70. i 71. ovog Zakona;
- f) ako ne provede postupak upisa studenata sukladno odredbama članaka 83., 84. i 85. ovog Zakona i
- g) ako upiše studenta, suprotno odredbama članka 80., 81. i 103. ovog Zakona.

(2) Za prekršaje iz prethodnog stavka ovog članka kaznit će se i odgovorna osoba u visokoškolskoj ustanovi novčanom kaznom do 1.500 KM.

Članak 127.

(1) Novčanom kaznom do 5.000 KM kaznit će se za prekršaj visokoškolska ustanova:

- a) ako rektor ili ravnatelj bude imenovan ili razriješen suprotno odredbama članaka 48. i 52. ovog Zakona i
- b) ako dekan bude imenovan suprotno odredbi članka 61. ovog Zakona.

(2) Za prekršaje iz stavka 1. ovog članka kaznit će se i odgovorna osoba na visokoškolskoj ustanovi, novčanom kaznom do 1.000 KM.

XVI PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 128.

(Organizacijske promjene)

(1) Danom stupanja na snagu ovog Zakona postojeće visokoškolske ustanove u Županiji nastavljaju s radom.

(2) Visokoškolske ustanove u Županiji uskladit će svoje statute s ovim Zakonom u roku od dvanaest (12) mjeseci od dana stupanja na snagu istog.

(3) Članovi upravnih vijeća /savjeta, senata/nastavno-znanstvenog vijeća, rektor i prorektori te dekan i prodekan fakulteta i drugih ustrojbenih jedinica izabrani prije stupanja na snagu ovog Zakona, ostaju na istoj dužnosti do isteka mandata na koji su izabrani, ukoliko to nije u suprotnosti s odredbama članka 78. ovog Zakona.

(4) Visokoškolske ustanove, u cilju bolje kvalitete i organizacije studija, kao i racionalnijeg raspoređivanja kadrova, dužne su izvršiti proces integracije. Postupak i način integracije visokoškolske ustanove obvezne su utvrditi najkasnije u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona, te provesti postupak integracije u roku od 2 (dvije) godine od dana stupanja na snagu ovog Zakona.

Članak 129. (Donošenje propisa)

(1) Ministarstvo će u roku od dvanaest (12) mjeseci od dana stupanja na snagu ovog Zakona donijeti propise o:

- a) radu povjerenstva matičara (članak 15. ovog Zakona);
- a) kriterijima, standardima i normativima (članak 18. ovog Zakona);
- c) akreditaciji visokoškolskih ustanova (članak 27. ovog Zakona)
- d) načinu vođenja matičnih knjiga – dokumentacije i evidencije (članak 33. ovog Zakona);
- e) sadržaju diplome i dodatka diplomu (članak 34. ovog Zakona);
- f) sadržaju i načinu vođenja Registra (članak 38. ovog Zakona);
- g) akademskim titulama (članak 104. ovog Zakona) i
- h) drugim pod-zakonskim aktima potrebnim za implementaciju ovog Zakona.

Članak 130. (Financiranje visokoškolske ustanove)

(1) Danom stupanja na snagu ovoga Zakona, Županija će nastaviti sufinancirati djelatnost Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru i Sveučilišta u Mostaru.

(2) Visokoškolske ustanove iz stavka 1. ovog članka će, uz suglasnost osnivača, u roku od dvije (2) godine od dana stupanja na snagu ovog Zakona, na temelju standarda i normativa, predložiti način financiranja ciklusa obrazovanja iz sredstava Proračuna.

Članak 131. (Završetak započetog studija)

(1) Student upisan na višu školu ili studijski odsjek u dvogodišnjem trajanju prije stupanja na snagu ovog Zakona ima pravo završiti započeti studij prema nastavnom planu i programu koji je važio prilikom upisa, u roku utvrđenom općim aktom visokoškolske ustanove.

(2) Student upisan na dodiplomski četverogodišnji studij ili postdiplomski studij na dan stupanja na snagu ovog Zakona ima pravo dovršiti započeti studij prema nastavnom planu i programu koji je važio prilikom upisa u prvu godinu studija i steći odgovarajući stručni, odnosno znanstveni naziv prema propisima koji su važili prije stupanja na snagu ovog Zakona u roku utvrđenom općim aktom visokoškolske ustanove.

(3) Osobe koje su prema propisima koji su važili prije stupanja na snagu ovog Zakona stekle ili će steći prema stavki 2. ovog članka akademsko zvanje magistra znanosti mogu steći akademsko zvanje doktora znanosti obranom doktorske disertacije prema propisima koji su važili prije stupanja na snagu ovog Zakona, a najkasnije u roku od pet (5) godina od dana stupanja na snagu ovog Zakona.

(4) Studenti čiji je postdiplomski studij za stjecanje zvanja magistra ili ekvivalenta u tijeku, mogu po završetku istog steći akademsko zvanje doktora znanosti na isti način i u istom roku kao i osobe iz stavka 3. ovog članka.

Članak 132.
(Izbor nastavnika i suradnika)

(1) Postupci za izbor nastavnika i suradnika, započeti prije stupanja na snagu ovog Zakona, okončat će se pod uvjetima, u postupku i u rokovima utvrđenim ranijim propisima.

Članak 133.
(Stečena znanstvena i stručna zvanja)

(1) Osobe koje su stekle određena stručna i znanstvena zvanja zadržavaju pravo njihovog korištenja sukladno propisima prema kojima su ih stekli.

(2) Osobe iz stavka 1. ovog članka imaju pravo tražiti od visokoškolske ustanove na kojoj su stekli zvanje da im u postupku i pod uvjetima predviđenim statutom visokoškolske ustanove izda dokument (potvrdu, diplomu ili dodatak diplomi) o ekvivalenciji ranije stečenog akademskog naziva s novim akademskim nazivom.

(3) Akademsko zvanje doktor znanosti stečeno po propisima koji su bili na snazi prije stupanja na snagu ovog Zakona izjednačeni su s doktoratom znanosti stečenim po ovom Zakonu, osobe koje su ih stekle imaju ista prava kao i osobe koje su akademsko zvanje doktora znanosti stekle po ovom Zakonu.

Članak 134.
(Stečena znanstveno-nastavna, nastavna i suradnička zvanja)

(1) Danom stupanja na snagu ovog Zakona nastavnici u znanstveno-nastavnim zvanjima i suradnici zadržavaju zvanje do isteka vremena na koje su izabrani. Ako je ranijim propisima bilo određeno vrijeme trajanja izbora ili reizbora, a izbor ili reizbor nisu obavljani, obavit će se prema odredbama ovog Zakona u roku od dvije (2) godine od dana stupanja na snagu ovog Zakona. Ako ranijim propisima nije bilo određeno vrijeme trajanja izbora ili reizbora mora se izvršiti izbor ili reizbor prema odredbama ovog Zakona u roku od dvije (2) godine od dana stupanja na snagu ovog Zakona.

(2) Nastavnici u zvanju predavača i višeg predavača koji su izabrani prije stupanja na snagu ovog Zakona moraju uskladiti svoj status prema odredbama ovog Zakona. Ako su stečena zvanja predavača i višeg predavača sukladno ovom Zakonu zadržavaju to zvanje do isteka roka na koji su izabrani. Ako stečena zvanja predavača i višeg predavača nisu sukladna odredbama ovog Zakona moraju u roku od dvije (2) godine, od dana stupanja na snagu ovog Zakona, steći zvanje docenta, u protivnom gube zvanje predavača ili višeg predavača.

Članak 135.
(Ravnopravnost spolova)

(1) Gramatička terminologija u ovom Zakonu podrazumijeva uključivanje oba spola.

Članak 136.
(Teološki fakultet, visoke teološke škole i akademije)

(1) Odredbe ovog Zakona ne odnose se na teološke fakultete, visoke teološke škole i akademije. Ove institucije mogu biti u sastavu visokoškolske ustanove što se regulira posebnim ugovorom.

Članak 137.
(Prijelazno razdoblje za akreditiranje i licenciranje)

(1) Visokoškolske ustanove u Županiji stupanjem na snagu ovog Zakona dobivaju privremenu akreditaciju (dopusnicu). Privremenom akreditacijom određuje se rok u kojem će se

obaviti akreditiranje svakog pojedinog programa koji se izučava na ovim visokoškolskim ustanovama, a sve sukladno kriterijima, procedurama i standardima za akreditiranje.

(2) Akreditacija visokoškolskih ustanova u Županiji obaviti će se u razdoblju od najviše dvije (2) godine od dana stupanja na snagu ovog Zakona.

(3) Ustanove čije je osnivanje i licenciranje u postupku mogu završiti postupak osnivanja i licenciranja u roku od šest (6) mjeseci, po propisima koji su važili na prostoru HNŽ do dana stupanja na snagu ovog Zakona ili po odredbama ovog Zakona.

Članak 138.
(Studentske organizacije)

(1) Studentski predstavnici u senatu visokoškolske ustanove i drugim tijelima, nastavljaju s radom do izbora studentskih predstavnika prema ovom Zakonu.

(2) Studentske organizacije osnovane prema propisima koji su vrijedili na dan stupanja na snagu ovoga Zakona nastavljaju svoj rad. Svoje opće akte i ustroj dužne su uskladiti s ovim Zakonom u roku od dvanaest (12) mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 139.
(Prestanak važenja ranijih propisa)

(1) Danom stupanja na snagu ovog Zakona prestaje primjena Zakona o univerzitetu („Službeni list SR BiH“, broj 39/1990, „Službeni list R BiH“, broj: 3/93, 24/93 i 13/94) i Zakona o Sveučilištu („Narodni list HR HB“, broj: 32/94, 24/95, 38/95, 16/96 i 44/96) na prostoru Hercegovačko-neretvanske županije.

(2) Do donošenja provedbenih propisa iz članka 129. ovog Zakona primjenjivat će se zatečeni propisi u visokoškolskim ustanovama ako nisu u suprotnosti s ovim Zakonom.

Članak 140.
(Preuzimanje osnivačkih prava)

(1) Preuzimanje pripadajućih osnivačkih i suosnivačkih prava nad Univerzitetom „Džemal Bijedić“ u Mostaru i Sveučilištem u Mostaru od strane Županije regulirat će se posebnim propisom.

(2) Zatečeni odnosi, te međusobna prava i obveze, postojećih osnivača i suosnivača visokoškolskih ustanova iz st. 1. ovog članka ostaju na snazi do donošenja propisa o preuzimanju pripadajućih osnivačkih prava od strane Županije, sukladno članku 13. ovog Zakona.

Članak 141.
(Stupanje na snagu)

(1) Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Narodnim novinama Hercegovačko-neretvanske županije“.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
HERCEGOVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA-KANTON
SKUPŠTINA

Broj: 02-01-XII-091/12
Mostar, 19.03.2012. godine

PREDSJEDAVAJUĆI
Ramiz Jelovac, v.r.

4.2. Uredba o kriterijima, standardima i normativima u visokom obrazovanju u Hercegovačko-neretvanskoj županiji

Na temelju članka 16. stavak 1. i članka 17. stavak 1. Zakona o Vladi Hercegovačko-neretvanske županije („Narodne novine HNŽ“, broj: 3/07 i 5/09) i članka 18. Zakona o visokom obrazovanju u Hercegovačko-neretvanskoj županiji („Narodne novine HNŽ“, broj: 4/12), Vlada Hercegovačko-neretvanske županije je na 24. sjednici, održanoj 5.7. 2012. godine, donijela

U R E D B U O KRITERIJIMA, STANDARDIMA I NORMATIVIMA U VISOKOM OBRAZOVANJU U HERCEGOVAČKO-NERETVANSKOJ ŽUPANIJI

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

(Predmet uredbe)

Kriterijima, standardima i normativima za visoko obrazovanje utvrđuju se opće odredbe, tehnički normativi, oprema za rad, pedagoški standardi i prijelazne i završne odredbe kojih se moraju pridržavati i ispunjavati visokoškolske ustanove na prostoru Hercegovačko-neretvanske županije.

Članak 2.

(Mjerila i norme)

Odredbe Uredbe o kriterijima, standardima i normativima u visokom obrazovanju u Hercegovačko-neretvanskoj županiji primjenjuju se na sve visokoškolske ustanove koje rade na prostoru Hercegovačko-neretvanske županije, sa sjedištem u Hercegovačko-neretvanskoj županiji ili sa sjedištem izvan Hercegovačko-neretvanske županije. Prostor, oprema i sredstva namijenjeni za izvođenje djelatnosti visokog obrazovanja koriste se sukladno didaktičkim uvjetima, Zakonu o visokom obrazovanju u Hercegovačko-neretvanskoj županiji i drugim važećim propisima.

II. TEHNIČKI NORMATIVI

Članak 3.

(Prostorni uvjeti)

Za izvođenje djelatnosti visokog obrazovanja u visokoškolskim ustanovama na prostoru Hercegovačko-neretvanske županije (u daljem tekstu: Ustanova), prostori moraju biti takvi da ispunjavaju uvjete higijensko-tehničke klimatizacije, rasvjete, instalacija, zaštita od požara, udara groma i drugo, utvrđene općim i posebnim propisima.

Ustanova je obvezna invalidnim osobama osigurati nesmetan pristup i uvjete za korištenje prostora.

Članak 4.

(Korištenje prostora)

Prostor za obavljanje visokoobrazovne djelatnosti je u vlasništvu Ustanove, zakupu ili je dodijeljen na korištenje, dok traju ciklusi studija i najmanje dvije godine nakon završetka ciklusa obrazovanja.

Članak 5.

(Izvođenje nastave u prostoru druge ustanove)

Ustanove mogu izvoditi dijelove nastavnog plana i programa u prostorima drugih ustanova, što se regulira ugovorom i utvrđuje realiziranjem plana studija.

Članak 6.

(Minimalni prostorni uvjeti)

Za izvođenje djelatnosti visokog obrazovanja Ustanove moraju osigurati minimalan prostor:

A. Za realiziranje nastavnih planova i programa iz znanstvenih područja:

- društvenih i humanističkih po jednom studentu	2,5 m ²
- prirodnih, tehničkih i biotehničkih po jednom studentu	3,5 m ²
- biomedicine i zdravstva po jednom studentu	5 m ²
- umjetnosti i športa po jednom studentu	7 m ²

B. Za akademsko osoblje uposleno na:

- puno radno vrijeme po normi po jednom uposlenom	7 m ²
---	------------------

C. Administrativno osoblje uposleno na:

- puno radno vrijeme po jednom uposlenom	7 m ²
--	------------------

D. Zajednički višenamjenski prostor

- po jednom studentu i uposlenom	0,5 m ²
----------------------------------	--------------------

III. OPREMA ZA RAD

Članak 7.

(Nastavna sredstva i oprema)

Ustanova je obvezna osigurati nastavna sredstva i ostalo potrebno za realiziranje nastavnog plana i programa. Nastavnim planom i programom se obvezno utvrđuje popis nastavnih sredstava i opreme za izvođenje nastave na temelju čega se utvrđuje izvedbeni plan studija.

Članak 8.

(Prostor za specifične sadržaje)

Za realiziranje specifičnih sadržaja nastavnog plana i programa Ustanova je obvezna osigurati poseban opremljen prostor, naročito specijalizirane radionice i laboratorije.

Članak 9.

(Računalna oprema)

Ustanova osigurava najmanje:

- jedan računar i jedan projektor u svakoj učionici;
- jedan računar na 300 studenata u čitaoničkom prostoru;
- jedan računar na pristupačnom mjestu na 1000 studenata s pristupom na internet;
- jedan računar u prostoriji predstavnika studentskog tijela i
- jedan računar za akademsko osoblje s internetom po uposlenom na neodređeno i puno radno vrijeme.

Članak 10.

(Računalna mreža)

Ustanova je obvezna osigurati stalnu internet konekciju, umrežavanje ili bežičnu konekciju.

Računari u računarskim učionicama i prostorima za akademsko i neakademsko osoblje, te prostorijama studentskih predstavničkih tijela moraju biti umreženi i imati pristup širokopojasnom internetu.

Na Ustanovi i svakoj organizacijskoj jedinici potrebno je osigurati pristupne točke/lokacije na kojima je spojenim uređajima, opremljenim za bežičnu komunikaciju, omogućen pristup internetu i to minimalno tri pristupne točke: na prikladnom prostoru u zgradi, u prostoriji tijela ustanove i u čitaoničkom prostoru.

Ustanova mora osigurati na svim računarima odgovarajuće licencirane sistemske softvere.

Članak 11.

(Oprema knjižnice)

Ustanova osigurava prostorije i opremu, knjižnice, knjižničnu građu potrebnu za nastavni proces, znanstveno-istraživački rad i umjetnički rad.

Studentima je u knjižnici dostupna obvezna i dodatna literatura.

Knjižnica ima javno dostupan katalog knjižnične građe i podatke o pristupu digitalnim knjižnicama i znanstvenim bazama podataka.

Ustanova osigurava stručne i znanstvene časopise, minimalno po dva primjerka iz studijskih područja za cikluse studija koje izvode.

Ustanova osigurava u knjižnici najmanje 5.000 knjižnih jedinica po ciklusu studija.

Članak 12.

(Sanitarni čvorovi)

Ustanova mora imati sanitarne čvorove za muške i za ženske osobe i to minimalno po jednu kabinu za pedeset (50) studenata u jednoj smjeni.

IV. PEDAGOŠKI STANDARDI

Članak 13.

(Akademska osoblje)

Akademska osoblje bira se sukladno odredbama Zakona o visokom obrazovanju u Hercegovačko-neretvanskoj županiji.

Ustanova mora imati u stalnom radnom odnosu 50% nastavnika i suradnika za obvezne i stručne predmete usko vezane za područje studija.

Za studij medicinskih i zdravstvenih znanosti Ustanova svojim aktom može utvrditi broj nastavnika i stručnih suradnika u stalnom radnom odnosu.

Radni odnos u Ustanovi zasniva se sukladno zakonu i općim aktima Ustanove.

Članak 14.

(Nastavne norme)

U okviru 40-satnog radnog tjedna predavanja i druge oblike ustanove izvode:

- a) na sveučilištu
  - redoviti profesori, izvanredni profesori i docenti 4-6 sati tjedno;
  - lektori, viši asistenti i asistenti 8-12 sati tjedno.
- b) na visokoj školi
  - profesori i predavači 4-8 sati tjedno;
  - asistenti 10-14 sati tjedno.

Aktom ustanove utvrđuje se raspored poslova u 40-satnom radnom tjednu (pripreme, konsultacije, rad u stručnim tijelima, stručno usavršavanje i drugo).

Članak 15.

(Ostalo osoblje)

Ustanova za obavljanje djelatnosti osigurava osoblje:

- za rad u knjižnici za svakih 500 studenata minimalno jedan (1) djelatnik;
- za administraciju za svakih 300 studenata minimalno jedan (1) djelatnik.

Broj djelatnika i njihove kompetencije za obavljanje knjižničnih, administrativnih, računovodstveno-financijskih, tehničkih i drugih poslova utvrđuje se aktom Ustanove.

U izuzetnim slučajevima broj djelatnika iz stavka 1. ovog članka Ustanova može svojim aktom utvrditi, ali ne manje od po jednog djelatnika.

Članak 16.

(Nastavne grupe)

1. Nastavne grupe studenata na predavanjima I i II ciklusa:

1.1. Za nastavne predmete iz studija prirodnih, biotehničkih i tehničkih znanosti maksimalan broj studenata na predavanjima I i II godine je 80, a na ostalim godinama 40 studenata.

1.2. Za nastavne predmete iz studija biomedicine i zdravstva maksimalan broj studenata na predavanjima I i II godine je 70, a na ostalim godinama 40 studenata.

1.3. Za nastavne predmete iz studija društvenih znanosti, humanističkih znanosti i športa maksimalan broj studenata na predavanjima I i II godine je 100, a na ostalim godinama 80 studenata.

1.4. Za nastavne predmete iz studija umjetnosti maksimalan broj studenata na predavanjima I i II godine je 30, a na ostalim godinama 20 studenata.

2. Nastavne grupe studenata na vježbama I i II ciklusa:

2.1. Na auditornim/seminarskim vježbama maksimalan broj studenata je 35;

2.2. Na praktičnim vježbama maksimalan broj studenata je 20;

2.3. Na studijama biomedicine i zdravstva maksimalan broj studenata na praktičnim vježbama je 10, a na kliničkim predavanjima 5;

2.4. Na studiju umjetnosti maksimalan broj studenata na vježbama je 10;

2.5. Na studiju športa maksimalan broj studenata na vježbama je 30.

Članak 17.

(Trajanje semestra i opterećenje studenata)

Akademski godina sastoji se od zimskog i ljetnog semestra ili trimestara.

Nastava u jednom semestru izvodi se minimalno 15 tjedana.

Tjedno opterećenje redovitih studenata može biti minimalno 20 sati, a maksimalno 30 sati na predavanjima i drugim oblicima nastave.

Za izvanredne studente izvode se predavanja i drugi oblici nastave najmanje 20% od obveza redovitih studenata utvrđenim nastavnim planom i programom.

Članak 18.

(Promjena studija)

Uvjeti prijelaza sa stručnog na sveučilišni studij, prijelaza s druge ustanove i prijelaza s jednog studija na drugi studij u okviru Ustanove, uređuje se općim aktom Ustanove i Pravilnikom-pravila studija.

Na isti način kao u stavku 1. ovog članka uređuju se pitanja prijelaza na studij sa sveučilišta na visoku školu.

Članak 19.

(Kriteriji upisa)

Općim aktom Ustanove i pravilnikom studija utvrđuju se kriteriji izravnog upisa na studij ili provođenja razredbenog postupka.

Upis redovitih studenata u višu godinu studija obavlja se do 1. listopada akademske godine, a iznimno do 15. listopada o čemu odluku donosi senat Ustanove.

Članak 20.

(Izvedbeni plan)

Studij se izvodi prema izvedbenom planu nastave koji Ustanova utvrđuje i objavljuje prije početka izvođenja nastave, a obvezno sadrži popis akademskog osoblja koje izvodi nastavu, mjesto izvođenja nastave, početak i završetak izvođenja nastave, oblike nastave, ispitne rokove, popis literature i druge relevantne činjenice za nastavni proces.

Članak 21.

(Vrhunski športaši i umjetnici)

Vrhunskim športašima i umjetnicima Ustanova može odobriti dijelove studije redovitih studenata na način propisan aktom Ustanove za izvanredne studente.

Članak 22.

(Uspješni studenti)

Iznimno uspješnim studentima Ustanova može općim aktom i pravilnikom studija utvrditi i odobriti završetak studija u vremenu kraćem od propisanog trajanja studija.

Članak 23.

(Trajanje nastavnog sata)

Nastavni sat traje 45 minuta, a opterećenje studenata utvrđuje se nastavnim planom.

Članak 24.

(Provjeravanje znanja i ocjenjivanje)

Znanje se provjerava i ocjenjuje tijekom nastave, a konačna ocjena utvrđuje se na ispitu. Viši asistenti i asistenti ne mogu samostalno držati predavanja niti obavljati ispite.

Pravilnikom studija Ustanova uređuje polaganje ispita (pismeno, usmeno, praktično i drugo), sustav preduvjeta, žalbi na ocjenu, postupak ponavljanja, prava na uvid u ispitne rezultate i drugo.

Rokovi za polaganje ispita su zimski, ljetni i jesenski ispitni.

Općim aktom Ustanova može utvrditi i izvanredne ispitne rokove.

Redoviti ispitni rokovi traju do 30 dana, s najmanje dva ispitna termina s međusobnim razmakom od najmanje 14 dana.

Članak 25.

Konačna ocjena na ispitu utvrđuje se brojačno i opisno.

Ispit za konačnu ocjenu može se polagati 4 puta.

Četvrti put ispit se polaže pred ispitnim povjerenstvom.

Brojačne ocjene su:

- izvrstan (5); vrlo dobar (4); dobar (3), dovoljan (2) i nedovoljan (1) ili
- deset (10); devet (9); osam (8); sedam (7); šest (6) i pet (5).

Student ocijenjen nedovoljan (1) ili pet (5) nije položio ispit i ocjena se ne upisuje u indeks.

Brojačni sustav ocjena uspoređuje se s ECTS sustavom i na način:

- izvrstan (5) → A	A → izvrstan 5
- vrlo dobar (4) → B	B → vrlo dobar 4
- dobar (3) → C	C → dobar 3
- dovoljan (2) → D	D → dovoljan 2
- nedovoljan 1 → F, FX	FX, F → nedovoljan 1

Uspjeh studenata na ispitu i drugim oblicima provjere znanja može se vrednovati i ocjenjivati sustavom usporedivim sa (ECTS) sistemom kako slijedi:

a) izuzetan (10) → A	A → izuzetan (10)
b) iznad prosjeka (9) → B	B → iznad prosjeka (9)
c) prosječan (8) → C	C → prosječan (8)
d) općenito dobar (7) → D	D → općenito dobar (7)
e) zadovoljava (6) → E	E → zadovoljava (6)
f) nedovoljan (5) → F, FX	F, FX → nedovoljan (5)

Općim aktom Ustanove i pravilnikom studija pobliže se uređuje polaganje ispita, prijenos studijskih bodova, nepoloženih ispita iz predmeta, prijavljivanje ispita, popisa obavljenih ispita i polaganje završenih ispita i drugo.

V. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 26.

(Usklađivanje akta)

Ustanove su dužne uskladiti svoja akta i u aktima pobliže urediti kriterije, standarde i normative sukladno odredbama ove Uredbe u roku od devedeset (90) dana od dana stupanja na snagu ove Uredbe.

Članak 27.

(Prestanak važenja propisa)

Danom stupanja na snagu ove Uredbe na prostoru Hercegovačko-neretvanske županije prestaju važiti svi dosadašnji propisi koji su se odnosili na kriterije, standarde i normative za visoko obrazovanje.

Članak 28.

(Stupanje na snagu Uredbe)

Uredba o kriterijima, standardima i normativima u visiom obrazovanju u Hercegovačko-neretvanskoj županiji stupa na snagu danom objave u „Narodnim novinama Hercegovačko-neretvanske županije“.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine

HERCEGOVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA
V L A D A

P R E D S J E D N I K

Broj: 01-1-02-1330/12
Mostar, 5.7.2012. godine

Denis Lasić, s.r.

4.3. Pravilnik o akreditaciji visokoškolskih ustanova i studijskih programa u Hercegovačko-neretvanskoj županiji

Na temelju članaka 27. i 129. Zakona o visokom obrazovanju Hercegovačko-neretvanske županije („Narodne novine HNŽ“, broj: 04/12), ministar prosvjete, znanosti, kulture i športa Hercegovačko-neretvanske županije, **d o n o s i**

PRAVILNIK O AKREDITACIJI VISOKOŠKOLSKIH USTANOVA I STUDIJSKIH PROGRAMA

I. - OPĆE ODREDBE

Članak 1. (predmet)

Pravilnikom o akreditaciji visokoškolskih ustanova i studijskih programa u Hercegovačko-neretvanskoj županiji (u daljnjem tekstu: Pravilnik) preciznije se uređuje postupak institucionalne akreditacije i akreditacije studijskih programa, te postupak primjene načela, standarda i kriterija sukladno kojima se provodi postupak akreditacije, prava i obveze subjekata u postupku provođenja akreditacije, predakreditacijske i naknadne aktivnosti, formiranje i postupanje povjerenstva stručnjaka i druga relevantna pitanja.

Članak 2. (značenje izraza)

(1) Akreditacija visokoškolskih ustanova i akreditacija studijskih programa (u daljnjem tekstu: akreditacija) je rješenje o ispunjenosti kriterija za akreditaciju koje propisuje Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete (u daljnjem tekstu: Agencija), a koje nakon provedene neovisne vanjske ocjene kvalitete i preporuke Agencije, donosi ministar prosvjete, znanosti, kulture i športa Hercegovačko-neretvanske županije.

(2) Licenciranje predstavlja proces provjere ispunjenosti uvjeta za osnivanje i rad visokoškolske ustanove radi dodjele dopuštenja (licence) za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja.

(3) Visokoškolska ustanova je ustanova koja se bavi djelatnošću visokog obrazovanja sukladno zakonu.

(4) Europski prostor visokog obrazovanja je proklamirani cilj potpisnica Deklaracije europskih ministara visokog obrazovanja iz Bolonje (1999.) koji vodi stvaranju jedinstvenog prostora visokog obrazovanja, koji omogućava povećanu mobilnost studenata i akademskog osoblja, jača međunarodnu konkurentnost europskog visokog obrazovanja, te vodi uspostavljanju zajedničkog okvira i sustava uzajamno razumljivih i usporedivih diploma.

(5) Državni registar visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini je službena evidencija (pisana i elektronska) o akreditiranim visokoškolskim ustanovama u Bosni i Hercegovini koje vodi Agencija.

Članak 3.

(Standardi i kriteriji)

(1) Standardi koji se primjenjuju u postupku akreditacije su Standardi definirani u Odluci o normama kojima se određuju minimalni standardi u području visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 100/11, u daljnjem tekstu: Standardi).

(2) Kriteriji za akreditaciju visokoškolskih ustanova su kriteriji utvrđeni Odlukom o kriterijima za akreditaciju visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj: 75/10, 44/13, u daljnjem tekstu: Kriteriji).

(3) Akreditacija u Hercegovačko-neretvanskoj županiji provodi se na temelju odredaba Okvirnog Zakona o visokom obrazovanju („Službeni glasnik BiH“, broj: 59/07 i 59/09, u daljnjem tekstu: Okvirni zakon), Zakona o visokom obrazovanju Hercegovačko-neretvanske županije („Narodne novine HNŽ“, broj: 04/12, u daljnjem tekstu: Zakon o visokom obrazovanju) i sukladno ovom Pravilniku.

(4) Akreditacija studijskih programa trećeg ciklusa (doktorski studij) obavljat će se po posebnim standardima i kriterijima koje će donijeti Agencija i odredbama ovog Pravilnika.

II. - NAČELA, PRAVA I OBVEZE

Članak 4.

(načela)

(1) Akreditacija visokoškolskih ustanova i studijskih programa na području Hercegovačko-neretvanske županije provodi se na načelima Bolonjskog procesa, sukladno bolonjskoj deklaraciji te ostalim dokumentima koji definiraju taj proces i usklađena je s dokumentom „Standardi i smjernice za osiguranje kvalitete u Europskom prostoru visokog obrazovanja“ koji je usvojen na Konferenciji europskih ministara prosvjete u Bergenu 2005. godine.

(2) Akreditacija se provodi s ciljem unaprjeđenja sustava kvalitete na visokoškolskim ustanovama i permanentnog podizanja standarda kvalitete visokog obrazovanja u BiH, slijedeći pozitivne prakse europskih država i agencija učlanjenih u Europsku asocijaciju za osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju (ENQA).

Članak 5.

(obveza akreditacije)

Sve registrirane visokoškolske ustanove u Hercegovačko-neretvanskoj županiji imaju pravo i obvezu podnijeti zahtjev za akreditaciju sukladno ovom Pravilniku i to za:

- institucionalnu akreditaciju i
- akreditaciju studijskih programa za svaki studijski program koji izvode.

Članak 6.

(sudionici postupka akreditacije i njihove nadležnosti)

- (1) U postupku akreditacije sudjeluju:
  - a) visokoškolska ustanova (sveučilište ili visoka škola);
  - b) Ministarstvo prosvjete, znanosti, kulture i športa Hercegovačko-neretvanske županije (u daljnjem tekstu: Ministarstvo);
  - c) Agencija i
  - d) Povjerenstvo stručnjaka (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo).
- (2) Nadležnosti sudionika akreditacije propisane su Okvirnim zakonom, Zakonom o visokom obrazovanju i ovim Pravilnikom.
- (3) Visokoškolska ustanova odgovorna je za unutarnji sustav kvalitete, a u postupku akreditacije neovisno i samostalno provodi samoevaluaciju koja rezultira samoevaluacijskim izvješćem.
- (4) Agencija je odgovorna za provođenje eksterne evaluacije, koju provodi samostalno i neovisno od utjecaja nadležnih obrazovnih vlasti i visokoškolske ustanove, a koja rezultira preporukom o akreditaciji.
- (5) Povjerenstvo je odgovorno za neovisan pregled visokoškolske ustanove odnosno studijskog programa, a na temelju samoevaluacijskog izvješća i provedenih aktivnosti.
- (6) Ministarstvo je odgovorno za provođenje postupka akreditacije koji rezultira donošenjem rješenja o podnesenom zahtjevu za akreditaciju.
- (7) Postupak akreditacije u pravilu obuhvaća sljedeće faze i to:
  - a) izrada izvješća o samoevaluaciji;
  - b) podnošenje zahtjeva za akreditaciju;
  - c) imenovanje Povjerenstva;
  - d) posjet visokoškolskoj ustanovi;
  - e) izrada i objava izvješća o eksternoj evaluaciji;
  - f) izdavanje rješenja o akreditaciji i
  - g) naknadne aktivnosti.

Članak 7.

(predmet akreditacije)

- (1) Predmet institucionalne akreditacije je registrirana visokoškolska ustanova, a ona uključuje postupke upravljanja visokoškolskom ustanovom, procese koji se odvijaju na visokoškolskoj ustanovi, unutarnji sustav kvalitete na visokoškolskoj ustanovi, kapacitete, resurse i potencijale visokoškolske ustanove za promjene i provođenje reformi, sukladno Standardima i Kriterijima.
- (2) Predmet akreditacije studijskih programa je studijski program koji izvodi visokoškolska ustanova. Ona uključuje pregled akademskog sadržaja, ishoda učenja, te kapaciteta ustanove da provede studijski program.
- (3) Nositelj akreditacije je visokoškolska ustanova. Nositelj akreditacije ne može biti fakultet, akademija ili znanstveno-istraživački institut kao ustrojbeni jedinica, s tim da institucionalna akreditacija visokoškolske ustanove koja ima ustrojbene jedinice uzima u obzir njihov rad i procese koji se odvijaju na njima.

Članak 8.

(prvi akreditacijski ciklus)

- (1) Prvi akreditacijski ciklus počinje stupanjem na snagu ovog Pravilnika, u okviru kojeg se provodi akreditacija svih visokoškolskih ustanova koje su registrirane na području Hercegovačko-neretvanske županije, kao i akreditacija svih registriranih studijskih programa u okviru visokoškolske ustanove.
- (2) Sve visokoškolske ustanove koje su registrirane na području Hercegovačko-neretvanske županije za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja, obvezne su podnijeti zahtjev za dobivanje institucionalne akreditacije najkasnije u roku od šest (6) mjeseci od dana stupanja na snagu ovog Pravilnika.

Članak 9.

(rok važnosti akreditacije)

- (1) Akreditacija se izdaje najduže na razdoblje od četiri (4) godine.
- (2) Šest (6) mjeseci prije isteka akreditacije visokoškolska ustanova je dužna aplicirati za obnavljanje akreditacije.

Članak 10.

(rok u kojem se obavlja akreditacija)

- (1) Akreditacija se obavlja u roku od najviše šest (6) mjeseci od dana podnošenja zahtjeva za akreditaciju.
- (2) Sudionici u postupku akreditacije dužni su uskladiti sve aktivnosti kako bi se ispoštovao rok iz stavka (1) ovog članka.

Članak 11.

(troškovi postupka akreditacije)

- (1) Troškove postupka akreditacije snosi visokoškolska ustanova.
- (2) Visokoškolska ustanova je obvezna uz podneseni zahtjev za akreditaciju dostaviti dokaz (uplatnicu) o izvršenoj uplati iznosa za potrebe provođenja akreditacije.
- (3) Odluku o troškovima provođenja postupka akreditacije visokoškolskih ustanova i studijskih programa registriranih na području Hercegovačko-neretvanske županije donosi Vlada Hercegovačko-neretvanske županije.

III. – POSTUPAK AKREDITACIJE

Članak 12.

(samoevaluacija)

- (1) Prije podnošenja zahtjeva za akreditaciju visokoškolska ustanova provodi samoevaluaciju koja rezultira samoevaluacijskim izvješćem.

- (2) U cilju jednoobraznosti postupka samoevaluacije na svim visokoškolskim ustanovama u Bosni i Hercegovini Agencija svojim aktom propisuje obrazac samoevaluacijskog izvješća.
- (3) Visokoškolska ustanova je dužna sačiniti izvješće o samoevaluaciji u svemu prema obrascu iz stavka (2).
- (4) Izvješće o samoevaluaciji usvaja Senat visokoškolske ustanove.
- (5) Izvješće o samoevaluaciji izrađuje se na jednom od službenih jezika u Bosni i Hercegovini i na engleskom jeziku.

Članak 13.

(podnošenje zahtjeva za akreditaciju)

- (1) Visokoškolska ustanova sukladno odredbama ovog Pravilnika podnosi zahtjev za akreditaciju Ministarstvu.
- (2) Uz zahtjev iz stavka (1) ovoga članka obvezno se prilaže:
  - a) samoevaluacijsko izvješće u pisanoj i elektronskoj formi;
  - b) rješenje o upisu u registar;
  - c) odluka/akt o izboru tijela rukovođenja, odnosno punomoć ukoliko je zahtjev za akreditaciju podnijela osoba ovlaštena od strane organa rukovođenja visokoškolske ustanove;
  - d) ime i prezime, adresa prebivališta, e-mail adresa i broj telefona osobe ovlaštene za ostvarivanje komunikacije visokoškolske ustanove s Ministarstvom, Agencijom i Povjerenstvom stručnjaka u postupku akreditacije i
  - e) dokaz o izvršenoj uplati sredstava za provođenje postupka akreditacije.

Članak 14.

(potpunost zahtjeva za akreditaciju)

- (1) Po prijemu zahtjeva Ministarstvo ocjenjuje njegovu potpunost u pogledu priložene dokumentacije i usklađenosti s odredbama ovog Pravilnika.
- (2) Ukoliko Ministarstvo utvrdi da je podneseni zahtjev nepotpun, zaključkom će zatražiti od visokoškolske ustanove da u određenom roku podneseni zahtjev dopuni.
- (3) Ukoliko podnositelj zahtjeva u roku iz stavka (2) ovoga članka ne dopuni podneseni zahtjev sukladno zahtjevu Ministarstva, smatra se da je odustao od podnesenog zahtjeva.

Članak 15.

(utvrđivanje prijedloga Povjerenstva stručnjaka)

- (1) Nakon što utvrdi da je zahtjev za akreditaciju podnesen od strane visokoškolske ustanove potpun, Ministarstvo najkasnije u roku od trideset (30) dana utvrđuje prijedlog za imenovanje Povjerenstva i isti s podnesenim zahtjevom za akreditaciju, samoevaluacijskim izvješćem u pisanoj i elektronskoj verziji te važećim zakonskim i podzakonskim aktima neophodnim za provođenje postupka akreditacije dostavlja Agenciji koja je obvezna prosljediti ih Povjerenstvu.
- (2) U Povjerenstvo stručnjaka koje obavlja ocjenjivanje i reviziju kvalitete (Eksterna evaluacija) mogu biti predložene samo osobe koje se nalaze na listi koju je utvrdila Agencija sukladno odredbama Okvirnog zakona.

- (3) Za institucionalnu akreditaciju visokoškolske ustanove kao sveučilišta, Povjerenstvo stručnjaka broji najmanje pet članova i to u sljedećem sastavu:
  - a) dva člana - domaći stručnjaci - predstavnici akademske zajednice u BiH;
  - b) jedan član - međunarodni stručnjak;
  - c) jedan član - stručnjak iz gospodarstva i prakse i
  - d) jedan član - predstavnik studenata.
- (4) Za institucionalnu akreditaciju visokoškolske ustanove kao visoke škole, Povjerenstvo broji najmanje četiri člana i to u sljedećem sastavu:
  - a) jedan član - domaći stručnjak - predstavnik akademske zajednice u BiH;
  - b) jedan član - međunarodni stručnjak;
  - c) jedan član - stručnjak iz gospodarstva i prakse i
  - d) jedan član - predstavnik studenata.
- (5) Za akreditaciju studijskog programa Povjerenstvo broji najmanje četiri člana koji su iz područja iz koje je studijski program i to sljedeće strukture:
  - a) jedan član - domaći stručnjak – predstavnik akademske zajednice u BiH;
  - b) jedan član - međunarodni stručnjak;
  - c) jedan član - stručnjak iz gospodarstva i prakse i
  - d) jedan član - predstavnik studenata.
- (6) Ukoliko ocijeni potrebnim, zbog specifičnosti visokoškolske ustanove koja je predmet akreditacije, Ministarstvo u konzultaciji s Agencijom može predložiti i imenovanje Povjerenstva sastavljenog od većeg broja članova, vodeći računa da su zastupljene sve kategorije stručnjaka.
- (7) Zbog mogućnosti postojanja sukoba interesa i dostupnosti stručnjaka, prijedlog Ministarstva za imenovanje članova Povjerenstva obvezno sadrži i prijedlog zamjenskih članova.
- (8) U pravilu se za obavljanje eksterne evaluacije predlažu i imenuju stručnjaci koji su prošli kroz program treninga stručnjaka koji organizira Agencija.
- (9) Agencija nakon zaprimanja prijedloga Ministarstva iz stavka (1) ovoga članka, donosi rješenje o imenovanju Povjerenstva, u roku od petnaest (15) dana od dana zaprimanja prijedloga.
- (10) Predsjednik Povjerenstva je u pravilu predstavnik akademske zajednice u BiH. Članovi Povjerenstva će, na prijedlog predsjednika, između sebe izabrati tajnika Povjerenstva, koji će biti zadužen za ostvarivanje službene komunikacije s visokoškolskom ustanovom koja je podnijela zahtjev za akreditaciju kao i za ostvarivanje korespondencije, odnosno usklađivanje ukupnog rada Povjerenstva i to sve do podnošenja finalnog izvješća Agenciji.
- (11) U rješenju Agencije o imenovanju Povjerenstva preciznije se uređuju obveze i rokovi za njihovo izvršenje.
- (12) Agencija primjerak rješenja o imenovanju Povjerenstva dostavlja Ministarstvu radi sklapanja i zaključivanja ugovora sa svakim članom Povjerenstva kojim se preciznije razrađuju prava i obveze Ministarstva, odnosno članova Povjerenstva te rokovi za izvršenje obveza i utvrđuje točan iznos naknade za rad sukladno Odluci Vlade HNŽ.
- (13) Članovi Povjerenstva su obvezni tijekom svoga rada, kao i nakon podnošenja Izvješća Povjerenstva Agenciji, rukovoditi se odredbama zakonskih i podzakonskih propisa kojima je normiran postupak akreditacije.
- (14) Pri formiranju Povjerenstva stručnjaka za institucionalnu akreditaciju, prema stavovima (3) i (4), preferiraju se stručnjaci koji imaju iskustva u menadžmentu u visokom obrazovanju (da su obavljali, ili obavljaju poslove rektora, prorektora ili

dekana) te stručnjaci koji imaju iskustva u osiguranju kvalitete u visokom obrazovanju.

Članak 16.

(posjet Povjerenstva visokoškolskoj ustanovi)

(1) Članovi Povjerenstva nakon analize dokumentacije visokoškolske ustanove razmjenjuju svoje stavove i nalaze elektronskim putem, nakon čega tajnik Povjerenstva izrađuje program posjeta visokoškolskoj ustanovi. Tajnik Povjerenstva obavještava visokoškolsku ustanovu o programu posjeta i usuglašava s odgovornim licem detaljan raspored rada Povjerenstva.

(2) Povjerenstvo sačinjava prijedlog izvješća kojeg tajnik prosljeđuje visokoškolskoj ustanovi na razmatranje. Ukoliko visokoškolska ustanova utvrdi postojanje materijalnih propusta u radu Povjerenstva koji mogu utjecati na davanje mišljenja o akreditaciji, ili da je određene navode potrebno detaljnije pojasniti, dostavlja prigovor Povjerenstvu, koje nakon razmatranja istog u roku od petnaest (15) dana sačinjava konačno Izvješće s mišljenjem o ishodu akreditacije i dostavlja ga Agenciji.

Članak 17.

(preporuke o akreditaciji)

- (1) Po okončanju postupka eksterne evaluacije, Agencija izdaje/donosi preporuku o akreditaciji na temelju izvješća/mišljenja Povjerenstva i istu dostavlja Ministarstvu.
- (2) Uz preporuku o akreditaciji, Agencija će Ministarstvu dostaviti i primjerak izvješća o eksternoj evaluaciji koje je izradilo Povjerenstvo.

Članak 18.

(rješenje o akreditaciji)

- (1) Ministarstvo temeljem preporuke Agencije i izvješća Povjerenstva stručnjaka donosi rješenje o akreditaciji kojim utvrđuje jedan od tri sljedeća ishoda akreditacije:
  - a) da je visokoškolska ustanova ili studijski program akreditiran;
  - b) da je visokoškolska ustanova ili studijski program uvjetno akreditiran;
  - c) da visokoškolska ustanova ili studijski program nije akreditiran.
- (2) Rješenje kojim se utvrđuje da je visokoškolska ustanova, odnosno studijski program akreditiran izdaje se na rok od četiri (4) godine, a rješenje kojim se utvrđuje da su visokoškolska ustanova, odnosno studijski program uvjetno akreditirani se izdaje na rok od dvije (2) godine.
- (3) Rješenje kojim se utvrđuje da su visokoškolska ustanova, odnosno studijski program uvjetno akreditiran, obvezno sadržava preporuke i nedostatke koje je visokoškolska ustanova obvezna otkloniti u roku utvrđenom rješenjem.
- (4) Rješenje o akreditaciji donosi ministar prosvjete, znanosti, kulture i športa Hercegovačko-neretvanske županije.
- (5) Protiv Rješenja o akreditaciji može se podnijeti žalba Vladi HNŽ u roku od trideset (30) dana od dana prijema rješenja, a ista se podnosi putem Ministarstva .

- (6) Primjerak potpisanog rješenja o akreditaciji Ministarstvo dostavlja visokoškolskoj ustanovi i Agenciji u cilju poduzimanja i provođenja radnji i mjera propisanih Okvirnim zakonom i Zakonom o visokom obrazovanju.

IV. - NAKNADNE AKTIVNOSTI

Članak 19.

(uvjetna akreditacija)

- (1) Visokoškolska ustanova koja je u postupku institucionalne akreditacije, ili akreditacije studijskog programa dobila uvjetnu akreditaciju, obvezna je šest (6) mjeseci prije isteka roka ponovno podnijeti zahtjev za akreditaciju.
- (2) Uz zahtjev se podnose i dokazi o provedbi, odnosno postupanju sukladno izdanim preporukama koje su navedene u rješenju o uvjetnoj akreditaciji.
- (3) Ministarstvo zahtjev s dokazima o provedenim mjerama dostavlja Agenciji.
- (4) Postupak po zahtjevu iz stavka (1) ovog članka se provodi na isti način kao i postupak koji se provodi na temelju prvobitno podnesenog zahtjeva za akreditaciju.
- (5) Na temelju preporuke Agencije, Ministarstvo izdaje rješenje o akreditaciji s ishodom:
  - a) visokoškolska ustanova je akreditirana na rok od četiri (4) godine, ili
  - b) visokoškolska ustanova nije akreditirana s mogućnošću podnošenja ponovnog zahtjeva za akreditaciju nakon isteka roka od godinu dana od donošenja rješenja kojim je zahtjev odbijen.

Članak 20.

(akcijski plan)

- (1) Svaka akreditirana visokoškolska ustanova, tri (3) mjeseca po prijemu rješenja o institucionalnoj akreditaciji ili akreditaciji studijskih programa, sačinjava akcijski plan za poboljšanje i unaprjeđenje sustava kvalitete koji obvezno objavljuje na svojoj web stranici.
- (2) Akcijski plan sadrži popis aktivnosti usklađenih s preporukama iz rješenja, a koje su sadržane u izvješću Povjerenstva o eksternoj evaluaciji, vremenski okvir za provedbu tih aktivnosti, te konkretne nositelje tih aktivnosti.
- (3) Ministarstvo, samostalno ili po službenoj dužnosti, može ukinuti rješenje o institucionalnoj akreditaciji ili akreditaciji studijskog programa ako visokoškolska ustanova ne izradi akcijski plan na način i u roku utvrđenom u stavku (1) i (2) ovog članka.

Članak 21.

(godišnje izvješće o napretku)

- (1) Akreditirana visokoškolska ustanova je obvezna jednom godišnje izraditi izvješće o poduzetim aktivnostima u provedbi akcijskog plana institucionalne akreditacije ili akreditacije studijskog programa
- (2) Izvješće obvezno sadrži poduzete aktivnosti, stupanj realizacije, kao i obrazložena eventualna odstupanja od akcijskog plana te okolnosti zbog kojih je došlo do odstupanja.
- (3) Izvješće se dostavlja Ministarstvu i objavljuje na web stranici visokoškolske ustanove.

- (4) Ministarstvo može ukinuti rješenje o akreditaciji za visokoškolsku ustanovu koja ne dostavi godišnje izvješće o napretku sačinjeno sukladno stavku (2), te ukoliko se utvrdi da visokoškolska ustanova nije poduzela aktivnosti na unaprjeđenju kvalitete sukladno akcijskom planu.

Članak 22.
(ponovna akreditacija)

Visokoškolska ustanova, kojoj je sukladno odredbama ovog Pravilnika ukinuto rješenje o akreditaciji, dužna je u roku od šest (6) mjeseci od dana preuzimanja rješenja o ukidanju akreditacije podnijeti novi zahtjev za provođenje postupka akreditacije.

V. - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 23.
(primjena Zakona o upravnom postupku)

- (1) Na radnje i rokove koji nisu definirani ovim Pravilnikom primjenjuju se odredbe Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine.
- (2) Izmjene i dopune ovog Pravilnika provode se na način i po postupku koji je važio za donošenje istog.

Članak 24.
(stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu danom objave u „Narodnim novinama Hercegovačko-neretvanske županije“.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanska županija
Ministarstvo prosvjete, znanosti, kulture i sporta

MINISTAR

Zlatko Hadžiomerović

Broj: 05-01-40-799/14
Datum: 28.04.2014.

4.4. Odluka o troškovima provođenja postupka institucionalne akreditacije i akreditacije studijskih programa

Na temelju članka 16. stavak (1) i članka 17. stavak (2) Zakona o Vladi Hercegovačko-neretvanske županije („Narodne novine HNŽ“, broj: 3/07 i 5/09) i članka 11. stavak (3) i Pravilnika o akreditaciji visokoškolskih ustanova i studijskih programa („Narodne novine HNŽ“, broj: 4/14), Vlada Hercegovačko-neretvanske županije je na 71. sjednici, održanoj 4.11.2014. godine, donijela

O D L U K U **O TROŠKOVIMA PROVOĐENJA POSTUPKA INSTITUCIONALNE** **AKREDITACIJE I AKREDITACIJE STUDIJSKIH PROGRAMA**

I

Utvrđuju se troškovi provođenja postupka akreditacije na visokoškolskim ustanovama na području Hercegovačko-neretvanske županije, kako slijedi:

- provođenje postupka institucionalne akreditacije visokoškolske ustanove kao sveučilišta/univerziteta u čijem sastavu se nalazi deset i više organizacijskih jedinica iznosi 20.000,00 KM (dvadeset tisuća KM),
- provođenje postupka institucionalne akreditacije visokoškolske ustanove kao sveučilišta/univerziteta u čijem sastavu se nalazi manje od deset organizacijskih jedinica iznosi 15.000,00 KM (petnaest tisuća KM),
- provođenje postupka institucionalne akreditacije visokoškolske ustanove kao visoke škole iznosi 15.000,00 KM (petnaest tisuća KM),
- provođenje postupka akreditacije studijskog programa iznosi 10.000,00 (deset tisuća KM),
- provođenje postupka programske akreditacije integriranog studijskog programa I. i II. ciklusa studija iznosi 13.000,00 KM (trinaest tisuća KM).

II

Sredstva iz točke I. ove Odluke namijenjena su za isplatu naknada za rad predsjednika i članova Povjerenstva stručnjaka i ostale troškove koji nastanu tijekom provođenja postupka akreditacije.

Naknade za rad predsjednika i članova Povjerenstva stručnjaka utvrđuju se u postotnom iznosu od visine naknade uplaćene za provođenje postupka akreditacije i to:

- neto naknada za obavljanje poslova predsjednika Povjerenstva u visini od 10% uplaćenog iznosa,
- neto naknada za obavljanje poslova člana Povjerenstva u visini od 7,5% uplaćenog iznosa
- naknada za obavljanje poslova tajnika Povjerenstva iznosi dodatnih 20% na iznos utvrđen kao naknada za obavljanje poslova člana Povjerenstva.

U ostale troškove rada Povjerenstva stručnjaka spadaju: putni troškovi, troškovi smještaja te drugi troškovi, kojima se omogućava nesmetan rad Povjerenstva.

Isplata se vrši po nalogu ministra prosvjete, znanosti, kulture i športa HNŽ, a na temelju sklopljenih ugovora.

III

Sredstava za provođenje postupka akreditacije uplaćuju se na depozitni račun Hercegovačko-neretvanske županije kod UniCredit banke Mostar, broj: 3380002200005953, vrsta prihoda 722 612-prihodi kod pružanja usluga pravnim osobama, s obveznom naznakom proračunske organizacije 17010001 i šifre općine: 180 (Mostar).

IV

Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u „Narodnim novinama Hercegovačko-neretvanske županije“.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
HERCEGOVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA
V L A D A

Broj: 01-1-02-2025/14
Mostar, 4.11.2014. godine

P R E D S J E D N I K
Denis Lasić, v.r.

5. OSIGURANJE KVALITETE NA SVEUČILIŠTU U MOSTARU

Sveučilište u Mostaru, kao visokoškolska ustanova na području Hercegovačko-neretvanske županije, djeluje u skladu s aktima nadležne obrazovne vlasti (opisano u poglavlju 4. ovog *Vodiča*), te na temelju akata državne Agencije (opisano u poglavlju 3. ovog *Vodiča*), koji su u svezi s područjem osiguranja kvalitete i akreditacijskih procesa.

Nakon završenog procesa integracije Sveučilišta, Sveučilište u Mostaru postoji kao jedina pravna osoba na Sveučilištu, pri čemu su fakulteti i akademija definirani kao ustrojbene jedinice Sveučilišta: Agronomski i prehrambeno-tehnološki fakultet, Akademija likovnih umjetnosti, Ekonomski fakultet, Fakultet prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti, Fakultet strojarstva, računarstva i elektrotehnike, Fakultet zdravstvenih studija, Farmaceutski fakultet, Filozofski fakultet, Građevinski fakultet, Medicinski fakultet i Pravni fakultet. Statutom su Sveučilišta kao stalne članice Sveučilišta definirani instituti, Sveučilišna knjižnica i Studentski centar, a pridružena je članica Sveučilišna klinička bolnica Mostar. Sveučilištem upravlja rektor s prorektorima i pomoćnicima rektora, a tijela Sveučilišta su Senat i Upravno vijeće Sveučilišta. Ustrojbenim jedinicama upravljaju dekani s prodekanima i pomoćnicima dekana, a stručno tijelo je Znanstveno-nastavno / Umjetničko-nastavno vijeće. Interese studenata na Sveučilištu zastupa Studentski zbor koji ima svoja demokratski izabrana tijela i predstavnike u tijelima Sveučilišta i ustrojbenih jedinica.

Sustav za osiguranje kvalitete na Sveučilištu u Mostaru definiran je na razini Sveučilišta, uzimajući u obzir sve specifičnosti ustrojbenih jedinica te kontekst integriranog sveučilišta.

Dokumenti koji definiraju sustav za osiguranje kvalitete na Sveučilištu su:

- *Izjava o politici kvalitete*
- *Strategija osiguranja i unapređenja kvalitete Sveučilišta u Mostaru*
- *Pravilnik o ustroju i djelovanju sustava za osiguranje i unapređenje kvalitete Sveučilišta u Mostaru*
- *Priručnik za osiguranje kvalitete na Sveučilištu u Mostaru*
- *Vodič kroz osiguranje kvalitete na Sveučilištu u Mostaru.*

Izjava o politici kvalitete izražava opredjeljenje Sveučilišta za uspostavljanje, održavanje i trajno poboljšavanje sustava za osiguranje i unapređenja kvalitete u svim djelatnostima Sveučilišta, definira misiju, viziju, svrhu i ciljeve sustava za osiguranje kvalitete te njegove karakteristike i pretpostavke.

Strategija osiguranja i unapređenja kvalitete Sveučilišta u Mostaru temelji se na *Strategiji razvoja Sveučilišta u Mostaru 2017-2023* te definira u kojem njezinu strateškom području te kojim su njezinim strateškim ciljevima i zadacima definirane aktivnosti koje se odnose na osiguranje kvalitete i akreditacijske procese.

Pravilnik o ustroju i djelovanju sustava za osiguranje i unapređenje kvalitete Sveučilišta u Mostaru (dalje: sveučilišni *Pravilnik*) je pravni akt koji određuje svrhu, cilj, ustroj i djelovanje te područja vrednovanja sustava za osiguranje kvalitete. Sveučilišnim *Pravilnikom* definirana su stalna i povremena tijela sustava za osiguranje kvalitete te njihove nadležnosti i aktivnosti. Stalna tijela sustava za osiguranje kvalitete na razini Sveučilišta su Odbor za osiguranje i unapređenje kvalitete i Ured za osiguranje i unapređenje kvalitete, a na razini ustrojbenih jedinica Povjerenstvo za osiguranje i unapređenje kvalitete i koordinator kvalitete ustrojbene jedinice. Povremeno tijelo sustava za osiguranje kvalitete na razini Sveučilišta je Tim za izradu samoevaluacijskog izvješća Sveučilišta, a na razini ustrojbenih jedinica Timovi za izradu samoevaluacijskog izvješća studijskog programa. Definiranjem nadležnosti i aktivnosti za svako pojedino tijelo sveučilišni *Pravilnik* propisuje i procedure te ulogu Senata i Znanstveno-nastavnog / Umjetničko-nastavnog vijeća.

Priručnik za osiguranje kvalitete na Sveučilištu u Mostaru (dalje: sveučilišni *Priručnik*) definira interne procedure provođenja aktivnosti u svezi s praćenjem i unapređenjem kvalitete studiranja na Sveučilištu u Mostaru te se odnosi na istraživanja onih elemenata koji definiraju kvalitetu studijskih programa koji se izvode na Sveučilištu (strukturu studenata, nastavnog i nenastavnog osoblja, kvalitetu rada nastavnika te mišljenja unutarnjih i vanjskih korisnika), ali i kvalitetu stručnih službi i fizičkih resursa koji su podrška izvođenju studijskih programa. Prvi dio sveučilišnog *Priručnika* odnosi se na anketna istraživanja (studentske ankete, ankete nastavnog i nenastavnog osoblja, ankete vanjskih korisnika te integrirano anketiranje svih unutarnjih i vanjskih korisnika), dok se drugi dio sveučilišnog *Priručnika* odnosi na praćenje podataka i njihovu strukturu (o studentima, o nastavnom i nenastavnom osoblju i o studijskim programima). Sveučilišni *Priručnik* služi za planiranje aktivnosti te ujednačavanje praćenja i obrade podataka.

Iz svih navedenih dokumenata Sveučilišta u Mostaru mogu se definirati uloge dionika sustava:

1. uloga uprave Sveučilišta: strateško opredjeljenje za osiguranje kvalitete, osiguravanje sustavu za osiguranje kvalitete mjesto koje mu pripada, promicanje kulture kvalitete, prožimanje kvalitete u svim aktivnostima, procedurama i tijelima Sveučilišta, podrška tijelima za osiguranje kvalitete, suradnja s tijelima za osiguranje kvalitete, osiguranje funkcionalnosti informacijskog sustava;
2. uloga uprave ustrojbenih jedinica: promicanje kulture kvalitete, prožimanje kvalitete u svim aktivnostima, procedurama i tijelima ustrojbene jedinice, podrška tijelima za osiguranje kvalitete na ustrojbenoj jedinici, briga o stu-

- dijskim programima, osiguranje funkcionalnosti informacijskog sustava na ustrojbenoj jedinici;
3. uloga tijela iz sustava za osiguranje kvalitete: provođenje definiranih procedura u svrhu osiguranje kvalitete (provedba anketa, prikupljanje podataka), promicanje svijesti o svrsi i ciljevima osiguranja kvalitete, održavanje tematskih sjednica iz osiguranja kvalitete, informiranje i izobrazba svih unutarnjih i vanjskih korisnika o temama i aktivnostima u svezi s osiguranjem kvalitete i akreditacijskih procesa, suradnja s drugim službama i tijelima na razini Sveučilišta i ustrojbenih jedinica, izrada samoevalucijskih izvješća, priprema Sveučilišta i pojedinačnih studijskih programa za proces akreditacije;
  4. uloga studenata: poznavanje procedura i aktivnosti u svrhu osiguranja kvalitete, ispunjavanje studentskih anketa, sudjelovanje u tijelima iz osiguranje kvalitete, sudjelovanje u izradi samoevalucijskih izvješća;
  5. uloga nastavnika: poznavanje procedura i aktivnosti u svrhu osiguranja kvalitete, ispunjavanje anketa za nastavno osoblje, kvalitetno izvođenje nastave i bavljenje znanstvenoistraživačkim radom, sudjelovanje u tijelima iz osiguranje kvalitete, sudjelovanje u izradi samoevalucijskih izvješća, u svim oblicima obuke, u mobilnosti te u izradi nastavnih planova i programa;
  6. uloga stručnih službi rektorata i ustrojbenih jedinica: poznavanje procedura i aktivnosti u svrhu osiguranja kvalitete, ispunjavanje anketa za nenastavno osoblje, praćenje podataka u definiranim okovima, sugestije za unapređenje procedura i strukture podataka, sudjelovanje u tijelima iz osiguranje kvalitete, sudjelovanje u izradi samoevalucijskih izvješća.

Iz svih navedenih dokumenata na županijskoj, državnoj i europskoj razini mogu se izdvojiti obveze Sveučilišta u području osiguranja kvalitete:

- u skladu sa županijskim *Zakonom* (čl. 27) redovito provoditi proces akreditacije;
- u skladu sa županijskim *Zakonom* (čl. 31) u pravilu na kraju akademske godine, a najviše u intervalima od tri akademske godine, provoditi postupak samovrednovanja i ocjene kvalitete svojih studijskih programa, nastave i uvjeta rada;
- u skladu sa županijskim *Zakonom* (čl. 31) razvijati vlastiti sustav osiguranja kvalitete i njegovu realizaciju;
- u skladu sa županijskim *Zakonom* (čl. 32) uspostaviti informacijski sustav kojim će se osigurati realizacija mjera osiguranja kvalitete i stalni pristup informacijama;
- u skladu sa županijskim *Pravilnikom* (čl. 6) šest mjeseci prije isteka akreditacije nadležnom Ministarstvu podnijeti zahtjev za obnavljanje akreditacije (datum Rješenja institucionalne akreditacije visokoškolske ustanove Sveučilište u Mostaru je 10. siječnja 2019. godine, pri čemu se rok računa od dana pravosnažnosti Rješenja);

- u skladu sa županijskim *Pravilnikom* (čl. 12) provoditi samoevaluaciju koja rezultira samoevaluacijskim izvješćem, koji usvaja Senat Sveučilišta;
- u skladu sa županijskim *Pravilnikom* (čl. 20) najkasnije tri mjeseca po prijemu Rješenja o institucionalnoj akreditaciji ili akreditaciji studijskih programa napraviti akcijski plan za poboljšanje i unapređenje sustava kvaliteta te isti objaviti na sveučilišnoj mrežnoj stranici;
- u skladu sa županijskim *Pravilnikom* (čl. 21) jednom godišnje izraditi izvješće o poduzetim aktivnostima za realizaciju akcijskog plana institucionalne akreditacije ili akreditacije studijskog programa i dostaviti ih nadležnom Ministarstvu te isti objaviti na sveučilišnoj mrežnoj stranici;
- u skladu s *Odlukom o normama* predati zahtjev za akreditaciju studijskih programa ili u sklopu institucionalne akreditacije ili pojedinačno između dva akreditacijska ciklusa.

5.1. Pravilnik o ustroju i djelovanju sustava za osiguranje kvalitete na Sveučilištu u Mostaru

Temeljem članka 54. Zakona o visokom obrazovanju u Hercegovačko-neretvanskoj županiji („Narodne novine Hercegovačko-neretvanske županije“, broj: 4/12) i članka 53. Statuta Sveučilišta u Mostaru (1685/20 od 26. veljače 2020. godine) Senat Sveučilišta u Mostaru na 359. sjednici, održanoj 20. svibnja 2020. godine, donio je

PRAVILNIK O USTROJU I DJELOVANJU SUSTAVA ZA OSIGURANJE KVALITETE NA SVEUČILIŠTU U MOSTARU

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

(1) Pravilnikom o ustroju i djelovanju sustava za osiguranje kvalitete na Sveučilištu u Mostaru (u daljnjem tekstu: Pravilnik) pobliže se određuju svrha, cilj, ustroj i djelovanje te područja vrednovanja sustava za osiguranje kvalitete Sveučilišta u Mostaru (u daljnjem tekstu: Sveučilište).

Članak 2.

(1) Svrha sustava za osiguranje kvalitete na Sveučilištu jest promicanje visokih standarda profesionalnog i stručnog razvoja sudionika i procesa u svim područjima djelovanja Sveučilišta te njihovo kontinuirano osiguranje i unapređenje kvalitete.

Članak 3.

(1) Cilj sustava za osiguranje kvalitete na Sveučilištu jest izgradnja institucijskih mehanizama za sustavno vrednovanje i koordiniranje inicijativa i razvojnih programa iz područja osiguranja kvalitete.

Članak 4.

(1) Ustroj i djelovanje sustava za osiguranje kvalitete podliježu mjerilima, načelima i kriterijima vrednovanja učinkovitosti znanstveno-nastavnih ustrojbenih jedinica i studijskih programa.

(2) U sustavu vrednovanja uvažavaju se posebnosti pojedinih područja znanosti, umjetnosti i visokog obrazovanja.

Članak 5.

(1) Kultura kvalitete gradi se u svim aspektima djelovanja i svim normativnim aktima.

Članak 6.

(1) Svi dionici Sveučilišta (studenti, nastavnici, administrativno i tehničko osoblje, uprava) smatraju se unutarnjim korisnicima sustava za osiguranje i unapređenje kvalitete Sveučilišta.

Članak 7.

(1) Vanjski korisnici (druge razine sustava obrazovanja, gospodarstvo, lokalna i državna uprava, kultura, zdravstvo...) uključeni su u provjeru valjanosti, svrhovitosti i kvalitete rada Sveučilišta kao izvor podataka za vrednovanje te kao sastavni dio tijela iz sustava za osiguranje kvalitete.

II. PODRUČJA VREDNOVANJA

Članak 8.

(1) Područja vrednovanja sustava za osiguranje kvalitete na Sveučilištu usklađena su sa Standardima i smjernicama za osiguranje kvalitete visokog obrazovanja u europskom prostoru i aktima Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete BiH te su definirana na dvije razine: sveučilišnoj razini i razini studijskih programa.

(2) Područja vrednovanja na sveučilišnoj razini su:

1. strategija, razvoj i funkcioniranje sustava za osiguranje kvalitete
2. promicanje i širenje kulture kvalitete na Sveučilištu
3. izrada dokumenata sustava
4. interno i eksterno vrednovanje sustava
5. nadogradnja u primjeni akademskih standarda
6. ljudski potencijali
7. administrativno-tehnički resursi
8. informiranost akademske i šire zajednice o sustavu kvalitete na Sveučilištu
9. javnost djelovanja.

(3) Područja vrednovanja na razini studijskog programa su:

1. funkcioniranje obrazovnog procesa (studijski programi, studenti, proces učenja i poučavanja i vrednovanja, informiranost, resursi za nastavnu i znanstveno-istraživačku djelatnost, knjižnica, informacijski sustav, mobilnost)
2. trajno osiguranje i unapređivanje kvalitete na ustrojbenim jedinicama
3. ljudski potencijali
4. administrativno-tehnički resursi
5. informiranost akademske i šire zajednice o sustavu kvalitete na ustrojbenim jedinicama
6. javnost djelovanja.

III. USTROJ I DJELOVANJE

Članak 9.

(1) Sustav za osiguranje kvalitete na Sveučilištu u Mostaru čine:

- a) stalna tijela sustava za osiguranje kvalitete na razini Sveučilišta: Odbor za osiguranje i unapređenje kvalitete i Ured za osiguranje i unapređenje kvalitete
- b) stalna tijela sustava za osiguranje kvalitete na razini ustrojbenih jedinica: Povjerenstvo za osiguranje i unapređenje kvalitete i koordinator kvalitete ustrojbene jedinice

c) povremena tijela sustava za osiguranje kvalitete:

- na razini Sveučilišta: Tim za izradu samoevaluacijskog izvješća Sveučilišta
- na razini ustrojbenih jedinica: Timovi za izradu samoevaluacijskog izvješća studijskih programa.

III.1. Stalna tijela sustava osiguranje kvalitete na razini Sveučilišta

III.1.1. Odbor za osiguranje i unapređenje kvalitete Sveučilišta u Mostaru

Članak 10.

(1) Odbor za osiguranje i unapređenje kvalitete Sveučilišta u Mostaru (u daljnjem tekstu: Odbor) stručno je tijelo sustava za osiguranje kvalitete Sveučilišta u Mostaru.

(2) Članove Odbora imenuje Senat Sveučilišta.

Članak 11.

Sastav

(1) Sastav Odbora čine:

- jedan (1) predstavnik uprave Sveučilišta
- voditelj Ureda za osiguranje i unapređenje kvalitete Sveučilišta u Mostaru
- stručni suradnik Ureda za osiguranje i unapređenje kvalitete Sveučilišta u Mostaru
- jedanaest koordinatora kvalitete ustrojbenih jedinica Sveučilišta, po jedan koordinator kvalitete sa svake ustrojbene jedinice Sveučilišta
- jedan (1) predstavnik studenata
- jedan (1) predstavnik vanjskih korisnika
- jedan (1) predstavnik administrativnoga i tehničkog osoblja.

(2) Članove Odbora – koordinate kvalitete ustrojbenih jedinica Sveučilišta imenuje Senat na prijedlog Znanstveno-nastavnih / umjetničko-nastavnih vijeća ustrojbenih jedinica Sveučilišta.

(3) Člana Odbora – predstavnika uprave Sveučilišta imenuje Senat na rektorov prijedlog.

(4) Člana Odbora – predstavnika studenata imenuje Senat na prijedlog Studentskog zbora Sveučilišta.

(5) Člana Odbora – predstavnika administrativnog i tehničkog osoblja imenuje Senat na rektorov prijedlog.

(6) Člana Odbora – predstavnika vanjskih korisnika imenuje Senat na prijedlog Upravnog vijeća Sveučilišta.

(7) Mandat članova Odbora – voditelja sveučilišnog Ureda i stručnog suradnika u sveučilišnom Uredu određen je vremenom obnašanja funkcije.

(8) Mandat članova Odbora – koordinatora kvalitete ustrojbenih jedinica Sveučilišta određen je vremenom obnašanja funkcije.

(9) Mandat predstavnika uprave Sveučilišta i predstavnika administrativnog i tehničkog osoblja traje četiri (4) godine.

(10) Mandat članova Odbora – predstavnika studenata i predstavnika vanjskih korisnika traje dvije (2) godine.

(11) Predsjednika Odbora imenuje Senat na mandat od četiri (4) godine.

Članak 12.

Nadležnosti

(1) Nadležnosti Odbora su:

- praćenje i nadziranje sustava za osiguranje kvalitete na Sveučilištu
- strateško planiranje i definiranje smjernica, procedura i postupaka za osiguranje i unapređenje kvalitete na Sveučilištu
- poticanje inovacija i razvoja u svrhu osiguranja, unapređenja i promicanja kvalitete na Sveučilištu i u okruženju
- predlaganje rektoru i Senatu konkretnih projekata i aktivnosti u svrhu osiguranja, unapređenja i promicanja kvalitete na Sveučilištu i u okruženju
- osiguravanje djelotvornosti postupaka unapređenja kvalitete te nadziranje učinkovitosti provedbe propisanih mehanizama za osiguranje i unapređenje kvalitete na ustrojbenim jedinicama Sveučilišta
- određivanje javnosti rada i podataka na razini pojedine ustrojbene jedinice i cijelog Sveučilišta u suradnji s upravom Sveučilišta i upravama ustrojbenih jedinica Sveučilišta.

Članak 13.

Aktivnosti

(1) Aktivnosti Odbora su:

- a) izrađuje i predlaže Senatu godišnji Plan aktivnosti sustava za osiguranje kvalitete te djeluje u skladu s planom nakon što ga Senat usvoji
- b) izrađuje i predlaže Senatu dokumente i publikacije iz područja osiguranja kvalitete na razini Sveučilišta
- c) potiče stalne rasprave o kvaliteti, u svrhu širenja kulture kvalitete u akademskoj i neakademskoj javnosti
- d) definira standarde i kriterije kvalitetnog funkcioniranja ustrojbenih jedinica Sveučilišta, u svrhu čega:
  - razvija postupke unutarnjeg vrednovanja te utvrđuje karakteristične indikatore kvalitete i metode za istraživanje različitih aspekata kvalitete obrazovanja i različitih ciljnih populacija (studenata, nastavnika, administrativnog osoblja, rukovoditelja, poslodavaca, javnog mnijenja)
  - provodi analize i prikuplja informacije o kvaliteti od svih korisnika sustava
  - uspostavlja sustav interne prosudbe, kao temeljne pretpostavke upravljanja kvalitetom
  - osigurava povratne informacije od studenata i usmjerava njihove sugestije, prijedloge i kritike
  - potiče i sudjeluje u organizaciji stručnog usavršavanja akademskog i neakademskog osoblja
  - definira i prati uvođenje tipa standardizacije u administrativnom dijelu Sveučilišta
- e) predlaže mjere za poboljšanja razine kvalitete iz svih područja djelovanja na Sveučilištu
- f) analizira godišnja izvješća o radu ostalih tijela iz sustava za osiguranje kvalitete te Senatu podnosi Izvješće o radu i učinkovitosti djelovanja sustava za osiguranje kvalitete

g) nadzire izradu godišnjih samoevaluacijskih izvješća na razini studijskog programa i na razini Sveučilišta

h) izrađuje akcijski plan za poboljšanje i unapređenje u skladu s preporukama iz izvještaja povjerenstva za vanjsko vrednovanje te godišnja izvješća o njegovoj provedbi, kao dio obveznih naknadnih aktivnosti procesa institucionalne (re)akreditacije.

III.1.2. Ured za osiguranje i unapređenje kvalitete Sveučilišta u Mostaru

Članak 14.

(1) Ured za osiguranje i unapređenje kvalitete Sveučilišta u Mostaru (u daljnjem tekstu: Ured) ustrojbeno je jedinica Rektorata i osniva se odlukom Senata na rektorov prijedlog.

Članak 15.

Sastav

(1) Sastav Ureda čine:

- voditelj Ureda
- stručni suradnik Ureda.

Članak 16.

Nadležnosti

(1) Nadležnosti Ureda su:

- stvaranje mreže za osiguranje i unapređenje kvalitete na Sveučilištu i integriranje Sveučilišta u državnu mrežu za unapređenje kvalitete
- primjenjivanje standarda kvalitete na Sveučilištu i pružanje aktivne potpore ustrojbenim jedinicama u osiguranju i unapređenju kvalitete
- pokretanje i koordiniranje inicijativa i provedbi razvojnih programa u svrhu kontinuiranog osiguranja i unapređenja kvalitete
- predlaganje konkretnih projekata i aktivnosti u svrhu osiguranja, unapređenja i promicanja kvalitete na Sveučilištu i u okruženju
- poticanje i organiziranje stalnih rasprava o kvaliteti, u svrhu širenja kulture kvalitete u akademskoj i neakademskoj javnosti
- suradnja s tijelima za osiguranje kvalitete na svim ustrojbenim jedinicama Sveučilišta te stručnim službama i ostalim tijelima koja vode i usklađuju poslove ustroja, izvedbe i razvoja studijskih programa na Sveučilištu, pri čemu se u aktivnosti Ureda uključuju i studenti.

Članak 17.

Aktivnosti

(1) Aktivnosti Ureda su:

- a) sudjeluje u izradi godišnjeg Plana aktivnosti sustava za osiguranje kvalitete koji Senatu predlaže Odbor te djeluje u skladu s planom nakon što ga Senat usvoji
- b) koordinira izradom dokumenata i publikacija iz područja osiguranja kvalitete na razini Sveučilišta koje Senatu predlaže Odbor
- c) potiče stalne rasprave o kvaliteti u svrhu širenja kulture kvalitete u akademskoj i neakademskoj javnosti

- d) prati razinu kvalitete funkcioniranja ustrojbenih jedinica Sveučilišta, u svrhu čega:
- prati učinkovitost postupaka unutarnjeg vrednovanja, karakterističnih indikatora kvalitete i metoda za istraživanje različitih aspekata kvalitete obrazovanja i različitih ciljnih populacija (studenata, nastavnika, administrativnog osoblja, rukovoditelja, poslodavaca, javnog mnijenja)
  - provodi analize te obrađuje i vrednuje prikupljene informacije iz područja vrednovanja kvalitete od svih korisnika sustava
  - pruža stručnu potporu ustrojbenim jedinicama Sveučilišta u unapređenju postupaka sustava osiguravanja kvalitete u vezi provedbe vanjskih vrednovanja
  - prati sustav interne prosudbe, kao temeljne pretpostavke upravljanja kvalitetom
  - osigurava povratne informacije od studenata i usmjerava njihove sugestije, prijedloge i kritike
  - potiče i sudjeluje u organizaciji stručnog usavršavanja akademskog i neakademskog osoblja
  - organizira i koordinira provedbu studentskih anketa na ustrojbenim jedinicama Sveučilišta
- e) predlaže mjere za poboljšanja razine kvalitete iz svih područja djelovanja na Sveučilištu
- f) podnosi godišnje izvješće o radu Odboru i Senatu
- g) koordinira izradom godišnjih samoevaluacijskih izvješća na razini studentskog programa i na razini Sveučilišta.

III.2. Stalna tijela sustava za osiguranje kvalitete na razini ustrojbenih jedinica

III.2.1. Povjerenstvo za osiguranje i unapređenje kvalitete ustrojbene jedinice Sveučilišta u Mostaru

Članak 18.

- (1) Povjerenstvo za osiguranje i unapređenje kvalitete ustrojbene jedinice Sveučilišta (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo) stručno je tijelo sustava za osiguranje kvalitete Sveučilišta na razini ustrojbene jedinice.
- (2) Ustroj i način rada Povjerenstva može se pobliže utvrditi internim aktima ustrojbene jedinice.
- (3) Povjerenstvo ima slobodu prilagodbe postupaka sustava za kvalitetu u skladu s potrebama i specifičnostima ustrojbene jedinice.

Članak 19.

Sastav

- (1) Sastav Povjerenstva čine:
- prodekan za nastavu ili prodekan za osiguranje kvalitete
  - koordinator kvalitete ustrojbene jedinice
  - najmanje jedan (1) predstavnik nastavnog osoblja
  - najmanje jedan (1) predstavnik studenata
  - najmanje jedan (1) predstavnik administrativnog i tehničkog osoblja.
- (2) Povjerenstvo uvijek ima neparan broj članova, a članove Povjerenstva imenuje Znanstveno-nastavno / umjetničko-nastavno vijeće ustrojbene jedinice.

- (3) Mandat člana Povjerenstva – prodekana za nastavu ili prodekana za osiguranje kvalitete određen je vremenom obnašanja funkcije.
- (4) Mandat člana Povjerenstva – koordinatora kvalitete određen je vremenom obnašanja funkcije.
- (5) Mandat članova Povjerenstva – predstavnika nastavnog osoblja i predstavnika administrativnog i tehničkog osoblja traje četiri (4) godine.
- (6) Mandat članova Povjerenstva – predstavnika studenata traje dvije (2) godine.
- (7) Predsjednika Povjerenstva imenuje Znanstveno-nastavno / umjetničko-nastavno vijeće ustrojbene jedinice na mandat od četiri (4) godine.

Članak 20.

Nadležnosti

(1) Nadležnosti Povjerenstva su:

- praćenje i nadziranje sustava za osiguranje kvalitete na ustrojbenoj jedinici
- strateško planiranje i definiranje smjernica, procedura i postupaka za osiguranje i unapređenje kvalitete na ustrojbenoj jedinici
- poticanje inovacija i razvoja u svrhu osiguranja, unapređenja i promicanja kvalitete na ustrojbenoj jedinici
- predlaganje dekanu i sveučilišnom Odboru konkretnih projekata i aktivnosti u svrhu osiguranja, unapređenja i promicanja kvalitete na Sveučilištu i u okruženju
- osiguravanje djelotvornosti postupaka unapređenja kvalitete te nadziranje učinkovitosti provedbe propisanih mehanizama za osiguranje i unapređenje kvalitete na ustrojbenoj jedinici
- određivanje javnosti rada i podataka na razini pojedine ustrojbene jedinice i cijelog Sveučilišta, u suradnji s upravom ustrojbene jedinice i sveučilišnim Odborom.

Članak 21.

Aktivnosti

(1) Aktivnosti Povjerenstva su:

- a) izrađuje godišnji plan aktivnosti u skladu s godišnjim planom sveučilišnog Odbora te ga predstavlja Znanstveno-nastavnom / umjetničko-nastavnom vijeću ustrojbene jedinice, sveučilišnom Odboru i sveučilišnom Uredu
- b) izrađuje i predlaže Znanstveno-nastavnom / umjetničko-nastavnom vijeću dokumente i publikacije iz područja osiguranja kvalitete na razini ustrojbene jedinice
- c) potiče stalne rasprave o kvaliteti, u svrhu širenja kulture kvalitete u akademskoj i neakademskoj javnosti
- d) osigurava kvalitetno funkcioniranje ustrojbene jedinice, u svrhu čega:
  - nadzire postupke unutarnjeg vrednovanja te prati karakteristične indikatore kvalitete i metode za istraživanje različitih aspekata kvalitete obrazovanja i različitih ciljnih populacija (studenata, nastavnika, administrativnog osoblja, rukovoditelja, poslodavaca, javnog mnijenja)
  - provodi analize i prikuplja informacije o kvaliteti od svih korisnika sustava
  - prati sustav interne prosudbe, kao temeljne pretpostavke upravljanja kvalitetom
  - osigurava povratne informacije od studenata i usmjerava njihove sugestije, prijedloge i kritike
  - potiče i sudjeluje u organizaciji stručnoga usavršavanja akademskog i neakademskog osoblja,

- definira i prati uvođenje tipa standardizacije u administrativnom dijelu ustrojbene jedinice
- e) predlaže mjere za poboljšanja razine kvalitete iz svih područja djelovanja na ustrojbenoj jedinici,
- f) podnosi izvješće o svom djelovanju Znanstveno-nastavnom / umjetničko-nastavnom vijeću ustrojbene jedinice i sveučilišnom Odboru najmanje jednom godišnje
- g) nadzire izradu godišnjih samoevaluacijskih izvješća studijskih programa na ustrojbenoj jedinici
- h) izrađuje akcijski plan za poboljšanje i unapređenje u skladu s preporukama iz izvještaja povjerenstva za vanjsko vrednovanje te godišnja izvješća o njegovoj provedbi, kao dio obveznih naknadnih aktivnosti procesa (re)akreditacije studijskih programa na ustrojbenoj jedinici.

III.2.2. Koordinator kvalitete ustrojbene jedinice Sveučilišta

Članak 22.

- (1) Koordinator kvalitete ustrojbene jedinice Sveučilišta (u daljnjem tekst: koordinator kvalitete) je osoba zadužena za koordinaciju procesa i aktivnosti iz osiguranja kvalitete na ustrojbenoj jedinici.
- (2) Koordinator kvalitete stručna je podrška pri radu Povjerenstva.
- (3) Koordinatora kvalitete imenuje Znanstveno-nastavno / umjetničko-nastavno vijeće ustrojbene jedinice, koje može imenovati i njegova zamjenika.
- (4) Koordinator kvalitete član je sveučilišnog Odbora.

Članak 23.

Nadležnosti

- (1) Nadležnosti koordinatora kvalitete su:
  - primjenjivanje standarda kvalitete na ustrojbenoj jedinici i pružanje aktivne potpore tijelima koja vode i usklađuju poslove ustroja, izvedbe i razvoja studijskih programa na ustrojbenoj jedinici
  - pokretanje i koordiniranje inicijativa i provedbi razvojnih programa u svrhu kontinuiranog osiguranja i unapređenja kvalitete na ustrojbenoj jedinici
  - predlaganje konkretnih projekata i aktivnosti u svrhu osiguranja, unapređenja i promicanja kvalitete na ustrojbenoj jedinici
  - poticanje i organiziranje stalnih rasprava o kvaliteti, u svrhu širenja kulture kvalitete u akademskoj i neakademskoj javnosti
  - suradnja sa stručnim službama i ostalim tijelima koja vode i usklađuju poslove ustroja, izvedbe i razvoja studijskih programa na ustrojbenoj jedinici te sa sveučilišnim Uredom i tijelima za osiguranje kvalitete na drugim ustrojbenim jedinicama Sveučilišta.

Članak 24.

Aktivnosti

- (1) Aktivnosti koordinatora kvalitete su:
  - a) sudjeluje u izradi godišnjega plana aktivnosti Povjerenstva

- b) koordinira izradom dokumenata i publikacija iz područja osiguranja kvalitete na razini ustrojbene jedinice, koje Znanstveno-nastavnom / umjetničko-nastavnom vijeću predlaže Povjerenstvo
- c) potiče stalne rasprave o kvaliteti, u svrhu širenja kulture kvalitete u akademskoj i neakademskoj javnosti
- d) prati razinu kvalitete funkcioniranja ustrojbene jedinice, u svrhu čega:
  - prati učinkovitost postupaka unutarnjeg vrednovanja, karakterističnih indikatora kvalitete i metoda za istraživanje različitih aspekata kvalitete obrazovanja i različitih ciljnih populacija (studenata, nastavnika, administrativnog osoblja, rukovoditelja, poslodavaca, javnog mnijenja)
  - provodi analize te obrađuje i vrednuje prikupljene informacije iz područja vrednovanja kvalitete od svih korisnika sustava na razini ustrojbene jedinice
  - pruža stručnu potporu tijelima koja vode i usklađuju poslove ustroja, izvedbe i razvoja studijskih programa na ustrojbenoj jedinici, u unapređenju postupaka sustava osiguravanja kvalitete u vezi provedbe vanjskih vrjednovanja
  - prati sustav interne prosudbe, kao temeljne pretpostavke upravljanja kvalitetom
  - osigurava povratne informacije od studenata i usmjerava njihove sugestije, prijedloge i kritike
  - potiče i sudjeluje u organizaciji stručnog usavršavanja akademskog i neakademskog osoblja
  - organizira i koordinira provedbu studentskih anketa na ustrojbenoj jedinici
- e) predlaže mjere za poboljšanja razine kvalitete iz svih područja djelovanja na ustrojbenoj jedinici
- f) podnosi godišnje izvješće o radu Povjerenstvu, sveučilišnom Odboru i sveučilišnom Uredu
- g) koordinira izradom godišnjih samoevaluacijskih izvješća studijskih programa na ustrojbenoj jedinici.

III.3. Povremena tijela sustava osiguranje kvalitete na Sveučilištu

III.3.1. Tim za izradu samoevaluacijskog izvješća Sveučilišta u Mostaru

Članak 25.

(1) Članove Tima za izradu samoevaluacijskog izvješća Sveučilišta u Mostaru (u daljnjem tekstu: sveučilišni Tim) imenuje Senat u svrhu izrade periodičnog samoevaluacijskog izvješća na razini Sveučilišta.

(2) Sastav sveučilišnog Tima:

- voditelj Ureda
- stručni suradnik Ureda
- jedan (1) predstavnik uprave Sveučilišta
- jedan (1) predstavnik nastavnoga osoblja
- jedan (1) predstavnik studenata
- jedan (1) predstavnik vanjskih korisnika
- jedan (1) predstavnik administrativnog i tehničkog osoblja.

(3) Mandat članova sveučilišnog Tima traje do završetka postupka izrade samoevaluacijskoga izvješća.

(4) Samoevaluacijsko izvješće na razini Sveučilišta usvaja Senat.

III.3.2. Tim za izradu samoevaluacijskog izvješća studijskog programa

Članak 26.

(1) Članove Tima za izradu samoevaluacijskog izvješća studijskog programa (u daljnjem tekstu: Tim) imenuje Senat na prijedlog Znanstveno-nastavnog / umjetničko-nastavnog vijeća ustrojbene jedinice na kojoj se izvodi evaluirani studijski program u svrhu izrade periodičnog samoevaluacijskog izvješća navedenog studijskog programa.

(2) U svrhu izrade samoevaluacijskog izvješća studijskog programa, koji ne izvodi ustrojbeno jedinica nego sveučilišni odjel, članove Tima imenuje Senat.

(3) Sastav Tima:

- prodekan za nastavu ili prodekan za osiguranje kvalitete
- koordinator kvalitete ustrojbene jedinice
- pročelnik, tajnik ili voditelj studijskog programa, odnosno jedan (1) predstavnik nastavnog osoblja za studijske programe koji nemaju voditeljsku funkciju
- jedan (1) predstavnik studenata
- jedan (1) predstavnik vanjskih korisnika
- jedan (1) predstavnik administrativnog i tehničkog osoblja.

(4) U svrhu izrade samoevaluacijskog izvješća studijskog programa, koji ne izvodi ustrojbeno jedinica nego sveučilišni odjel, sastav Tima umjesto koordinatora kvalitete čini voditelj Ureda, a umjesto predstavnika uprave ustrojbene jedinice čini predstavnik uprave Sveučilišta, uz jednake ostale članove.

(5) Mandat članova Tima traje do završetka postupka izrade samoevaluacijskog izvješća.

(6) Samoevaluacijsko izvješće studijskog programa usvaja Senat na prijedlog Znanstveno-nastavnog / umjetničko-nastavnog vijeća ustrojbene jedinice.

(7) Samoevaluacijsko izvješće studijskog programa, koji ne izvodi ustrojbeno jedinica nego sveučilišni odjel, usvaja Senat.

IV. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 27.

(1) Ovaj Pravilnik stupa na snagu danom donošenja.

(2) Danom stupanja na snagu ovog Pravilnika prestaje biti na snazi Pravilnik o ustroju i djelovanju sustava za osiguranje kvalitete na Sveučilištu u Mostaru (ur. broj: 01-385/08, od 9. travnja 2008.) te Pravilnici za osiguranje kvalitete na ustrojbenim jedinicama.

(3) Postupci započeti prije stupanja na snagu ovog Pravilnika dovršit će se prema odredbama

Pravilnika o ustroju i djelovanju sustava za osiguranje kvalitete na Sveučilištu u Mostaru (ur. broj: 01-385/08, od 9. travnja 2008.).

(4) Ustrojbene jedinice Sveučilišta imaju obvezu uskladiti svoje akte o sustavu osiguravanja kvalitete s ovim Pravilnikom te imenovati tijela iz sustava za osiguranje kvalitete u skladu s ovim Pravilnikom u roku od tri mjeseca od njegova stupanja na snagu.

Ur. broj: 01-3039/20
Mostar, 20. 05. 2020. godine

Rektor
prof. dr. sc. Zoran Tomić

5.2. Izjava o politici osiguranja kvalitete Sveučilišta u Mostaru

SVEUČILIŠTE U MOSTARU

IZJAVA O POLITICI OSIGURANJA KVALITETE SVEUČILIŠTA U MOSTARU

U skladu s nastojanjem za postizanjem zahtijevane razine kvalitete i trajnim stremljenjem za podizanje razine kvalitete svojih osnovnih djelatnosti, Sveučilište u Mostaru utvrđuje:

POLITIKU OSIGURANJA KVALITETE SVEUČILIŠTA U MOSTARU

Sveučilište u Mostaru politiku kvalitete temelji na kontinuiranom poboljšanju svih djelatnosti na svim organizacijskim razinama Sveučilišta, konkurentnosti, podizanju razine zadovoljstva svih dionika, poticanju izvrsnosti, kreiranju procesa koji će zadovoljiti potrebe tržišta rada te jakoj i poticajnoj organizacijskoj kulturi.

Sveučilište u Mostaru u skladu sa svojom misijom i vizijom, nacionalnim zakonima i međunarodnim standardima u području visokog obrazovanja preko politike kvalitete promiče zajedničke vrijednosti svih dionika.

U cilju ispunjenja vizije i misije, ispunjenja očekivanja svih dionika (studenata, djelatnika, tržišta rada, gospodarstva) te razvoja i konkurentnosti visokoškolskog sustava, Sveučilište u Mostaru kontinuirano teži:

- osuvremenjivanju studijskih programa u skladu s potrebama gospodarstva;
- trajnom praćenju uspješnosti studiranja uz korektivne radnje u cilju njegova poboljšavanja;
- praćenju uspješnosti nastavnog osoblja prema ocjenama studenata i poduzimanju korektivnih mjera za kontinuirano poboljšanje;
- osiguravanju etičnosti, transparentnosti i nepristranosti rada;
- trajno i sustavno jačati znanstvenoistraživački rad te ponudu i konkurentnost stručnog rada;
- kontinuirano jačati suradnju s drugim fakultetima na području Bosne i Hercegovine i jačati suradnju s drugim fakultetima u okruženju;
- utjecati i planirati promjene u organizaciji svih djelatnosti Sveučilišta u Mostaru radi usklađivanja sa zahtjevima i potrebama svih dionika u procesu;
- kontinuirano analizirati i trajno poboljšavati zadovoljstvo svih dionika – studenata, zaposlenika, akademske zajednice, gospodarstva i civilnog društva;
- poticati i kontinuirano poboljšavati akademsku izvrsnost;
- poticati i kontinuirano poboljšavati znanstvenu kritičnost;
- poticati i kontinuirano poboljšavati organizacijsku kulturu i međukulturalnu toleranciju;
- kontinuirano osiguravati trajnu izobrazbu nastavnog i nenastavnog osoblja i važnost organizacijske kulture koja prihvaća i implementira izvrsnost u svim dijelovima procesa;
- trajno slijediti trendove i smjernice u nacionalnom i međunarodnom krugu visokog obrazovanja i znanstvenoistraživačkog rada;
- trajno pratiti trendove i potrebe šire društvene zajednice i prema njima usklađivati smjernice poslovne politike organizacije;
- trajno i kontinuirano osiguravati zapošljavanje prema kriterijima izvrsnosti.

Uspostavljeni sustav osiguranja i unapređenja kvalitete treba trajno služiti kao smjernica za postignuće standarda kvalitete obavljanja djelatnosti Sveučilišta u skladu s međunarodnim standardima osiguranja kvalitete u visokoobrazovnim institucijama.

5.3. Strategija sustava za osiguranje kvalitete Sveučilišta u Mostaru

STRATEGIJA SUSTAVA ZA OSIGURANJE KVALITETE SVEUČILIŠTA U MOSTARU

1. OPĆE ODREDBE

Strategija sustava za osiguranje kvalitete Sveučilišta u Mostaru u skladu je sa Strategijom razvoja Sveučilišta u Mostaru 2018-2023, Pravilnikom o ustroju i djelovanju sustava za osiguranje kvalitete Sveučilišta u Mostaru i Izjavom o politici osiguranja kvalitete Sveučilišta u Mostaru.

2. MISIJA SUSTAVA ZA OSIGURANJE KVALITETE

Misija sustava za osiguranje kvalitete na Sveučilištu u Mostaru je:

- biti kontinuirana podrška unutarnjim i vanjskim korisnicima svih djelatnosti na Sveučilištu, kao i svim procesima na Sveučilištu, u kontekstu osiguranja i unapređenja kvalitete svih područja vrednovanja u skladu sa *Standardima i smjernicama za osiguravanje kvalitete visokoga obrazovanja u europskome prostoru* i aktima Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete BiH;
- biti inicijator promjena u kontekstu promicanja visokih standarda u području nastavnog procesa te znanstvenoistraživačkog i stručnog rada i razvoja.

3. VIZIJA SUSTAVA ZA OSIGURANJE KVALITETE

Vizija sustava za osiguranje kvalitete Sveučilišta u Mostaru je:

- a) stvoriti institucijske mehanizme koji omogućuju:
  - usuglašenost s procesima europske integracije visokoškolskog obrazovanja
  - maksimalnu i inovativnu kvalitetu te efektivnost i racionalnost u svim fazama procesa rada
  - procesni pristup svim djelatnostima na Sveučilištu, koji se odnosi na usklađeno obavljanje više međuovisnih procesa, uključujući i procese izravno obuhvaćene primijenjenim sustavom osiguranja i unapređenja kvalitete
- b) stvoriti kulturu kvalitete koja podrazumijeva:
  - otvorenost za suradnju unutarnjih i vanjskih korisnika svih djelatnosti na Sveučilištu
  - obavljanje zadataka svih zaposlenih na najbolji i najučinkovitiji način
  - ispunjenje zahtjeva korisnika svih djelatnosti na Sveučilištu i postignuće njihova zadovoljstva.

4. STRATEŠKO PODRUČJE „ORGANIZACIJA I RESURSI“ STRATEGIJE RAZVOJA SVEUČILIŠTA U MOSTARU 2018-2023

Strategija razvoja Sveučilišta u Mostaru 2018-2023 definira strateške ciljeve za petogodišnje razdoblje pomoću sljedećih strateških područja:

1. obrazovanje
2. znanstvenoistraživački rad i razvoj
3. organizacija i resursi
4. međunarodna i međusveučilišna suradnja
5. Sveučilište i okruženje.

Za svako strateško područje definirani su strateški ciljevi te njima pripadajući zadatci u svezi s realizacijom svakog pojedinog cilja, kao i pokazatelji ostvarenja i ciljane vrijednost koja se želi postići.

Strateško područje 3. „Organizacija i resursi“ ima definiranih sedam strateških ciljeva:

Strateški cilj 1:

„Uspostava funkcionalnoga integriranog Sveučilišta.“

Strateški cilj 2:

„Osigurati učinkovitost, održiv razvoj, interdisciplinarnost i unutarsveučilišnu razmjenu resursa i dobrih praksi sastavnica.“

Strateški cilj 3:

„Poboljšanje uvjeta rada studenta Sveučilišta u Mostaru.“

Strateški cilj 4:

„Razvoj instrumenta za razvoj pojedinaca (nastavnika) i sastavnica.“

Strateški cilj 5:

„Upravljanje informacijsko-komunikacijskom infrastrukturom.“

Strateški cilj 6:

„Osigurati razvoj i kvalitetu upravljanja Sveučilišta u Mostaru.“

Strateški cilj 7:

„Unaprijediti sustav za osiguranje kvalitete u skladu s međunarodnom praksom.“

5. STRATEŠKI CILJ 7 STRATEŠKOG PODRUČJA „ORGANIZACIJA I RESURSI“ STRATEGIJE RAZVOJA SVEUČILIŠTA U MOSTARU ZA RAZDOBLJE 2018-2023

Osiguranje kvalitete definirano je strateškim ciljem 7: „Unaprijediti sustav za osiguranje kvalitete u skladu s međunarodnom praksom.“ pomoću pet strateških zadataka:

Zadatak 1:

„Definirati javno dostupnu politiku unutrašnjega osiguranja kvalitete kao dio strateškoga upravljanja Sveučilišta.“

Zadatak 2:

„Unaprijediti organizaciju sustava za osiguranje kvalitete u skladu s promjenom organizacijske strukture prema funkcionalno-integriranom Sveučilištu.“

Zadatak 3:

„Osvremeniti sveučilišne pravne akte iz područja osiguranja kvalitete, prateći razvoj sustava za osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju, a u skladu s međunarodnom praksom i važećom legislativom.“

Zadatak 4:

„Sustavima za osiguranje kvalitete podržavati razvoj kulture kvalitete u kojoj svi unutrašnji sudionici pridonose kvaliteti svih procesa na Sveučilištu, a koja definira način uključivanja vanjskih sudionika.“

Zadatak 5:

„Institucionalna reakreditacija i akreditacija studijskih programa.“

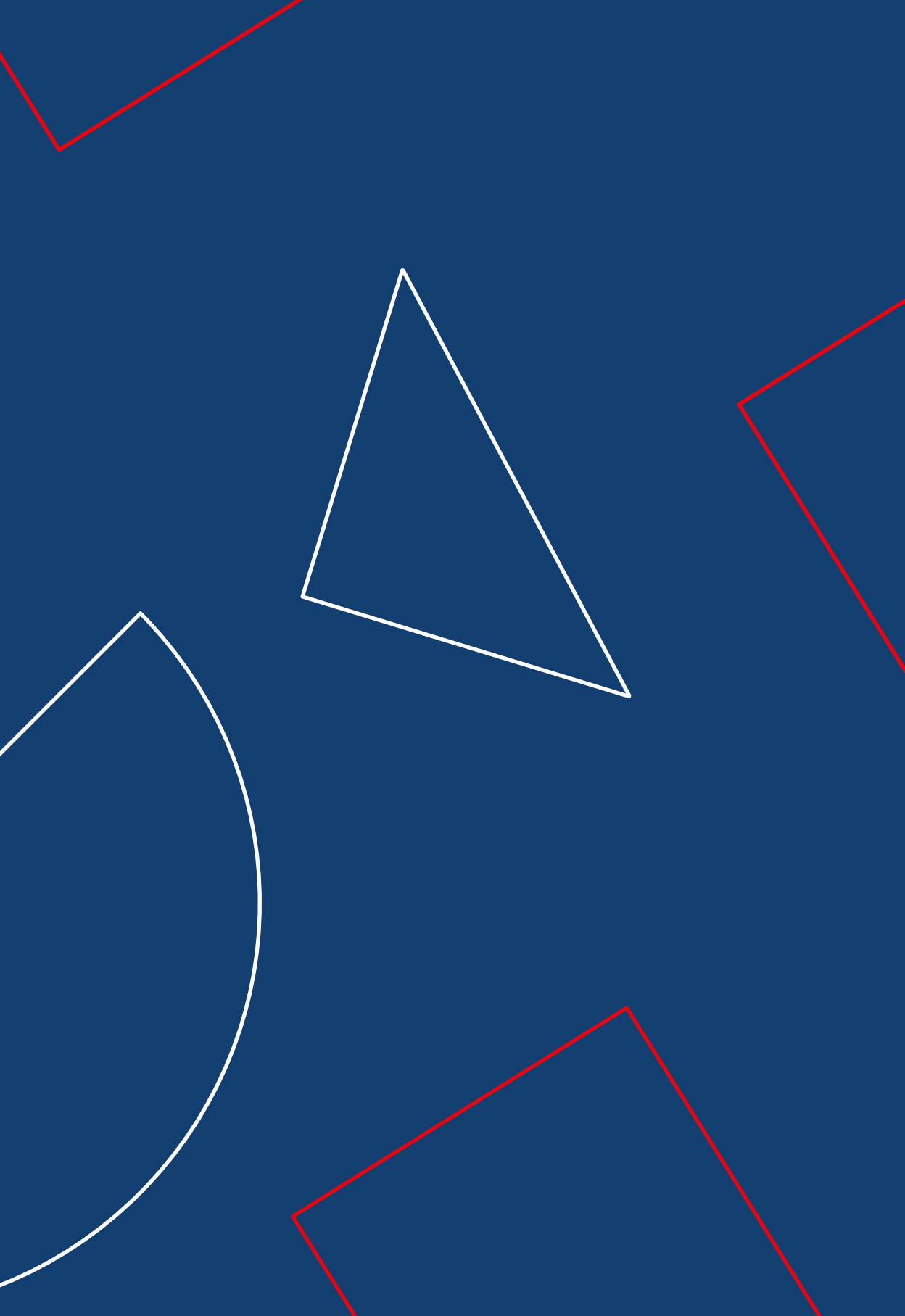
6. PROVEDBA STRATEGIJE SUSTAVA ZA OSIGURANJE KVALITETE SVEUČILIŠTA U MOSTARU

Strategiju sustava za osiguranje kvalitete Sveučilišta u Mostaru provede tijela sustava za osiguranje kvalitete na Sveučilištu u Mostaru:

- a) stalna tijela sustava za osiguranje kvalitete na razini Sveučilišta: Odbor za osiguranje i unapređenje kvalitete i Ured za osiguranje i unapređenje kvalitete
- b) stalna tijela sustava za osiguranje kvalitete na razini ustrojbenih jedinica: Povjerenstvo za osiguranje i unapređenje kvalitete i koordinator kvalitete ustrojbene jedinice
- c) povremena tijela sustava za osiguranje kvalitete:
  - na razini Sveučilišta: Tim za izradu samoevaluacijskog izvješća Sveučilišta
  - na razini ustrojbenih jedinica: Timovi za izradu samoevaluacijskog izvješća studijskog programa.

Provedbu *Strategije razvoja Sveučilišta u Mostaru 2018-2023* prati Povjerenstvo za praćenje strategije. Budući da je *Strategija sustava za osiguranje kvalitete Sveučilišta u Mostaru* integralni dio *Strategije razvoja Sveučilišta u Mostaru 2018-2023*, istim postupkom prati se i njezina provedba.

Godišnji akcijski plan provedbe *Strategije sustava za osiguranje i unapređenje kvalitete Sveučilišta u Mostaru* dio je godišnjeg Akcijskog plana provedbe *Strategije razvoja Sveučilišta u Mostaru 2018-2023*, gdje se za svaki zadatak i njemu pripadajuće pokazatelje i ciljne vrijednosti definiraju akcije u kalendarskoj godini.

PRILOZI

PRILOG 1.

KLJUČNI POJMOVI IZ PODRUČJA OSIGURANJA KVALITETE U VISOKOM OBRAZOVANJU

AKREDITACIJA (*Accreditation*) – rješenje o ispunjenosti kriterija za akreditaciju koje propisuje Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta, a koje, nakon provedene nezavisne vanjske ocjene kvaliteta i preporuke Agencije, donosi nadležna obrazovna vlast.

KLJUČNI POKAZATELJI USPJEŠNOSTI (*Key Performance Indicators*) – ključni pokazatelji uspješnosti predstavljaju kvalitativna i kvantitativna mjerenja rezultata, te mjerenja ishoda sustava ili programa. Pomoću njih ustanova određuje referentnu vrijednost svoje izvedbe odnosno provodi usporedbu visokoškolske institucije.

KVALITETA (*Quality*) – kvaliteta u znanosti i visokom obrazovanju predstavlja višedimenzionalan i dinamičan koncept u kojem se naglasak stavlja na udovoljavanje općeprihvaćenim standardima i očekivanjima društva u cjelini uz težnju prema stalnom unapređenju svih procesa i njihovih ishoda.

KULTURA KVALITETE (*Quality Culture*) – kultura kvalitete je stvaranje visokokvalitetnog stupnja mehanizama osiguranja i provjere kvalitete unutar same institucije, te kontinuirane primjene rezultata te provjere. Kultura kvalitete može se definirati i kao sposobnost institucije ili individualnog programa da razvije sustav osiguranja kvalitete u svakodnevnom radu institucije i time postigne kontinuirano osiguranje kvalitete, ne oslanjajući se isključivo na periodičku evaluaciju.

LICENCIRANJE (*Licensing*) – licenciranje predstavlja proces provjere ispunjenosti uvjeta za osnivanje i rad visokoškolske ustanove radi dodjele dozvole (licence) za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja.

OSIGURANJE KVALITETE (*Quality Assurance*) – sve aktivnosti u sklopu ciklusa trajnog poboljšavanja (tj. aktivnosti osiguravanja i poboljšavanja kvalitete). Osiguranje kvalitete odnosi se na sredstva ili procese kojima institucija jamči da se standardi i kvaliteta obrazovanja koje nudi održavaju i unapređuju. Osiguranje kvalitete može biti unutarnje (*Internal Quality Assurance*) i vanjsko (*External Quality Assurance*).

POKAZATELJI (*Indicators*) – operativne varijable koje se odnose na posebne empirički mjerljive karakteristike visokoškolskih institucija, odnosno studijskih programa na temelju kojih se mogu prikupiti dokazi da bi se odredilo jesu li standardi zadovoljeni. Pomoću pokazatelja identificiraju se trendovi uspješnosti i područja u kojima je potrebno poduzeti određene korektivne radnje s ciljem unapređenja kvalitete institucije.

REFERENTNA VRIJEDNOST (*Benchmark*) – standard ili kriterij prema kojem se kvaliteta predmetnog subjekta mjeri, prosuđuje i vrednuje te prema kojem se mjeri ishod određene aktivnosti.

SAMOEVALUCIJA/SAMOVREDNOVANJE (*Self-Evaluation*) – proces koji predstavlja djelotvorni mehanizam i procedure visokoškolske ustanove kojima se utvrđuje, nadzire i periodično kontrolira ispunjenost definiranih standarda i kriterija kvalitete radi unapređenja sustava osiguranja kvalitete i općeg akademskog razvoja. Sustavno prikupljanje administrativnih podataka, ispitivanja mišljenja studenata, završenih studenata i nastavnog osoblja te periodične izrade izvješća.

SAMOEVALUACIJSKO IZVJEŠĆE (*Self-Evaluation Report*) – Izvješće o samoevaluaciji/samovrednovanju koje predstavlja polazni skup informacija povjerenstvu stručnjaka u postupku akreditacije visokoškolske ustanove i studijskih programa, a koji oni dodatno verificiraju tijekom posjeta visokoškolskoj ustanovi, na temelju čega daju mišljenje o ishodu akreditacije. Samoevaluacijsko izvješće obvezno se podnosi uz zahtjeve za akreditaciju nadležnoj obrazovnoj vlasti.

UNAPREĐENJE KVALITETE (*Quality Enhancement*) – unapređenje kvalitete je proces pozitivnog mijenjanja aktivnosti unutar institucije kako bi se osigurao kontinuiran napredak u kvaliteti obrazovanja koju institucija pruža.

UNUTARNJE OSIGURANJE KVALITETE (*Internal Quality Assurance*) – unutar-nji sustav osiguravanja i unapređivanja kvalitete sustav je mjera i aktivnosti kojima predmeti vrednovanja osiguravaju svoju odgovornost za učinkovitost i ostvarivanje kvalitetnih ishoda obrazovnih i znanstvenih aktivnosti. Unutarnje osiguranje kvalitete odnosi se na sredstva ili procese kojima sama visokoobrazovna institucija jamči da se standardi i kvaliteta obrazovanja koje visokoobrazovna institucija nudi održavaju i unapređuju. Rezultati unutarnjeg osiguranje kvalitete koriste se u pripremi za vanjsko osiguranje kvalitete.

VANJSKO OSIGURANJE KVALITETE (*External Quality Assurance*) – vanjsko osiguranje kvalitete odnosi se na sredstva ili procese kojima nezavisna institucija (agencija za osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju) jamči da se standardi i kvaliteta obrazovanja koje visokoobrazovna institucija nudi održavaju i unapređuju. Vanjsko osiguranje kvalitete provodi se periodično, na bilo kojoj razini, od

evaluacije pojedinih programa do sveučilišne razine i temelj je na kojem nadležna obrazovna vlast donosi rješenje o akreditaciji. Vanjska evaluacija (vanjska procjena) je objektivno i nepristrano vrednovanje od povjerenstva stručnjaka za ocjenu i reviziju kvalitete i davanje preporuka o akreditaciji visokoškolskih ustanova odnosno studijskih programa.

PRILOG 2.

MEĐUNARODNE INSTITUCIJE U PODRUČJU OSIGURANJA KVALITETE

EUA – *European University Association* je organizacija koja okuplja predstavnike sveučilišta i rektorskih konferencija iz cijele Europe. Ciljevi EUA-e su predstavljati interese sveučilišta u Bolonjskom procesu te prema institucijama koje se bave visokim obrazovanjem.

ENQA – *European Network for Quality Assurance* je europsko udruženje za osiguranje kvalitete, koje čine nacionalne agencije za osiguranje kvalitete u Europi, čije je djelovanje usklađeno s ESG-om i pridonosi njegovoj punoj primjeni. ENQA predstavlja interese agencija za osiguranje kvalitete na europskoj i međunarodnoj razini.

EQAR – *European Quality Assurance Register of Higher Education* je europski registar za osiguravanje kvalitete visokog obrazovanja koji uključuje one nacionalne agencije za osiguranje kvalitete koje su članice ENQA-e.

EURASHE – *European Association of Institutions in Higher Education* je organizacija koja okuplja predstavnike institucija visokog obrazovanja koje nisu sveučilišta i predstavljaju njihove interese na europskoj razini.

ESU – *European Student Union* je europska krovna organizacija studenata, osnovana kao **ESIB** (*European Student Information Bureau*). ESIB je bio aktivno uključen kao jedini predstavnik studenata pri stvaranju Bolonjskog procesa, a ESU redovito predstavlja studentske interese prema institucijama Europske Unije, Vijeća Europe, UNESCO-a, OECD-a, EUA-e i drugih.

E4 – zajednički naziv za glavne europske institucije ENQA, EUA, EURASHE i ESIB (ESU), koje su s predstavnicima Europske komisije na ministarskoj konferenciji održanoj u Berlinu 2003. dobili nalog prirediti prijedlog zajedničkih standarda, procedura i smjernica u osiguranju kvalitete na europskoj razini.

OECD – *Organization for Economic Cooperation and Development* je međudržavna organizacija koja okuplja ekonomski najnaprednije zemlje svijeta i prvenstveno se bavi načinima daljnjeg poboljšanja ekonomije tih zemalja.

UNESCO – *United Nations Education, Science and Culture Organisation* je međudržavna organizacija koja se u sklopu Ujedinjenih naroda bavi pitanjima obrazovanja.

